

Infanterie-Regiment 187

187erne i felten

sammensat af beretninger fra regimentskammerater, med 14 kortskitser og 8 billeder

af

W. Dose
Hauptmann a.D.

Tryk: Buch- und Kunstdruckerei W. Heimberg, Stade i.H.
Indehaver: Kammerat Adolf Heimberg, 10/187

Hamburg 1922

Dansk udgave:
Jørgen Flinholm – 2020
flinth@stofanet.dk
Må ikke gøres til genstand for salg

Indhold

1. Oprettelse af Regimentet.	5
I Vogeserne – af Rittmeister d.R. Varandon	
2. I. Bataillon ved Krähnenberg	16
Pavillonberg øst for Messeral – af Hauptmann Dose	
3. Felttoget mod Rumænien	17
af Hauptmann Dose	
4. Ved Szurduk- og Vulkan pas.....	19
af Hauptmann Dose	
5. II. Bataillon storm på Vulkan pas	23
af Musketier Reblen og Oberleutnant Risch	
6. I. og III. Bataillon kamp ved Hermannstadt og Kronstadt.	26
af Leutnant d.R. Neumann I og Lt.d.R. Petersdorf	
7. Kampe ved Tömöser pas	33
Sammensat af beretninger fra Oberlt. Risch, Lt.d.R. Specht, Petersdorf, Meier	
8. I. og III. Bataillon i kampe ved Azuga.	39
af Leutnant d.R. Neumann I og Leutnant d.R. Petersdorf.	
9. Ved Roska	42
af Leutnant d. R. Neumann I	
10. Sikring af Chanz pas	45
af Hauptmann Dose	
11. Nagy Sandor.....	45
af Offizierstellvertreter Speckmann	
12. III. Bataillon i Baska dalen.....	48
af Leutnant d.R. Petersdorf	
13. Offensiv ved Oitoz pas	49
sammensat beretning af Oberlt. Ritsch og Lt.d.R. Petersdorf og Wittemack	
14. I. Bataillon ved Bolohan	53
af Leutnant d.R. Neumann I og Leutnant Messig	
15. I Lorraine og foran Reims.	54
af Hauptmann Dose, Leutnant d.R. Specht og Leutnant Borchert	
16. Kaiserlager	59
af Leutnant d.R. Witte	
17. Ved Hochberg	61
af Leutnant d.R. Specht	
18. Flandern.	71
af Leutnant Wessig og Leutnant d.R. Specht	
19. Ved Blankaart søen	78
af Hauptmann Dose	
20. Armentières-stilling og Forårsoffensiv.....	81
af Leutnant Meicht	
21. Stillingstid ved Arras.....	83
af Leutnant d.R. Zipperling	
22. I Armentières buen.....	85
af Leutnant Duncker og Leutnant d.R. Wittmack	
23. Ved Cambrai	91
af Leutnant Meicht og Messig	
24. Ved Douai og tilbagetrækning bag Schelde	93
af Hauptmann Dose, Leutnant Meicht og Duncker	
25. Videre tilbagetrækningskampe og våbenstilstand	94
af Leutnant Duncker	
Kort	99

Ud over her nævnte medarbejdere har yderligere et stort antal kammerater deres store fortjeneste under udarbejdelsen af denne bog. Alle nævnte og ukendte, ønsker jeg på dette sted hjerteligt at takke for deres trofaste medarbejde.

Dose

Forord

Som en skabelse af krigen gennemlevede Infanterie-Regiment Nr. 187, lige så dygtig og lige så standhaftig som de gamle fredsregimenter, anstrengelser under bevægelseskrigen, strabadser under krig i bjergene og de heftige slag på Vestfronten, for ubesejret efter diktat fra fjenden, igen hurtigt at finde sit endeligt. Imidlertid lever videre i alle 187'er erindringer om den store heltedige tid, og de gamle krigere vil denne frontånd blive overleveret til deres pårørende og børn.

Hertil vil den foreliggende bog hjælpe. Den gør ikke krav på at være en fuldstændig fremstilling af alle regimentets handlinger og alle oplevelser. Den vil kun give et billede af begivenheder og stemning ved 187'erne i skyttegravene, i de høje bjerge eller under trommeild.

Måtte derfor bogen finde vej til de gamle krigskammerater, der i den store tid urokkeligt stod skulder ved skulder og bringe erindringerne tilbage om kampe og slag, udkæmpet for

Det Tyske Fædreland

1.

Regimentets oprettelse I Vogeserne

(skitse 1 og 13)

Infanterie-Regiment 187 opstod af dele af det aktive IX. og IX. Reserve-Armeekorps. I foråret 1915 var situationen, at en italiensk krigserklæring truede, at de tyske og østrigske hære i øst marcherede op til en ny bevægelsesoffensiv, mens den tyske vesthær i hektiske og succesfulde forsvarskampe havde standset Joffres gennembrudsforsøg. Derfor blev elementer trukket ud af styrkerne i vest og sammensat i nye formationer. Efter supplerende uddannelse og udrustning, stod de klar til anvendelse på andre, endnu uvisse steder på de umådelig voksende krigsskuepladser. Således havde også infanteriregimenterne 31, 85, 86, 89 og 90 fra IX. Armeekorps og 162, 163, Res. 76 fra IX. Res.Korps formeret 13. og 14. Kompagnier, og havde i april 1915 forud for afgivelse til de nye formerede enheder, hver trukket et eller to kompagnier ud til et kort hvil bag Aisne buen eller linjen Ribecourt – Roye. Mod slutningen af maj blev disse kompagnier omkring Noyon og Blerancourt trukket sammen til dannelsen af tre bataljoner, og den 23. maj 1915, samme dag som Italien erklærede Centralmagterne krig, trådte regimentsstaben sammen ved Noyon, hvor Oberstleutnant Olsenius - som bataljonskommandør såret ved Tanenberg og nu fra Tyskland vendte tilbage til fronten – overtog kommandoen over det fremtidige Kongelig Preussiske Infanterie-Regiment Nr. 187. I første omgang uden opgave stillet til rådighed for den øverste hærledelse.

Stamkompagnierne, hvoraf det nye regiment var sammensat, var følgende:

1. Kompanie	formeret af	6/31	}	IX. Armeekorps
2. Kompanie	formeret af	14/85		
3. Kompanie	formeret af	13/89		
4. Kompanie	formeret af	14/89		
5. Kompanie	formeret af	13/90		
6. Kompanie	formeret af	14/90		
7. Kompanie	formeret af	2/Res. 76	}	IX Res. Armeekorps
8. Kompanie	formeret af	6/Res. 76		
9. Kompanie	formeret af	13/162		
10. Kompanie	formeret af	14/162		
11. Kompanie	formeret af	13/163		
12. Kompanie	formeret af	14/163		
M.G.Kompanie	formeret af	Feldmaschinengewehr-züge 200 og 201		

Mandskabet bestod hovedsageligt af Schleswig-Holsteinere, Hanseater og Mecklenburgere.

Det nye regiments kompagnier havde alle været i felten siden krigens start, og nød for første gang en velfortjent hvilepause. Som den var sammensat var regimentet lige fra start en fuldværdig kampenhed. Ganske vist manglede endnu den interne enhed og samling, udrustningen med materiel, køretøjer, heste og signalmateriel og hele maskingeværkompagniet. Til supplerende af kampberedskabet og til forberedelser til dens nye opgave, der, som det skulle vise sig, i mange måneder skulle blive krig i bjergene, havde regimentet fire fulde uger.

Bataljonerne forblev kun nogle få dage i de solrige landsbyer i Picardie, netop så længe som det varede at modtage udrustning, køretøjer, heste, til tilpasning af hestenes seletøj, og til at gøre enhederne marchklare. Så fulgte regimentets første transport med jernbane, hvoraf der senere skulle følge mange, først langs hele Vestfronten og så det følgende år på tværs af Mellemeuropa til Siebenbüрге [Transsylvanien] i Rumænien. Den første rejse var imidlertid kun kort. Indladningen skete den 27. maj på banegård Apilly og turen tik til området ved Laon, i hvis omegn enhederne gik i kvarter. (Regimentsstab i Marle, I. Bataillon i Marle, Montigny og Thiernu, II. Bataillon i Voyenne, Marcy og Erlon, III. Bataillon i Dercy og Frodmont). I Dercy var det i Döberitz formerede maskingeværkompagni allerede ankommet.

I Laon var i mellemtiden kommandomyndigheden ankommet, hvortil regimentet i fremtiden skulle være underlagt: 187. Infanterie-Brigade under Oberst v. Heydebreck, senere Oberst, så Generalmajor Gündell. Den ny formede brigade bestod af Infanterie-Regiment 187, 188 og 189, i første omgang underlagt den øverste hærledelse, men herpå med dens regimenter - kun I.R. 187 var, som det endnu skulle vise sig, midlertidig taktisk underlagt den tilstødende bayerske Brigade – underlagt forskellige, mest bayerske divisioner, indtil juli 1916, hvor den preussiske 187. Infanterie-Division blev opstillet med 187. Infanterie-Brigade og dens tre regimenter som infanterielement. Men herom senere.

I underbringelses området ved Laon blev kort, ammunition og manglende udrustningsgenstande udleveret. Kort den nye italienske krigsskueplads, som syntes at være tilstræbelsesværdig både som længsel efter at se fremmede lande, men vel også håbet om på den måde at undgå den allerede dengang stadig mere blodige Vestfront, var ikke iblandt. Under alle omstændigheder var regimentets fremtidigt kampområde fuldstændig ukendt. Borttransport med jernbane blev gennem en brigadeførelse reguleret i mindste detalje, og skulle iværksættelse ved modtagelse af det poetiske kodeord »Sommernachtstraum«. Dette hemmelighedsfulde ord, der formentlig stadig er i levende erindring hos førerne, fulgte allerede efter nogle få dage, med virkning fra natten mellem 2. og 3. juni 1915. Regimentet blev endnu engang indladet til sin anden rejse, der imidlertid endnu ikke førte til blodige kampe, men til et fredeligt landskab i Vogeserne, hvor enhederne endnu engang blev tildelt to dejlige uger til flittige forberedelser og fredelige arbejde. Om natten og i de tidlige morgentimer den 4. juni ankom bataljonerne efter hinden til banegården i Rappoltswiler [Ribeauville], som den enkelte på orlovsrejser fra Vogeserfronten, i senere tid mange gange ville passere. Indkvarteringen skete med Regimentsstab, I. og II. Bataillon i Rappoltswiler, III. Bataillon i Bergheim og M.G.-kompagniet i Rohrschweiler [Rorschwihr].

Mange husker med glæde tilbage på de to herlige sommeruger, der nu begyndte. De 3½ års fortsatte krig, hvor regimentet hentede sig blodige laurbær, og hvis ofre og strabadser, den senere skulle gennemleve indtil det allersidste, lå endnu i fremtidens skød. I de vin bevoksede dale og de skovbevoksede bjerge blev feltøvelser afholdt som forberedelser til krig i bjerge, som de udtrykkeligt hed. Fra fjerne krigsskuepladser kom lyden af kanontorden. Kun en gang mærkede vi umiddelbart virkningerne af kampene i Vogeserne, hvor franskmændene under General de Mandhuy forsøgte at godtgøre tabet af Reichackerkopf og Hartmannsweilerkopf ved at trænge frem i den store Fecht dal, trænge frem ved Sattel og fratage det tyske forsvar Steinabrück og Wetzeral, hvorimod han blev liggende på skråningerne af Reichacker og Sattelkopf. Regimentet blev om natten fra 15. til 16. juni midlertidigt alarmeret, men ikke indsat. Endnu anede ingen hvilken betydning, områderne for kampene i Vogeserne ville få, og hvilken gevinst, de ville få for os. Førere og mandskab lærte området at kende, tumlede sig i terrænet og glædede sig i de solrige sommerdage og det velsignede land, hvis beskyttelse det snart skulle vise sig, ville blive opgaven i kommende krigsår. For første gang samledes regimentets officerer sig om deres kommandør i festligt lag i det gamle værtshus »Stadt Nanzig«. Rigtig mange af dem, der sad om det muntre bord hine sommeraftner, dækkes nu af græstæppet; kun ganske få oplevede krigens afslutning ved regimentet. Til hukommelse af disse dage i Rappoltswiler skal her gengives et digt, der stod i festskriftet i anledning af regimentets første fødselsdag:

Ja, die Jahre dieses Krieges
ließen uns so viel erleben,
daß ich, solt' ich einst erzählen,
garnicht wüßte, wo beginnen,
was erwähnen und wo schließen.
Eins ist aber unvergeßlich,
währt der Krieg auch noch so lange:
In mer muß ich Dein gedenken,
Rappoltswiler, Rappoltswiler.

Ach wir lagen ja ein Jahr fast
schon in Frankreichs lehm'gem Boden
oder auch in Sandsteinhöhlen,
kannten Häuser nur zerschossen,
Betten nur vom Hörensagen –
Menschen, die nicht Feldgrau trugen
war'n uns unbekannte Größen. –
Ja, wie ward uns da zu Mute,

als der Zug uns hierher brachte,
und uns winkten deine Türen,
Deine roten Ziegeldächer,
Rappoltsweiler, Rappoltsweiler.

Wie im Paradiese dünkten
wir uns bald in Deinen Mauern.
Kriegsetrümmer war vergessen,
seit wir weilten unter frohen,
hilfsbereiten, guten Menschen,
durften unsere Füße stecken
unter weiß gedeckte tische
und bei fröhlichem Geplauder
von dem neuen Weine kosten-
Und wie gern sind wir gegangen
wieder einmal mit zum Heuen,
halfen gern auch mit im Weinberg,
denn so schön war dann der Abend,
wenn wir von den Türen saßen ...
Alles, alles wie zu Hause –
Ja, ein Bild der Heimat warst Du,
Rappoltsweiler, Rappoltsweiler.

Halt, eins darf ich nicht vergessen;
Frauen sahen wir wieder, Frauen,
deutsche Frauen, deutsche Mädchen,
langentbehrter, langersehnter
Anblick nach so vielen Monden.
wieder einmal selbst verspüren
Treubesorgte Frauenhände,
wieder, so mancher hat verloren
sich in bauen Mädchenaugen,
wenn die Juninacht sich senkte
über Deine grünen Berge,
Rappoltsweiler, Rappoltsweiler.

Sollt' der Krieg zehn Jahre dauern,
sollt' ich hundert Jahr alt werden,
niemals kann ich Dich vergessen,
schöne Zeit von anno 15,
niemals Dich, Du trautes Städtchen
Rappoltsweiler, Rappoltsweiler.

Den 18. juni var den skønne tid forbi. »Sommernatsdrøm« trådte igen i kraft; Regimentet blev tidligt om morgenen indladet på banegården i Rappoltsweiler. Den lange transport førte togene i retning af Arras. Den 19. juni rullede de gennem Cambrai og Douai og blev vest for Douai – hvor troppetransporter netop var blevet hjem-søgt af fjendtlige bombefly – udlosset på den lille banegård i Corbehem. Der blev herfra indkvarteret med Regimentsstab, I og halvdelen af III. Bataillon i Sailly-en-Ostrevent, M.G.K. ligeledes, mens II. og den anden halvdel af III. Bataillon fandt plads i Hamblain-les-Près. I disse, der på tidspunktet stadig lå langt bag fronten i Artois, tilbragte enhederne endnu to sorgløse dage. De kom, som det straks fortælles, ikke indsat på dette tidspunkt, men først langt senere, efter næsten tre år, under helt forandrede omstændigheder tilbage til samme område, hvor landsbyerne lå midt i kampområdet. Dengang i juni 1915 blev vores ophold bag fronten Arras-Souchez ikke af længere varighed. Med to regimenter – Inf.Regt. 189 var forblevet i Alsace – blev brigaden stillet til disposition for A.O.K. Lochow og tildelt I. bayriske Reservekorps. Regiments- og bataljonskommandører fik også anvist et afsnit af fronten, der på dette tidspunkt gik mellem Thélus og Neuville, men det kom imidlertid ikke til indsæt-

telse af regimenterne. Allerede natten til den 22. juni hed det »Sommernatsdrøm retur«. Regimentsstab, M.G.K., II. og III. Bataillon blev indladet på banegården i Vitry og rullede ved daggry derfra mens kanontordenen voksede. Kun I. Bataillon blev forbigående tilbage til disposition for 1. bayr. Reserve-Division, blev dog kun anvendt til bygning af en anden linje og stødte den 7. juli igen til Regimentet, som denne allerede lå i forbitrede stillingskampe. »Sommernatsdrøm retur« havde udløst jernbanetransporten, og bataljonerne rullede nu virkeligt også i den samme retning, hvorfra de var kommet få dage i forvejen. Det syntes, som var regimentets indsættelse igen blevet udskudt. Strassburg passeredes og man nærmede sig igen landskabet i Alsace, hvor man havde tilbragt de skønne uger i hvil. Ved ankomsten til Rappoltsweiler lød muntre sange, som dog forstummede, da der denne gang ikke blev givet ordre til udstigning, men toget rullede videre. Om morgenen den 23. juni blev staben og M.G.K. udlosset i Colmar. III. Bataillon fulgte. II. Bataillon var allerede ankommet i forvejen og var udlosset i Weier-im-Tal [Wihr-au-Val]. Alvoren var begyndt.

I Vogeserne var lyden af de hårde kampe vest for Münster en uge tidligere trængt igennem til os, og havde ført til en forbigående alarmering af regimentet. De udmattede enheder under 39. Reserve-Brigade (19. Res.Div. – Armee Abteilung Gaede) måtte snarest muligt afløses. Vores regimentskommandør blev allerede på banegården afhentet af en motorvogn fra divisionen, og kørte derefter med det samme ad vejen gennem den netop vågnende Colmar mod vest i den store Fecht dal over Hammerschmiede (Divisions stabskvarter) til Münster (Brigade-kvarter). På landevejen kom i vogne og til fods flygtninge os i møde fra de udrømmede byer, primært Münster, Tiefenbach og Breitenbach. Det var i det solrige Vogeser landskab et noget nedtrykkende syn, men var på den anden side kun en ringe episode i forhold til den elendighed, der i året 1914 havde ramt vores østpøssiske hjemland. Disse få flygtningekolonner havde i øvrigt sin forklaring. Det tyske Vogeser værn, som Regiment 187 gennem 14 måneder med ære bidrog til, reddede i hårde bjergkampe frem til krigens slutning Alsace for fjendtlig hjemsøgelse. De nu til franske statsborgere blevne alsacere kan takke de pøssiske og bayriske regimenter for, at deres smilende hjemstavn blev forskånet for krigens ødelæggelser.

39. Reserve-Infanterie-Brigades stab var i Münster placeret i den nordlige Villa Hartmann, en herskabsvilla midt i en park, der på baggrund af den kraftige beskyddning af byen kun bemærkelsesværdig lidt var blevet beskadiget og stadig var beboelig den dag vi det følgende år igen forlod Vogeserne. Regimentskommandøren modtog her af brigadekommandøren, General v. Barfuss, følgende direktiv:

Regimentsstab, II. og III. Bataillon med M.G.K. 187 er tildelt 39. Res.Brigade til afløsning af dele af Regimenterne Res. 74 og Res. 92. Oberstleutnant Olsenius afløser kommandøren for Res.Regts. 74 i dennes afsnit. III. Bataillon afløser med en deling M.G. i sideafsnit (Reichackerkopf-stilling) Res.Regt. 92.

Afsnittet, der underlagdes regimentskommandøren, strakte sig fra linjen Klänge – Klitzstein i nord over den såkaldte Obereck og det bastion artige fremspring (derfor også særlig udsat for fjendtlig beskyddning) med Mühlbach-stilling til en linje Engelberg – Højde 664,6 i syd inklusiv Pavillonberg, der i de næste uger skulle komme til at spille en særlig rolle. Af egne enheder havde kommandøren imidlertid kun den taktiske kommando over sin II. Bataillon, da I. Bataillon som fortalt, i første omgang var forblevet ved Arras, mens III. Bataillon ved Reichackerkopf taktisk var underlagt højre nabobrigade. En sådan opsplitning af enheder er altid prekær. Det kan i den givne situation have haft sine tvingende grunde, man virkede imidlertid negativ på de forestående kampe om Pavillonberg.

For vores fra Nordtyskland stammende 187'ere var det trods den fredelige forberedelse i Rappoltsweiler og på grund af manglen på bjergudrustning, navnlig snøresko, ingen let opgave pludseligt at vænne sig til bjergkrigens alvor. Modstanderen havde navnlig overfor Mühlbach-stillingen, der hele tiden var et smertensbarn og genstand for talrige eksperimenter og befalinger, den fordel at de fra siden og oppefra havde indsigt i vores i hårdt arbejde udhuggede grave. Det var ikke kun forfra, som man kendte fra sletterne i Picardie, men også fra siden og bagfra. Alligevel vænnede tropperne sig overraskende hurtig og med passion til de nye kampforhold, og udviklede sig i konkurrence med kammerater fra 8. bayr. Reserve-Division, der fra Galizien returnerede til deres gamle kampplads, til erfarne og afprøvede bjergtropper, der også med ære blev fastholdt i de næste år i de snedækkede skove i Karpaterne.

Regimentsstaben flyttede til borgmesterhuset i den rømmede by Tiefenbach, det vil sige hurtigt kun i kælderen til det efterhånden sønderskudte skønne hus. Bataljonernes og M.G.Kompagniets kamptræn blev fordelt i Günsbach og i Weier i dalen, mens den store bagage forblev i Colmar.

De næste to uger var fyldt med seje og forbitrede kampe om besiddelsen af Pavillonberg. Denne kunne ses langt væk. I begyndelsen lå et lysthus med spidstag stadig øverst på bakken mellem de to stillinger. Langs den østlige skråning gik vore, langs den vestlige de franske stillinger. Franskmandene begyndte at sætte sig fast på toppen og en morgen var den lille pavillon forsvundet. Derudover var fjenden stærkt optaget af skansearbejder

på stillingen i sadlen mellem Pavillonberg og Højde 664,6. Det drejede sig om at kaste fjenden ud af denne stilling. Til angrebet tidligt om morgenen den 28. juni blev der af 39 og 187. Inf.Brigade sammensat en styrke under kommando af vores Oberstleutnant Olsenius. I den sammensatte enhed bidrog vores regiment kun med 9./187, da III. Bataillon stadig var underlagt naboafsnittet. Den blev den første af regimentet under ild. Kompagnifører, Leutnant d.Res. Buchenau, en herre af moden alder, der frivilligt havde meldt til fronten og også i den senere tid delte alle strabadser med de yngre, skrev efterfølgende en kamprapport:

Den 27. juni 1915 kl. 23 modtog 9/187 (som den første i regimentet) i Oberbreitenbach, den ærefulde opgave at angribe Højde 664,4, Sattel og Pavillon højde, som af fjenden havde besat natten før, rense den for fjender og holde Pavillon bakken besat med en deling og udbygge. På ordre fra lederen af operationen, Major Huber, skulle angrebet iværksættes kl. 0100, så kl. 0200, altså i mørke. Imidlertid stod 9. Kompanie (ført af Hr. Hauptmann v. Kaltenborn, der havde fået til opgave at opstille de disponible enheder) først kl. 0245 i skovkanten nedenfor Ilienkopf, og måtte her på det smalle brandbælte slippe to kompagnier af Regiment 189 forbi, der i tilslutning længere til venstre (syd) samtidig skulle angribe. Af denne grund var 9. Kompanie som den sidste først kl. 0315 opmarcheret til storm foran dens tildelte afsnit, men mens nabokompagnerne på venstre fløj for tidligt allerede havde angrebet, indbragt et M.G. og en fanget fransk feltvagt og igen trukket sig tilbage.

Henvist til sig selv, stormede nu (kl. 0320) 9. Kompanie (uden tilslutning til højre eller venstre) alene. Kompagnifører ved højre fløjdeling (1. Deling under Leutnant Knöpges), der til opgave havde at storme den længst væk (600 meter) liggende Pavillon bakke og besætte den. – I mellemtiden var det blev dagslys, der på den ene side var af fordel for angriberne i det hidtil ukendte terræn, men på den anden side også forårsagede tab, ikke mindst fordi franskmændene på grund af larmen fra de tidligere gennemførte angreb i naboafsnittet var vagtsomme. Allerede som 9. Kompanie brød frem fra skovkanten, faldt her som den første Unteroffizier Schramm og kort efter kompagniførerens ordonnans Tambour Pöpplow. – På trods af den livlige infanteri- og M.G.-ild og de heraf forårsagede tab, lykkedes det kompagniet ved dens hurtige storm, i to spring at nå den fjendtlige stilling på Pavillon bakken, efter at den havde haft et kort pusterum bag en stenmur i en sænkning, og havde rettet en heftig skytteild mod den fjendtlige stilling. Ligeledes lykkedes det kompagniet, der på grund fronten forløb, under ild måtte gennemføre et sving i terrænet, at gennemfører dette uden væsentlige brud på skyttelinjen. Et indbrud i den fjendtlige stilling, der bestod af flere efter hinanden liggende grave, lykkedes gennem et håndgranatangreb.

Efter indtagelse af den første grav greb fjenden (alpejægere) flugten gennem graven, der fortsatte videre mod Metzeral. På ordre fra kompagniføreren blev der åbnet forfølgelses ild mod den flygtende fjende. Herunder kom kompagniet også selv under geværild fra højre og fra et hidtil ikke bemærket fransk M.G. Under denne ild blev blandt andre kompagniets anden ordonnans, Musketier Rumfphies og kompagniføreren selv såret (sidstnævnte hårdt med to skud i låret og et i foden).

Den allerede indtagne stilling blev herefter rensat. Til erstatning for tab blev to grupper fra 2. Deling på ordre fra kompagnifører trukket frem til højre. De tre erobrede M.G., de tilfangetagne alpejægere og egne sårede blev bragt bagud. På dette tidspunkt åbnede det fjendtlige artilleri en kraftig ild mod de erobrede højder.

Kompagniets opgave var løst. Den forstærkede 1. Deling forblev i stillingen. 2. og 3. Deling trak sig på ordre tilbage til Regiment 189 stillinger. Kompagnifører begav sig ligeledes (med støtte fra Unteroffizier Störr og Musketier Nittscher) tilbage mod denne omkring 700 meter bagved liggende stilling, og overgav her kommandoen over kompagniet til Leutnant Jäger.

Dagen kostede kompagniet tre officerer: Komp.Fører Buschenau, Leutnant Knöpges, Leutnant Ostendorf (alle hårdt såret) og 70 mand, hvoraf 18 var faldet. Helt særligt udmærkede sig 1. Deling under kommando af Leutnant Knöpges, der havde gået tildelt den vanskeligste opgave: stormen på Pavillon højden. Mandskabets indsats var upåklagelig.

Sign. Buchenau, Leutnant u. Komp.Fører 9/187

Under kampens forløb blev også Oberstleutnant Olsenius såret i højre lår af et geværskud og måtte overdrage kommandoen til Major Huber, Kommandør II. /Res.74, der også i ovennævnte indberetning er nævnt som fører. Kampen den 28. juni foranledigede 19. Res.Division til at udsende følgende befaling:

Den godt planlagte og energisk gennemførte operation mod Pavillon-Højden i natten den 27. til 28. juni, viser fordelen ved en rask indstilling. Jeg udtaler til de deltagende førere og tropper min uindskrænkede anerkendelse.

Sign. v. Bahrfeldt

Med Regimentskommandørens udfald opstod der et vakuum, der var desto mere ubelejligt på grund af den store spredning af regimentets enkelte elementer. Kommandoen over »Underafsnit Olsenius« blev overtaget af den allerede nævnte Major Huber, som imidlertid forblev ved sin bataljon. Den indre føring af regimentet blev

overdraget til Major Blanck, kommandør for III./187, som imidlertid forblev ved sin bataljon (i naboafsnit ved Reichackerkopf). Endeligt den 5. juli ankom Major Scheuermann, nyudnævnt kommandør for Inf.Regt. 187, til den herreløse kommandostation i Tiefenbach. Major, senere Oberstleutnant Scheuermann var fra dette tidspunkt vores højagtede kommandør, og fulgte sit stolte regiment til den bitre ende.

Natten mellem 7. og 8. juli ankom endeligt I. Bataillon til Regimentet fra området ved Arras, og blev indsat i afsnittet, hvorefter i det mindste to bataljoner stod taktisk til rådighed for kommandøren. Efter nogle få dage blev hele regimentet imidlertid i natten til 17. juli afløst af dele af 8. Bay. Reserve-Division og efter en midlertidig indkvartering i Colmar og omegn, endnu engang med jernbane transporteret til Mulhouse, hvor den sammen med Regt. 188 og staben, 87 Inf. Brigade blev stillet til disposition for A.O.K. Falkenhausen. Man forventede et fjendtligt pres fra Belfort. Den natlige transport havde dog kun det resultat, at 187'erne kunne se sig omkring i den elegante by, hvis beboere langt fra var så venlige og imødekommende som dem i Colmar, som vi allerede var fortrolige med og gennem en længere periode ville blive. vores regiment syntes i det næste år at være skæbne bestemt til forsvar af Colmar, Münster-dalen og dens bakker, for allerede om natten til 21. juli gik det igen tilbage til Colmar og underlæggelse under Armee-Abteilung Gaede.

Ved ankomsten til Colmar erfarede regimentskommandøren, at der allerede var disponeret over de forudsendte I. og III. Bataillon. Begge bataljoner var blevet tildelt 8. bayr. Reserve-Division (Generalleutnant Freiherr v. Stein, 16 bayr. Reserve-Brigade Generalmajor Jehlin). I Bataillon var indsat ved Stossweier, mens III. Bataillon var trukket frem over Münster, hvor to kompagnier var indsat i storm på den fransk besatte del af vores Sattel-stilling. Angrebet lykkedes og stillingen besat. Det var den anden sejrige træfning for 187'erne. Herunder faldt regimentets første officer, Leutnant d.R. Meyborg. Forløbet af det vanskelige og blodige stormangreb fremgår af efterstående beretning om indsættelsen af 11. og 10. Kompanie. Beretning fra 11. Kompanie om 27. 7. 15:

Den 21. 7. 15 kl. 0600 modtog 11/187 af Afsnitskommandør, Hr. Major v. Braun, bayr. Res. Regt. 22, ordre til at rense stilling 8/22 på Sattel for fjendtlige kræfter, tage den forreste skyttegrav i besiddelse og om muligt udbygge. Halvvejs oppe foldede kompagniet ud på grundlinje bag Stilling 8/22. Her stødte jeg på begge de ledende officerer, Hauptmann Schlagenweit og Oberleutnant Linck. Under udfoldning startede pludseligt en rasende mine, maskingevær og geværild. Navnlig til venstre for os, hvor 10/187 under Leutnant Simon gik frem, fulgte kraftige mineekspllosioner. Jeg lod derfor kompagniet få frem og svinge skråt til venstre. På venstre fløj befandt sig Offizierstellvertreter Kubelko og Leutnant Meyborg, i midten Feldwebelleutnant Göpfert og jeg på højre fløj for at presse folkene mere til venstre. Jeg stødte på højre fløj for let modstand ved forbindelses- og en tæt foran liggende skyttegrav. De få alpejægere, der endnu opholdt sig her, blev hurtigt nedkæmpet, mens resten flygtede tilbage fra graven i en sappe. En såret alpejæger overgav sig. Jeg kunne ikke bekymre mig videre om ham, da vi nu blev genstand for en kraftig gevær- og håndgranat ild fra sappen. Alle håndgranater, som vi kunne skrabe sammen, kastede vi mod sappehovedet. Her havde vel omkring 20 alpejægere sat sig fast. Ved sappehovedet stod et rødt flag, åbenbart et tegn til det franske artilleri. Herimod rettede vi hovedsageligt vores geværild. Som jeg gav folkene på højre fløj ordre til under alle omstændigheder at rense sappen, og de løb frem mod deres mål, ilede jeg til venstre, hvor delingerne bremsedes og veg tilbage. Her fulgte den ene mine eksplosion efter den anden. Det var formeligt en mur af eksplosioner. Hver gang jeg opmuntrede folkene til at gå frem, blev de kastet tilbage af lufttrykket fra eksplosionerne. Her kom vi under ild af enhver art, granater, shrapnel, håndgranater, maskingeværer og geværer. Der var ikke mange fjendtlige elementer tilbage i vores forreste skyttegrav, men på grund af den voldsomme beskydning var det umuligt at sætte os i besiddelse af denne. Efter tre forgæves forsøg, kaldte jeg folkene sammen, gav de tre officerer ordre til under alle omstændigheder at erobre graven, og lod blæse til storm. Denne gang lykkedes stormen. Vi erobrede graven. De få alpejægere, der endnu havde ydet modstand, var flygtet ved vores Hurra. Enkelte kunne få endnu nå med en kugle. Næppe havde vi indtaget graven og der igen blev indsat en meget heftig beskydning med minekastere. Herunder faldt Leutnant Meyborg, og de fleste af tabene indtraf i dette stillingsafsnit. Graven holdt vi besat indtil kl. 0715. Da jeg senere nåede højre fløj, havde franskmændene rømmet sappen. Som jeg senere på aftenen kunne fastslå, havde de brudt gennem siden på sappehovedet og flygtet herigennem. I mellemtiden startede en heftig artilleriild. I sær modtog vi fra venstre flanke to tunge 22-cm granater. Derudover skød også franske maskingeværer. Imidlertid tilføjede denne ild os ingen større tab. Mellem kl. 12 og 16 måtte 11/187 lide under ild fra miner og granater. I mellemtiden begyndte også perioder af geværild fra de bagved liggende fjendtlige grave. Så blev der omkring kl. 16 roligt. Omkring kl. 21 satte det igen med en heftig ild fra miner, shrapnels og granater mod 11/187 stillinger. Det sidste ildoverfald fulgte kl. 23. Alle typer af beskydning satte ind, i sær også infanteriild, der af os blev besvaret. Bortset fra enkelte mine forløb herefter natten til den 22. juli rolig.

sign. Schröder
Leutnant d.Res. og Komp.-Fører.

Beretning over 10/187 angreb mod venstre Sattel-stilling på Reichackerkopf den 21. 7. 15:

Kompagni styrke 5 officerer, 2 Vizefeldwebel, 23 grupper – ankommet fra Munshausen, nåede den kl. 0500 frem 50 meter bag venstre Sattel-stilling, hvor et frontalt angreb var befalet. Den blev blandet med tre grupper Pionerer og enkelte forsprængte fra bay. Res.Regts. 22 og 23.

Næppe var beredskabet opstillet før et kraftigt fransk ildoverfald begyndte – geværlid og håndgranater – mod min venstre fløjdeling, hvor som forventet lod stærke befæstninger erkende, og viste, at et frontalt angreb mod en hårdnakket modstander ville gå i stå. Jeg bad leder af angrebet, Hr. Hauptmann Utz fra Regt. 22 om at indsætte endnu en styrke til et omgående angreb. Til denne opgave blev 11/187 udpeget. Omkring kl. 0700 gik min til højre liggende deling frem samtidig med 11/187. Den fjendtlige ild mod denne deling var ikke så stærk, men derimod overordentlig kraftig mod min venstre fløj, som jeg derfor helt trak tilbage for i stedet at indsætte min reservedeling som anden bølge til højre. Efter knap 10 minutter, og på grund af sideangrebet med få tab, nåede med højre fløjdeling samtidig med 11/187 frem til den fjendtlige grav, og trængte til venstre ind i selve graven. Kort efter ankom reserve-deligen (Leutnant Hansen) med 6 grupper, mens 3 andre grupper nåede frem længere til venstre.

Franskmændene var tilsyneladende ikke i stand til at møde et angreb fra to sider og vendte sig mod modstanderen i flanken. Den fjendtlige frontalild blev derved svækket, og det blev muligt for Leutnant Humble med hele sin deling – 7 grupper – at nå frem og angribe fjenden forfra. Som forventet forsvarede fjenden sig på dette sted yderst sejt, og nærkampen varede et godt en halv time. Modstanderen havde store tab og resten blev taget til fange. I det for os erobrede stykke skyttegrav – 160 meter – overgav omkring 60 mand sig. Egne tab næsten 50 mand.

Sign. Simon
Leutnant d. Res. og Komp.Fører.

Mens I Bataillon således var indsat i Stossweier og III. Bataillon stormede Sattel-stillingen, blev II. Bataillon og M.G.-kompagniet efter ordre fra A.O.K. Gaede stillet til disposition for 8. bayr. Reserve-Division og den 22. juli med jernbane transporteret til Walbach og herfra trukket frem til Weier-im-Tal og Günsbach [Gunsbach].

I denne periode med splittede bataljoner var det igen III. Bataillon der måtte bære hovedbyrden under kampene. Efter de hårde kampe om Reichackerkopf blev den i første omgang om natten til 23. juli afløst af bayriske tropper, og samledes så med II. Bataillon i Weier-im-Tal og Günsbach. Allerede om eftermiddagen den 27. juli blev III. Bataillon imidlertid med en tildelt M.G.-deling igen alarmeret og over Günsbach – Wahlenstall trukket frem i retning af Barrenkopf. Ved Barrenkopf var fjenden trængt ind i omkring 500 meter af vores grav. Her blev III. Bataillon kl. 19 indsat i modangreb, og generobrede i løbet af natten Barrenkopf med relativ få tab. Forløbet af kampene fremgår i store træk af efterstående indberetning fra bataljonskommandøren:

III./187 ankom den 27. 7.15 kl. 1945 til Barrenkopf. Den blev indsat mod en mistet del af Barrenkopf (omkring 500 meter) på følgende måde: højre 10. Komp., midten 9. Komp., venstre 12. komp., reserve 11. Komp. Kompagnierne var sammenblandede med dele af 5./188, 6./188 og Jäger 14. Kl. 2030 blev stormen påbegyndt. Højre fløj af 10/187 og en deling fra 12/187 lykkedes i første anløb at trænge ind i den tabte del af stillingen. Den øvrige del af bataljonen nåede frem til tæt foran graven, kunne dog på grund af flankerende M.G.-ild og håndgranater ikke trænge ind i selve graven. Omtrent i denne situation forblev bataljonen hele natten i ildkamp med fjenden. Det videre angreb på stillingen blev udskudt til 11. Komp. var blevet forsynet med tilstrækkelige håndgranater. 11. Komp. blev til forstærkning indsat med en deling ved 10. og med en deling ved 12. Komp. Kl. 0300 fik 12. Komp. ordre til i første omgang at trænge ind i den fjendtlige stilling fra venstre fløj. De øvrige kompagnier skulle slutte sig til angrebet når det fjendtlige maskingevær var bragt til tavshed. Fjenden rømmede hastigt graven ved 12. Komp. håndgranatangreb, så det lykkedes denne under erobring af talrige geværer at besætte hele bredden af denne. Ligeledes lykkedes det de øvrige kompagnier de foranliggende grave at sikre. Kl. 0430 var bataljonen i fuld beherskelse af den dagen i forvejen tabte del af Barrenkopf. Bataljonens tab forløb sig til 9 døde, 2 officerer, Leutnant Kluge og Leutnant Drewes 12/187, og 30 underofficerer og mandskab såret.

Sign. Blanck
Major og Bataljonskommandant

Som det fremgår af denne beretning var det frem for alt det tapre 12. Kompanie, der gennem dens energiske håndgranatangreb, efter at den natten igennem havde været i kamp, kastede fjenden ud af graven. Følgende kamp indberetning giver et indblik i forløbet af angrebet:

Kamprapport fra 12/187 over stormen på gravstykket på Barrenkopf den 28. og 29. 7. 1915:

Kampstyrke ved indsættelse: 3 officerer, 154 mand.

Om eftermiddagen den 28.7. blev bataljonen alarmeret, samlet i Günsbach og marcherede herfra til disposition for Oberst Hübner på Barrenkopf. 12/187 havde spidsen. Fremme blev vi tildelt et stykke skyttegrav på omkring 150 meters bredde, hvor fjenden var trængt ind.

Omkring 40 håndgranater blev fordelt. Kl. 2030 iværksatte tre styrker samtidig. To grupper af 1. Deling, holdt tilbage som reserve, rykkede ind i stillingen ved 3. Deling.

De fremrykkende dele kom øjeblikkeligt under en meget kraftig infanteriild og højre deling især maskingeværild.

Med assistance for den fremrykkende stormafdeling, der til venstre herfor var rykket frem, trængte 2. Deling kl. 2030 ind i den til erobring tildelte gravstykke, og fastholdt samme. 3. Deling kom under særlig kraftig M.G.-ild, der også kostede tab, da den alene havde 8 døde og 16 sårede, inklusiv delings- og samtlige gruppeførere. Den resterende del af delingen, to grupper, var for halvdelens vedkommende trængt mod venstre til 2. Deling 12/187 og mod højre til 10/187.

På dette tidspunkt blev de tilbageholdte grupper af 1. Deling indsat mod en fremspringende del, og af fjenden besat, forbindelsesgrav, for at forhindre, at den erobrede grav ville blive ramt i ryggen af et modangreb.

Omkring kl. 0200 modtog kompagniet omkring 80 stav- og improviserede håndgranater. Kl. 0255 modtog kompagniet ordre til kl. 0300 at angribe, hvortil de øvrige kompagnier ville slutte sig til.

Stormlinjen foran den fremspringende forbindelsesgrav blev forstærket med to grupper fra 11/187 og tre grupper fra 1/Jäger 14. 2. Deling, der aftenen før var trængt ind i stillingen, skulle gå frem gennem graven med håndgranater, og femte håndgranat skulle være signal til de øvrige stormenheder at iværksætte.

Kl. 0320 begyndte håndgranat angrebet. Da der efter den tredje håndgranat ikke var nogen respons, blev den stenbarriere, franskmændene havde etableret på tværs af graven, revet ned. Under anvendelsen af yderligere håndgranater trængte 2. Deling uhindret frem, fik forbindelse til stormenhederne og besatte hele graven, hvorunder flere sårede og usårede franskmænd fra Regiment 15 blev taget til fange.

Kl. 0430 kunne der til Bataljon og de andre kompagnier afgives melding om, at graven uden kamp var sikret af 12/187, hvorefter disse assisterede med besættelsen. Franskmændene må kort før i hast have rømmet graven, da mere end 15 geværer blev erobret.

Især skal fremhæves delingsføernes præstationer, især Leutnant Kluge og Leutnant Drewes, som begge, trods de var sårede, førte deres delingen ind i den fjendtlige grav, hvor de for anden gang såredes (Leutnant Kluge af en alvorligt hovedskud).

Ligeledes skal gruppeførerne i 3. Deling fremhæves, hvoraf tre er faldet, mens begge de to andre såredes hårdt (begge af to skud); på trods af dette førte de deres grupper så længe de kunne.

Tab: 2 officerer såret
1 underofficer død
4 underofficerer såret
2 gefreiter som delingsfører død
5 mand død
16 mand såret
2 mand let såret, forblevet ved enhed.

sign. Bentz
Leutnant og Komp-fører

I dagene indtil den 4. august blev enheder underlagt 16. Bayr. Reserve-Brigade omgrupperet, så regimentets tre bataljoner med MG-kompagniet fordelt kom til sammenhængende at blive indsat ved siden af hinanden i Obereck-Stilling, Mühlbach-Stilling og i Krähenberg-Stilling dannede et regimentsafsnit, der i det væsentligt var sammenfaldende med det tidligere Olsenius afsnit. Om natten til 5. august overtog regimentets kommandør ansvaret for afsnittet, der nu endeligt for første gang kunne indsætte hele regimentet under sin ledelse. Tilstødende var Regimenterne 188 og 18, ligeledes blevet underlagt 187. Brigade, der nu endeligt havde brigadeafsnit med egne enheder, stadig underlagt 8. bayr. Reserve-Division.

Mens sommeren gik mod sin slutning og løvskovene på skråningerne af Krähenberg og Mönchsberg farvede i strålende farver, gik dage og nætter over i en ensformighed, med en dog stadig anspændte kampvirksomhed med stillingsbyggeri, mindre patruljeoperationer, kampe på gevær og håndgranater og mine- og artilleribombardementer af vekslende intensitet. Som særlig præstation kan fremhæves den succes, Adjudant ved I. Bataillon, Oberleutnant Dose og hans trofaste og urokkelige hjælpere, den krigsfrivillige Schlichting, 1. Kompanie, foran Pavillon-stillingen havde med at fremstille et fintfølende lytteapparat, der gjorde det muligt at aflytte fjendens telefonsamtaler. Sådanne teknisk fuldstændiggjorte aflytningsapparater, betjent af særlige tekniske enheder, var senere en fast udrustning i vores hær. Dengang var imidlertid sådanne apparater, fremstillet af de mest enkle midler, en forbløffende nyhed. De fjendtlige telefonsamtales daglig »sladderhank« var ikke kun kilde til megen munterhed, mens skaffede os i dette og i de næste afsnit vigtige oplysninger over organisation og afløsninger hos

fjenden, over fjendtlige angrebsforberedelser og virkningen af vores artilleri. Navnlig under de senere kampe om Schratzmännele, om hvile der senere vil blive berettet, var meldingerne fra aflytningen af stor værdi for os.

Som efterårets tåger begyndte at flyde dalene i Vogeserne, blev regimentet i dagene mellem 27. og 30. september trukket ud af dens stillinger og indsat nord for Fecht dalen i højderyggen Linge kopf – Schratzmännele. Den forlod endnu engang taktisk dens brigade og overgik til 6. bayr. Landwehr-Division (General der Kavallerie Ritter v. Schmidt), 1. bayr. Landwehr-Brigade (Generalmajor v. Reuter). Den nye stilling på højderyggen havde engang været dækket af træer, men bestod nu kun af ødelagte træstumper og knust klippe. Den foran os liggende fjendtlige stilling var besat af stadig skiftende troppenheder, og gennem måneder genstand for meget heftige kampe. Unikampene mod General Mandhuys angribende tropper havde også raset her, og ekkoet var den gang trængt ned i vores fredelige Rappoltsweiler, men havde på Linge kopf og Schratzmännele endnu ikke fundet en afslutning.

Hele den forreste linje var fuldstændig ødelagt og ufuldkommen – delvist kun bestående af sandsække - genopbygget under fjendtlig artilleribeskydning. Dækninger ydede hverken den mest nødvendige beskyttelse mod den fjendtlige ild eller mod den begyndende kolde årstid. Efter at regimentet gennem flere måneders hårdt arbejde havde udbygget og indrettet dens gamle stillinger, måtte den nu under ugunstige forhold starte forfra. Også selvom artillerikampen ikke altid var lige intensiv, herskede der her næsten uafbrudt nærkampe på hånd- og geværgranater, så de daglige tab var betydelig større end i det forrige afsnit. I en del af skyttegravssystemet øverst på Schratzmännele, og selvom han kunne holdes i skak med håndgranater, miner og geværgranater, kunne han herfra overskue vore dækninger og bagudgående forbindelser. Regimentet fik ordre til at rense det aktuelle stykke skyttegrav på omkring 100 meters bredde. Angrebet i aften dæmringen den 12. oktober skete overfaldsagtig uden artilleriforberedelse, men med rigelig artilleristøtte og med assistance fra en stormafdeling fra III. Garde-Pionier-Bataillon med flammekastere. Angrebet lykkedes fuldstændig. Hovedbyrden i angrebet bar, som altid i sådanne tilfælde, ikke så meget specialisterne i stormafdelingerne, der tilkommer den højeste anerkendelse, men som imidlertid igen trækkes ud så snart angrebsmålet er nået, men i højere grad 187erne. Den vanskeligste opgave var at fastholde den erobrede grav mod alle modangreb. Disse lod sig ikke længe vente. Om natten mellem 15. og 16. oktober forsøgte franskmændene at generobre de tabte stillinger. Angrebet blev fuldstændig afvist med håndgranater. Det samme blev et med stor heftighed gennemført håndgranatangreb om aftenen den 17. oktober. Den 18. om aftenen forsøgte modstanderne et sidste angreb, efter at han tilsyneladende havde rømmet sin forreste grave for med artilleri at kunne skyde vore grave stormmodne. Angrebet nåede imidlertid kun vore pigtrådshindringer før det brød sammen. Efterfølgende forsøgte modstanderen ikke yderligere anstrengelser for at tilbageerobre det tabte.

Regimentets tab i denne periode var 17 døde og 73 sårede. Særlig skal fremhæves 5., 10. og 11. Kompanie.

Auf dem Schratzmännele 1915

Regimentets historie på Pavillonberg, Reichackerkopf og Schratzmännele danner højdepunkterne for kampaktiviteterne i Vogeserne. Den var i den efterfølgende tid til begyndelsen af juli 1916 indsat i linjen Barrenkopf – Rehberg – Stosweier, og var indtil slutningen af 1915 taktisk underlagt den 1. bayr. Landwehr-Brigade, 6. Bayr. Landwehr-Division, og herefter 16. bayr. Reserve-Brigade, 8. bayr. Reserve-Division. Bortset fra to mindre hvileperioder på hver to uger i november og december 1915, stod regimentet under kommando af dens 187. Brigade.

I. Bataillon var i månederne januar til april 1916 indsat i sydlige naboafsnit i den velkendte stilling Krähenberg – Pavillonberg under taktisk kommando af den bayr. Res.Regt 22. Over bataljonens indsættelse i dette tidspunkt berettes senere.

I oktober 1915 begyndte opstillingen af en regimentsmusik, der allerede i begyndelsen af november kunne modtage bataljonerne med klingende spil, da de efter hårde kampe på Schratzmännele og Lingekopf kom tilbage til hvil. Under ledelse af Musikmeister Rotermund udviklede regimentsmusikken sig på kort tid til et orkester, der spillede fremragende og under mange en march gav soldaterne rytme og opmuntring, og mange en koncert i hvilekvartererne.

Med taknemmelighed kan der tænkes på juleaften 1915, som regimentet kunne fejre i hvil. Kompagnierne var fordelt i venlige borgerkvarterer i landsbyerne Ostheim, Hausen, Holzweier, Ingersheim, Niedermorschweier, Sigolshiem, Mittelweier og Bennweier. Den 22. december kom der imidlertid underretning om, at det var lykkedes franskmændene efter flere timers trommeild at erobre toppen af Hartmannsweilerkopf. 187 Inf.Brigades stab og regimenterne 188 og 189 blev forlagt til 12. Landwehr-Division område. Det samme blev Garde-Jäger-Bataillon, som i Drei-Ähren dannede reserve for 1. bayr. Landwehr-Brigade. II./187 måtte træde i stedet for Garde-Jäger-Bataillon og fra de allerede jule smykkede borgerkvarterer rykke til kampzonen i Drei-Ähren og Obschel. Bataljonen kunne imidlertid også her fejre julen uforstyrret. Hvad angår Hartmannsweilerkopf var dens top allerede den 23. december igen på tyske hænder. - -

Da den gule gyvel blomstrede på skråningerne af Vogeserne og regimentets fødselsdag for første gang kunne fejres, var der blevet stille på krigsskuepladsen i Alsace. Det blodige sommerslag - »andet slag om Münster« - gentog sig ikke i året 1916. Tyngdepunktet lå denne gang som krigsafgørende kamp ved Verdun, hvis kanontorden i februar og marts kunne høres helt til vore bjergkamme, og langs Somme. Med foruden enhederne i vores infanteribrigade og til kommanderet artilleri, blev der i sommeren 1916 opstillet vores preussiske 187. Infanterie-Division. Den 8. bayr. Reserve-Division, som 187. Brigade hidtil havde været underlagt, blev flyttet til Somme, efterladende sig nogle begrænsede artillerienheder. Til erstatning ankom landstorm-enheder. Yderligere blev de enkelte afsnit udvidet. Af samme grund måtte også regimentet forlade dens stillinger og fik i stedet tildelt Afsnit Rossmatt – Hilsenfirst. Hermed lærte den også Højvogeserne nærmere at kende med de interessante og kunstfærdigt anlagte tovbaner. Vi var dengang stolte over at være forsvaret af det højeste punkt på Vestfronten. Vi blev imidlertid ikke længe i det nye afsnit. I midten af august blev vi afløst af den ny formerede 11. bayr. Infanterie-Division. Regimentet kom i kvarter i Colmar. Divisionen stod til disposition for den øverste hærledelse.

Med Rumæniens indgriben i krigen på dette tidspunkt, indtrådte igen en ny fase. Sammen med 187. Infanterie-Division også vores regiment indsat på den nye krigsskueplads i Siebenbürgen [Transsylvanien] bjergpas til kamp mod rumænere og russere. Herom fortælles i næste afsnit.

Regiment 187 første krigsår var ikke dens vanskeligste, men Vogeser året var et stolt og lykkeligt år. Det af krigsprøvede kompagnier sammensatte regiment havde under kampene ved Pavillonberg, Reichackerkopf, Barrenkopf og Schratzmännele vist sig som kamptropper af første klasse. Dens nordtyske soldater havde skulder mod skulder med deres bayriske landsmænd, udviklet sig til en bjergenhed, som i det følgende år skulle yde store præstationer i Karpaternes skove. De havde lært det tyske land mellem Rhin og Vogeser skovene, til hvis beskyttelse de satte livet ind, at kende og elske. Regimentet blev dette år forskånet for involvering i de blodige kampe ved Verdun og langs Somme. Men i de næste og det følgende år skulle de ikke blive forskånet for de hårde storkampe i angreb og i forsvar af Champagne og Flandern, i Artois og ved Cambrai. Hvem der oplevede og overlevede denne tid vil tænke tilbage på året i Vogeserne som en lykkelig tid. Lykkelig fordi de med succes prøvede kræfter med en sejr og tapper modstander; men også fordi storkampen ikke som senere fortsatte hver eneste time af dagen og af natten, fordi der var tid tilovers til at nyde bjerglandets skønhed, og endeligt fordi en kraftig og stolt følelse af styrke og gode sag endnu ikke var tyngt af bange anelser om afslutningen på denne strid blandt folkefærd, gav et let og styrket sind, uden anelse om det, der lå forude for vores land. Disse linjer skal bringe tankerne hos de kammerater, der deltog, tilbage til en stolt og lykkelig tid. Derfor slutter vi her med hine vers, der stod i det lille festskrift, der blev udsendt i forbindelse med den første årsdag for regimentets

grundlæggelse. Hvad en kammerat beskrev er overhalet historisk og af virkeligheden, men beskriver, hvad der den gang fyldte os, og med stolt hukommelse stadig i dag nævner som vores største:

Schau vorwärts, Kamerad vom Wasgenwald;
Dort drüben hat die freche Hand
Des welches Feindes fest sich eingekrallt
In deutscher Land.

Auf Berg und Tal hat er ein Spinnennetz gelegt
Von tausend Gräben, und aus ihrer Hut
Die gier'gen Augen starren unentwegt
Auf fremdes Gut.

Blick rückwärts, Kamerad, ins Tal hinab.
Wie reich gesegnet ist dies Land,
Das treu zu schützen Deutschland gab
In Deine Hand.

Von blauen Bergen ist es rings umsäumt
Und Blütenpracht trägt jedes Tal
Und stille Dörfer liegen wie verträumt
Allüberall.

Wie deutsch ist diese Erde, Kamerad.
Ihr schenkest Du dein ganzes Herz
Und trägt, weil sie nun Deine Liebe hat,
Selbst Todesschmerz

Schau rückwärts, Kamerad, und schau hinauf:
Dort ist das Land, das Deinen Herz vereint;
Und dann blick vorwärts, Kamerad, und drauf!
Und schlag den feind!

Und wenn Dir Gott den Sieg gegeben hat
Und diese deutschen Berge Wieder frei,
Dann darfst Du stolz gedenken Deiner Tat:
Du warst dabei! -

2.

I. Bataillon ved Krähneberg – Pavillonberg lige øst for Metzeral

Når medlemmer af I. Bataillon fortæller om deres tid i Vogeserne, taler de mest om Pavillonberg. Ikke mindre end tre gange på forskellige tidspunkter kom bataljonen til at ligge i samme afsnit. Da den 7. 7. 1915 fra området ved Arras igen stødte til regimentet, blev den for første gang, om end blot i nogle få dage, indsat i afsnittet. Da regimentets efter fornyede indsats i Fecht dalen og aftrækkeren til Mulhouse, reorganiserede dens enheder og bataljonerne dermed igen kom under kommando af regimentet, fandt bataljonen i begyndelsen af august sig igen i den gamle stilling, denne gang i otte uger. Da med stor flid og megen kærlighed stillingen var blev udbygget, og franskmændene i september efter indretningen af lytteposten, ubevist og ufrivillig delagtiggjorde os i deres bekymringer, blev afskeden i slutningen af september med den afholdte stilling særlig svær, ikke mindst fordi der på Lingekopf ikke ventede os behagelige dækninger.

Imidlertid skulle alt besværet i den gamle stilling lønne sig. Da regimentet efter hvileperiode ved juletid igen blev indsat, fandt I. Bataillon sig endnu engang i dens gamle stillinger ved Krähneberg – Pavillonberg. De afløste her Garde-Schützen-Bataillon. Fulde af beundring for gardeskytternes flid, forsøgte bataljonen herefter at overgå den i udbygning af stillingen. Frigjort fra regimentet var bataljonen underlagt det bayriske Reserve-Infanterie-Regiment 22. De bayriske foresatte så i første omgang med nogen mistro mod »Saupreussen«, det det lykkedes hurtigt at overbevise dem om det modsatte. Der blev talrige gange til bataljonen på forskellige tidspunkter udtalt anerkendelser fra de bayriske regiments-, brigade- og divisions-kommandører.

Af særlige præstationer vil alle formentlig huske tovbanen, som vores snedkermester Buchheister, sammen med smeden Tomaszewski, anlagde fra kørevejen og op til den vidunderlig beliggende kantine, for at lette transporten af de rigelige mængder vederkvægende bayersk øl. At der naturligvis også med tovbanen blev transporteret tunge miner og byggematerialer var en selvfølge, der blot skal nævnes i forbifarten. Selve kanten havde Garde-skytterne allerede henrivende indrettet i en gammel faldefærdig lade. Kantinebestyreren Christiansen forstod det imidlertid at gøre stedet endnu mere hyggelig, og for at tilfredsstille alle sine kunders ønsker. Han skaffede kanten et sådant renommé, at selv brigade- og divisionskommandøren her købte deres snaps, der på dette tidspunkt kostede hele 2,50 Mark pr. flaske.

Selve stillingen var så gunstig anlagt – på Krähne- og Engelberg i en skovkant, på Pavillonberg på en skræning – at franskmændene forholdsvis dårligt kunne komme os nær. I. Bataillon, derimod, udviklede sig derimod med tiden i denne stilling til en ren minekaster-bataljon. Alle typer for minekastere, fra de tungeste trukne fra Minekaster-kompagnier til de mindste geværgranater blev bygget ind i stillingen, og deres virkning afprøvet. Navnlig 1. og 4. Kompanie konkurrerede indbyrdes i skydning med minekastere, og Batterie Wessig blev kendt langt ud over bataljonen, dvs. de af Leutnant Wessig ved Pavillonberg mange indbyggede geværgranat anlæg, og hvor Musketier Jan Schult ernærede sig som ”overskytte”. Konkurrencen mellem 1. og 4. Kompanie gik så vidt, at de med hjælp fra det allerede tidligere nævnte aflytningsapparat hver måned sammenlignede de tab, de havde bibragt franskmændene. I hvilket omfang denne kappestrid gik ud over franskmændene, fremgår af nedenstående optegnelse over franske tab, udfærdiget på baggrund af de aflyttede franske telefonsamtaler, og med stor sandsynlighed var mindre end de virkelige tab:

I januar	2 døde	12 sårede
I februar	0 døde	18 sårede
I marts	11 døde	57 sårede
1. – 18. april	5 døde	38 sårede

Man ser tydeligt, at navnlig marts og april stod i minekampens tegn. Her skal også tages i betragtning, den dejlige maskingeværenhed under Hauptmann Gerlach, hvis våben gennem længere tid var placeret ved bataljonen. Man kan navnlig takke indsatsen fra Leutnant Paschke og hans fortræffelige M.G.-besætning for at gøre franskmændenes tilværelse ret besværlig. Også vedrørende dette gav aflytningen interessante oplysninger.

Det lytteapparat, som Oberleutnant Dose og krigsfrivillig Schlichting, som allerede nævnt havde udviklet i september 1915, og hvis samtaler dagligt i talrige eksemplarer blev fordelt til alle interesserede tjenestesteder,

var sidenhen væsentligt blevet forbedret. Den var nu indbygget i en såkaldt »Arendt-Station«, der muliggjorde en flere tusind gange forstærkning af lyden. Hvor tidligere samtaler ført i den forreste grav kunne opfanges, og disse kun forstås i brudstykker, var nu alle samtalerne forståelige i deres sammenhæng, også når de blev ført længere bag fronten. Ud over de allerede nævnte tabs meldinger og virkningen af M.G.-beskydningen, modtog vi også vigtige oplysninger. Vi vidste på forhånd om afløsning, og kunne derfor ret effektivt forstyrre denne, og fik også på den måde øjeblikkeligt besked om den nye enheds identitet. Vore telefonfolk glædede sig til stadighed over, at deres kollegaer på den anden side også bandede over ødelagte telefonledninger og dårlige apparater. Eksempelvis sagde en Post A til kammeraten Nikola: »Hvis det apparat ikke snart bliver bedre, kvæler jeg dig!« En anden gang spredte det stor glæde da Jæger Renard fra 2. Deling, 3. Kompagni, 23. Jægerbataljon fik tre dages arrest for at komme en dag for sent tilbage fra orlov. En anden gang blev der bandet over maden, så over det dårligt eller slet ikke skydende eget (dvs. franske) artilleri osv. I Metzeral syntes der at være en dejlig markenderinde ved navn Ninie. De længselsfulde ord fra en telefonisk den 9.1.1916 kl. 1730, på spørgsmålet om han om aftenen ville komme til Metzeral: »Ja, Ninie!«, er forhåbentlig ikke faldet forgæves. Lidenskab, klager og glæderne var præcist de samme hos franskmændene, som de var ved os.

Ikke ret lang tid før bataljonens endelige afsked med stillingen, reddede lytteapparatet formentlig 2. Kompagnie for sandsynlige tab. »August«, dvs. et fransk 24-cm batteri, skulle beskyde »Camp Romain«, dvs. belægningsstillingen ved 3. Kompanie som gengældelse for den vedvarende tyske minekaster beskydning. Med den rettidige advarsel kunne vi rømme graven den nat. 3. Kompanie kunne derfor med ro i sjælen følge bombardementet af deres stillinger, hvor der da også blev anrettet alle former for skader. Efter et ophold på mere end et kvart år forlod bataljonen så den 18. april endegyldigt Kräenberg-Pavillonberg stillingen, for efter et par dages hvil i Colmar, endnu engang under kommando af regimentet at rykke ind i stillingen Eichwald-Rebberg.

3. Felttoget mod Rumænien

(Kort 2)

Inden fremstillingen af regimentets oplevelser og handlinger på krigsskuepladsen i Siebenbürg – Rumænien, er det måske for at få en bedre forståelse, på sin plads med en oversigt over den almindelige krigssituation i begyndelsen af det rumænske felttog og en skildring af selve felttoget i store træk.

Den 29. august 1916 havde Hindenburg og Ludendorff overtaget det fulde ansvar som chef for generalstaben og som første Generalquartiermeister, og dermed ledelsen af den øverste hærledelse overtaget. De forhold, de overtog, var yderst vanskelige og alvorlige. Styrkeforholdet mellem de to fjendtlige hære var omkring 6 millioner ved centralmagterne og 10 millioner ved Ententen.

På de forskellige krigsskuepladser var situationen som følger:

Vestfronten: Kampen om Verdun var dalende. Sommeslaget rasede med forøget bitterhed presserende kampresultat. Divisionerne kunne kun forblive i stilling i nogle få dage. Af mangel på artilleri blev afløsningen af disse udskudt. Derigennem skete der en forvirrende blanding af enheder. Ammunition blev hele tiden mere knap.

Den italienske front: Under Isonzo angrebet i august var Görz og det syd herfor liggende højplateau ved Doberdo gået tabt. Mellem den 14. og 17. september rasede de 7., mellem 9. og 18. oktober det 8. Isonzo slag.

Makedonien: en bulgarsk offensiv var brudt sammen. Bulgarien krævede derfor indtrængende om tyske tropper.

Østfronten: Den generelle spænding langs fronten var på ingen måde forsvundet ved Linsingen på den russisk-galiciske grænse. Ved Heeresgruppe Erzherzog Karl på den sydlige fløj af hele østfronten måtte man forvente yderligere tilbageslag.

Med Rumæniens indtræden i krigen øgedes truslen om en omgåelse af sydfløjen. Modforholdsregler var ikke truffet. Da det ungarske jernbanenet var meget begrænset og for det meste kun ensporet, var truslen desto mere alvorlig. I sidste øjeblik var svage tropper kastet ind, formet af minearbejder i kulminer. At disse bataljoner absolut ikke kunne præstere noget som helst, vil enhver huske, der lærte dem af kende i Petrozsény området.

Efter den rumænske krigserklæring angreb russiske og rumænske tropper over grænsen i den nordlige del af landet. Bjergpassene faldt. Kronstadt og Petrozseny blev allerede besat den 29. august. Patruljer rykkede ind i Hermannstadt og Orsowa blev erobret. Hvis de rumænske og russiske styrker på denne måde fortsatte deres fremrykning, ville Heeresgruppe Erzherzog Karl blive omringet, vejen til Ungarn og til vore forbindelser til Balkan halvøen stå åben for rumænerne. Dermed ville vores skæbne være beseglet.

Opgaven for den øverste hærledning var på baggrund af det netop skildrede, følgende:

Fronten i vest og øst måtte fastholdes, og i øst måtte navnlig Heeresgruppe Erzherzog Karl forstærkes. Dernæst måtte der skabes mulighed for en opmarch mod Rumænien, der i første omgang skulle danne forsvar og senere overgå til angreb. Denne opgave var desto mere vanskelig, da Erzherzog Karl hele tiden krævede nye enheder, der egentlig var øremærket Siebenbürge.

Gennemførelsen af disse opgaver overfor Rumænien skete en gang for alle ved at forlænge fronten mod syd langs Maros. Heeresgruppe Mackensen, få tyske og bulgarske enheder, rykkede desuden fra Bulgarien frem mod Dobrudscha.

I Siebenbürge overtog Æreshertug Karl overkommandoen med General v. Seekt som generalstabschef. Han tidligere hærgruppe afgav han. Under ham blev i Karpaterne underlagt 7. k.u.k. Armeeoberkommando, i Siebenbürge 1. k.u.k. Armee under General v. Arz ved Maros-Vasarhely bagud til Klausenburg, og 9. tyske Armee under General v. Falkenhayn mellem Karlsburg og Mühlbach, med svagere elementer mod syd indtil Orsowa. (Denne svagere styrke blev i det væsentlige udgjort af Infanterie-Regiment 187).

Mens opmarch af disse styrker blev gennemført, faldt østrigske enheder ved Tartaren passet tilbage mod Bukowina grænsen. Tre tyske divisioner måtte afgives hertil, og dermed blev opmarchen naturligvis forsinket og enhederne i Siebenbürge væsentlig forringet. Ludendorff skriver herom i sine erindringer: »Jeg husker den bitterhed, jeg dengang følte overfor de østrigske tropper ...« Det var også en dom, vi 187'ere vi over vores allierede i løbet af felttoget i Siebenbürge, fandt fuldt berettiget. Da så opmarchen var afsluttet mod slutningen af september efter overvindelse af uendelige vanskeligheder, skulle begge armeer i Siebenbürge rykke frem: 1. k.u.k. Armee i østlig retning nord om Schässburg og 9. Armee mit hovedstyrken i retning mod Hermannstadt – Kronstadt. Et blik på et kort viser tydeligt nødvendigheden af at sikre højre flanke. Allerede under opmarchen af 9. Armees division i området ved Mühlbach, kunne flanken omgås af styrker fra området ved Petrozseny via Vulkan- og Szurbuk passene. Da man måtte regne med denne mulighed, var det at største betydning for en sikker gennemførelse af opmarch og fremrykning, at de rumænske styrker ved Petrozseny igen blev trængt tilbage over bjergene.

Først skulle 9. Armee nedkæmpe de ved Hermannstadt stående 2-3 rumænske divisioner, hvorefter begge armeer – 1. k.u.k. og 9 tyske – skulle rykke frem mod øst. Alpekorpsset angreb indtil den 26. september ind i ryggen på fjenden frem til Rotenturm passet. Herefter angreb 9. Armee på begge sider af Hermannstadt. Kampen varede indtil den 30. september og sluttede med en fuld succes. Alpekorpsset overtog herefter sikringen af Rotenturm passet, mens General v. Falkenhayn med det samme begyndte fremrykningen mod øst. Rumænerne blev slået syd for Fogaras, og blev frem til den 10. oktober via Geisterwald og Kronstadt kastet tilbage til bjergene i et strålende angreb.

Hermed var det første mål nået. Det var nu spørgsmålet, hvordan operationen skulle føres videre. Der måtte gøres et forsøg på at erobre Rumænien, dels for at forkorte fronten, dels for at sikre sig Rumæniens landbrugs- og olierigdomme, der på grund af den forsyningsmæssige nødsituation for os var yderst nødvendige. Samtidig havde den generelle situation kraftigt forbedret sig. Det var derfor hensigten at lade Heeresgruppe Erzherzog Karl fra Siebenbürge og Heeresgruppe Mackensen fra Dobrudscha rykke frem mod Galaz, Erzog Karl i retning af Sereth og v. Mackensen mod Donau. Dermed ville Valakiet være afskåret. Det fortsatte angreb med 1. k.u.k. Armee og 9. Armee resulterede imidlertid ikke i en absolut succes. Alle vil kunne huske de hårdnakkede kampe ved Predeal, der måske nok gav lokale resultater, men på grund af udmattelse ved tropperne, det pludseligt indtrådte dårlige vejr med frost og snestorme, og de vanskelige genforsyningsforhold, ikke de håbede resultater. Planen måtte derfor opgives. Yderligere kræfter blev trukket ud fra andre fronter og bragt frem. Den 11. november overskred så General Kühne bjergene ved Vulkan- og Szurduk passene, og den 12. november gik v. Mackensen over Donau ved Zimnicea.

Målet for fremrykningen var linjen Donaus munding – Sereth – Trotus. Højre fløj af Heeresgruppe Erzherzog Karl (9. Armee var i mellemtiden udtrådt af denne og overgået under kommando af v. Mackensen) skulle starte det endelige angreb. Men til dette rakte tropperne overhovedet ikke. Ydermere pressede tid og vejret mod en afslutning af felttoget. Derfor gravede enhederne sig ned i den nåede linje Donau – Sereth – Putna – højderyggen i Karpaterne. Dermed nåede felttoget mod Rumænien en afslutning i januar 1917.

4. På Szurduk og Vulkan passene

(Kort 3)

Efter dette overblik over forløbet af det rumænske felttog, vil vi nu vende os mod regimentets oplevelser og handlinger.

På tidspunktet for den rumænske krigserklæring lå regimentet i Colmar i Alsace til disposition for den øverste hærledelse. Allerede ved indladningen var det ret sikkert, at målet lå i det fjerne sydøst. En generalstabsofficer var jo allerede fra divisionen sendt i forvejen til Budapest. Der herskede derfor en fornøjet stemning, da alle var fyldt med spændingen om det nye og nysgerrigheden om at lære fremmede lande og folk nærmere at kende. Indladningen skete den 30. og 31. august og den 1. september 1916. Transporten gik over Karlsruhe, Stuttgart, Augsburg, München, Salzburg, Linz, Wien, Budapest, Arad til Marosillye. Allerede i omegnen af Arad kom talrige flygtninge os i møde. Det var et sørgeligt billede. Ofte på åbne vogne lå indbo og køkkenting, børn, madvarer osv. Især var det rystende, at flygtningene ved transporterens ankomst til mange byer glædede sig til sangen »Es braust ein Ruf wie Donnerhall«. Vi mærkede derigennem, at vi også her fjernt fra hjemmet stod foran en kamp for egen stam- og blodsbrødre, og med glæde kunne vi afgive løftet om, at disse ynkverdige mennesker snart skulle få deres hjemstavn tilbage – en forsikring vi helt og holdt indfrie. Senere ved og efter krigens slutning har det allerede i forvejen så plagede land imidlertid måttet opleve langt værre ting.

Straks efter ankomsten til Marosillye blev regimentet revet fra hinanden, og det var kun sjældent samlet under kommando af dens regimentskommandør. Mest var det III. Bataillon, der kom under fremmed kommando. Den blev også nu sendt til Herkulesbad nord for Orsowa, for her at sikre passet og dermed egne enheders opmarch. Regimentsstaben modtog ordre til at sikre Jernport passet for i første omgang at sikre udlosningen af tropper ved Karanfede. Det drejede sig her ikke om det berømte Jernport-pas ved Donau gennembruddet ved Orsowa, men derimod om en vej, der fra Hatzeg i østlig retning over et ret betydeligt højdedrag går mod Karansebes. Som tropper fik regimentsstaben II. Bataillon, der allerede forud var sendt afsted, senere 1. M.G.K. (v. Bülow) og senere igen yderligere to ungarske Honved-bataljoner. Som artilleri var 5. Batterie, Feldartillerie-Regiment 231 underlagt. Ret hurtigt indløb ordre til at sikre passet til begge sider. Passet var nemlig forbindelsen mellem k.u.k. 143 Brigade ved Orsowa, hvorunder også III. Bataillon var tildelt, og k.u.k. 144 Brigade, der havde måttet opgive kulområdet Petrozsény, og på en udløber af bjergene på denne side forsøgte at forhindre yderligere fremrykning fra rumænske styrker. Hvis en af brigaderne helt blev kastet tilbage, ville den anden være helt afskåret om ikke passet blev fastholdt.

For de tyske kulturmennesker måtte liv og færd i dette primitive område have været ejendommelig. Kvinder sås kun barfodet og med en ten i hånden, som de utrætteligt med sikre tag holdt i bevægelse. Også mændene i deres maleriske hyrdekostumer syntes fra en længst forgangen tid. Intet var på det mindste påvirket af en kultur. Husene var for en dels vedkommende de mest usle rønner under enhver form for indvendig indretning.

For ikke at give et forkert billede af Siebenbüрге, skal det også påpeges, at vi også fandt det stik modsatte af de netop beskrevne. De tyske landsbyer udskilte sig gennem en pinlig renholdelse, brede, plejede gader, statelige, massive huse og lader. Man kunne tro, at man var ankommet til en velhavende, rigtysk landsby, ikke mindst fordi sproget var absolut tysk næsten uden dialekt, så man øjeblikkeligt følte sig hjemme hos sine kvarterværter. Kvarterer var imidlertid kun sjældne, da vi oftest måtte nøjes med en bivuak, dvs. et hvilested, hvor natten havde overrasket en.

Men tilbage til Jernporten.

Den 8. september fik regimentsstab, 5. og 7. Kompanie, to MG fra 1. M.G.K. og et halvt batteri ordrer til øjeblikkelig indladning til transport til Puj. Sammen med sin adjutant kørte regimentskommandøren i forvejen i et automobil til kommandostationen for k.u.k. 144 Brigade i Mezölivadia. Rumænerne havde med stærke styrker angrebet, og sammen med regimentet sammensat af minearbejdere, skulle stillingen generobres. Major Scheuermann skulle overtage kommandoen over den tyske styrke, der som reserve var stillet til disposition. Denne bestod foruden styrken trukket til fra Jernporten, at I. Bataillon, der hidtil havde opholdt sig med divisionens hovedstyrke i omegnen af Dava, sammen med M.G.-deling Grothues og 6. Batterie, F.A.R. 231.

Da det østrigske angreb i første omgang forløb planmæssigt, var det ikke nødvendigt for reserven at træde til. Alligevel blev 3. og 4. Kompanie under kommando af bataljonskommandøren, Hauptmann Biel, som reserve

trukket frem til Nagybar, mens de to øvrige kompagnier under Hauptmann Thomsen forblev i Mezölivadia. Halvdelen af II/187 nåede først med jernbane til Puj om eftermiddagen, og forblev her. Det videre forløb af dagen fremgår af nedenstående kampindberetning fra Hauptmann Biel:

Kl. 1500 gik jeg med 3. og 4. Komp. gennem den af fjendtligt artilleri kraftigt beskudte Streiu dal med opgaven, som reserve for spærringen af bjergpasset, at placere mig i den nordvestlige udkant af Nagybar. Da dette sted lå under heftig artilleriild, gik jeg i dækning bag skråningen på Højde 773. Her ankom flygtende k.u.k. tropper fra forskellige bataljoner med meldingen om, at de var omgået til venstre, og at Højde 773 var på fjendens hænder. På dette satte jeg en deling fra 4/187 under Leutnant Struck og Göllner mod Højde 773, en deling fra 3/187 under Feldwebel-Leutnant Jacobsen med tilslutning til højre mod en rømmet østrigsk grav nord for Nagybar. Kl. 1800 var stillingen på vore hænder, kl. 1900 ligeledes Højde 955. Herunder blev to rumænske fanger taget fra Regt. 18. Egne tab to let sårede. Etablering af stilling blev iværksat øjeblikkeligt. Omkring kl. 2100 ankom en ordonnans officer fra Oberst Stavinski med ordre til samtlige bataljonens tropper om øjeblikkelig tilbagetrækning. Med største modvilje iværksatte bataljonen en velordnet tilbagetrækning ude at blive forfulgt af fjenden og uden at miste et eneste stykke udrustning. Bataljonen samlede i Mezölivadia og ankom omkring 0400 til Puj, hvor den gik i kvarter.

Feldwebel-Leutnant Jacobsens deling havde i det uoverskuelige terræn ikke modtaget ordren til tilbagetrækning, og bemærkede først ved dag gry, at enhederne til højre og venstre for dem var forsvundet. Samtidig angreb fjenden. I en heftig ildkamp trak Feldw. Leutnant Jacobsen sig tilbage uden tab af personel og materiel, og nåede kl. 10 frem til Puj.

Efter tilbagetrækningsordren sendte Hauptmann Thomsen 1. Kompanie frem syd for Streiu-åen for at dække k.u.k. troppernes tilbagetrækning og 2. Kompanie til Puj. 1. Kompanie besatte Højde 772 og skråningen under Højde 553 og sikrede uden tab de østrigske troppers tilbagetrækning. Disse nåede omkring kl. 0700 frem til Puj.

Hvorfor ordren til den generelle tilbagetrækning blev givet, var ikke åbenbar, da modstanderen heller ikke de næste dage fulgte efter. Da den højere føring åbenbart ikke var indforstået med den østrigske 144 Brigades beslutning, fik 187. Infanterie-Division til opgave at lede de fremtidige operationer til dækning af højre flanke af 9. Armee. Divisionen bragte Inf. Regt. 189, et bayrisk jægerregiment og betydelige dele af artilleriet med sig.

I første omgang rykkede I. Bataillon igen linjen frem til højderne ved Nagybar, med 1. og 2. Komp. syd for vejen Puj – Mezölivadia – Nagybar under kommando af Hauptmann Thomsen og 3. og 4. Komp. nord for samme vej under Hauptmann Biel. Rumænerne var ivrige i gang med at skanse på bakkerne overfor os. Det angreb mod disse stillinger var af divisionen fastsat til den 14. september. 1. og 2. Komp. under Hauptmann Thomsen var underlagt I.R. 189, der angreb syd for vejen Puj – Nagybar. Staben II. Bataillon med 6. og 8. Komp. ankom først i løbet af dagen til Puj med jernbane fra Jernporten, og blev herfra med march til fods sendt frem til slagmarken. I regimentets indberetning om kampens forløb hedder det:

Artilleribeskydningen begyndte først kl. 0835, da lysforholdene tidligere ikke var gunstige. Kl. 0915 indgik melding fra Gruppe Biel, at bakken øst for »zu Petrosz« bar besat af fjenden. Selvom meldingen med det samme blev videregivet til Brigade og til artilleriet, beskød artilleriet nævnte bakke kun med få skud. Kl. 1130 indgik endnu engang melding fra bataljonen med anmodning om, at der blev lagt kraftigere artilleri over stedet. Selvom der gentagende gange ved brigade, ved division og direkte ved artilleriet blev forlangt forstærket ild mod Højde 627 og ryggen nord herfor, blev dette krav ikke fulgt. Kl. 1205 indgik melding om, at Leutnant Jansen, 4/187 var faldet ved geværskud i maven. Kl. 1230 tilgik fra brigaden meddelelse om, at to bataljoner I.R. 189 allerede var rykket frem i angreb, og at artilleri herefter kunne lægges frem på Højde 627 og nord herfor. Kl. 1330 ankom det pansertog, der ligeledes havde til opgave at beskyde 627 og ryggen nord herfor. Alligevel var artilleriforberedelsen mod disse højdepunkter absolut utilfredsstillende. De fjendtlige stillinger blev dårligt beskudt, og stadig besat af fjenden skulder ved skulder. Kl. 1445 tilgik fra division ordre til at iværksætte angrebet. Samtidig fik 7. Komp. (regimentsreserve) af regiment ordre til at følge angrebet bag højre fløj og til efter eget initiativ at gribe ind. 4 M.G. fra II./Landsturm 5 skulle medfølge og indbygges i den erobrede stilling. Kl. 1515 blev angreb iværksat. På grund af de stærkt besatte højder havde de stormende enheder store tab, og det lykkedes ikke at trænge ind i de fjendtlige grave. Også 5. Komp., der som reserve lå bag højre fløj af Gruppe Biel med to delinger (en deling var allerede tidligere blevet indsat af bataljonen), fik til opgave at fortsætte angrebet på højre fløj og angribe Højde 627 fra syd. Omkring samtidig blev af Division den i mellemtiden fra Jernporten indtrufne halvdel af II. Bataillon, trukket frem, og givet samme ordre, at angribe 627 fra syd. Kl. 1815 meldte Hauptmann Block: »Halvbataljon Block har øst for Nagybar nået Punkt 496, men forhindres i dens hensigt at angribe Højde 627 gennem ild fra Højde 553 og banedæmning øst for Højde 553. Halvbataljonen ligger under beskydning fra flanke og ryg«. Tidligere var det ikke desto mindre blevet meddelt, at Højde 553 var i vores besiddelse. Da denne melding ikke var i overensstemmelse med de virkelige forhold, fik Hauptmann Block af regimentet ordre til først at rense Højde 553 og banedæmningen

nord herfor, og først herefter at vende sig mod Højde 627. Inden angrebet på Højde 553 kunne gennemføres, var det allerede blevet mørkt. Kompagnierne, der lå på tæt afstand af de fjendtlige stillinger, havde i mellemtiden lidt yderligere tab. Da de til grupperne tildelte angrebsrum i forhold til den disponible styrke, var meget stor, var der i linjen opstået store huller. Straks efter mørkefald gennemførte en i antal meget overlegen rumænsk styrke et modangreb stik syd for Højde 627, og omringede her, hvor der var opstået et hul, halvbataljon Block fra nord og Gruppe Biel fra syd. Ydermere angreb andre rumænske styrker i omgående bevægelse fra nord. Som følge heraf måtte vore enheder falde tilbage. Det lykkedes rumænerne, da der ikke længere var reserver til disposition, at rykke frem til højderyggen Ptr. Tinului. Herfra angreb de mod syd, ramte ved Nagybar på 8. Komp., der standsede den videre fremrykning. Da samtlige telefonledninger, både hos infanteriet og ved artilleriet, blev ført over Ptr. Tinului og D. Blidariul højderne og var ødelagte, var situationen på disse bakker uafklaret. Regimentsstaben gik tilbage til Mezölivadia, for herfra igen at komme i telefonisk forbindelse med brigaden.

Begivenhederne ved 1. og 2. Komp. under I.R. 189 fortælles længere fremme.

Situationen om aftenen den 14. september var at det beordrede mål syd for landevejen ikke helt var nået, mens der nord herfor havde været et grimt tilbageslag. I løbet af natten blev der igen organiseret en gennemgående front. Dele af 3. og 4. Kompanie og II. Bataillon samledes i Nagybar, og beskyttede denne i en bred bue med tilslutning til højre til I.R. 189. Til venstre var fronten trukket tilbage langs Streiu og besat af østrigske bjergarbejder bataljoner. I løbet af den 15. september viste det sig, at rumænerne igen havde rømmet vores tabte stillinger. I. Bataillons stab under Hauptmann Biel lå med omkring 60 mand fra 4. Komp. stadig på den for tabt anset bakke. De indtog herefter den oprindelige stilling fra før angrebet.

Over indsatsen af 1. og 2. Kompanie i disse dage skrev Hauptmann Thomsen i sin kamprapport:

Den 14. kl. 0230 rykkede 1. og 2. Kompanie I.R. 187 og M.G.-deling frem i beredskabsstilling ovenfor nordvestlige udløber af Tininerele-slugten. På vejen derhen stærk generet af fjendtlig geværlid. De ungarske tropper trak sig ud af gruppen. Beredskabsstillingen nået kl. 0500. Sikring af beredskabsstillingen med et M.G. og udsendte patruljer. I beredskab to sårede ved 1./187 af geværskud. Kl. 0840 begyndte artilleriforberedelsen. Da højre nabobataljon, II/Ung. Landsturm 1 endnu ikke havde nået sin beredskabsstilling, forsinkedes ordren til angreb. På ordre fra afsnitskommandøren, Oberstleutnant Beyer I.R. 189, overtog Hauptmann Thomsen også kommandoen over II/Ung. Landsturm 1, og bringer disse frem i den beordrede beredskabsstilling. Artilleriforberedelsen blev fortsat, da Højde 872 og Angros (angrebsmål for II/Ung. Landsturm 1) endnu var stærkt besat. Kl. 1230 ordre til angreb. Halvbataljon Thomsen havde til opgave at foretage et omgående angreb på D. Branu. Den udfoldede 1. og 2./187 med hver to delinger, 1./187 til højre og 2./187 til venstre. Et M.G. ved hvert kompagni, reserve-MG ved Reservedeling 1./187. Kompagnierne nåede den vestlige bakke foran D. Branu uden tab. Fremme ved denne bakke øgedes den fjendtlige gevær- og M.G.-ild meget væsentligt. Kompagnierne let kraftig under flankerende M.G.- og geværlid i en halvkreds fra retning af 872 og skråt til venstre fra Højde 553. En fortsat fremrykning var ikke mulig trods en energisk indsættelse af vore M.G. til binding af den fjendtlige ild.

Indtil kl. 1800 måtte kompagnierne forblive på bakken. Afstanden til den egentlige stilling på Branu var endnu 700 meter. Kl. 1800 forsøgte fjenden et angreb mod vores linje. Angrebet blev afslået et modangreb, der fik fjenden til at gribe flugten. En øjeblikkelig fremrykning bragte os i besiddelse af Højde 738. Leutnant Kagel, Komp.fører 1./187 faldt, da angrebet gik stå ved den første stop, som han trods den heftige fjendtlige ild blev stående for at anspore sine folk. Leutnant Klenze, komp.fører for 2./187, gik som den første til modangreb under rumænenes angreb og rev sine folk med frem, men blev allerede efter nogle få skridt ramt af en fjendtlig kugle. Begge komp.fører blev ramt i maven og døde efter kort tid, yderst fattet og uden et klagende ord, et fornemt eksempel for deres kompagnier.

På denne første balle og under modangrebet blev Leutnant Mattern, Thomsen, 1./187 og Schleiff, Brinkmann, Steppuhn og Lindenau 2./187 såret. Herudover et stort antal underofficerer og mandskab.

Det beordrede angrebsmål var nået kl. 1905, mens naboenhederne var betydeligt længere bagud.

I forreste linje overtog Leutnant Neumann II, Leutnant Grothues, Vizefeldwebel Lehmann hver $\frac{1}{3}$ af linjen. Vizefeldwebel Rüter med omkring 40 mand lå bag linjen som flankesikring. Folkene gravede sig ned under beskydning fra alle sider. 1. M.G. var med det samme i stilling og skød livlig.

Under modangrebet fra bakke 1 til bakke 2 erobrede 2. Komp., hvor der også befandt sig folk fra 1. Komp., et fjendtligt M.G., hvis mandskab blev skudt. Enkelte sårede og usårede fanger fra I.R. 26 blev ført bort.

Kl. 22 fulgte det fjendtlige modangreb, der dog kunne afvises med ild. Der blev hele natten opretholdt ildberedskab, da fjenden var meget urolig og vedvarende forsøgte modangreb. Efter midnat støtte fra 3./Ung. Landsturm-Inf. Batl. IV./3.

Den 15. september vedvarede træfninger. Om eftermiddagen omkring kl. 15 iværksatte fjenden på ny et kraftigt angreb. Venstre fløj med 1. M.G. måtte trækkes et stykke tilbage. Den ungarske støttende landsturm

trak sin helt tilbage. Situationen var meget kritisk. Under dette udmærkede Vizefeldwebel Lehyman I./187 sig i særlig grad ved sin ro og jernhårde beslutsomhed.

Hauptmann Homsen anmodede om og fik en, senere endnu en, deling fra 5./189 som forstærkning. Med den første deling gik Leutnant Neumann II I./187 straks frem i angreb, som venstre fløj straks sluttede sig til. Rumænerne blev under meget store tab slået tilbage. Kl. 19 var vores venstre fløj tilbage i den gamle stilling.

Genforsyning med ammunition blev kontinuerligt gennemført. Forplejning den 14. og 15. 9. kold. Efter midnat den 15.-16.9. forplejning fra feltkøkken (var blevet kold). Natten mellem 15. og 16. 9 forløb meget urolig. Det regnede kraftigt og var meget kold.

16.9.16. Kl. 0200 observeredes en fra Krivabia marcherende fjendtlig kolonne. Fjenden havde i løbet af natten forskanset sig tæt på vore stillinger. Kontinuerlig infanteri- og M.G. skydning, især heftig fra Højde 553. Shrapnel ild begyndt over vores linje, Tinierle-slugten og landsbyen Petrosz. Alt forberedelse på et fjendtligt modangreb. Kl. 17 angreb efter artilleriforberedelse den ungarske Landst. IV./18 og I/189, mod det befalede, men endnu ikke helt nåede angrebsmål. Vores M.G. støttede på god måde angrebet fra flanken. Vi rykkede omkring 250 meter med frem og besatte en betydeligt bedre stilling på højderyggen 872 – 738 – 553.

Fjendens tab gennem artilleri og vores flankerende M.G.-ild ganske betydelige. Fjenden faldt overalt tilbage.

Natten 16. – 17. 9. Kl. 0500 begyndte afløsningen fra I./189. Kl. 0800 fremme i kvarterer i Kisbar. Den lægelige støtte og den opofrende, anstrengende præstation af sygehjælpere skal roses. Mandskabet ved 1. og 2. Komp. 187 og M.G.-delingen fra Grothues er trods manglende forplejning og kontinuerlig kampaktivitet ud over enhver lovprisning. Ikke en eneste svigtede. De fysiske afsavn og anstrengelser var meget store, moralen trods dette udmærket. Halvbataljon Thomsen forlod Gruppe Beyer. Oberstleutnant Beyer, Kommandør I.R. 189, udtalte sin fulde anerkendelse.

I det netop nævnte angreb med dele af I.R. 189 fik det uventede resultat, at rumænerne i løbet af natten helt rømmede stillingen, og med det samme trak sig helt tilbage til grænse passene Szurduk og Vulkan. Under den øjeblikkelige iværksatte forfølgelse kom det kun til træfning med bagtroppen i omegnen af Cetaten Volii. Hastigheden i forfølgelsen led imidlertid under problemer med terrænet og sprængninger af vejen.

Derfor blev Petrozensy og befæstningerne ved Szurduk-passet først nået den 19. september. Hovedstyrken, hvortil I.R. 187 hørte, forblev i Petrozensy, hvor den placeredes i alarmkvarterer. Den 20. september afløste I. Bataillon ved Szurbuk passet, den her værende bayr. Jægerbataljon, mens II. Bataillon placerede som reserve ved indgangen til passet.

På den måde havde regimentet en ærefuld andel i sikringen af 9. Armees flanke, til generobringen af hele Ungarn og navnlig sikringen af det for krigsførelsen så vigtige kulmineområde ved Petrozensy. Byen gjorde et fornemt og moderne indtryk, men havde lidt hårdt under den rumænske besættelse. Det skulle imidlertid senere blive endnu værre. Alle var overrasket over Szurduk-passets naturskønhed. En dejlig, bred landevej strakte sig langs Zsisy, der her gennem de transsylvanske alper baner sig vej til Rumænien. Vejen var imidlertid ødelagt på flere steder. En bro lige på grænsen mellem Ungarn og Rumænien var sprængt. Til sikring af passet var maskingeværer sprængt ind i klippen. Besætningen måtte agere gemser for at nå deres våben.

Få kilometer vest for Szurduk pas ligger Vulkan passet i over 1600 meters højde over grænsekreten, og var kun passerbar til fods og med pakkdyr. I fredstid havde trafikken derfor kun ringe betydning.

Her havde rumænerne imidlertid forskanset sig, og ville ikke uden videre overlade denne beherskende stilling til os. Da de her indsatte dele af et bayrisk jægerregiment ikke alene kunne sætte sig i besiddelse af bjergpasset, måtte over II. Bataillon også forskyde hertil. Der lå her meget hårde kampe forude. Herom fortælles i sammenhæng senere.

Med angrebet den 22. 9 på stillingerne ved Vulkan passet, var divisionens opgave dermed fuldstændig løst. Derimod var tropper stærkt påkrævede på andre steder for at sikre 9. Armees strålende sejrsløb gennem Siebenbüрге. Alle enheder, der på nogen måde kunne undværes, blev derfor transporteret væk. Dermed overtog den østrigske 144 Infanterie-Brigade igen kommandoen over hele afsnittet. Som de eneste tyske tropper blev kun II./187, II./bayr. Jæger-Bataillon og to batterier artilleri under kommando af regimentsstaben. I. Bataillon marcherede igen til Pui og blev her indladet den 24. 9. III. Bataillon havde ikke deltaget i nogen af kampene. Den var imidlertid fra Herkulesbad trukket frem som reserve for den højere føring, og havde fået til opgave at rydde op på slagmarken fra den 14. september. Den blev imidlertid også transporteret væk sammen med I. Bataillon.

Den østrigske 144 Inf.-Brigade havde opdelt dens ansvarsområde i to afsnit. Den højre (vestlige) var udelukkende besat med ungarske tropper og var underlagt en ungarsk regimentsstab. Den venstre (østlige) strakte sig med en bredde på 24 kilometer fra Vulkan passet over Szurbuk passet til det langt over 2000 meter høje Carja massiv, og blev underlagt Major Scheuermann. Den disponible styrke bestod af II./bayr. Jæger-Bataillon, II./I.R. 187 (begge bataljoner under samlet ledelse af den bayr. bataljonskommandør, Major Bauernschmidt ved Vulkan

passet), II./ungarske Landsturm-Regiment, I og IV. Bataillon, ungarske Landsturm Regiment 18. Disse to bataljoner måtte dække hele den øvrige linje.

Den 25. september om aftenen måtte brigaden give ordre til tilbage-trækning. Rumænerne var brudt igennem i højre afsnit, var nået uden om fremskudte sikringsled i bjergene øst for Szurduk-passet, og ydermere kunne begge de tyske bataljoner i Vulkan-passet kun med yderste besvær værges sig mod hele tiden nye rumænske angreb. Frontlinjen for Afsnit Scheuermann blev derfor lagt tilbage til en linje Brf. Muncelului – D.Dabii – 967 – D.Botanilor – 1028 – 1025 – 1003, med tilslutning til ungarske enheder på begge fløje. Petrozseny blev dermed for anden gang overladt til fjenden. Dette var betydeligt værre end i begyndelsen på krigen med Rumænien. Mange af de hidtil uskadte lejligheder fandt vi i en ynkelig forfatning, da vi igen vendte tilbage.

På dette tidspunkt overdrog den højere føring igen overkommandoen og denne både militærisk og erhvervsmæssig vigtige afsnit til en tysk divisionsstab. Hertil blev staben 301. Reserve-Division ny opstillet. Desuden blev den østrigske 2. Gebirgsbrigade tilført, der overtog det hidtidige højre afsnit fra 144 k.u.k. Inf.-Brig. 2. Geb.Grig. bestod udelukkende af bosnier, der gjorde et godt indtryk, og også uden problemer løste opgaven med generobringen af Pulugul og Oboroca. Med tabet af Oboroca følte rumænerne sig tvunget til at rømme hele deres stilling og endnu engang trække sig tilbage til grænsehøjderne. De tyske enheder fulgte efter, kunne for anden gang igen rykke ind i Petrozfeny, der imidlertid, som allerede nævnt, i disse få dage havde lidt hårdt som følge af plyndringer og delvis brandstiftelse. Så kom ordren til regimentsstab, II./187 og II./bayr. Jäger-Bataillon om transport tilbage til egen division.

Sladrifches Slødtøhen 1915

5.

II. Bataillons storm på Vulkan pas

(Kort 3)

Den 21. september 1916 begyndte med et herligt solskin og berettigede håb til sejr og fremtid. Vi havde en række dagsmarcher bag os, og lå nu, efter at vi endnu engang havde sovet rigtig ud, på halm i husene i landsbyen Livazeny. Formiddagen blev brugt til rengøring og istandsættelse af udrustningen, og middagsstunden var endnu engang helliget ro og rekreation. Der havde beredt sig en vis sommerferiestemning hos os, og a man skulle nyde hvert eneste øjeblik. Kl. 16 skulle der udleveres kaffe og levnedsmidler. Vel for en soldat en god tjans. Så pludseligt, mens vi netop var ved at spise og drikke, kom en ordonnans med en alarmeringsordre, som en soldat hader fra bunden af sin sjæl: »Øjeblikkelig klargøring og antrædning på vejen«. Medlemmerne af »de utilfredses kor«, som vil findes ved ethvert kompagni, begyndte øjeblikkeligt med deres banden og sværger, mens andre i tavshed samlede deres sager, og anstrengte sig for på korteste tid, som befalet, at være på plads. Roen var forbi.

Som altid ved sådanne lejligheder var de uundgåelige »lokumsrygter« mange. Der vil altid være folk, der ved alting meget bedre end andre. De mest utrolige formodninger dukkede op. At der var befalet antrædning med stormoppakning, havde naturligt frembragt en vis spænding. Endnu vidste vi ikke, at bataljonen sammen med F.M.G.-deling 318 (Grothues), det senere M.G.-Kompagnie 1, med gruppe Paulus (Oberstleutnant Paulus var kommandør for det af Alpekorpsets bayriske jægerregimenter) var stillet til disposition for et angreb på Vulkan-passet. Efter at de fire kompagniførere havde afgivet meldinger, lod bataljonskommandøren træde an og i godt tempo gik det så en time frem ad landevejen Livazeny – Zsilyvajdevulkan. Lige til venstre for vej hæver sig de høje, tæt bevoksede grænsebjerge, hvis ryg på det dominerende Vulkan pas endnu var besat af fjenden. Det var begyndt at blive mørkt som vi svingede til venstre og gennem terræn tog retning af de høje skove gennem marker og agre. I kanten af skoven blev det første hvil beordret. Et dybt mørke havde lagt sig over landet og på himlen var der ikke en stjerne at se. Foran os stod store tætte skove som en næsten uovervindelig virkende sort mur. Alle soldater var allerede godt brugte efter den to timers march gennem det let stigende terræn. Hvilet havde været i omkring 20 minutter, og da vi var begyndt at fryse, var vi i første omgang ikke kede af, at marchen fortsatte. Bataljonen marcherede nu i »enkeltkolonne«. Efter få minutter havde den mørke skov helt opslugt os. En ubehagelig fugt lugt steg op af skoven. Man kunne ikke se en hånd for sig. Man tog fat i formandens bajonet eller seletøj for ikke at mindste forbindelsen. Vi fulgte ikke en banet sti, men klatrede op ad op gennem en vildt vokset slugt, hvor formentlig ikke et menneske havde sat sine ben i årtier, og dengang vel også kun i dagslys. Hver enkelt arbejdede sig frem under største besvær. Råb som »Kom her – hvor er du? – hvor går du hen? – løb dog ikke så hurtigt!« - blandede sig med andre kraftudtryk gennem nattens stilhed. Hver enkelt måtte bruge alt sin kraft, og hele kroppen sitrede af anstrengelse som man med hænder og føder forsøgte at fodfæste mellem træer og sten. Minut for minut blev anstrengelserne større, råbene hørte op og kun de pustende åndedrag kunne høres. Her en tyk, væltet træstamme af enorme dimensioner, her slyngplanter, der snor sig om gamacherne, her en løs sten, der ruller bort, som man træder på den, og får en til at styrte. Ikke netop blødt, for havde man uheld ramte man netop på en træstub eller en sten. Kl. 0030 nåede vi vores foreløbige mål på Højde 1159 og Res.Jäger-Bataillon 10's kommandostation. Alle lemmer klapper sammen og hele kroppen skriger på hvil. Fuldstændig gennemblødt af sved ligger vi på den kolde fugtige jord som de ydermere begynder at regne i ikke ubetydelige mængder. Det er totalt mørkt, intet er at se, og kun lyden af udmattede soldater, der kaster sig til jorden, kan høres. Det havde været en næsten umenneskelig tur, og kan kun vurderes korrekt af folk, der selv har prøvet noget lignende. Vi havde været under vejs i 6½ time.

Viklet ind i teltbaner og overfrakker ligger vi på jorden, af og til vækket af kulden, og tilbringer de få timers hvil i halvsøvn. Omkring kl. 3 er det alligevel blevet for koldt og vådt for nogle af kammeraterne, der forsøger først at tænde et minde, så et større bål. Regnen faldt fortsat fra himmelen og hele billedet minder om en stor krigslejr. Bålene kaster et stadig større skær på skoven mørke. Næsten spøgelsesagtig virker de højde stolte nordtyske soldater skikkelser, som næsten alle holder de kolde hænder mod ilden, og med alvorlige, men uden at have træthed malet i ansigterne, stille snakker om de formentlige endnu værre strabadser, der venter forude. Det er mænd, der allerede i den værste gevær- og granatild havde gjorde deres pligt og skyldighed.

Omkring kl. 4 kommer der bevægelse i masserne. En eller anden må have sagt noget om afmarch. Kort efter kommer også den officielle ordre. De våde frakker og teltbaner bliver, så godt og så hurtigt det lader sig gøre, rullet sammen og spændt på ryggen. Kort efter bevæger bataljonen sig igen i enkeltkolonne, denne gang langs den træløse bjergside. Faren ved denne vej bliver først klar, som det omkring kl. 0530 begynder at blive lyst. Vi går langs en stejl bjergsti omkring 100 meter parallel med toppen. En frisk, kold morgenvind fejer over højderne og med den gryende dag vender nye kræfter tilbage i sind og krop. Modbydelighederne i natten er hurtigt glemt og med nyt og frisk mod ser man den kommende dag i møde. Med omkring en times mellemrum kommer de korte pauser, der gør det muligt en stund at beundre den prægtige natur. Vi befinder os i en svimlende højde. Langt neden under os løber vejen Livazeny – Vulkan som en tynd, hvid streg. Under vore føder kan vi se skovkanten som dækker det forvitrede bjerg, og som i løbet af natten måtte klatre igennem. Farvepragten er uforglemmelig flot. Den dyblå himmel, den gule Pusta i det fjerne, de af morgensolen gyldne klipper, som vi på få dage mellem den 14. og 22. havde fravristet fjenden. Under os de mørkegrønne nåleskove, blande med sart grønne bøge. Morgenens skønhed havde sin virkning. Snakken blev højere, og man hørte endda gamle, forslidte soldatervittigheder. Kræfterne kom tilbage og modet steg igen. Omkring kl. 10 blev der gjort holdt bag et klippefremspring, og fik her ordren til stormangreb. Sammen med os skulle 2. og 3. Kompanie af 1. bayr. Jäger-Bataillon fra en linje mellem højderne 1692 – 1691 gå til storm på den fjendtlige stilling på højderne mellem 1692 og 1636. Kort efter begyndte de tyske og østrigske batterier med artilleri forberedelsen. Østrigerne havde placeret fire mindre bjergkanoner på Murgile, en højde skråt til venstre bag os, mens de tyske ikke kunne ses. Under denne skydning blev alle nærmere direktiver udgivet. Kort fortalt: »Højderne omkring Vulkan pas skal

renses for fjenden«. Efter at alt igen var nøje gennemgået og fordelt, lagde bataljonskommandøren og de øvrige officerer ned for at finde et egnet øjeblik til angrebet. Som så mange andre, fortærede også jeg den sidste mad. Nervøse gemytter involverede sig herefter i en voldsom diskussion omkring risiko og fare ved et eventuelt skud i maven med tom eller fyldt mave. For mit eget vedkommende foretrak jeg med nogle få kammerater at fortælle de sidste vittigheder om Fitje og Tetje for ikke at synke i grublerier, som så mange kammerater gjorde. Hvad nytte gjorde grublerier. Det der ville ske, ville ske. Hvis det går galt, er der stadig tid nok til at komme i dårligt humør. I øjeblikket er der ingen grund til at hænge hovedet. Solen smiler, knoglerne er stadig intakte, så kun godt mod; det dårlige kommer tids nok. Tiden gik hurtigt med nogle ligesindede kammerater i en livlig, munter snak om alle mulige glade oplevelser. Pludselig kommer ordren til storm. En sidste stærk rystelse går gennem kroppen, der tages et fastere greb om bøssen, og under høje hurra springer 5. Kompanie frem fra deres skjulested. Fjenden er som hypnotiseret. Med foroverbøjet overkrop og skræmte øjne stirrede han længe på angriberne, indtil han pludselig indså, hvad der foregik. Så begynder voldsomt skyderi fra begge sider. Men de bedre skytter er på angriberens side, og da angriberne til højre allerede var nået tæt på fjenden, begynder den fjendtlige mur at vakle. Endnu et stærkt hurra, og angriberen var over fjenden. Hvem der undslipper, flygter vildt ned gennem de dybe, stejle bjergskråninger ind i dale og skove. Men mange må også blive liggende på disse. Der bliver ikke brugt megen tid på fanger, men fjenden forfulgt hen over højden. Yderligere højder tages endnu lettere. Fjenden er ikke længere under kommando, og disse linjer er eller ikke så kraftigt bemandede. På denne måde er det muligt at trænge frem til de egentlige pashøjder af vulkanpasset: 1621 og 1672. Da disse højder overskrides, yder en stærk fjendtlig enhed med to M.G. modstand. Da vores eget artilleri efterlader angriberne i stikken, og fjenden ligger i en velforberedt stilling er situationen pludselig ekstremt vanskelig. Forgæves forsøg bliver gjort langs hele linjen på at komme videre. Et vildt skyderi begynder nu på begge sider. Først stående, så knælende og til sidst ligger ned blev der skudt. De første sårede har allerede forladt linjen, og vores egne rækker tynder konstant mere og mere ud. Endnu flere sårede og døde dækker allerede jorden, og den klagende, hjerteskræende gråd af smerte, de gentagne opfordringer til vand og sygehjælpere blandes med M.G.'ernes hamren. Et tysk M.G. forsøger at komme i position til højre og skyde. Fjenden opdager det, og skytten 1 sank tilbage med et kort skrig og toppen af hans kranium revet op. Restens mod er beundringsværdigt. De giver ikke op. Ikke desto mindre mister mange af de gode folk stadig deres unge liv. Fremrykning er nu udelukket. Kompagnierne ligger sammenblandede langs frontlinjen. Solen er ved at gå ned, og dens sidste stråler forsvinder bag tunge skyer. På begge sider er skyderiet endnu ikke blevet mindre, tværtimod bliver der endnu mere forbitret skudt, og det hele virker som en fanatisk, skrub skørt vanvid. Efterhånden som mørket falder, lægger tykke regnskyer sig om højderne, og det ser ud som bragte de menneskerne deres sanser tilbage, for den øredøvende støj af M.G. og geværer forsvandt hurtigt. Og først nu havde mennesket rigtig tid til at begribe krigens elendighed eller til ikke forstå den. Stadig bedøvede og forvirrede rejste nogle enkelte sig fra de steder, hvor de havde ligget i flere timer. Lemmerne var tunge som bly, og hovederne var ikke i stand til at tænke klart. Den frygtelige oplevelse vejede for tungt på sjælen. Uanset hvorhen kikkede, det samme, trøstesløse billede, der ryster de stærkeste nerver. Det er imidlertid ikke lang tid at tænke over det, fordi der er masser af arbejde, der skal gøres. De alvorligt sårede skal forbindes og bringes tilbage; sanitetsfolkene kan ikke udføre dette arbejde alene. Du kan ikke tid til at tænke på dig selv før omkring midnat. Men nu er det tid til at grave. Med spade, bajonet og hænderne bliver det forsøgt at lave et hul i klipperne. Ængsteligt bliver arbejdet indstillet, som fjenden igen omkring kl. 0200 åbner en vanvittig ild. Spredt fladt på jorden, geværet i hånden, forsøger man at stirre gennem mørket for tids nok at se en fjende, der nærmer sig. Det var dog ikke længe før arbejdet kan fortsætte.

* * *

Efter den hede kamp den 22. september mindskedes kampaktiviteten generelt de næste to dage. Den gensidige nervøse, overfaldsagtige artilleriild viste tydeligt den uafklarede situation. Pausen mellem kampene blev brugt til at reorganisere og omfordele enhederne, forstærke kampstillingerne og bringe ammunition og forplejning frem. På ordre fra højere myndighed blev de to bayriske kompagnier, der hidtil havde holdt højre fløj, trukket ud, hvorefter hele afsnittet måtte overtages af II./187. Bataljonen selv var underlagt Gruppe Bauernschmidt. Kaptajn Thomsen overtog føringen i stedet for bataljonskommandøren Hauptmann Block, som blev såret i stormen på vulkanpasset. Sammenlignet med starten af kampene havde bataljonens ildkraft lidt betydelig nedgang som følge af de store tab, der ikke ophørte selv i dagene med relativ ro i kampene, og overtagelsen af det ekstra afsnit fra bayrerne. Den blev yderligere reduceret, da Felt-M.G. Delingen også blev trukket ud. Tre østrigske M.G. kom som en erstatning, hvilke i løbet af den følgende kamp viste sig at være fuldstændig ubrugelig. Situationen for bataljonen, der kæmpede ganske isoleret på grund af det lukkede og højtliggende kampområde, var

indlysende vanskelig, da støtte fra yderligere tropper ikke kunne forventes. Ikke desto mindre var moralen ubrudt trods forventning om det modangreb, der snart ville begynde.

Den 25. september kl. 5.30 om morgenen begyndte fjendens artilleriild mod hele bataljonens frontbredde og reserve- og batteripositioner. Den steg kontinuerlig og antog karakteren af en stormforberedelse. Det sparsomme k.u.k.-artilleri, der straks var blevet kaldt for at bekæmpe fjendens ild, var ude af stand til at gøre sig gældende. På baggrund af konstateringen af, at størstedelen af fjendens ild koncentreredes mod højde 1672, skulle det konkluderes, at fokus for det forventede infanteriangreb ville blive denne højde. Kl. 0815 rykkede fjenden i massive angrebskolonner frem til angreb på 1672; de blev blodig afvist af 6. Kompanie. Selvom friske, overordentlig massive angrebsbølger, igen og igen måtte falde tilbage overfor en godt ledet ild fra forsvaret, blev angrebet hele tiden fornyet med nye kolonner. Takket være støtten fra flanken fra II. Jägerbatl på højre fløj, kunne bataljonens 6. Kompanie, der lå på 1672, afvise alle fjendens angreb. – Efter et kort pusterum forsøgte den stærkt svækkede modstander i tiden fra kl. 11 indtil kl. 13 igen for at nå sit mål for angreb, det beherskende Vulkan plateau. Hans forsøg, som blev gentaget i en uafbrudt rækkefølge, mislykkedes fuldstændigt med de største tab. I visse tilfælde kom stormkolonnerne end ikke ud af deres startposition. Efter en 5-timers pause iværksatte fjenden for tredje gang en generel storm. Den tapre garnison fra Højde 1672, som allerede var smeltet betydeligt ned, og udgjorde et fremragende mål for modstanderens artilleri, afviste fuldstændigt alle angreb. Først klokken 20, da mørket faldt, svækkedes kraften hos fjenden, hvis stormtropper på steder nægtede at fortsætte på grund af de frygtelige tab. Da natten faldt på, dalede kampene til det normale niveau; kun ind i mellem lavede fjenden op med et kort ildoverfald. Bataljonen havde haft en hård dag, der kostede meget dyrebart blod.

Så ankom den allerede nævnte, uventede ordre fra Gruppe Bauernschmidt til bataljonen, om tilbagetrækning at linjen så snart kampsituationen tillod det.

Evakueringen af passet, der var erobret i et strålende angreb den 22. september, og som blev fuldstændigt forsvaret mod alle modangreb, skete uden nogen form for forstyrrelse. Frigørelsen fra fjenden gennemførtes på eksemplarisk vis trods den tætte kontakt og den utrolig spændte situation efter dagens kampe. Bataljonens efterladte sikringspatruljer, der skulle skjule hovedstyrkens velordnede tilbagetrækning gennem øget skydning og stor aktivitet, løste sin opgave på en fremragende måde. Bataljonens tilbagetrækning forblev så skjult fra fjenden, at han - som de sidste tilbagegående dele af bataljonen meldte - næste morgen først gik til angreb på de rømmede stillinger efter en voldsom ildforberedelse. Som samlerum for de dele af bataljonen, der trækker sig tilbage over pas-vejen, og for 5. Kompanie, der senere havde gået til opgave at beskytte artilleriet, og derfor anvendte en anden rute, var Pashøjde 934 ved Meriso fastlagt. Bataljonens natlige tilbagetrækning fra den vigtige pas stilling, erobret med så mange ofre og med succes forsvaret mod voldsomme angreb, blev fulgt af et ekstremt trist og deprimeret humør. Der er ikke noget mere svært for en soldat ved fronten end uden kamp at skulle forlade en hårdt om kæmpede stilling på grund af en generel ugunstig situation.

6. I. og III. Bataillons kampe ved Hermannstadt og Kronstadt

(Kort 4)

Den første erobring af højderne ved Szurduk- og Vulcan-passerne var kun optakten til de store begivenheder, der skulle finde sted i Transsylvanien. Den 19. september overtog general Falkenhayn den øverste kommando over den nye 9. hær, og dermed ledelsen af kampen mod rumænerne på den nordlige Karpatiske Front. Mens svage styrker, herunder som fortalt i de foregående sektioner, II. bataljon, fast og modigt holdt passene, gennemførte de tyske styrker deres opmarch mod Rumænien. Disse var strømmet gennem Rothen Turm Pas ind i Siebenbürgen regionen og var nu omkring Hermannstadt. Det var 9. Armees opgave at angribe den 1. rumænske Armee og presse den tilbage mod Rothen Turm Pas. Her skulle fjenden blive varmt modtaget af Alpenkorps, der den 22. september under en meget vanskelig march gennem bjergene, rykkede frem til Rothen Turm Pas. På

højre fløj, tæt på bjergene, stod den 187. Inf. Division med opgaven at tage højderne syd for Guraro – Poplaka, og derefter gå frem i en generel retning af Kisdinod (Michelburg) - Czod – Talmesch, sikre højre fløj af 9. Armee og fastholde forbindelsen til Alpenkorps. Til hendes venstre stod den 51. ungarske Inf. Div., der skulle gå frem i sydøstlig retning. Men inden opmarchen var gennemført, angreb fjenden natten til 21/22. og den 22. september på forskellige punkter, blandt andet nær Hermannstadt, nær Glimboka-am-Alt og også 187. Inf. Brigade blev involveret i hårde kampe omkring Kakowa. Det var her, de nye operationer begyndte for 187 Infanterie-Regiment. III. Bataljonen blev den 20. september ved middagstid transporteret fra Puj via Mühlbach til Roßmarkt (Szerdahely). Her nød de gæstfriheden hos de tyske beboere i to dage. Ved middagstid den 22. september blev bataljonen alarmeret og med tog, lastbil og til fods i hast trukket frem til Großdorf (Szelistye) og derfra til Grabensdorf (Vale) til forstærkning. Fjenden havde allerede indstillet deres angreb, men bataljonen blev alligevel med 2. M.G.K. samme aften sendt frem til forstærkning af højre fløj på de netop indsatte divisioner på højderne 1096-1061-989. Den storm og regnfulde nat gik med flittig patruljeaktivitet. Tidligt næste morgen var det muligt at etablere kontakt med Alpekorpsen, der var på vej frem i en omgående bevægelse. Allerede samme formiddag blev bataljonen, efterladende sig 11. og 12. Kompanie og 4 M.G., flyttet tilbage til Grabensdorf (Vale) i alarmkvarterer. Om aftenen fulgte resten af bataljonen, bortset fra en forstærket deling fra 12. Kompanie under Leutnant Müller og Leutnant Meier, som først sluttede sig til bataljonen meget senere efter mangen en oplevelse. Ved middagstid den 24. september blev bataljonen indsat i den sydlige udkant af Kakowa. Klokken 16 modtog den ordren om at nå Curmatura (1228) inden aften som divisionens højrefløj bataljon, og dermed sikre flanken på Gruppe von Staab, der bestod af tre divisioner (187 Inf.Div., 86 Res.Div. og den ungarske 51. Inf.Div. Samtidig skulle forbindelsen med Alpine Corps opretholdes, og den koncentrerede angrebsbevægelse følges. Med en lokal som guide klatrede bataljonen de stejle bjergstier. Gennem ufremkommelige kløfter, op og ned ad stejle skrånninger, der som en urskov var tilgroet med en tæt underskov, fulgte den lange marchkæde sin vanskelig vej, nåede først sin destination sent på natten. Den næste morgen klokken 10 gik det videre til Parola. Om eftermiddagen kl. 5 kom ordren til straks at gå videre på Valare og nå til Ursilui (1306) om aftenen. Den ekstremt vanskelige ned- og opstigning gennem Cibir-dalen, som måtte vades igennem, stillede igen høje krav til udholdenhed og dygtighed. Først efter mørkets fremgang nåede forspidsen af 12. Kompanie sit mål. Efter en kort, men meget voldsom ildkamp ryddede den overraskede fjende højden. Efter en stjerneklar og kold nat, begynde morgenen. Det var morgenen for hovedangrebet. Klokken 6 om morgenen trådte bataljonen an med 12. Kompanie i skyttelinje og resten samlet bag midten.

Bataljonen var næppe kommet i bevægelse, før fjenden åbnede en voldsom ild med shrapnels fra sine stærke positioner på Valare (1346). Kompagnierne trak sig fra hinanden og søgte dækning. 12. kompagni besatte skovstykket ved 1299, mens Leutnant Buchenau, som i mellemtiden var kommet sig efter at være hårdt såret i Vogeserne, lod 9. Kompanie med to delinger rykke ind i linjen til venstre for 12. Kompanie, og holdt en deling i reserve for at sikre venstre flanke. Et frontalangreb over terrænet mod den nøgne højde med den dominerende og fæstningslignende Valare, var umulig uden en forberedelse, især da stærke fjendtlige bevægelser lod en stærk fjende formode, og reservernes størrelse også var ukendt. Mens mulighederne for et omfattende angreb blev overvejet af bataljonschefen, Major Blanck, gik fjenden på sin side over til angreb, men blev standset 400 meter fra den tyske linje på trods af indsættelsen af nye reserver. Først omkring klokken 1400 indså fjenden, at yderligere fremstød var meningsløse, ikke mindst da han led store tab i den velorganiserede infanteriild. Da et frontalangreb ikke var muligt, fik 2. kompagni og 1. M.G.K. fra III./188, under Hauptmann Haun, om eftermiddagen ordrer til at angribe Valare fra øst i flanken. De stødte på så hård modstand, at de ikke kunne nå målet. Herefter beordrede brigaden kl. 0130, at Oberleutnant Paulus, kommandøren for Jäger-Regiment 1, skulle gå frem i et flanke angreb med et bjergbatteri og en bjerg-maskingeværenhed. Om morgenen den 26. september kom allerede meget tidligt kamplarm og kanontorden ned fra bjergene. Omkring middagstid ankom den længe ventede halv bataljon 188. Det viste sig imidlertid nu, at fjenden kort tid forinden havde rømmet deres stillinger. Efter genforsyning med fødevarer kunne marchen genoptages over »Hohe Rinne« og »Kurhaus«, hele tiden efter de friske spor fra en retirerende fjende. Da mørket faldt, bivouakerede bataljonen i skoven 2 kilometer øst for "Kurhaus" på Højde 1489. Tidligt om morgenen den 28. september modtog bataljonen ordren til at sikre højre flanke af 187. Inf. Div., der nu stod foran Michelsburg (Kis Disnod), gennem en hurtig fremrykning over Gyhan (1411) mod Götzenberg. Til opgaven fik bataljonen tildelt en deling bjerg-artilleri. Bataljonen startede fremrykningen ved det første lys med 9. Kompanie som spids. Via 1442 og Gyhan (1411) blev 1315 nået ved middagstid, hvor der blev indlagt middagsrast. Derefter fortsatte den over Cretului og Derjany til højden 1113. Kort forinden havde der været en kort ildkamp med fjendtlige tropper i Sadului-dalen, der fra højde 872 havde beskudt bataljonens lange marchkolonne. Fra Götzenberg (1305) blev en tæt rumænsk kolonne observeret, der med det samme blev lagt under en voldsom shrapnel og infanteriild. Succesen var åbenlyst, alligevel måtte bataljonen på grund af den

fuldstændig uafklarede situation og den begyndende mørke, gå i krigsmæssig bivuk. I løbet den iskolde, stormfulde nat trak fjenden sig tilbage. Afgørelsen var faldet på sletterne og ved Rothen-Turm passet. Bataljonen gik tidligt næste morgen over Götzberg (1305) ind i dalen til Sodenbach (Czod).

Mens III. Bataljon sikrede flanken, var den 187. Inf.Div. været under konstant fremrykning. I mellemtiden havde også I. Bataillon sluttet sig til divisionen. Efter at være brudt op fra Petrozseny den 24. september, var den endnu samme dag med jernbane fra Puj nået Piski, hvor den var forblevet på stationen indtil morgenen den 25., da alle jernbanelinjerne var blokeret med transporter. Denne dag kørte den videre over Broos - Alvincz - Mühlbach til Großdorf (Szelistye) og marcherede til kvarterer i Schwarzwasser (Szecsel).

Den næste morgen blev bataljonen trukket frem til Orlat som div. Reserve. Alt så stadig ret fredeligt ud, selvom et haubits-batteri fra tid til anden skød fra en frugtplantage i landsbyen. Kompagnierne slagtede i mellemtiden en af de herreløse grise, og sandsynligvis også en af de talrige omkringløbende pattegrise. Om eftermiddagen gik det så løs igen. Brigaden som beordret allerede under fremrykning mod Grunzendorf (Poplaka) og Resina. I Poplaka og på d'Obrejii højderne bagved ydede rumænerne hårdnakket modstand. For at bryde denne blev brigaden indsat om eftermiddagen den 26. I./187 blev trukket frem, og under kommando af I.R. 189 gjort klar på begge sider af vejen Orlat - Poplaka. Mens landsbyen og højderne lå under kraftig tysk ild, gik det fremad. Med få tab var landsbyen ved mørkefald på tyske hænder. Den var forfærdeligt ødelagt, flammerne flammede op på nattehimlen fra adskillige gårde, og rumænerne, der sad på højderne, holdt vejen under ild.

Om morgenen den 27. september begyndte det rumænske artilleri at skyde sig ind mod landsbyen, så opholdet for 4. kompagni, der lå der, var meget ubehageligt. De andre tre kompagnier havde gravet ind uden for landsbyen. Divisionens befaling til angreb i østlig retning mod den nordlige kant af bjergene, gav 1. bataljon til opgave at tage højden d'Obrejii, mens III. Bataljon på højre fløj i bjergene, som beskrevet ovenfor, blev indsat mod Volare. Efter en artilleriforberedelse på en halv time, iværksatte I./187 stormen kl. 1345. Klokken 16 havde den sikret højderne 594 (d'Obrejii) og 607. Desværre betalte bataljonen succesen med et stort tab. I spidsen for sit 2. Kompanie, som han kun havde ført i nogle få dage ansvarsbevidst, faldt Leutnant d.R. Hans Struck, en generelt populær og dygtig officer, som havde hørt til regimentet, siden det blev grundlagt.

Efter besættelsen af højderne blev de flygtende rumænere forfulgt uden pauser. Kl. 17 var bataljonen nået punkt 516 nord for Resinar, med 4. kompagni på venstre fløj nær Kupferhammer. 51. Ungarske Inf.Div. til venstre var naturligvis endnu engang ikke fulgt med. Da natten faldt, kunne den overordnede situation ikke overskues. Under alle omstændigheder var højden "Auf der Aue" (510) stadig besat af rumænerne.

Om morgenen den 28. september opnåede bataljonen igen kontakten til højre med I.R. 189. Og mens bataljon 189 tog Michelsburg (Kis Disnod), pressede I./187 frem mod Heltau (Nagy Disnod) til venstre. Altid i spredt orden, og af og til i stilling under en kort ildkamp, hastede kompagnierne ned ad vinmarkerne mod Heltau som rumænerne allerede havde efterladt. Her på skråningerne af Heltau Kalt Bach-dalen havde man mulighed for at se en kamp i større målestok. Det var imponerende kampscener. Heltau var på alle sider omgivet af tyske tropper, mens rumænerne trak sig tilbage til højderne på den anden side hele tiden under tysk beskyddning. Omkring middag marcherede bataljonen gennem Heltau, entusiastisk budt velkommen af sine tyske beboere. De bar brød, spande med vin og frugt uden for husene, så soldaterne var kede af, at de ikke kunne nøle et øjeblik længere. Uden pause gik det videre over jernbanen Heltau - Hermannstadt over til Moicher Walde højderne, umiddelbart i nærheden af et batteri af Feltkanoner. Her og der brød en kort ildkamp ud. Så kom et af de store øjeblikke på dagen. Foran Moich-skovens højde 525 åbnede udsigten ind over Cibi-dalen, hvor rumænerne gik tilbage i kolonner langs jernbanelinjen og Chaussee Hermannstadt - Talmesch (Nagy Talmacs). Forvirringen var ubeskrivelig, som de tyske M.G. og artilleri, ledet direkte fra infanterilinen, begyndte at falde. Bataljonen fortsatte uden pauser i skyttelinjer gennem skoven, over kløfterne og over højderne, hele tiden påpasselig over ikke at miste forbindelsen til siderne. Ringen omkring rumænerne lukkede sig mere og mere tæt, og det var nu mere og mere tydeligt, at hovedretningen var sydøst mod Rothen Turm Passet. Og da bataljonen sidst på aftenen 28. september sank dødeligt udmattede til jorden til et kort hvil i en slugt ved Punkt 450 sydvest (Vesteny), var afgørelsen så god som faldet. Omgivet af alle sider flygtede rumænerne tilbage mod Rothen Turm Pas.

Om morgenen den 29. september blev I. Bataillon trukket ud som divisions reserve til Pulvermühle øst for Crod og i løbet af dagen til Talmesch. I mellemtiden havde andre dele af divisionen trængt fjenden ind i passet. Der blev rumænerne, der fandt deres vej blokeret, fuldstændig ødelagt af Alpenkorps, der efter en anstrengende marcher på vanskelige bjergstier var nået ind i ryggen. De rumænske enheders tab var forfærdelige. Alpinkorpset havde dannet en solid blokering over pas vejen, og rumænerne forsøgte forgæves at bryde denne barriere. Geværer og M.G. havde en blodig høst her. Alle, som ikke faldt, måtte vende tilbage til heksekedlen, og panikken blandt de sammenpressede masser var ubeskrivelig. Heste, vogne og artilleri med fuldt forspand kastede sig ned i den rasende Alt flod og sank på steder i det dybe vand. Flokke af kvæg og svin trængte sig på den smalle pas

vej og på de stejle bjergskrånninger mellem de flygtede tropper. Cirka 40 rumænske bataljoner og 16 batterier blev ødelagt eller spredt. Over 3000 fanger og utallige mængder af krigsmateriale af enhver art faldt i hænderne på de tyske enheder. To fjendtlige fly blev skudt ned af III./188 nær Nagy-Talmacs. Disse skulle meddele de belejrede rumænere, at hjælp var undervejs, hvilket fremgår af et signal, fundet på en af piloterne:

Til kommandanten for I. A.K., general Popovici:

Jeg har den ære at meddele, at 2. Armees enheder i går aftes (28. september) befandt sig 15 kilometer fra Deres position. I dag til morgen vil de afgang mellem kl. 4 og 5. Vi kommer med forstærkning og ammunition.

General Madarescu
Stabschef for 2. Armee
(Afsendt Kronstadt, 9. 9. 16, 1330).

Denne hjælp kom imidlertid for sent. Den 1. rumænske Armee var nedkæmpet og slaget ved Hermannstadt afsluttet som en sejr for de tyske tropper. Den tyske øverstkommanderende udsendte i den anledning følgende armbefaling:

Jeg udtaler min fulde anerkendelse til tropperne fra 9. armé, der deltog i slaget foran Rothen-Turm-Pass for deres strålende præstationer. Den talmæssigt langt overlegne fjende er så godt som udslettet; hvad der af ham endnu vandrer rundt i bjergene, vil ikke undgå den skæbne, de fortjener; de svage dele, der snigende er flygtet til Rumænien, er ikke længere tropper. Må det ske for alle fjender af fædrelandet, er det glødende ønske, der lever i vores hjerter. Fremad mod nye gerninger og nye sejre for alt, hvad der er os kært. "

Der Oberbefehlshaber
von Falkenhayn
General der Infanterie"

De nye præstationer skulle hurtigt følge. De to fjendtlige flyvere havde medbragt vigtige oplysninger om intentionerne ved den 2. rumænske hær, der var under fremrykning fra Kronstadt over Fogaras. Egne styrker måtte uden forsinkelse kastes ind mod denne nye fjende. Som allerede nævnt var III./187 om morgenen den 29. september fra bjergene marcheret til Sodennach (Czod) og derfra til Heltau, hvor den klokken 23 om aftenen gik i alarmkvarterer. Den næste dag, 30. september, ankom bataljonen via Schellenberg, Baumgarten (Bongard), Thalheim (Doliany), tværs over de sidste dages slagmarker til Haarbachsdorf (Hortabagyfalva). I. Bataillon ankom også hertil samme dag efter at have marcheret fra Talmesch via Schellenberg og derefter den samme rute. I Haarbachsdorf blev I. og III. Bataljon igen forenet under Major Blanck. Hele opmarchen fandt sted så hurtigt og roligt, at tropperne ikke bemærkede noget til den kritiske situation der i mellemtiden var opstået, og igen blevet overvundet, men som havde holdt ledelsen i ekstrem spænding. Den planlagte gennemførelse af opmarchen mod øst havde været sat meget i tvivl på grund af den pludselige og voldsomme rumænske offensiv i retning af Hermannstadt. Den 29. havde den 2. rumænske Armee fra Fogaras kastet den hårdt medtagne ungarske 2. kavaleri-division, der skulle dække over indsættelsen, tilbage nord for Alt i retning af Haarbach. De svage kræfter, der mod nord stødte havde forbindelse med ungarnene, havde også været på tilbagetog overfor den overlegne fjende. Desværre var det ikke muligt at frigøre Alpekorpsen eller andre enheder under Gruppe von Staab til indsættelse andet steds, da de stadig var involveret i hårde kampe. Den 30. september blev den ungarske 1. kavaleri-Div. imidlertid ikke yderligere blevet angrebet. I modsætning til forventningerne omgrupperede rumænerne sine styrker så hovedstyrken blev flyttet syd for floden Alt, og tvang derved også den tyske overkommando til en hurtig omgruppering. Derfor blev den 1. oktober 76. Res.Div. og den ungarske 51. Inf.Div. flyttede syd for Alt, mens 187. Inf.Div. fra Haarbach-afsnittet blev trukket frem på flodens nordside.

Den 1. oktober marcherede Bataljonerne til Szakadat og videre i øsende regn på forfærdelige landeveje via Hühnerbach (Glimboka) til Kolun. Køretøjerne kunne næppe komme fremad. Hvert øjeblik måtte dele af infanteriet hjælpe kanonerne gennem hullerne. I Kalun blev I. Batl. indkvarteret, mens III. Batl., der dagen igennem havde været del af forspidsen, indtog forpoststillinger. Om aftenen denne dag var omgrupperingen af hele hæren afsluttet. Den næste dag begyndte de tre divisioner under Korps von Staabs fremrykningen, 187. Inf. Div. nord og 51. Ungarske og 76. Res. Div. syd for Alt. På grund af de af regn opblødte veje gik det kun langsomt fremad. Fremrykningen af den nordlig indsatte 187 Inf.Div. var meget afhængig af begivenhederne ved de svage kræfter under Generalerne Schmettow og v. Morgen, der stod nord for dem. Det var lykkedes disse med held at trænge frem til en linje Groß Schenk - Bekokten - Moya, men havde så igen i løbet af eftermiddagen vige tilbage til deres oprindelige stillinger. Denne dag, den 2. oktober, var I./187 fortrop, mens III. Batl. fulgte hovedstyrken.

Som et resultat af dette tilbageslag nåede hovedstyrken kun Neudorf (Ola Ujfalú), mens fortroppen, dvs. 1. bataljon, sonderede i retning af Földvár. 4. Kompanie måtte overtage dækningen af venstre side i bjergene nord for vejen. Efter en anstrengende march over bjerg og dal kom den sent på aftenen til Földvár uden at have stødt på en modstander. Syd for Alt kunne man imens se lange kolonner rykke frem, og længere fremme hørte man kamplarm.

Meget tidligt den 9. oktober blev III. Bataillon alarmeret og marcherede ud for sikre de divisioner, der forfulgte fjenden syd for Alt, først frem til Højde 635 nordøst for Földvár indtil situationen længere mod nord ved I. Res. Corps var klarer op. Da det blev tydeligt, at fjenden også her trak sig tilbage, og samtidig enhederne syd for Alt vandt mere og mere terræn, kom ordren ved middagstid til at nå Klein Schenk over Rukkor Pass (668). Det var en meget hård march. Der blev fundet stærke fjendtlige stillinger i højderne, som først kort forinden i største hast var rømmet. Nede på sletten på den anden side Alt kunne man se artilleriets hundrede af lyn, og fra horisonten hilste den første sne i de stejle klippetoppe i Fogaras-bjergene. Mod aften blev Klein Schenk nået, hvor rumænerne havde været indkvarteret i de tyske huse, og hvorfor de tyske tropper blev modtaget som befriere på en rørende måde. Også I. Bataillon, der var marcheret langs Alt, nåede om aftenen frem til Klein Schenk. Undervejs stødte det på et feltbageri, der var forladt af rumænerne. Da brød var en mangelvare under den hurtige fremrykning, havde enhver mand forsynet sig grundigt. Det var et lystigt billede med mænd med de runde rumænske brød fastgjort overalt i seletøj, på tornysteret og bag kogekarret. Bemærkelsesværdig, men forståeligt; når der er noget spiseligt, er ingen oppakning for tung! Også i Klein Schenk viste de store mængder forsyninger, som fjenden havde forladt, den hast, hvor tilbagemarchen måtte være startet. Den næste morgen blev muligheden brugt til at besøge den spændende gamle landsby, og især den fæstningslignende kirke med dens vægtergange. Den stammede fra året 1421 og havde allerede trodset den tyrkiske storm. Allerede om formiddagen blev jagten genoptaget på hele armeens front. På grund af de bundløse veje nord for Alt, blev store dele af divisioner, herunder I. og III. Batl ved Voila ad en pontonbro bragt over på hærvejen syd for Alt. Marchen fortsatte hele dagen. Først sidst på aftenen blev Sarkany nået via Fogaras og Mundra. Den 5. oktober kl. 6 om morgenen kom nyheden om, at fjenden havde forskanset sig i en stærk bjergstilling i Geisterwald, og at dele af divisionen var i kamp med ham ved Grid-Persany. også de nordlige og sydlige divisioner havde kampføling med ham ved Geisterwald. Fjenden skulle angribes langs hele linjen, og I.R. 187 havde fået til opgave ved Paro at beskytte korpset venstre flanke med en bataljon og en eskadron. Tyk tåge dækkede hele landet indtil kl. 9, hvilket muliggjorde den uforstyrrede indsættelse. Jo mere tågen lettede, desto vildere rasede artilleri ilden. Mens 76. Res. Div. til højre var involveret i en livlig kamp, forblev I. Bataillon som flankedækning i en skyttelinje nord og øst for Paro. II. Batl. marcherede omkring middagstid den 5. oktober parallel med den stærkt beskudte vej til Grid, hvorfra den blev indsat mod Bataturii (563). 9. oktober rapporterede hæravisen om dette: "Nord for Persany på Højden 563 i skoven, som kan nås til fods på 40 minutter, står et virvar af forladte kanoner og fuldt lastede ammunitionsvogne fra 4., 5. og 6. Bateria fra det 16. rumænske artilleriregiment. I denne skov havde batterierne forsøgt, uden at få tid til at affyre et eneste skud, gennem en vild flugt at redde sig i sikkerhed, angrebet og forfulgt af det fremadstormende 9. Kompanie fra 187. tyske Infanterie-Regiment. Hans anstrengelser havde været forgæves. De måtte efterlade deres våben i det tapre og modige kompagnis faste hånd, mens besætningen, beskyttet af skovens tætte krat, flygtede«. Efter vagterne var fordelt, var der meget at snakke om. Kanonerne blev grundigt inspiceret. Det blev konstateret, at kanonerne var fra Krupp-Essen, sigteanordningen fra Goertz-Berlin og ammunition kom fra Rheinische Maschinenfabriken, Düsseldorf. De tyske artillerister overtog kanonerne, men afviste alligevel at anvende ammunitionen. Prodserne bragte endnu større overraskelser. I stedet for at blive fyldt med ammunition, var de fulde af plyndrede varer fra Siebenbörge. Dametøj, undertøj, hvide dansesko og farverigt broderi blev fundet ved siden af frakker, høje hatte, køkkengrej og køkkenpotter, billeder og malerier.

Opgaven den næste dag, den 6. oktober, var først og fremmest ikke at lade den besejrede modstander få fodfæste i Geisterwalds ufremkommelige bjerge. Derfor rykkede tropperne på vejene tættest på, allerede frem tidligt på morgenen. Da der kun var én vej gennem bjergene i nærheden af Persany, der desuden også måtte anvendes af den ungarske 51. Division, kunne III. Bataillon, der som dækning for artilleriet marcherede med divisionens hovedstyrke, først iværksætte ved middagstid. Marchen gik gennem det vidunderlige, efterårsfarvede bjerglandskab i et solskin, der ikke stod i noget forhold til de iskolde natter i bivouakken. Først efter mørkets frembrud blev Vledeny nået, og gået i landsbykvarter. I en udløber af Berg-Wald havde modstanderen vest for Schnecken-dorf (Szunyogscek) ydet hårdt modstand mod ungarene. Heller ikke enheder fra 187. Inf.Div. havde været i sand til at opnå resultater inden aften.

For at dække venstre side og rense den sydlige del af Geisterwald, blev der samme morgen formeret et detachement bestående af I./187, en pioner-delning, en deling M.G., et batteri og seks dragoner under kommando af Major Blanck. Styrken blev fulgt af panje-vogne med ammunition, brød og en tredje nødration. Fremrykningen

gennem de tæt bevoksede bjerge viste sig meget vanskelig. Allerede efter nogle få timer måtte artilleri og panje-vogne vende om. Infanteriet klatrede videre uden at støde på fjenden. Ankommet til Højde 862 i løbet af natten til 7. oktober faldt man udmattet om på den stejle krete for allerede ved dag gry at fortsætte fremrykningen. I den endeløse klatrer op og ned af bjerge i ukendt område, mistede afdelingen endda hen under aften orienteringen, så man kan kun tale om held, at rumænerne allerede var forsvundet. I løbet af natten ankom bataljonen derfor til Schneckendorf (Szunyogscek) i stedet for Krizba

I mellemtiden var også enhederne i nord nået frem til udløberne fra bjergene. Længere mod syd havde 76. Res.Div. erobret Holbak og Almas-Mezö. Tidligt den 7. oktober havde den forreste del af den ungarske 51. og den tyske 187.

Inf.Div. tilkæmpet sig vej

Kronstadt sletten under store tab til fjenden. Forfølgelse og fremrykning var øjeblikkeligt iværksat. III. Bataillon forblev endnu engang som dækning for artilleriet. Da imidlertid efter middagspausen kavaleripatruljer meldte, at der i Kronstadt ikke længere var fjender, og en flyver samtidig meldte om stærk march og togtrafik gennem passene mod Rumænien, ophørte denne marchsikring, og bataljonen marcherede videre samme med infanteridetachementer under Oberst Gündell. Selvom ledelsen åbenbart forventede ingen eller kun ringe modstand i Kronstadt, blev bataljonen alligevel efter at den via Heldsdorf (Höltövény) nåede Burzenwirthshaus, med 2. M.G.-Kompanie, en kavaleripatrulje og to artilleriafdelinger under Major von Weiterhausen som venstre sidedækning sendt til Petersberg (Scentpeter). Venstre flanke blev dækket ved at 10. Kompanie med en M.G.-deling over Botfalu svingede mod Petersberg. Den samlede flankestyrke skulle sikre højderne nordøst for Petersberg, gå i alarmkvarter i byen og siden forstærkes af Major Blancks styrke fra Geisterwald, som imidlertid af ovennævnte årsager ikke ankom rettidigt. Som 11. Kompanie imidlertid nåede den nordvestlige udkant af Petersberg, meldte fremsendte patruljer, at byen, især den sydlige del, var besat af stærke infanteri og kavaleristyrker. Et batteri fra Feldartillerie-Regiment 39 kørte med det samme frem til byen og åbnede ild. Ilden blev øjeblikkeligt besvaret af fjendtligt artilleri øst for byen. Det lykkedes infanteri gennem byen af holde den østlige udkant og bakken mod syd så længe mod fjendtlige angreb, at det hårdt trængte artilleri kunne skifte dens farlige stilling. Offizierstellvertreter Kudolkos dygtige og urokkelige indsats bidrog i særlig grad til, at stillingsskiftet kunne gennemføres med godt resultat. Kort efter måtte infanteriet dog opgive dens udsatte stilling i den østlige kant af Petersberg. Bataljonen gravede sig ned ved byens mølle, men blev imidlertid på ordre fra højre myndighed, samme nat trukket tilbage til Weidenbach. I mellemtiden var 187. Inf.-Brig. rykke frem til angreb mod Kronstadt. Under hårde kampe var den delvis trængt ind i byen. Navnlig omkring jernbanen rasede kampen, og de vedvarende rumænske angreb fortsatte hele natten. Den til højre tilsluttende ungarske 51. Inf.Div. gjorde klar til angreb næste morgen. Foran Abteilung von Weitershausen forblev natten rolig med undtagelse af en omfattende patruljeaktivitet, men situationen var fortsat uafklaret.

Nord for Brenndorf (Botfalu) i området ved Arapatak stod enheder under General v. Morgen klar til fra Spazhermany (Honigberg) over Petersberg at bremse eller selv ramme flanken på det forventede fjendtlige

Vor Stoppweier im Münsterthal 1915

angreb i ryg og flanke på de ved Kronstadt kæmpede tropper. Det var klart, at fjenden til støtte for den ved Kronstadt hårdt pressede 2. Armee, ville angribe fra nordøstlig retning. Hvor korrekt denne vurdering var, viste sig næste morgen. Som tågen begyndte at lette om morgenen den 8. oktober kunne man se tætte skyttelinje rykke frem fra kanten af byen. Kolonner af infanteri med officerer højt til hest, dukkede op fra forskellige dele af landsbyen. Velpaceret artilleri ild fik dem hurtigt til at få i opløsning. Alligevel lykkedes det skyttelinjer, ganske vist under synlige tab, at arbejde sig fremad, indtil de i et haglvejr af M.G.- og infanteriild blev liggende. Kun i de høje mejsmarker foran 11. Kompanie og på dens venstre flanke kom de med deres maskingeværer ind på en afstand af 160 meter. Et kompagni måtte indsættes mod en omgående modstander. Omkring kl. 1230 faldt fjenden tilbage med undtagelse af enkelte elementer, der holdt fast i mejsmarkerne og her afviste ethvert forsøg på at fordrive dem. Et angreb fra I./189, der med stor dygtighed blev indsat fra sydøstlige retning, måtte indstilles på grund af ild fra en overlegen fjende. Modstanderen trak sig ikke tilbage, men indstillede kun angrebene. Længere mod syd var enkelte bataljoner fra divisionen stadig involveret i bitre kampe og den første bydele i Kronstadt. Ekstremt kraftige fjendtlige angreb på deres østlige flanke var ineffektive, da Oberst Gündell i god tid havde frigjort nogle bataljoner og placeret dem foran den nye fjende. Der fulgte nu en regulær kamppause. Omkring kl. 15 kunne heftig kanon- og senere også infanteriild høres fra nordøst. General v. Morgans enheder var under fremrykning sydøst for Brenndorf (Botfalu). Krisen var overvundet. Under beskydning af tysk artilleri kunne man over Varhegy (704) und Breiten Berg se rumænske enheder trække sig tilbage mod øst. Den ændrede situation blev foran Abteilung v. Weitershausen mærket på den måde, at der fra den langt overlegne fjende ikke længere blev angrebet. Derfor kunne bataljonerne, der i syd sikrede flanken, igen indsættes mod byen. Som resultat blev der samme aften meldt om væsentlige fremskridt. Samtidig lykkedes det for ungarene at sætte sig i besiddelse af den dominerede Hohen Warte vestlig for byen. Dermed blev den rumænske modstand i hovedsagen brudt. Under ild fra maskingeværer, rømmede han i vild flugt byen i løbet af natten. Hele fuldt lastede tog med artilleri, ammunition og forplejning, og sande bjerge af plyndringer fra Siebenbüрге måtte fjenden lade tilbage. Gennem kraftige kikkerter kunne man følge den sælsomme scene. Et fuldt lastet trosskudstog stod klar ved indkørslen til Tömöser-passet da pludseligt en gruppe officerer, tilsyneladende en stab, satte op på lokomotivets tender og med et pift dampede afsted mod Rumænien, efterladende sig toget med tropperne til deres egen skæbne. Mange muntre erindringer knytter sig til byttet. Inden divisionen kunne lægge sin velordnede og fordelende hånd på lagrene, havde alle enheder naturligvis slået til. Bjerge af tobak, cigarer og cigaretter forsvandt i panjevogne og i feltkøkkener. De hjalp senere i bjergene soldaterne over mange en hård stund.

Tidligt den 9. oktober ankom III. Bataillon til infanterikasernen i Kronstadt. Her var I. Bataillon allerede dagen før, efter anstrengelserne i Geisterwald, over Heldsdorf (Hölteveny) nået frem til sukkerfabrikken i Brenndorf (Botfalu) som venstre flankesikring. Uden selv at måtte gribe ind, havde den – ofte under artilleribeskydning – deltaget i alle kampens faser. Endnu om eftermiddagen havde den dannet divisionsreserve, og var først hen under aften trukket frem til indsættelse ved Kronstadt. I sidste øjeblik måtte den imidlertid alligevel gå i bivuak ved Kupferhammer nord for Kronstadt.

De samlede bataljoner skulle nu efter en hurtig forplejning, fortsætte jagten på modstanderen i retning af bjergene. Indtoget i Kronstadt vil for alle være uforglemmeligt efter tusind forskellige indtryk. I udkanten af byen, langs banedæmningen, lå to døde rumænske kompagnier, mand ved siden af mand. Det var her lykkedes en løjtnant fra 189'erne med en maskingeværgruppe at ramme rumænerne i flanken og dermed skabe et hul til indrykningen. Ved siden af stod gamle mænd, voksne og børn og hånede de døde med knyttede næver. De var til fortvivlelse blevet plaget og pint af disse, især under de sidste kampe. Andre brød ud i grænseløs glæde over den ændrede skæbne og deres befrielse. Der blev sat blomster på soldaternes hjelme og jakker, og mødre og piger proppede lommerne på sønnerne fra deres fjerne tyske hjemstavn fulde af frugt. Den lyse efterårssol skinnede ned fra himmelen og rund om på bakkerne hilste de brogede efterårsskove den fredelige by. Fra alle tårne lød kirkeklokker til sejr og befrielse.

Men der var ingen tid til hvil og sejrsfest. Det gjaldt om med fuld kraft at presse efter fjenden over passene. 76. Inf.Div. blev sendt mod Törzburger pas, den ungarske 51. Inf.Div. mod Tömöser pas, 187. Inf.Div. mod Altschanz og 89 Inf.Div. mod Padza passene. Efter et kort hvil blev der derfor rykket frem mod Dirste (Derestye) med I. Bataillon i skyttelinje og III. Bataillon samlet bag. Der blev ikke mødt modstand. Forsprængte fjender blev indfanget. Fjendtlige shrapnel eksploderede over hovederne uden at gøre skade. Et bryggeri blev af fjenden skudt i brand. Sidst på eftermiddagen blev der efter ordre fra Division gået i kvarter i Türkesdorf (Türkös), mens spidsen stødte på fjendtlig modstand ved Langendorf (Hoßzufalu), og artilleri først måtte bringes i stilling før det angreb. Tidligt den følgende 10. oktober blev begge bataljoner trukket frem til Langendorf, og sidst på eftermiddagen til Altschanz passet, hvor forspidsen igen var stødt på sej fjendtlig modstand. Om morgenen den 11. oktober blev et enkelt kompagni, men til sidst hele III. Bataillon med 2. M.G.-Kompanie sendt over

højderne til højre for vejen i en omgående bevægelse. Fra en start i en stilling på Egoldal (1065), rykkede bataljonen over det nøgne, klipperige bjerglandskab over Czuklon (1267) og Reneze (1379) uden at støde på modstand. Da modstanderen i dalen trak sig flugtagtig tilbage, kravlede bataljonen igen tilbage til pasvejen og fulgte efter 1. og 2. Kompanie fra I. Bataillon, der ad pasvejen gik frem mod grænse kreten. Omkring kl. 21 var bataljonen kort før grænse kreten. Da det imidlertid ikke var tilrådeligt at angribe i mørke, og situationen samtidig på højderne øst for passet endnu var uafklaret, blev kompagnierne trukket tilbage til bivak i dalen.

Øst for vejen var Pala (1091) endnu ved middagstid besat af rumænerne. Med opgaven at besætte disse højder, og derefter at rykke frem mod grænsen som flankesikring, blev en styrke under Leutnant Neumann I formet af 2. og 4. Kompanie og en deling maskingeværer. Den erobrede Pala efter en kort artilleri beskydning og tog 19 fanger. Med blot et kort stop i den kolde og stormfulde nat, lykkedes det denne styrke om morgenen den 12. oktober, drivende mindre rumænske styrker og patruljer foran sig, at nå Mt. Sloier (1595) og kl. 0800 stod forspidsen som de første ved en grænsesten. Et par time senere stødte også 1. og 3. Kompanie til. Ved grænsepasset ydede modstanderen endnu modstand med infanteri og små infanterikanoner. Efter en kort artilleriforberedelse, tog I. Bataillon grænse kreten i en fremstød fra øst.

På ordre fra højere myndighed blev der standset her. Poster og patruljer blev sendt frem og Granez indrettet til forsvar. Den første store opgave var afsluttet og rumænerne kastet tilbage til deres eget land. Der fulgte et par dage til at puste ud efter den sidste tids uafbrudte fremrykning. Man udbyggede stillinger, lå omkring vagtbål og lod sig endnu engang bestråle af efterårssolen. Det varede imidlertid kun kort, til man en morgen kravlede ud af teltene og fandt den første sne. Vinteren i Siebenbörge var begyndt. Fem dage blev tilbragt her (indtil den 18. oktober) mens Tömöser passet ved Predael blev renset meter for meter.

7.

Kampen om Tömöser passet

(Kort 5)

Efter kampene om Vulkan passet havde II. Bataillon forladt området ved Petrozsény og var over Mühlbach, Hermannstadt, Fogaras transporteret til Sarkany. Det gik videre med flere dagsmarcher over Kronstadt til Altschanz passet, hvor Regimentsstaben den 16. oktober igen overtog kommandoen over I. og III. Bataillon, der som fortalt, lå i stilling på Grænehøjden på Schanz passet.

Tömöser passet før Predeal var sikret af søsterregimentet og af den ungarske 51. Infanteri-Division. For at muliggøre en yderligere fremrykning i dette pas, blev Regiment 187 om morgenen den 17. oktober befalet i march over de over 1000 meter høje tinder i flanke og ryg på fjenden. II. Bataillon skulle med M.G.-deling Grothues over Lacurosu rykke mod C. Paduri-Elevator, mens III. Bataillon fra Paltinul skulle gå mod Clabucetu – Azugii. De resterende tre kompagnier af I. Bataillon skulle overtage sikre Schanz passet og den venstre flanke fra III. Bataillon.

En af deltagerne fra II. Bataillon beretter om disse kampdage følgende:

Den 16. oktober marcherede vi ned fra Schanz passet og gjorde hold ved toldbygningen. Her blev den forsømte middagsforplejning indhentet. Vi havde allerede for længst over Postordonnansen bestilt forskellige lækkerier og cigarer fra Kronstadt for at få suppleret vores private beholdninger af levnedsmidler. I alle disse dage havde vi imidlertid med længsel, men forgæves ventet på dette. Nu, hvor vi var under march, kom de frem med levnedsmiddelvognen. Vi kunne ikke rigtig glæde os over det, da vi kom til at tænke på, at vi nu selv måtte slæbe det op over bjergene. Vi spiste derfor, hvad vi kunne og forsøgte at slippe af med noget af det til kammeraterne. Sådan var det altid. Når der endeligt var noget godt, manglede mulighederne for virkeligt at kunne nyde det.

Man havde tilsyneladende noget for med os, for det var meget mistænkeligt, når man her på græsset hentedede en halv meter halm, som vi kunne sove i. Kun i særlige tilfælde var man så besørget over vores søvn. Vi lod ikke lejligheden få fra os, lagde os øjeblikkeligt og sov blødt og varmt på det bløde underlag. Bålene døde mere og mere ud, og da officererne kom tilbage fra et møde i toldbygningen, gik også de sidste til ro.

Det må have været omkring kl. 2 om natten, som vi blev vækket og fik ordre til at gøre os færdige. Med erfaringen fik vi i mørket samlet vores få sager op af halmen, og stod snart stadig halvt i søvne, på vejen i den friske natteluft. Langsomt satte bataljonen sig i bevægelse. I række gik det op ad skråningen, der efterhånden blev mere og mere stejl. Med tung oppakning er vejen igennem mørk skov på en regn opblødt sti meget besværlig. Man snubler over trærødder og træder bandende ned i et usynligt hul. Man har nok at gøre med at holde forbindelsen til manden foran, som man mere aner end ser. Vi fryser ikke længere. Vi knapper kraven op og skyder hjelmen om i natten. Bagfra hører man »Hold igen« og »forbindelsen er brudt!« Men det går ufortrødent videre. Af og til støder man på en der forretter nødtørft, men ikke vil forlade kolonnen. Endeligt begynder det at lysne. Skoven tynder ud og vi går frem mod den nøgne bjergryg. En patrulje skulle sig til, der har sikret marchen. Da vi når toppen, blive der gjort holdt. Vi har en pragtfuld udsigt over dale og mange, mange bjerge og toppe. Himlen er helt klar og en frisk vind blæser hen over toppen, så vi har kuldegysninger. Den korte pause i det gulbrune græns afbrydes. På den anden side går kolonnen igen ned mod dalen.

Vores kompagni er spidsen. Det hedder sig, at vi skal angribe rumænerne i ryggen eller i det mindste i flanken, så østrigerne et eller andet steds får luft. Rumænerne, siger man, sidder formentlig der nede på den lille, med graner bevoksede bakke, der på kortet er markeret med en transportør. Ærligt, helt sikker kan man ikke med disse kort og med de mange bakker afgøre, om det der nede præcist er den rigtige top. Der fører imidlertid ikke andre veje ned i dalen, så man kan roligt fortsatte. Undervejs vil der være god lejlighed til at sammenligne med kortet.

Vejen er virkelig malerisk. For neden dalen i morgengryet. Hos os stejle sider, der stadig kun er bevokset med græs. Til venstre en sølsom slugt. Hvis man vender sig om, kan man se hele bataljonen, der mand efter mand i en endeløs som en slange bevægelser sig over det nøgne bjerg, i den klare luft forbavsende tydeligt at se. Hvis rumænerne virkelig sidder dernede, må de for længst have set os, og vi venter hvert øjeblik at blive mødt med enkelte shrapnels. Måske forbereder man sig dernede på os, for at kunne give os en desto mere varm modtagelse. Forspidsen har allerede nået en bøgeskov. Til højre ligger en gammel, forladt staklade. Af og til stopper kolonnen op, da der må rykkes frem med forsigtighed.

Pludseligt, inden vi har nået skoven, hører vi fra spidsen to, tre skud falde. Vi tænker, at vi nu er løbet ind i rumænerne, og at det sikkert snart går i gang med knalderiet. Men så bliver alt igen stille. Spidsen må være stødt på en post, der skyndsomt var forsvundet. Fjenden synes ikke engang at være blevet alarmeret.

Bag os rykker bataljonen langsomt frem. Man kan ikke høre andet end kliren fra spader og drikkekrus. Vi trænger gennem temmelig tætte og høje graner. Og pludselig standser vi i kanten af skoven. Foran ligger et græns område og på den anden side det bjerg, vi skal storme.

Et sjældent syn åbner sig foran os: på den anden side den lille dal ved nogle små huse, holder et rygende smalspors tog. Rumænerne, til dels i skjorteærmer, er i alt ro ved at læsse kister og sække på toget.

Det er kl. 8 om morgenen og vi skal først starte stormen kl. 10, hvor vores artilleri skal støtte os fra et eller andet sted over disse bjerge. Men hvad er alternativet. Vi kan jo ikke først spise morgenmad med dette naboskab. Vi må altså afvente. Jeg ved ikke, hvorfor. Pludseligt er et skyderi i fuld gang. Rumænerne forsvinder som dug for solen mellem husene. Toget damper roligt afsted og vores folk skyder efter lokomotivet, ganske vist uden resultat. Men det kører jo også videre, selvom lokomotivføreren er skudt. Heste, der står bundet på stedet, bliver ramt. Enkelte rumænere forsøger at løbe op ad den ret stejle bakke, men bliver ramt af vores ild.

De første skud rammer vores graner. Her kan vi ikke længere blive, og derfor straks til opgaven. Altså bryder vores kompagni frem fra skovkanen. Vi løber så hurtigt, som vi kan, for at komme hen over det åbne terræn og nå dækningen bag banedæmningen. Kugler flyver om ørene på os, og mens vi løber opdager vi pludseligt, at der lige foran banedæmninger løber en bred å. Siderne er høje, men vandet løber kun lavt hen over stenene. Vi tøver derfor ikke, springer ned og vader igennem. Vi bemærker ikke engang, at vandet går os til læggene. Det sprøjter os om ørene, som vi løber. De rumænske kugler flyver fra højre og venstre, foran og bag os i åen. Bag dækningen standser vi et øjeblik for at puste ud, og konstaterer, at vi bliver beskudt fra bjergets krete.

Vi går bukket et stykke langs dækningen, der dårligt er meget højere end siderne på åen, for at komme i dækning af husene og herfra at komme frem mod bjerget.

Fra husene bragte man netop flere rumænere ud, heriblandt fire sanitetsfolk og en såret officer. Officeren er ret fræk i starten, og sanitetsfolkene vil ikke hjælpe med at forbinde og bære. Men da de i et ikke særlig høfligt tonefald forstår sig på vores indstilling, skynder de sig at gøre deres pligt. Vores folk var ophidsede, da rumænerne uden videre havde jaget en kugle gennem livet på en mand, der ville forhandle deres overgivelse med dem.

Vi hører her på dækningssiden af huset, at der hele tiden fra vores ryg suser kugler hen over os. Vi spurgte sanitetsfolkene, om der stadig sidder rumænere her. De svarede nej, men vi troede ikke rigtig på dem. Først om aftenen viste det sig, at en gruppe fra vores kompagni, som var skudt frem helt til venstre, og her ikke havde andet at gøre end at sikre flanken, fra deres bakke hele tiden holdt toppen af vores bjerg under ild, for her i det mindste at holde rumænerne – som vi foreløbig ikke havde set – foruroliget og generet.

Vi gik frem fra husene og op ad skråningen. Bjerget var stejlt og bevokset med lidt over mandshøje graner, der stod tæt som et levende hegn. En såret rumæner skjulte sig i buskadset. Som vi passerer, tager han sit

gevær og sigter på en mand. En anden, lidt længere tilbage i det vanskelige terræn, så det og skød han på kloshold.

Foran os var der ingen rumænere at se. Kuglerne går hen over vore hoveder ned mod marken og skoven, hvor dele af bataljonen opholder sig. Vi har stort besvær med at komme frem. Vi skyder overhovedet ikke, men har nok at gøre med at finde en vej frem. En sjælden gang finder vi en død rumæner. Længere oppe bliver granerne højere, men står stadig meget tæt. I en udtørret åløb kan man et øjeblik se, at højre fløj af vores skyttelinje hænger bagud i et skarpt knæk. Skråt til venstre for os begynder rumænerne at skyde ned mod dalen med infanteri og kanoner. Vi kommer hele tiden nærmere kanonerne, skuddene bliver hele tiden højere.

En eller anden til venstre råber mellem granerne: »Er der stadig tilslutning til venstre?« - »Jawol!« bliver der råbt højt tilbage. Og så »Er der stadig tilslutning til højre?«, hvorefter en eller anden til venstre, som imidlertid overhovedet ikke kan se mig (jeg mangler min venstre sidemand og retter mig kun ind efter råberiet), en ubekendt svarer »Javel!«. Og så kommanderer den første stemme igen: »Uden trit fremad!«, hvorved fremrykningen for frisk næring. Det har også indtil nu været helt fredeligt, ingen gør os noget. Ganske vist kan vi hører geværskud længere mod venstre, men kanonen er i mellemtiden også blevet rolig.

Kikker man sig omkring, har man et skønt blik mod dalen. Her iler en mand over marken, formentlig en ordonnans. På et andet sted kan man se, at en bliver forbundet. I det hele taget sker alt dernede med et vist hastværk. Formentlig ligger dalen endnu under ild fra de rumænske geværer. Om så underligere er egentlig freden hos os. Som det eneste kan man hører en stemme hele tiden spørge om tilslutning og igen kommer »Uden trit, fremad!«

Til højre for mig er forbindelsen pludseligt forsvundet ved mand nummer to og kan ikke genoprettes. Hvor lang tid, forbindelsen har været væk, ved pågældende ikke. Vi søger mod stemmen til venstre. Det er en Feldwebel, der som forbindelse til os kun har en enkelt mand, der hele tiden så tappert har påstået, at der til højre var tilslutning. Nu er der med sikkerhed ikke længere nogen forbindelse. Vi stopper op, og på spørgsmålet om, hvem der har tilslutningen til venstre, kommer der også her til sidst kun en enkelt mand. Når alt kommer til alt, der dette virkeligt noget rod, og alt eftertænkning og militære bebrejdelser er til ingen nytte, og undertrykkes derfor fra starten (med undtagelse af kraftige forbandelser).

Vi lytter om vi til højre eller venstre dog ikke kan hører nogen gå mellem granerne. En skyttekæde kan dog ikke trænge lydløst frem. Man hører intet – alt er fuldstændig stille. Da Feldweblen igen vil råbe, gør vi ham opmærksom på, at de høje råb overhovedet ikke kunne anbefales, og de i det hele taget under hele fremrykningen ikke havde været til nogen nytte.

Vi står under høje graner, og det synes, som om vi snart måtte være oppe. Bjerget bliver fladere og man kan se himmelen gennem træerne.

Det er tydeligt, at vi fuldstændig er alene i dette krat. Vi kan hverken hører rumænere eller tyskere. Det er nok roligt, men også uhyggeligt. Hvis rumænerne fortsat forholdt sig roligt, kunne de tydelig følge vores fremrykning, og behøvede kun at vente på os et eller andet sted med deres reserver.

Vende om? Nej, det gik ikke. Og hvorhen skulle man vende om? I øvrigt var vi trætte efter bjergbestigningen og glædede os over, at vi snart var oppe. Vi havde immer hen fire geværer og to revolvere. Altså roligt fremad, hvad kunne der dog ske os? Det var muligt, at rumænerne for længst havde rømmet kreten; det var sket før. Måske var man til venstre allerede oppe, for det havde hele tiden set ud som om, skyttelinjen til venstre var foran os.

Altså, afsted! Bag et grantræ står to rumænere uden våben. Vi vil sende dem tilbage, men de yder en passiv modstand, som vi ikke kan forklare os. Så endeligt går det videre.

Netop som vi skulle til at sætte i gang, begyndte et helvedes spektakel til højre for os. Til højre? Ja, men til højre tilbage, mindst til halv op ad bjerget, altså næsen i ryggen på os. Brøl, ganske som dengang ved Krivadia. Rumænerne må altså være gået til modangreb og måtte enten have haft succes eller være under storm endnu. De andre må altså være så langt tilbage! Og til venstre begynder nu også skyderi halvvejs oppe ad skråningen. Det synes altså tilrådeligt, hurtigst muligt at komme værk fra denne svikmølle og søge tilbage til kompagniet, som vi hidtil fejlagtigt har ment os en del af. I samme øjeblik gled grene til side i buskadset; brune hænder og ansigter trænger sig ind på Feldweblen, der er gået et stykke frem – så forsvinder de pludseligt igen og sammen med dem, de to rumænere, vi havde »taget til fange«.

Vi kan se, hvordan de springer vild gennem buskadset. Så lukker grenene sig igen bag dem. Vi iler, så hurtigt terrænet og vores oppakning tillader, ned mod dalen og vores kompagni. Bag os begynder man at skyde, men holder hurtigt op igen. Pustende går det videre mod dalen. På et sted kan jeg se rumænerne temmelig langt nede (på højre fløj af vores front) under fremrykning. Vi må holde os lidt længere mod venstre for ikke at komme ind mellem disse rumænere og vores egne skytter.

Pludseligt begynder man at skyde på os fra neden. Det er vores egne folk, der til alt held hurtigt genkender os. Kompagnerne (der var i mellemtiden indsat en eller to yderligere) havde her samlet sig ikke langt fra husene, for igen for at genoptage fremrykningen mere organiseret og samlet. Men først drejede det sig om at modtage de rumænere, der var på vej ned ad bjerget. Min kompagnifører var glad, at vi stadig var i live, og grinede da vi udpumpede og svedende indtraf. Vi lagde os ned i nærheden og ventede på det, der måtte komme. Helt oppefra kan rumænerne ikke gøre os noget her. Derimod ville han være i stand til at nå nogle af dem, der stadig bevægede sig på markerne længere nede. Granerne her hos os var ikke så tætte og noget min-

dre. Vi kunne ind imellem erkende rumænerne, der havde iført sig tyske hjelme og skød på os fra granerne. Grangrenene afslørede enhver bevægelse overfor os, så vi på forhånd vidste, hvor mellem grenene der stod en.

Rumænerne kom pludseligt frem i tætte skare ad vejen ned ad bjerget. De standser efter et kort løb og vi kan se, at de er uden våben. Så redder de sig sideværts ind i granerne.

På vares sider bliver der systematisk skyd, rolig og trods alt besvær, med rå humor.

Vi går langsomt fremad, men denne gang som lukkede skyttelinjer med stor opmærksomhed på den fortsatte tilslutning. Et fjendtligt maskingevær kan desværre nå os fra venstre. Den forårsager til alt held ikke den store ulykke; foruden to harmløse kødsår opnår den intet. Desto mere sikkert er det, at det vil blive gjort af en gruppe, der i et par minutter koncentrerer sig om dette ubehagelige våben, lettet af dets akavede stilling.

Pludseligt hører vi en susen i luften der bliver kraftigere. Som udklækket af skyerne kommer den med stigende larm flyvende – en krumbane artillerigranat – og slår med øredøvende bragt ned i nærheden af kreten. Som lyden af galoperende kavaleri faldt sten og træstumper tilbage til jorden. Det må være en meget stor kaliber, der her skyder. Efterhånden skyder den sig bedre ind mod kreten. Vi rykker med det samme igen fremad. Man kan høre at rumænerne på kreten og den modsatte side rykker ud, til venstre i retning af Clabucetu–Azugii.

Vi når til sidst temmelig op. For at fastslå, om kreten er rømmet, eller om rumænerne endnu er forskanset deroppe, bliver patruljer sendt frem. Imens ligger hele skyttelinjen stille på et gunstigt sted. Man kommer pludseligt i tanke om, hvor sendt det mon er blevet og slår fast, at det allerede er langt inde i eftermiddagen. Hvorfor mon vi pludseligt kommer i tanke om det? Åh ja, vi har sult og tørst. Hele dagen er vi løbet omkring med vores tunge oppakning og havde højest fået en slurk af vores feltflasker; og det er blevet varmt, ganske frygteligt varmt. Solen har rigtig brændt. Nu går det til brødet, og folk bliver sendt tilbage for at hente vand. Man kan hvile en smule, når tornysteret ikke trykker. Bliver der egentlig stadig skudt? En gang imellem kan man høre et eller to skud, men ellers er der stille i skoven. Patruljerne kom snart tilbage og vi rykkede frem. Rumænerne var væk.

På et øjeblik er vi oppe. Vi kan se, at vi den første gang næsen var nået frem til de rumænske grave. Overalt lå der døde og sårede. Ikke kun havde artilleriet revet ganske forfærdelige huller, men også infanteri ilden havde virket. Teltbaner, borde, stole, telefonapparater, madvarer, herlige vine i aluminiumsflasker, udrustningsgenstande som støvler og fåreskindspelse fandt vi strøet over hele området. Det syntes, som det var artilleri, der havde ligget her. I det omfang, de ikke havde været udrustet med helt gamle geværmodeller, syntes rumænerne kun at have været udrustet med karabiner, som så elegante ud (det var et østrigsk fabrikat!), og som vi forelskede os i. Og ganske rigtigt, de stod en kanon, en lille en uden bundstykke. Længere væk en større.

Vi kunne på den modsatte side se en bred dalkeddel, tæt beplantet med graner. Østrigerne, der ligger til højre for os, sendte et par salver over til velkomst, der dog gik langt hen over os. Vi måtte vinke til dem med lapper, sat sammen af sort-hvid-rød klude.

Man kunne ikke forstå, hvorfor rumænerne havde rømmet dette bjerg, hvor de havde fortræffelige stillinger, og tydeligvis var betydelig stærkere end os.

Kompagnierne overtog posterne, patruljer blev sendt ud, der i øvrigt nåede på den anden side Clabucetu–Azugii, der altså endnu var fri, men som vi senere måtte storme endnu engang.

Det bliver mørkt, og selvom dagen har været så varm, begynder det at sne. Da jeg har tid, lægger jeg mig til at sove i en grav, som jeg har spændt en teltflage over. Sneen forvandles til sjap og læber under teltflaget ned i graven. Man bliver våd og vi fryser. Alligevel sover jeg fuldstændig udmattet.

Har jeg sovet en halv time eller en time? Man vækkede mig. »Jeg tror, kompagniet rykker ud«, sagde en eller anden. Jeg får mig rejst og stikker hovedet op over teltbanen. Er jeg stadig ikke ude – det hele er så mørkt. Jeg er ude for det regner mig i ansigtet. »For anden hvor er her mørkt« bander en eller anden.

Et par fødder tramper forbi mit hoved.

»Hvor skal vi hen?«

»Det ved jeg ikke!«

Endeligt kommer min kammerat tilbage og fortæller, at de havde kunnet finde os. Vores kompagni rykker ned i dalen, hvor der er et hus til indkvartering.

Lynhurtigt for vi pakket vores ting sammen, men de 17 dåser rumænsk kød, vi har samlet sammen i et regnslag, gør den tung.

Så begiver vi os ned mod dagen ad den brede vej, og støder hurtigt på kompagniet.

Det er buldrende mørkt. I dalen kan man ikke se en hånd for sig. Vejen er svær og regnen har gjort den overordentlig glat. Det er tilsyneladende ler bund. Vi glider mere, end vi går.

På et særligt farligt sted, hvor pælene og trætovet til tovbanelen begynder, kan vi ikke længere nære os, vi må bruge lys. Nedstigningen er ikke let. Men hvad kan nu ødelægge stemningen, når vi har udsigt til at kunne tilbringe natten i et hus. For neden står flere huse, og vi kan nu huske, at de ikke ligefrem ser strålende ud, men de er under alle omstændigheder bedre, end under åben himmel.

Vejen synes uendelig. Dette bjerg havde vi i løbet af dagen klatret to gange op og en gang ned, hele tiden med fuld oppakning. Hvor bliver tiden kort under kamp, når du har tusinder af ting at tænke på, og har helt andre bekymringer end din egen komfort!

Endelig er vi nede. Vores hus har ingen døre og heller ikke vinduer. Men hvad gør det. Hullerne er hurtigt lukket med teltbaner. Og snart brænder overalt små stearinlys, vi har hentet op af tornystrene. Alle har sin plads. Og se der: der er et komfur i vores »værelse«. Øjeblikkeligt bliver der tændt op, og en behagelig varme breder sig hurtigt. En dåse bliver åbnet, og den rumænske flæskekonserveres varmet op i et kogekar.

Snart sidder alle og spiser. Vinden tager i teltbanerne, men hos os er det varmt og muntert. Hvor hyggeligt og behageligt følger vi os ikke i denne elendige bule. Vi ruller os ind i vores tæpper, og efter nogle få viltigheder falder vi i søvn med en følelse af total sikkerhed.

Om eftermiddagen lykkedes det ungarene at erobre Mt. Susaiu. Derved blev det muligt for II. Bataillon, der hidtil havde haft front mod vest, at dreje den mod syd i retning af Clabucetu–Azugii og skabe forbindelse til ungarene. Mens på den måde II. Bataillon kunne se tilbage på en fuld succes, havde III. Bataillon ikke nået dens mål.

Tidligt den 17. oktober, kl. 0300, var bataljonen startet på marchen over Højde 1910 for at rykke frem mod Clabucetu–Azugii. Efter en vanskelig klatretur blev Højde 1910 nået kl. 0600 over Paltinul (1808) og Højde 1926. Dermed stod bataljonen i ryggen på fjendtlige batterier, der var i skudstilling i dalen. Nede i dalen kørte fredeligt et rumænsk jernbanetog med tropper, mens andre tropper bevægede sig i marchkolonner. Mens II. Bataillon angreb, og fordrev fjenden i højderne ved tovbanelen under hårde kampe, stødte tre kompagnier fra III. Bataillon og 2. M.G.K. fra Højde 1910 ned mod dalpunkt 1110 sydøst for Clabucetu–Azugii. Sammen med F.M.G.-Deling Grothues sikrede resten af bataljonen flanken i retning af Højde 1904. F.M.G.-delingen skulle egentligt være stødt til II. Bataillon, men under marchen hertil var et pakdyr styrtet bag III. Bataillon. Leutnant Grothues var personligt blevet tilbage for hurtigst muligt igen at få geværet i bevægelse. Under dette havde M.G.-delingen taget den forkerte vej og var fortsat med at følge III. Bataillon. På vej ned i dalen blev enhederne kraftigt beskudt af fjendtligt feltartilleri, men lykkedes alligevel at nå dalen, hvor rumænerne langs dalvejen blev taget under ild. På Taurului (1523) kunne der erkendes besatte fjendtlige skyttegrave og et skydende batteri. Clabucetu–Azugii var endnu ubesat, men fra den af II. Bataillon erobrede Højde 1336 kunne fjendtligt infanteri ses flygtende tilbage i retning af den. Desværre blev der ikke truffet beslutning om at erobre den i et lynangreb. I stedet kom der kl. 16 ordre til, at hele bataljonen skulle trække sig tilbage mod Højde 1910 og herfra sikre mod 1905. Først efter mørkefald kl. 1730 kunne denne befaling udføres. I silende regn, senere i isnende, voldsomme snestorme og tæt tåge, nåede bataljonen med stort besvær igen den stejle krete og gik i bivouak. I den isnende kulde fik mange folk forfrysninger i lemmerne. Den følgende dag gav ingen ændringer. Dog havde fjenden i bataljonens flanke besat Højde 1905. En hurtig, beslutsom patrulje fra 12. Kompanie afviste denne fare. Under denne udmærkede sig i særlig grad Unteroffizier Bahr og Musketier Christiansen. Hele bataljonen kunne følge deres indsats, og kunne efterfølgende af hele hjertet unde deres forfremmelse til Vizefeldwebel og til Unteroffizier. Den 19. oktober rykkede bataljonen ud fra den stærkt tilsnede bakke, for via 1926, 1900, Lacurosu (1726) til C. Paduri (dalpunkt 1165) og afløste det ungarske 306 Infanteri-regiment på Mt. Susaiu (1483) og på Højde 1322. Allerede samme aften måtte 12. Kompanie og dele af 11. Kompanie og 2. M.G.-Kompanie afvise tre heftige rumænske angreb.

Også I. Bataillon blev i løbet af den 19. oktober trukket frem til C. Paduri. Sikring af Schanz passet var overtaget af kompagnier fra I.R. 188.

Det planlagte angreb på Clabucetu–Azugii måtte hele tiden udsættes. Enten kunne de nødvendige kompagnier ikke rettidigt nå frem, eller når de endeligt nåede frem, måtte de indsættes i rent forsvar på grund af rumænske angreb på andre punkter. På den måde var III. Bataillon allerede indsat den 19. oktober og underlagt Gruppe Farkas. Om morgenen den 20. måtte også I. Bataillon indsættes, dels i III. Bataillons afsnit, dels mellem II. og III. Bataillon, hvor de rumænske angreb dagen før havde været særlig stærke.

Ganske vist lå tyngden i disse angreb igen ved Højde 1322, men også Susaiu (1483) blev angrebet over en bred front. Gennem stædighed, offervillighed og handlekraft hos den enkelte, blev fjenden snydt for enhver succes, uagtet af de angreb med beundringsværdig beslutsomhed. 10 meter foran Leutnant Spethmann, der derefter faldt, foran Feldw.-Leutnant Schmidts maskingevær og foran Oberleutnant Bentz' kompagni lå en formelig mur af fjendtlige døde, der talte i hundreder. Men også kompagnierne havde mange tab. Enkelte maskingevær blev med regelmæssige mellemrum ødelagt af beskydning – en af disse blev alene ramt 36 gange, men alligevel hver gang nødtørftig igen bragt i skydende tilstand. På dette tidspunkt vendte også Leutnant Müller og Meiers delinger fra 12./187 tilbage til deres kompagni efter deltagelse i kampene ved 4./189, der efterfølgende kort skal omtales:

Beretningen om episoden lyder:

På ordre fra bataljonen blev en deling fra 12./187 under Leutnant Müller og Leutnant Meier med 69 mand tilbage på højderne syd for Grabendorf (Vale) til flankesikring af fremrykningen. Delingens enkelte feltvagter var fordelt på de enkelte bjergtoppe over flere kilometer, og havde i det dejlige efterårsvejr et helt igennem behagelig krigerliv uden at blive forstyrret af fjenden. Den 25. september fik vi ordre til at forskyde til Grabendorf for her at blive underlagt I./189, da vores egen bataljon langt væk befandt sig på Ursului. Efter et kort hvil i Grabendorf fortsatte vi samme dag til Orlat, hvor vi tidligt næste morgen ankom til slaget ved Hermannstadt, der den 26. september var begyndt for alvor. På højderne sydvest for Poplaka havde en stærk patrulje fra delingen den første føling med rumænerne. En hård kamp udspillede sig om landsbyen Poplaka, hvor fjenden trods en stærk artilleriforberedelse, ydede stædig modstand. Da imidlertid modstanden først var brudt her, var der egentlig ikke længere nogen begrænsning i modstanderens flugt, hvorunder der kun nogle få gange kom til nævneværdig modstand. I en anstrengende fremrykning drev vi fjenden foran os over Resinar, Kis-Disznod, Heltau, Czod og Talmesch, uophørligt mod hans sikre undergang i det af Alpekorpsen blokerede Rothen-Turm pas. Hvem tænker ikke med begejstring på den dag, vi marcherede ind i Heltau, hvor de befriede indbyggere med glæde forærede os alt, hvad fjenden havde efterladt dem. Da den 29. september I. rumænske Armees skæbne var afgjort, fik I./189 ordre til at besætte sikringen mod grænsen ved Veful-Muma.

Vores deling blev som reserve efterladt nogle få 100 meter fra bjergets top. Den var sikret af nogle få underofficersposter mod nord i skoven her. Denne foranstaltning skulle snart vise sin værdi. Den 30. september omkring kl. 11 blev posterne pludseligt angrebet af en stor overmagt. Delingen kunne hurtigt komme ud af teltene og besvare den fjendtlige ild, som fra kanten af skoven på kort afstand, blev sendt mod den. Rumænerne forsøgte gentagende gange i angreb at tage vores stilling, men blev hele tiden kastet tilbage i skoven af vores ild. Efter omkring 20 minutters tabsgivende kamp, var der fra kreten var ankommet så mange forstærkninger, frem for alt to maskingeværer, at fjenden måtte indse det formålsløse i at fortsætte deres angreb. Særlig patruljer indbragte tre officerer og 160 mand som fanger. Det var tropper, der af vores III./187 var blevet fordrevet fra Götzenberg, og her forsøgte at slå sig igennem over grænsekretten. Leutnant Müller og tre andre kammerater fandt under kampen heldedøden.

Den 1. oktober forskød vi med I./189 fra området og nåede om aftenen til Also-Sebbes, en landsby øst for Rothen-Turm passet. Mens bataljonen med det samme fortsatte til grænsebjergene, forblev vi endnu et par dage i landsbyen, hvor vi dels blev anvendt som bevogtning af stedet, dels som forsyningstropper. Den 6. oktober afløste vi en kolonne på forskellige bjerge med opgaven at sikre dem i retning af den rumænsk besatte grænse krete. Det begrænsede sig til en omfattende patruljeaktivitet. Den eneste afveksling var, da der en af dagene pludseligt dukkede en rumænsk kanon op på bakken. Den 10. oktober returnerede vi til reservekvartierer i Felsö-Sebes, og glæden blev ikke mindre, da vi hørte, at vi den 15. oktober skulle returnere til vores division, der stod ved Kronstadt, og dermed vores eget kompagni.

Den ungarske jernbane bragte os med sædvanligvis ringe hastværk fra Talmesch over Fogaras den 17. oktober til Kronstadt, hvorfra vi i den mørke nat og silende regn straks marcherede videre til Hoßzufalu. Glæden var stor, da vi her genså vores kompagni bagage. Vi kunne dermed til en vis grad sætte vores hårdt medtagne udrustning i stand, og rykkede den 19.10. gennem Altschanz passet i en besværlig march over Lacurosu til Højde 1322 og vores kompagni, som vi nåede den 20. om aftenen, netop tidsnok til, den 21. oktober om morgenen i den netop indtagne stilling af afvist tre rumænske angreb med store tabt til fjenden som resultat.

Den 21. oktober gentog de rumænske angreb sig. Endeligt den følgende dag kunne de to kompagnier fra II. Bataillon – 6. og 8. – trækkes tilbage til Hoßzufalu da kompagnier fra Inf.Reg. 189 var ankommet. En afløsning var stærkt påkrævet. Manglen på virkelig underbringelse, regn, sne og kulde, sammen med den mangelfulde forplejning som resultat af de overordentlig vanskelige genforsyningsforhold, havde slidt hårdt på enhederne. Imidlertid var manglen på tilstrækkelige tropper skyld i, at afløsningen kun skete langsomt, og gav heller ikke kompagnierne den håbede hvile.

De fjendtlige angreb fortsatte til den 25. oktober. Denne dag skulle Clabucetu-Azugii erobres. Angrebet blev imidlertid igen udsat, da kompagnierne fra I.R. 189, der skulle deltage, ikke rettidigt kunne nå frem. Foran III. Bataillon rømmede fjenden deres stillinger om natten til 25. oktober, åbenbart under indtryk af den gennemførte erobring af Predeal. Sammen med det ungarske I.R. 302, fulgte 12. og 9. Kompanie efter dem til Højde 1457. I Predeal dalen kunne man se fjendtligt infanteri i masse gå tilbage. På banegården i Azuga blev tropper indladet i tog efter tog. Desværre var det ikke muligt for vores artilleri så hurtigt at skifte stilling, at de kunne bringe disse tog under en virksom beskydning.

Af hensyn til de udsatte flanker måtte et hurtigt fremstød med infanteriet også undlades, uanset hvor smerteligt det var, blot at kikke på, ikke mindst fordi den allerede forladte Taurului (1523) ved middagstid igen var besat af modstanderen. Efter at begge kompagnier uforstyrret havde overnattet i bivouak ved 1457, dannede den følgende dag reserve bag det ungarske Regiment 302 under den godt forberedte storm på Højde 1523, mens 10.

og 11. Kompanie stødte frem i Limbaselu dalen. At fangerne ved Tauruli (i et antal på over 200) var nyligt ankomne gendarmer fra Bukarest kastede et kritisk lys på de hidtidige rumænske tab. Efter at en udsendt patrulje fra 9. Kompanie, der samme aften var udsendt over 1122 mod Azuga som ryg og flankesikring af det ungarske Regiment 302, var kaldt tilbage, bivuerede bataljonen i skovkanten øst for Højde 1523. I. og II. Bataillon (5. og 7. Kompanie) stod om morgenen den 26. oktober klar til angreb på Clabucetu–Azugii. Ved det sent indsatte og mangelfuldt gennemførte artilleriforberedelse fra østrigsk artilleri mod den stærkt besatte fjendtlig stilling, var et godt resultat af et angreb udelukket. Bataljonen iværksatte derfor end ikke angrebet. Om eftermiddagen blev de to kompagnier afløst af to kompagnier fra Regiment 189 og gik ved C. Paduri i regimentsreserve.

Efter fornyede omhyggelige forberedelser var et angreb på Clabucetu–Azugii igen befalet til den 27. Imidlertid rømmede rumænerne frivilligt området den 26. efter at ungarene havde erobret Clabucetu–Taurului. I./189 og I./187 stødte øjeblikkeligt efter. III. Bataillon havde fået ordre til at støtte angrebet på Clabucetu–Taurului gennem et fremstød i Limbaselu dalen, og gennem indsættelse af enkelte dele mod flanke og ryg på modstanderen, for derigennem at forhindre en fjendtlig forstærkning fra syd. Til løsning af denne opgave rykkede 9. og 12. Kompanie meget tidligt ned mod dalen. 10. Kompanie var forud blevet sendt mod nogle huse ved 1002, der efter en heftig fjendtlig modstand i den tætte underskov og efter indbringelsen af omkring 30 fanger, blev nået omkring middagstid. Mens patruljer gik frem og bataljonen afventede på skråningen, kunne må på den overfor liggende højderyg ved Sorica se stærke fjendtlige formationer rykke i retning af Azuga. Husene ved 1002, hvor patruljerne allerede var fortsat, blev endnu beskudt af eget artilleri, der naturlig endnu ikke havde fået underretninger om situationen i dagen. Sidst på eftermiddagen rykkede så 9. Kompanie frem til den stærkt befæstede, men rømmede kirkegård ved Azuga, udstillede forposter, og etablerede i løbet af natten forbindelse med de ungarske enheder ved 1122. De tre øvrige kompagnier udstillede ligeledes feltvagter sydøst og nordøst for kirkegården, og der var ligeledes en omfattende patruljeaktivitet.

Regimentsstab og II. Bataillon (5. og 7. Kompanie) rykkede til Hoşzufalu. Kommandoen over afsnittet og dermed også over den i stilling forblevne I. Bataillon blev overtaget af staben I./189.

8.

I. og III. Bataillons kamp ved Azuga

(Kort 5)

Den 28. oktober var Tömöser passet frem til tværdalen ved Azuga på tyske hænder. III. Bataillon havde allerede om formiddagen denne dag sendt patruljer til Azuga, der returnerede med enkelte fanger og belæst med levnedsmidler, vin og sekt. Så indtog begge de forreste kompagnier – 9. og 12. – ind i Azuga og forbindelse med de ligeledes fremrykkende ungare. Azuga var en statelig by mellem høje bjerge og stejle bakker ved Predeal passet, en stor industriby med større træ, cement, en pølse og en chokoladefabrik, et større bryggeri og det vidt berømte vinlager med sekt-fabrikken Rhein & Co, med mange statelige villaer og gode huse. Mange tyskere og nogle få franskmænd havde boet her. Nu var byen imidlertid tom, og kun nogle få rumænske og italienske arbejder var blevet tilbage. Efter alle fortrædelighederne i de ensomme, vilde bjerge, fandt soldaterne disse omgivelser som et paradys: underofficersposter og feltvagter disponerede over gode, opvarmede huse og mellem »post- og patruljetjeneste« kunne man hvile ud på velpolstrede madrasser. Bryggeriet og omgivelser var 12. Kompanies revler, cement, sekt og træ fabrikkerne blev bemandet af 9. Kompanie, 11. Kompanie placerede sig i de faste stillinger ved kirkegården, mens 10. Kompanie besatte forposterne i dalen ved vejen op mod Sorika. De følgende dage gik med udbygning af stillinger og patruljeringer. Den 1. november tidligt forkyndte en heftig fjendtlig artilleriild, at et angreb var forestående. Omkring kl. 9 gik rumænerne virkelig til angreb over en bred front med stærke styrker, og trængte fra den mod syd liggende Sorika ned i dalen. Foran byen kunne den ikke opnå resultater. Her sad de tyske skytter for en dels vedkommende i deres kvarterer, hvor de havde placeret borde ved vinduerne, hvorfra de siddende kunne skyde gennem de åbne vinduer. Andre lå i åen syd for Azuga, hvorfra de flankerede angrebet. Oppe fra husenes øverste etager skød maskingeværerne. I den østlige del af dalen kunne rumæ-

nerne trænge ind mellem kompagnierne i den vidt spredte bataljon, uden dog at kunne udnytte denne fordel. Situationen var endnu ved aftenstid uafklaret, og først i løbet af natten i lyset af projektører klarlagt. Enkelte fanger blev indbragt. Næste morgen var der ikke længere rumænerne i dalen. Mens 10. og 11. Kompanie allerede havde skiftet stillinger, blev 12. Kompanie også indsat udenfor byen mellem 11. og 9. Kompanie. Frem til den 20. november gennemførte rumænerne ikke yderligere angreb her. Vore egne stillinger blev for hver dag stærkere udbygget. Også rumænerne havde forstærket deres fra naturens hånd uindtagelige bjergstilling. På grund af en omfattende opklaring, var dette forsvarsforløb og styrke afdækket.

Også langs den øvrige, brede front i bjergene, næsten hele vejen mellem Ojtoz og Szurduk passene, blev der kæmpet heftigt. Rumænerne afværgede af alle kræfter indbruddet i deres hjemland, godt støttet af gunstige forsvarsstillinger og det hårde vejr. Bag fronten blev der gennemført en fuldstændig omgruppering af 9. Armee, mens et gennembrud af Szurduk- og Vulkan passene blev forberedt til den 6. november. Det drejede sig frem for alt, at fastholde den øjeblikkelige front, binde flest mulige fjendtlige kræfter og holde modstanderen i uvidenhed om generalstabens virkelige mål. Helt særligt måtte fjenden holdes beskæftiget, som indbruddet i Valakiet skete og fremrykningen mod Bukarest blev indledt.

Også vores regiment deltog i disse kampe, fordelt på forskellige punkter langs grænsehøjderne. Mens III. Bataillon lå i stilling ved Azuga, kæmpede II. og dele af I. Bataillon langs Tatrang vejen. Om disse kampe vil der senere blive berettet nærmere. Det lå i sagens natur, at tyngden i kampene lå på hovedpasset – Predeal vejen. Derfor blev fra den 5. november også I. Bataillon lidt efter lidt trukket væk fra Altschanz- og Tatrang vejene og efter forskellige frem og tilbage forskydninger, den 9. november med lastbiler via Tömöser passet transporteret til Predeal. Byen, der engang havde været en lille pragtfuld by, lå delvis i ruiner. Kompagnierne blev underbragt i ret nødtørftigt byggede træbarakker, hvor kulden tydeligt var at mærke. Allerede næste dag fik byen besøg af en rumænsk flyver, der kastede bomber i umiddelbar nærhed af barakken, men lykkeligvis uden at forrette skader. Om aftenen den 10. november fik 2. Kompanie ordre fra generalkommandoet om at forskyde til Punkt 966, 1½ kilometer nord for Azurga, og forblive her som korpsreserve. Her blev tilbragt to dage, der blev anvendt til hvil og istandsættelse af udrustningen. I denne periode lå de ungarske tropper i hårde kampe vest for passet på højderne Clabucetu-Bajului (1375). Til støtte for disse blev den 13. november tildelt I./188 og stab I./187 med 1. og 4. Kompanie, der underlagdes den ungarske 51. Infanteri-Division. Kl. 0500 rykkede begge kompagnier over Man.Predal, 1139 syd for 1375 og lå her til om aftenen som reserve for 200. Infanteri-Brigade bag forreste linje, og gentagende gange under fjendtligt artilleri, der kostede den flere sårede. Som det blev mørkt afløste så 1. og 4. Kompanie tre kompagnier af det ungarske 2. Regiment i forreste linje. I den nyligt erobrede stilling var der kun gravet nødtørftige skyttehuller. Dækket af tåge blev stillingen i de næste dage udbygget. Den vedvarende regn efterlod alle drivende våde. Også genforsyningsvejene var opblødte, så pakdyr kun med besvær kunne bringe forplejningen frem. Disse ankom oftest først om morgenen, da månen først stod sent op, og en kraftig fjendtlig spærreild om aftenen lå i området bag stillingen. Det var en lille trøst, at vi gentagende gange kunne sende patruljer til Azuga i dalen, for fra det store vinlager at stjæle flasker med rødvin. Fordelt på grupperne og opvarmet, hjælp den livgivende drik mange gennem de vådkolde nætter.

Hochberg im Sommer 1917

For senere at kunne erobre den stærkt befæstede Sorika krete øst for passet, var det nødvendigt fra Bajului at støde frem syd til pas svinget ved R. Prahova. Herved måtte rumænerne opgive deres stillinger ved Azuga, og var samtidigt på Sorika stærkt truet i flanken. Angrebet på Bajului fandt sted den 16. november. Angrebet gennemførtes af de ungarske Regimenter 302 og 305, I./188 og 1. og 4. Kompanie fra Regiment 187. Mellem kl. 1230 og 1330 lå vores artilleris trommeild over de fjendtlige stillinger foran bataljonen. Kl. 1330 blev ilden langt 100 meter frem. På dette tidspunkt rykkede 1. Kompanie frem på ryggen og 4. Kompanie lidt til venstre herfor i tre bølger. »Hornblæser, Signal!«. Det medrivende stormsignal gjaldede. Håndgranater fløj ned i de ødelagte grave. Her ville en rumænsk M.G. skytte netop til at lægge et nyt bælte i våbnet – med et brag blev hans kranie knust af en lang meklenborgers geværkolbe. Hjulpet af de mange træer stormede soldaterne med dygtig udnyttelse af enhver dækning, videre for at nå R. Prahova. 5 officerer, herunder en bataljonskommandør, og 70 mand fra den rumænske 2. Jægerbataljon »Dronning Elisabeth« blev taget til fange og 3. M.G. erobret i storm. Begge kompagnier var nået så langt frem, at den nu indsatte rumænske spærreild lå bag dem. Hvilken succes kunne det ikke være blevet til, havde der været tilstrækkelige forstærkninger disponible, der kunne have rullet stillingerne op til højre og venstre. Der opstod derimod hurtigt huller, til højre til I./188 og til venstre til ungarene, der af det kun 80 mand stærke kompagni fra det ungarske Regiment 302 ikke kunne lukkes. Da artilleriet i den herskende tåge ikke kunne observere, led I./188 store tab under det frontale angreb og kom kun langsomt fremad. Inden 188'erne og til venstre ungarene kunne nå på højde med vore kompagnier, begyndte det at blive mørkt. Kompagnierne måtte grave sig ned og deres succes ikke længere udnyttes. Tågen gav plads til en frygtelig snestorm, der varede hele natten. Med besvær fik vores folk gravet skyttehulle, som overdækkedes med teltsflager, men som hele tiden brød sammen under vægten af sne. Skrigen fra de langsomt med sne dækkede sårede lød gennem den natlige skov. Talrige fik forfrysninger i lemmerne. Mavesygdommene øgede, da kolonnerne af pakdyr med varm mad kun vanskeligt kom gennem den dybe sne, og kun uregelmæssigt ankom. Heller ikke de sårede kunne transporteres væk før senere, da der i forvejen var for få folk disponibel. Til en bære skulle der anvendes mindst fire mand, der ville være borte i næsten 12 timer.

I morgentimerne den 17. november rettede rumænerne et modangreb mod 1. og 4. Kompanie. Det lykkedes enkelte at nå tæt ind på vore stillinger og nedskyde enkelte uforsigtige folk. Det lykkedes dog med M.G.- og infanteriild og med »Pristergranater at fordrive. Seks lette minekastere blev trukket frem til en effektiv bekæmpelse af de fjendtlige skarpskytter, der forsøgte at generer tropperne under deres stillingsbyggeri. I seks dage lå begge kompagnier i forreste linje. Den dybe sne og den isnende kulde forårsagede mange udfald. 4. Kompanie disponerede allerede den 17. november kun over 40 geværer. Og værre blev det, da vejret den 19. pludseligt slog over i tø og regn. Alle blev gennemblødte uden mulighed for, igen at blive tørre.

Alle var derfor glade, da der tidligt den 22. november ankom afløsning (dele af III./187). Desværre kom begge de afløste kompagnier fra aksen til ilden. De blev sammen med en deling fra 11./187 med det samme igen indsat, lidt længere mod vest i Cerbului dalen under den stejle klippevæg La Omu (2506). Den her overtagne stilling var dårligt udbygget og uden hindringer og dækninger, så folkene endnu engang måtte skaffe sig »indkvartering«. Fjenden var urolig og skød frem for alt om natten sanseløs i området, lagde også hyppigt spærreild bag stillingen, hvor den primært generede bataljonsstaben. Transporter af forplejning og sårede var speciel vanskelig, da vejen over Højde 1375 til Cerbului dalen var så stejl, at ikke engang pakdyr kunne anvendes, men alt måtte bæres af folkene selv. Det var et held, at vejret klarede op med let frost, så sundhedstilstanden bedredes.

III./187 blev ligeledes den 20. november underlagt den ungarske 51. Infanteri-Division og trukket frem fra Azuga. Den havde herefter, som berettet, med dele afløst I. Bataillon ved Bajului. Her lå bataljonen i de følgende stillingsdage under megen fjendtlig artilleriild. Det fjendtlige infanteri skød vild om sig hele natten, og kun vores minekasteres ild kunne ind i mellem bringe dem til tavshed.

Endeligt den 26. november blev begge bataljoner afløst af ungarske enheder og marcherede til Predeal. Her blev de indladet og kørte nordpå med det foreløbige mål i Sepsi-Szt.-György og nye, ukendte opgaver.

9. Ved Rosca

(Kort 6)

Om morgenen den 28. oktober blev 5. og 7. Kompanie i det dejligste vejr med motorkøretøjer fra 187. Inf.Div. transporteret til Bratocea passet og Tatrang dalen, hvor de skulle afløse elementer af III./189. Allerede dagen før var 6. og 8. Kompanie indsat umiddelbart på pasvejen, hvor den ligeledes havde afløst dele af I.R. 189.

Om eftermiddagen den 28. overtog regimentsstaben kommandoen over afsnittet på begge sider af pasvejen med II./187 til højre og 1./375 til venstre. I dette afsnit havde modstanderen hidtil forhold sig fuldstændig rolig, og man formodede, at rumænerne her ikke havde til hensigt at gennemføre større operationer. Regimentet havde altså fået tildelt dette afsnit som hvilestilling. At dette ikke var tilfældet, skulle snart vise sig.

Efter at den 29. oktober stadig var forløbet fuldstændig roligt, måtte II./187 den følgende dag, 30. oktober, omkring kl. 6 melde, at Rosca (1426) var blevet angrebet med overlegne fjendtlige kræfter, og at den svage besætning ikke havde kunnet holde stillingen. II. Bataillons linje var 6½ kilometer bred og kun meget tyndt besat. Alene 5. Kompanie havde med en styrke på 92 geværer måttet holde et kampafsnit på 2½ kilometers bredde. Terrænet var bjergrigt med mange slugte og tæt bevokset, hvorfor det var meget vanskeligt at overskue kamppladsen. Afstanden mellem grupperne var op til 300 til 400 meter, mens hullerne imellem forblev ubesatte. Rumænerne trængte med to tæt på hinanden følgende skyttelinjer uden modstand gennem hullerne i 5. Kompanie og angreb herfra de enkelte grupper i flanken. For at undgå en omringelse og udslettelse af kompagnier, der desuden blev holdt under kraftig beskydning af to fjendtlige maskingeværer, gav kompagniføreren, Leutnant d.R. Möller, ordre til en rømning stillingen, og til samling på vejen i nærheden af Højde 1229. Dette blev nået uden forstyrrelse fra fjenden. Det fjendtlige angreb var denne morgen meget begunstiget af en stærk tåge. Efter udsagn fra rumænske fanger, var angrebet blevet gennemført af to bataljoner fra Regiment 22. I mellemtiden foretog regimentet forholdsregler til at sikre den bagved liggende linje og forbindelsesveje. Fra stillingen ved Punkt 892, blev patruljer fra Pioner 187 sendt frem til 1229, mens en gruppe fra 1./375 fik til opgave at spærre kretvejen ved 1147. På anmodning fra regimentet afsendte 187. Brigade 1. og 3./187 fra Hußzufalu med motorkøretøjer til Bratocea passet. Disse ankom den 30. oktober omkring kl. 10 til Punkt 892. 1. Kompanie fik ligeledes til opgave at trænge frem til minimum 1229, mens 3. Kompanie i første omgang forblev ved Punkt 892. Senere blev også dette kompagni truffet frem til 1229. Da disse kompagnier først ankom til 1229 efter mørkefald, måtte et modangreb udsættes til den følgende dag (31.10.) På dette tidspunkt var yderligere dele af I.R. 189 (10. og 11. Kompanie) stillet til disposition. Opstillingen af angrebsstyrken var som følger: 5. Kompanie øst for 1229, 1. Kompanie vest for 1229, 3. Kompanie og begge kompagnier fra I.R. 189 blev ved 1229. Patruljer havde stigende føling med modstanderen og meldte om en stærk stilling.

Den 31. oktober kl. 0615 begyndte vores artilleri at lægge ild over de fjendtlige stillinger, men måtte på grund af den tætte tåge skyde uden observation. Samtidig begyndte vores infanteri at rykke frem, men måtte standse under de af fjenden besatte Højder Rosca og 1371. Omkring kl. 11 forsvandt de sidste rester af tågen. Solen begyndte at lægge sit gyldne skin over det vidunderlige efterårslandskab. Den pragtfulde udsigt kunne for en kort tid for folkene til at glemme krigen, men alt for hurtigt blev de sat tilbage i virkeligheden. Vores artilleri-forberedelse satte ind med fornyet kraft, og takket være en god ledelse fra artilleriofficer Leutnant Dümmling, der fulgte med infanteriet i første linje, lykkedes det allerede omkring middagstid igen at besætte begge højderne 1426 (Rosca) og 1317.

Modstanderen havde flugtagtig trukket sig tilbage til deres gamle linje. Den generobrede stilling blev besat fra højre mod venstre af 1., 5. og 3. Kompanie. Med tilslutning til højre lå 7. Kompanie med en postering på Orltuil. Til venstre i retning af pas vejen var stillingerne besat med 8. og 9. Kompanie. Begge de to kompagnier fra I.R. 189 var som reserve trukket tilbage til 1229. En stærk feltvagt blev skudt frem mod Højde 1364 for at opklarer modstanderens stilling i retning af Højde Cailor.

Natten til 1. november og også den følgende morgen forløb rolig. Feltvagten fremme i retning af 1364 indrettede sig i en stilling for foden af denne højde, mens selve højden var besat af fjenden. Begge de hidtil underlagte kompagnier fra I.R. 189 blev frigjort og kunne rykke tilbage i hvilekvarter.

Omkring middagstid ankom Stab I./187 og de to manglende kompagnier fra bataljonen (2. og 4.) fra Hoßzufalu. Staben og 2. Kompanie tog opstilling på Punkt 892, mens 4. Kompagni i første omgang blev ved Casiera, Punkt 846. Omkring kl. 1630 blev 7. Kompanies postering på Orlatul og ved toldbygningen en svag infanteriild fra syd. I øvrigt forløb dagen uden særlige episoder.

Den 2. november om morgenen blev 4. Kompanie med lastbiler kørt til Schanz pas for her at hjælpe med vejbyggeriet. Dette arbejde skulle imidlertid ikke komme til at vare længe. Allerede omkring kl. 6 om morgenen tog modstanderen Rosca-afsnittet og vore batteristillinger under artilleriild. Den heftige ild tydede i retning af en artilleriforberedelse. Omkring kl. 11 angreb rumænerne med stærke kræfter frem mod linjen 1080 – 1371, men blev totalt afvist.

Allerede forinden var en fjendtlig kolonne, af I. Bataillon anslået til $\frac{1}{2}$ -1 bataljon, observeret under opstigning nord fra Orlatul mod Piciorul Caprei. Omkring kl. 12 den 2. november angreb fjendtlige enheder 7. Kompanie feltvagt og styrken ved toldbygningen. Det her liggende mandskab under Leutnant d.R. Meyer kæmpede heltmodigt. Efter en længere fortvivlet modstand blev disse feltvagter omgået på venstre flanke og til sidst omringet og fuldstændig revet op. Heller ikke en stærk patrulje, af 1. Kompanie sendt mod toldbygningen, kunne standse det rumænske fremstød. Nærmere enkeltheder omkring disse kampe er ikke kendte. Leutnant d.R. Johann Meyer og mange af hans tapre folk må under disse kampe have ladet deres unge liv, mens andre blev meldt savnede. Også andre steder i regimentets afsnit var genstand for flere rumænske angreb. Således lykkedes det rumænerne sidst på eftermiddagen den 2. november, begunstiget af det uoverskuelige terræn og de dybe slugte, at trænge ind mellem 3. og 8. Kompanies stillinger. Herved kunne de lægge ild mod venstre fløj af 3. Kompanie fra rygsiden. For at undgå en omringelse, måtte 3. Kompanie trække dens venstre fløj tilbage og rømme Højde 1371. Disse nye stillinger forhindrede, at modstanderen kunne rulle vore stillinger op på Rosca og dermed øge hans resultater. Dermed var truslen mod Rosca-stillingen langt fra forbi, og krævede øjeblikkelige modforholdsregler. Til forstærkning af 3. Kompanie blev øjeblikkeligt to delinger af 2. Kompanie sendt fra 892 over kreten 1147 – 1262 – 1229, der imidlertid først nåede frem til deres bestemmelsessted efter mørkefald. Omkring kl. 2030 den 2. november blev der af 2. og 3. Kompanie i lyst måneskin gennemført et angreb på 1371 uden forudgående artilleri forberedelse. Angrebet med anlagt bajonet var en stor succes. Med ganske få tab blev hele den gamle stilling generobret. Forbindelsen med 8. Kompanie til venstre i slugten blev øjeblikkeligt genoptaget og endnu i løbet af natten var stillingen befæstet.

Den allerede om morgenen den 2. november tilbageforlangte 4. Kompanie kunne først lidt efter lidt med lastbiler køres til Schanzen passet. Den første deling, der ankom omkring kl. 15, blev øjeblikkeligt sendt frem til Punkt 1912 (Tatrang dalen) som forstærkning af den her liggende 7. Kompanie, mens de to øvrige delinger først ankom efter mørkefald og forblev ved Punkt 892.

For at forhindre at højre fløj af 1. Kompanie på Rosca blev omgået, blev den sidste deling fra 2. Kompanie fra Punkt 892 allerede natten til 3. november, under Leutnant d.R. Andersen, allerede i løbet af natten over 1262 sendt frem til 1333, for her at skabe forbindelse mellem 1. og 7. Kompanie. Om denne deling manglede enhver information, og man antog, at den inden den i morgengryet nåede dens bestemmelsessted, må være stødt ind i stærke rumænske kræfter. Denne antagelse forstærkes af den kendsgerning, at der både fra Rosca, men også fra Tatrang dalen og i området ved 1333 kunne høres en yderst livlig geværlid. Leutnant d. R. Andersen har nu rapporteret om de tidligere uforklarlige begivenheder. Ifølge denne nåede hans deling den 3. november dens mål omkring kl. 0615. Mens Andersen satte sig i forbindelse med føreren for 1./IR 187 angående delingens indsættelse, var denne gået i stilling bag 1. Kompanie. Under et umiddelbart følgende angreb, lykkedes det modstanderen med stærke kræfter at bryde igennem hullet mellem Rosca og toldbygningen, der kun dækkedes af patruljer, og angribe højre fløj af 1. Kompanie i et omgående angreb. Med risiko for at blive rullet op fra flanken og blive omringet bagfra, måtte kompagniet trække sig tilbage til 5. Kompanies stillinger til venstre. Føreren for 1. Kompanie, Leutnant d.R. Kloth, faldt herved hårdt såret i rumænsk fangenskab og døde to dage senere på et rumænsk lazaret.

Andersen, som forudså risikoen for at blive omringet, placerede nu sin deling i en linje mellem 1229 og 1333 i retning nord mod syd med front mod vest. Efter hans angivelser var der til venstre forbindelse til 1./187, hvorimod hans højre fløj var fuldstændig åben. Denne drejning af flanken overraskede tilsyneladende modstanderen så meget, at han efter en kort skærmydsel trak sig tilbage, desværre for i dækning af skoven fuldstændigt at gå uden om delingens højre fløj. Fjenden stod dermed i ryggen på Rosca-stillingen, der foreløbig var dækket af Deling Andersen, hvilket 1. Kompanie ikke havde kendskab til. Deling Andersen forsøgte nu at slå sig igennem bagud (i nogenlunde nordlig retning) gennem den stærke fjendtlige linje, men brød under den fjendtlige maskingeværlid fuldstændig sammen. Omkring 97 mand fra regimentet faldt i rumænsk fangenskab, hvoraf kun 9 gik lov til igen at gense deres fædreland. Alle øvrige gik til grunde under den umenneskelige behandling i rumænsk fangenskab.

Opmuntret af disse resultater forsøgte rumænerne nu at rulle hele Rosca linjen op. Derfor blev 1., 3 og 5. Kompanie, som på grund af rumænernes angreb i flanke og ryg var blevet kraftigt blandet, samlet i linjen 1229 – 1080 (8. Kompanies feltvagt), hvorved modstanderen igen måtte overlades linjen Rosca – 1371. Den mest på-

trængende opgave var nu at skabe forbindelse kompagnierne imellem, også selvom det betød en udtynding af frontlinjen. Der blev opklaret fra 1229 i retning af 1333 for at få fastslået, om det fjendtlige gennembrud mellem toldbygningen og 1426 var blevet større. Patruljer fandt 1333 tom. I mellemtiden blev af regimentet en deling fra 4. Kompanie under Offizierstellvertreter Murmann fra 892 sendt ad kretevejen 1147 – 1262 mod 1229 og herfra til dækning af højre flanke sendt til 1333. Linjen 1333 – 1229 – 1080 var fra højre mod venstre hermed besat af:

Deling Murmann 4. Kompanie, 1. Kompanie med 31 geværer under Vizefeldwebel Lehmann, 5. Kompanie under Leutnant d.R. Möller med venstre fløj ved 1229, 2. Kompanie under Leutnant d.R. Humbke, 3. Kompanie under Leutnant d.R. Rohde, 8. Kompanie under Leutnant d.R. Bardowicks og 6. Kompanie under Leutnant d.R. Eckstein. Til højre med kontakt til Deling Murmann lå 7. Kompanie under Leutnant R. Lucke.

På meldinger om, at Rosca var gået tabt, iværksatte artilleriet øjeblikkeligt en kraftig beskyddning, så rumænerne også i virkeligt rømmede Rosca og 1371 i en periode. Foreløbig kunne den ikke igen besættes af os, da reorganiseringen af vores forsvarslinje endnu ikke var tilendebragt, og yderligere reserver foreløbig ikke kunne stilles til disposition. Rumænerne trykkede ikke yderligere frem, men besatte Rosca krete og gravede sig ned. Patruljer fra 7. Kompanie fandt endda om aftenen den 3. november toldbygningen rømmet af fjenden, og bragte en såret tysker, der endnu lå her, med tilbage.

Ved solnedgang angreb rumænerne linjen mellem 1080 og Rosca, men blev hovedsageligt på grund af en hurtigt indsat, godt liggende spærreild fra vores artilleri, uden problemer afvist.

Allerede ved middagstid den 3. november var stab og to kompagnier fra II./375 ankommet, egentlig bestemt som afløsning af II./187. De to øvrige kompagnier fra II./375 ankom først om aftenen. Både II./375 og det til afløsning bestemte artilleri blev stillet til rådighed for en generobring af Rosca den 4. november. To lette og to tunge haubits blev foruden eget artilleri bragt i stilling. Så der samlet til artilleriforberedelsen var indsat otte lette og fire tunge haubits og en mörser. Som fører for angrebet blev udpeget Hauptmann d.R. Biel, fører for I./187. Han begav sig allerede samme aften til 1229. Til angrebet havde han: II./375 og de ved Rosca i stilling befindende dele, henholdsvis rester af 1., 2., 3., 4. og 5. Kompanie. Natten til 4. november forløb rolig.

Artilleriets ildåbning var fastsat til kl. 0730. Infanteriets omgruppering tog imidlertid langt længere tid end forventet. Som resultat af dette, åbnede artilleriet først ild kl. 1015. Leutnant Dümling ledsagede også denne gang infanteriangrebet om artilleriobservatør. Ilden blev af ham fortræffeligt ledet, og af batterierne så kraftigt gennemført, at Vizefeldwebel Lehman fra 1. Kompanie allerede kl. 1040 telefonisk fra toppen af Rosca kunne melde stedets erobring. Kort efter var hele kretelinjen med meget få tab igen på vore hænder. De tyske sårede, der på Rosca var faldet i hænderne på det rumænske I.R. 22 fortalte alle, at de var blevet godt behandlet. Enkelte havde endda fået en ny skjorte. De sårede fortalte også, at vores artilleriild, på trods af dens korte periode, havde været så kraftigt, havde ligget så præcist og virket så forfærdende, at rumænerne, selvom officerer havde forsøgt at få dem til at holde ud, flugtagtig havde forladt kreten.

Om morgenen den 4. november havde patruljer fra 7. Kompanie fundet toldbygningen besat af fjenden. De rømmede den dog efter at Rosca igen var gået tabt. Efter ankomsten af en deling fra 4. Kompanie, der havde gået opgaven fra højre fløj af 1. Kompanie at trænge frem til højre og bag Toldbygningen, blev denne på ny besat af delingen og en deling fra 7. Kompanie.

Til venstre for Rosca havde patrulje fra 6. og 8. Kompanie, der sonderende frem i for terrænet, indbragt 6 fanger. Herunder udmærkede sig særligt en patrulje fra 8. Kompanie under føring af Gefreiter Söder, da den afviste en større fjendtlig enhed med håndgranater, som denne forsøgte at befri de tilfangetagne rumænere.

Natten til og morgenen den 5. november forløb rolig, og den befalede afløsning kunne, så vidt det var muligt, gennemføres. Af maskingeværenhederne, der på fremragende måde havde en andel i operationen, blev 1. og 2. M.G.K. trukket ud og sendt tilbage til Hoßzufalu, mens Feldmaschinengewehr-Zug 318 forblev i stillingen. 7./187 blev afløst af 8./375 med undtagelse af posen på Orlatul. Den herved frigjorte 4./187 afløste 5., 2. og 3./187 ved 1371. 1./187 var allerede som reserve trukket tilbage til 1229. Efter afløsning forskød Stab I./187, 1., 2. og 3. Kompanie sig til Altschanz. 5./187 forblev som reserve for II. Bataillon, og 7./187 blev som afsnitsreserve placeret på 892. Afsnittet 1371 inklusiv den hidtidige venstre fløj af afsnit II./187, blev overtaget af Hauptmann d.R. Thomsen, fører for II./187, som også fik underlagt 4./187. II./187 var nu underlagt kommando af I.R. 375, og forblev i denne stilling indtil den 10. november 1916. På dette tidspunkt blev II./187 inklusiv 4./187 trukket ud af Rosca-afsnittet. Alene de tre grupper fra 7./187, der befandt sig på Orlatul, forblev i deres stillinger.

Hermed sluttede en periode med hårde kampe for regimentet. Trods den vedvarende kampaktivitet, de store fysiske anstrengelser og afsavn, og på trods af den til tider manglende forplejning, var moralen blandt tropperne hævet over enhver lovprisning.

10 Sikringen af Schanz passet

(Kort 5)

Efter at de hårde og afvekslende kampe ved Rosca var afsluttet, fik regimentet med 6 kompagnier overdraget sikringen af Schanz passet. Den 12. november rykkede II. Bataillon med 6. og 8. Kompanie, den 13. november med stab, 5. og 7. Kompanie frem til afløsning af III./188, mens i løbet af formiddagen den 14. november 2. og 3. Kompanie fra Predeal med lastbiler som reserve ankom tæt på passet.

Med isolerede, vidt spredte poster måtte disse talmæssigt meget svage kompagnier overtage sikringen af en frontbredde på 14 kilometer. Denne opgave kunne kun løses gennem udmattende og aktiv patruljetjeneste. Selvom der ud over træfninger mellem patruljer, ikke kom til større kamphandlinger, blev der derfor alligevel stillet store krav til tropperne. Posterne lå for en dels vedkommende helt isolerede i højder på op til 1910 meter. Storme fejede hen over posterne, der var uden nogen form for beskyttelse, og snestorme eller snefygning ødelagde eller knuste de kummerlige telt underbringelse. Forsyningsvanskelighederne gjorde situationen yderligere uudholdelig. Forplejning og materialer måtte med pakdyr bringes frem til de enkelte poster i timelange, vanskelige transporter over tinder og dale. De mest udsatte kompagnier for vejrliget blev med forskellige mellemrum afløst af reservekompanierne.

Den 21. november skete der en nyordning af maskingeværerne. Den hidtidige Feld-M.G.-Zug 318 (Grothues) blev udvidet til et M.G.-kompagni. Dermed fik hver bataljon sit eget M.G.-kompagni med tilsvarende nummer. Feld-M.G.-Zug 318 blev dermed til 1. M.G.K., mens det hidtidige 1. M.G.K. (von Bülow) overgik som 3. M.G.K.

Mens vi med svage poster holdt vagt på grænehøjderne i Transsylvanien, rykkede andre dele af den tyske hær over Szurduk- og Vulkan passene ind i Rumænien og stødte frem mod Bukarest. Med længsel ventede vi på den dag, hvor vi også ville få ordre til at rykke frem, da vi udgjorde en trussel for styrkerne overfor os om at blive afskåret. Den 25. og 26. november ankom det østrigske Infanterie-Regiment 9. Vi fik marchordre, og hele regimentet blev den 27. november samlet i Szt. György efter dels fodmarch, dels jernbanetransport over Sepsi. Allerede samme aften gik det videre. I løbet af natten rykkede bataljonerne til banegården, hvorfra transporteret til banegården Bereczk. Her blev der indkvarteret: Regimentsstab, III. og 7. og 8. Kompanie i Lemhenys nordlige del, mens I. Bataillon og resten af II. indkvarteredes i Kazdialmas. Her blev regimentet stillet til disposition for 24. Reservekorps.

Allerede den følgende dag fik III. Bataillon en specialopgave, der de næste fire uger ville skille den fra resten af regimentet. Om denne periode fortælles i afsnittet »12. III. Bataillon i Baska-dalen«.

11. Nagy Sandor

(Kort 8)

Modstanderen havde allerede i nogle dage angrebet 24. Res.Korps front på begge sider af Ojteoz passet, hovedsageligt nord herfor. Nye angreb måtte forventes. Af denne grund blev I. Bataillon den 30. november trukket frem mod Ojtoz som korpsreserve. Den 1. december blev regimentet (minus III. Bataillon) underlagt den østrigske 71. Infanterie-Division. Denne beordrede regimentets stab og II. Bataillon til Bakotető, I. Bataillon til Csengőponk-tető. II. Bataillon burde egentlig være nået Kishavas inden aften. Vejene var imidlertid så dårlige, at feltkøkkenet, selvom det var trukket af seks heste, først ankom til Bako-tető sent på natten. Divisionen nøjedes derfor med kun at trække 7. Kompanie frem til Kishavas, mens de øvrige tre kompagnier bivuakerede i Bako-tető.

Den 2. december rykkede resten af II. Bataillon til Kishavas, mens fra I. Bataillon 3. Kompanie ved Nagy Sandor blev indsat ved Reserve-Jäger-Bataillon 20, da de foran liggende russere havde angrebet gentagende gange hele dagen. Den 4. december afviste 3. Kompanie sammen med reserve-jægerne de russiske angreb. En post ved den til venstre liggende ungarske nabo, blev tilbageerobret. Derimod lykkedes det russerne at erobre flere højder nord for Nagy Sandors. Til generobring blev I. Bataillon trukket frem, mens 8. Kompanie ved Csengöponk-tető overtog dækningen af artilleriet. Den 5. december erobrede 2. Kompanie i et dristigt angreb de fjendtlige poster, tog 80 fanger og erobrede to maskingeværer. Om aftenen blev også 1. og 4. Kompanie indsat i forreste linje.

* * *

Den 4. december var Nagy Sandor erobret, og vi gik i stilling på dens top og skråninger. Da der den følgende nat måtte forventes et fjendtligt modangreb, blev der beordret højeste opmærksomhed og alarmberedskab.

Over denne dags begivenheder beretter Offizierstellvertreter Speckmann:

Mellem kl. 22 og midnat gik jeg min runde. Jeg hængte en karabin om, proppede ammunition i lommerne, skar mig med bajonetten en halvtør grangren som stok, og begyndte at bane mig vej langs bjergryggen mellem dværg ene bær og blåbær buske. »Post!« »Her!« lod svaret nede fra jordbunden. I snedækket var der et sort hul, og i dette hul krøb - indhyllt i sin grå teltbane - en bondesøn fra Mecklenburg eller en handelsmand fra Hamburg, og holdt med geværet foran sig udkik over den månebeskinnede, snedækkede skråning efter russki, som her hjælper de hårdt trængte romanski med at holde grænseovergangen.

Posthullerne bliver færre og hører snart helt op. Frem til den fremskudte feltvagt, der spærre en lille dal 1½ kilometer nord og 130 meter nede, sørger patruljer for sikringen af vores venstre flanke. Snart er jeg alene i den månebelyste ensomhed i højbjergene, og suger med øjnene de vidunderlige syn til mig ... lytter, hvad er det? Russerstøvler, der bevæger sig på skråningen? Mit greb om karabineren bliver fastere og jeg lytter med tilbageholdt åndedræt ... Nå pyt, i en sådan vild skov, hvor der aldrig er dyrket skovdrift, er der altid noget der bevæger sig i luft, grene, der knækker.

Endeligt har jeg været turen langs hele kompagniets front, og jeg lokkes til at blive, de få minutter, jeg endnu skal tilbringe i stillingen, ved vagtbålet lige bag bjergkretsen. Men det bliver ikke til noget. For omkring de knitrende gløder ligger de vagtfri folk fra en gruppe, indhyllt i kapper, tæpper og teltpaner. Jeg står lænet op af min stok og kikker på det ejendommelige billede. Så buldre fra kretsen vagthavende underofficer: »Op og stå! Gør færdig!« og de fire søvndrukne skikkelser hæver sig, hoster et par gange og humper op ad skråningen for i to timer at afløse kammeraterne i posthullerne, så disse kan få optøet deres frosne lemmer ved den knitrende ild og få nogle få timers søvn.

Også mit arbejde er færdigt. Jeg overdrager tjenesten til min efterfølger og kryber ned i dækningen. Kompagniføreren virker glad. »Alt i orden. Fjenden forholder sig rolig«, melder jeg. Så kaster jeg mig ned på et leje af grangrene ved siden af ham, og jeg behøver ikke vente længe på søvnen.

Førte gang vi fik lange underbukser på, førte vores fantasi os til et blokhus i det vilde vesten. Som feltgrå karle kravlede vi sådanne i det langt mere vilde østen, og når vi havde dem på, kunne vinter og sne ikke længere ramme os, men gav os en underlig følelse af sikkerhed, kærtegnede os næsen som hjemmets luft ...

Grantræ med grå lav og blinkende harpiksdåber udgjorde gulv, loft, vægge, bænke, alting. Kun døre og borde var lavet af rå brædder. Indbygget i skifer og forslugende enorme mængder af træ, giver ovnen en behagelig varme. Ved siden af vores hjems dyrebareste skat – en glastrude – der bringer lyset fra de korte vintertage ind i vore øjne og sind. Den havde fået et hul og en slem revne under angrebet, men plaster fra Leukoplast holder stykkerne rimeligt sammen, og en smule ventilation gennem huller og væggene, der aldrig helt kunne lukkes lufttæt til med mos, var slet ikke dårligt i et rum, hvor der anvendtes betydelige mængder »tobak til hæren og flåden«.

I denne af kammerater byggede, og af os så uvenligt midlertidigt igen overtagede, hytter huser imellem hinanden kompagnifører, fører for 1. Deling, en oppasser, en ordonnans, og i et hjørne på en kasse håndgranater, den altid vågne telefonmand. På en sæk i brændehjørnet ligger en tysk schæfertæve. De små kravledyr, som vi fører en hårdnakket, men lige så udsigtsløs krig, er vores stadige ledsager.

Der hersker ingen »dorskhed« hos os. Kompagnifører tegner bjerglandskaber, føreren for 1. Deling sørger for, at han pen ikke ruster, ordonnansen – en expeditions vognmand fra Hamborg – og en af telefonfolkene – ansat fra Hamborg frihavn – som har dannet makkerpar siden regimentets Vogesertid, synger tostømmigt skønne tyske vandresange om »wenn am Wald die Heckenrosen blühen«, afvekslende med meldinger over telefonen: »40.000 rumænere taget til fange«, eller »Bukarest indtaget«.

Dagligt arbejder vi på at forskønne vores hjem. Vores køkkengrej pryder væggen ved ovnen sammen med noget russisk, venligst efterladt os af en patrulje bestående af høje sibiriske soldater. En hylde sættes op til tilsendte bøger fra »Reichsbuchwoche«, en anden til madvarer. Det rå bord er pænt dækket af sider fra »Rostocker Anzeiger«, i hvis spalter man kan læse, at en har en dejlig so og 5 smågrise til salg, mens en anden

giver udtryk for sit store juleønske at blive gift for anden gang med en velhavende ung dame. Vi studerer disse tilbud og efterlysninger med stille fornøjelse og glæder os over, at de nogle tusind kilometer væk findes et land, hvor man ikke skyder med kanoner, som vi her ind i mellem ret kraftigt, men hvor tyske bønder i stedet har det sjovt, og hvor mænd og kvinder forsøger at gøre hinanden lykkelige.

Fra landet, hvor der bor mennesker og jernbanen løber, bevæger en kolonne af små panjevogne af elendige veje op ad bjerget. Der, hvor stigningen bliver så stejl, at de må gøre holdt, tømmer de deres kedler over i feltkøkkenerne, der er kørt frem i skyggen af skoven. Det de koger, hældes over i rummelige kander og hængt på sider af tålmodige pakdyr, der traver op ad det stejle muldyrspor. Endeligt før de holdt, så meget hurtigt derefter er der ikke længere nogen tyngde last. Ud af skyggerne kommer skramlende køkkengrej, der skal transportere bønne- eller bygsuppen, eller hvad der ellers for tiden leveres til grupperne, hurtigt opvarmes og så skovles ind.

Også feltposten fandt på denne måde vej til højbjergene. Når den ankom, kunne man se posten i sit hul læse brevet fra mor, en anden ryge på en stor cigar, en tredje tygge på en Smuddaal (røget ål) så fedtet løb ham ned ad skægget. Og fra det fjerne nordvest blæste en varm brise over de iskolde højder i Karpaterne.

»Tøtøtøt« tyder det fra telefonen. Det sket næsten hele tiden, og man bemærker det næppe. Men hvad er det for øjne, manden på håndgranatkassen pludseligt sætter op? »Hr. Løjtnant, noget meget interessant ... om freden!«

»Sikker noget sluder, menneske!«, svarer kompagniføreren ham, men tager alligevel en af de to hørertelefoner for ørene. »Fred? hvordan skriver man egentlig det ord?« henvender han sig mod mig.

»Skal vi slå det op i bogen«, foreslår jeg.

»Men i den nyeste udgave står det sikkert ikke mere«, mener han. »Bedre at vi tager en gammel ordbog eller en lige så gammel sag var anno tobak«.

Men det hjælper alt sammen ikke. Det vidunderlige ord »fred« findes virkeligt i den krigeriske tekst, omend kun i forbindelse med »fredstilbud«, og vores øverste krigsherre selv fremsendt et sådan, og det skal straks gøres bekendt for alle tyske tropper.

Jeg må altså op og afsted til min gruppe! Det er iskoldt, men jeg tænker ikke på at kaste frakken over. Det er forbavsende hvor varmt og hurtigt nogle få ord kan bringe blodet til at jage gennem årene!

Jeg fylder lungerne med den krydrede luft af grantræer, breder armene ud, kikker op mod månen og de gyldne stjerner: Kære Gud! skal virkelig alt denne død og elendighed, der igen og igen brøler for fuld udblæsning gennem bjergene, have munden lukket? Skal der virkeligt igen være fred på din ødelagte jord?

Min førte gruppes dækning. Ingen ligger endnu under åben himmel, alle har bygget sig et tag af træstammer med en halv meter skovbund over sig. Teltflagene, der dækker indgangen, rasler som jeg kravler ind. Hvem der sov måtte jeg vække. Og så læser jeg i det svage lys fra ovnen det, vores Kejser har at sige sine soldater. Foran ordet »Fredstilbud« gør jeg en pause. Jeg prøver at få ordets to første stavelser til at lyde som himmelsk musik. Dyb tavshed. . . »Børn, børn« råber pludseligt en frisk ung holstener. »Så kan vi måske fejre julen derhjemme ved mutter!« »Jeg kunne omfavne dig for denne besked«, siger en Hamburg-købmand fuld af følelser. »Hvad man sådan alting hører«, sagde en tvivlende mand fra Mecklenburg, »som jeg kender engelskmanden ...« Længere har jeg ikke tid til at høre på. Det haster for mig også at få underrettet folkene på post og i den anden gruppe. Som jeg klatre op ad den stejle skråning, kommer jeg pludseligt i tanke med t anke om den gamle profeti, og sjælen begynder at svaje i sin vidunderlige rytme: »Hvor dejlig ... er på bjergene ... buddene for fødderne ... som udråber fred ...

Drømmen i en nat i december var hurtig forbi, og historien om Infanterie-Regiments 187 var langt fra forbi.

I mellemtiden havde II. Bataillon den 6. december afløst Reserve-Jäger-Bataillon 20 mellem Zsiros-Tetö og boden af Nagy Sandor. Regimentsstaben overtog kommandoen over hele afsnittet, mens III. Bataillon sammen med ungarene kæmpede med rumænerne i Baska dalen. På den måde forløb tiden frem til julen uden væsentlige begivenheder.

12.

III. Bataillon i Baska dalen

(Kort 7)

Ved middagstid den 29. november indgik der alarmeringsbefaling til III. Bataillon i kvarter i Lemheny. 10. Kompanie og dele af 11. blev med lastbiler kørt til Kovaszna. Resten af bataljonen marcherede i silende regn om aftenen til banen og nåede omkring kl. 0100 til Kovaszna. Her blev bataljonen underlagt en østrigsk kavaleribrigade, der forsvarede et bredt afsnit i området ved Baska dalen i bjergene mellem Bodza- og Ojtoz passene. På grund af dens talmæssig ringe styrke, havde den i de sidste dage mistet flere vigtige højdepunkter til fjendtlige angreb. Man forventede nu, at modstanderen opmuntret af hans succeser, ville fortsætte angrebene ...

Så blev tidligt på morgen to delinger infanteri indladet i et tog på en lille bjergbane, beregnet til transport af træstammer. På steder gik det med tovbane stejlt op ad bjerget, så igen med bjergbane mellem romantiske højder og slugter, til Commando, hvor brigadestaben tildelte nogle træhuse som hovedkvarter. Imidlertid blev der efter nogle få timer igen alarmeret, og enkeltvis indsat ved de angrebne ungarske Husar-regimenter 4 og 12. 9. Kompanie havde efter en natlig tur i den åbne bjergbane og en kort march natten til den 1. december, nået Musa, der hidtil havde været holdt af en eskadron fra 12. ungarske Husarer som brigadens eneste stilling. Ved daggry angreb rumænerne endnu engang, men kunne godt gentagne forsøg intet opnå mod den godt udbyggede ringstilling. Et angreb om aftenen mislykkedes på grund af et flankeangreb med Deling Leutnant Albers, 10. Kompanie. De næste dage gik med hyppige patruljer, delvist ind i ryggen på fjenden, med bygning af en reservelejr og med forberedelser til en omgående angreb. I mellemtiden var 10. og 11. Kompanie fra Musa sendt op i bjergene til en fælles generobring af de tabte stillinger Csihannyos, Batrin og Slobodul. Da disse mål, trods alle terrænvanskeligheder, var nået til dels sammen med 4. ungarske Husar, blev det stærke støttepunkt 1242 erobret i et hurtigt angreb den 5. december sammen med 12. Kompanie, der var kommet fra Gyulafalca dalen mod 911, og 2. Husar eskadron. 3 officer og 88 mand faldt herunder i vore hænder. Dermed var de sidste af de rumænske resultater tilbageerobret. Herefter gik 11. Kompanie som regimentsreserve i bivuak i D.Batrin, mens 10. og 12. Kompanie efter en dag kom til Commando, hvor de den 7. december sammen med 9. Kompanie og to eskadroner fra 12. Husar Regiment gjorde klar til det planlagte angreb den 8. december på den stærke fjendtlige stilling foran Musa i den højre flanke og ryk på rumænerne. Også nogle få 10,5-cm haubitser blev bragt i stilling. 9. Kompanie havde rekognosceret nogle gode udgangsstillinger i den venstre fjendtlige flanke. Så opdagede patruljer ved middagstid at fjenden i dække af tågen, var gået tilbage – et resultat af Bukarests fald og Gruppe v. Morgens hurtige fremrykning over Plösci mod Buzeu, det rumænske dalpunkt på vejen fra Musa bjergpas.

I dårligt humør efter i sidste øjeblik at blive snydt for en sikker succes, nåede kompagnierne Musa efter en udmattet march gennem bjergene. Efter at have overnattet, fortsatte de næste morgen gennem de snedækkede bjerge i isnende kule over Halom til Commando. 9. Kompanie forblev som sikring endnu en dag i Musa, udsendte stærke patruljer, hvoraf en under Vizefeldwebel Evers fulgte fjenden 10 kilometer uden at opnå føling. Da husarerne rykkede frem den 9. december, returnerede også 9. Kompanie til Commando, hvor den med bataljonen samtidig blev transporteret til Kovaszna og herfra i løbet af natten marcherede til Gelencze, hvor bataljonen frem til den 16. december lå i kvarter som reserve for den ungarske 1. Kavaleri Division.

Den 18. december marcherede bataljonen til Czomortan og Lemheny, hvor den frem til 24. december lå i reserve for divisionen, men i bjergene en ny offensiv blev forberedt og et forkommando orienterede sig i regimentsafsnittet. Den 23. december afholdt kompagnierne deres julefest. Den befalede afmarch 24. december blev udsat med en dag. Så marcherede og klatrede bataljonen 1. Juledag i reserve bag Nagy Sandor 1639, og gik her i frost og snevej i kvarter i teltbivuak eller barakker.

13. Offensiv ved Ojtoz pas

(Kort 8)

I mellemtiden fortsatte de tyske hære deres fremmarch gennem Rumænien. Enhederne i Karpaterne skulle slutte sig til fremstødet. Derfor blev der i juledagene gjort forberedelser til en generel offensiv. Hertil stod III. Bataillon igen til disposition for regimentet. Bataljonernes rolle i angrebet var som følger:

II. Bataillon skulle fra Zsiros-tető langs en bjergkam rykke mod Hgh., 1. og 2. Kompanie fra I. Bataillon under bataljonsstaben erobre det russiske støttepunkt på 1405 og herefter skråt til højre rykke frem langs bjergkammen på vejen i retning Hgh. III. Bataljon skulle efter erobringen af 1405 sammen med halvdelen af I. Bataillon rykke frem op ad bjerget i retning af Bitca Pufu og erobre dette bjerg. 3. og 4. Kompanie var regimentsreserve. Som endelige mål for offensiven blev Tirgul Ocna angribes.

De sidste dage før julen var kendetegnet af en omfattende patruljeaktivitet. Den 25. december rykkede III. Bataillon som beskrevet fra Lemheny frem bag Nagy Sandor. Angrebet skulle begynde den 26. december. Kl. 7 stod kompagnierne klar i deres udgangsstillinger. En tæt tåge lå over højderne, der hele tiden blev tættere, så artilleriets støtteild efter nogle få skud helt indstilledes som fuldstændig nytteløst.

Angrebet måtte af samme grund opgives. Kun 6. Kompanie kunne ikke længere nås, og førte denne dag en krig på egen hånd. Den ejendommelige indsats beskrives her indgående af Leutnant Wittmack:

II. Bataillon frontale fremrykning langs den smalle kretevej, der til begge sider var begrænset af tæt skovbevoksede stejle skrånninger med et utal af sidedale, var blokeret tværs over bjerget af en U-formet russisk stilling.

Den skulle nu angribes på den måde, at 6. Kompanie til højre og 8. Kompanie til venstre skulle gå uden om stillingen og nå hinanden på kretevejen i ryggen på russerne. Herefter skulle hvert kompagni med en deling angribe den russiske stilling, mens de øvrige skulle rykke frem mod Slanictal langs vejen.

Om morgenen på 2. Juledag rykkede så 6. Kompanie frem som planlagt. Enkelte folk blev tilbage i udgangsstillingen for at holde fjenden frontalt beskæftiget og for at skjule angrebsstyrkens bevægelser.

Dette lykkedes også i en bred bue til højre, ubemærket af omgå fjendens venstre flanke, og kom nu udfoldet med to delinger i forreste linje, op ad bjergsiden mod kreten.

Vi rykkede frem i »langsom skridt«, da vores artilleri kl. 9 skulle iværksætte ildforberedelsen mod de fjendtlige stillinger. Der faldt imidlertid til vores skuffelse kun nogle enkelte skud. Skulle det være hele trommeskydningen? Vi gik tøvende frem: der var intet at se til fjenden, og der var intet at høre fra de øvrige angrebsskoler. Spændingen steg. Klokken var næsten 9 og vi måtte næsten være oppe.

Skoven tyndede ud. Vi havde nået toppen. Til vores forbavselse lå den fredelige kretevej få meter væk. Jeg kaldte til kompagniføreren: »Der, Baumert, kretevejen!«. Et øjeblik af højeste spænding: vi var i ryggen på russerne. Der var intet at se til fjenden, af 8. Kompanie ikke et spor. Hvert øjeblik kunne vi blive afsløret – og så???

Følgende mit instinkt, forsøgte jeg at danne et »perimeterforsvar«. Så faldt skud længere til højre længere nede. Leutnant Hinrichs var stødt på en fredelig russisk transportkolonne på vej op fra dalen. I samme øjeblik råger en mand til mig fra min venstre fløj: »Hr. Løjtnant, jeg har lige set en russer!«. Der var ingen vej tilbage. Manden kunne på sekunder alarmere hele den fjendtlige hovedstilling.

»Fremad! Hurra!«, så stormen vi frem ad kretevejen – omkring 12-15 mand er med mig. Vi støder ind i pigtrådshindringen på bagsiden af den fjendtlige stilling. En smal zigzag passage er fri. Spanske rytter ligger ved siden af. Vi slanger os løbende igennem. Skoven tynder ud, kretevejen bliver bredere. Få skridt foran os ligger den første russiske dækning. 4 russere sidder ved siden af, så lyner bajonetten i hånden. men de rør sig ikke. Enten er de forskrækket eller forbløffet. Jeg rammer den forreste af disse i brystet, bestemmer mig så hurtigt til at efterlade en mand til bevogtning, og stormer så videre.

Det bliver muntert hos os. Dækninger til højre og venstre. Håndgranater flyver ind. Gennem den udtynkede skov kan vi se op gennem højre fløjgrav på den russiske stilling, der løber skråt til højre for os, men længere nede. Vores skud presser russerne væk herfra. De flygter mod venstre mod højderne gennem deres frontgrav på kretevejen foran os. Her står de nu tæt sammenpressede. Kun spidserne på deres bajonetter og her og der toppen af en pelshue var synlig. Russerne var vendt et M.G. og beskyder kretevejen. Vi spring i dækning. Omkring 80 meter skiller os fra fjenden. Det ville imidlertid have været vanvittigt at løbe storm på et maskingevær og en tæt bemanded skyttegrav.

Vi optog ildkampen. Tre eller fire mand lå sammen med mig. De øvrige arbejdede sig i spring frem på linjen.

Kuglerne flyver hen over hovederne på os. Vi forsøger at gøre russerne det klart, at de skal overgive sig. Et par indfødte polakker råber til dem på polsk: »Russki, russki! Wutki, Wutki!« bejler de til russerne. Ind i mellem lyder der enkelte skud. Sådan går der omkring et kvarter.

Tilsyneladende rådslår man sig derovre, uden at kunne komme til en afgørelse. Så pludseligt kommer et par russere til syne over brystningen lige foran os. »Skyd ikke, skyd ikke!« råber jeg. Nogle øjeblikke i forventningsfuld stilhed. Så klatre en russer helt ud af graven, en såret, hvis forbindelse på brystet er synlig under hans åbenstående frakke. Tøvende komme han nærmere. Bag ham klatre endnu et par russere op at graven.

Så råber en af mine folk: »De har jo ingen geværer!« Så kan Hr. løjtnanten ja roligt gå dem et stykke i møde. Og virkeligt tager jeg mit gevær og går frem mellem linjerne til den forreste, den sårede – og klapper ham venligt på skulderen. Det var for russerne et tegn på folkeforbrødring. På få øjeblikke havde de omringet mig, rystede mine hænder, kyssede mine hænder. Jeg stod pludseligt midt i en vrimmel af glædestrålende, jordbrune skikkelser. Inden jeg rigtig når at begribe, hvad der egentlig foregår, træde en elegant uniformeret russer hen foran mig, pegede på sine skulder distinktioner, bukkede let og mumlede et eller andet. Jeg gjorde ligeledes et let buk, lagde min hånd til huen og sagde: »Wittmack«. Jeg havde den russiske fører foran mig. Nu kom også min kompagnifører, Leutnant Baumert, frem, yderst fornøjet, og råbte til mig mens han pegede på den russiske officer: »Sig til fyren, at han skal lade sine folk træde an«. En af vore polakker oversatte det til russisk. Der bliver givet en kommando, og brune hoben af vore fanger ordner sig i lige geledder.

Jeg vil ikke undlade at give mig selv glæden at optælle styrken, og som jeg peger på maven af hver enkelt, optæller jeg 1 officer og 107 fangne russere. Desforuden havde vi erobret to M.G., ammunition og den øvrige udrustning fra vore fanger. Til de 107 mand kom de for tilfangetagne og vil omkring et dusin, som Leutnant Hinrichs 2. Deling havde taget fra transportkolonnen. Glæden var stor. Af tab havde vi en død at beklage.

Leutnant Baumert førte fangerne i retning af bataljonen. Her var glæden stor, det samme var det ved regimentet. Man havde allerede anset os for tabte. Det planlagte angreb var på grund af det dårlige vejr for artilleriet blevet opgivet. Bataljonens ordonnans, der skulle underrette vores 6. Kompanie, havde ikke fundet os. Derfor havde man allerede opgivet os, og især da skyderiet begyndte havde bekymringerne været store.

Desto større var den gladelige overraskelse, at 6. Kompanie ikke kun var reddet, men yderligere havde sat sig sejrrikt i besiddelse af den russiske stilling og havde taget et betydeligt antal fanger og bytte. Derved blev fortsættelsen af angrebet den følgende dag betydeligt lettet.

Den næste dag bragte et skønt, klart vejr, så angrebet overalt kunne forløbe som planlagt. Ved II. Bataillon ved Zsiros-tető iværksatte kompagnierne kl. 9 storm på et aftalt signal fra maskingeværerne. På grund af det uvejsomme terræn og fjendens stærkt befæstede stillinger, var det kun muligt at rykke langsomt frem. På trods af den kontinuerlige ild fire fjendtlige M.G., trængte 6. Kompanie kl. 1045 ind i den fjendtlige stilling under forholdsvis få tab. Fjenden rømmede flugtagtig, og 6. Kompanie var herefter i stand til fra flanken effektivt at støtte 8. Kompanies angreb, der i mellemtiden var kommet i gang. Støtten var så effektiv, at den fjendtlige stilling nord for vejen allerede kl. 11 var på bataljonens ænder. Med tab på 50 fanger og et M.G., faldt fjenden i alt hast tilbage i de sydlige slugte. I en hurtig opfølgning var 6. og 8. Kompanie i stand til at presse den vigende fjende tilbage med undtagelse af hans stærkeste stilling i hovedstillingen foran Kord. P. Som det blev mørkt, blev den succesfulde kamp indstillet.

Midt auf den Witca-Pufu 1916

1. Kompanie, en deling fra 2. og to delinger fra 11. Kompanie var indsat mod Højde 1405. Kl. 11 var også denne højde fuldstændig på vore hænder. Over 100 fanger og to M.G. blev erobret. Næste mål for III. Bataillon var Bitca Pufu (1070). Mens 10. Kompanie og en deling fra 11. med det samme iværksatte fremrykning mod dette mål, steg 9. Kompanie til venstre, nord for 1405 ned ad skråningen til dalen i et omgående angreb. 12. Kompanie var fra dens udgangsstilling med det samme stødt nordlig gennem tætte underskov mod dalen, for at angribe Bitca Purfu fra 847. Som de første nåede den foden af denne sejle, nøgle bakke, og angreb med det samme, uden dog i den kraftige M.G. ild alene at kunne nå målet. Derfor den i mellemtiden ankomne 10. Kompanie og Deling Leutnant Lütge fra 11. Kompanie indsat i et flankerende angreb. Stormen lykkedes kl. 15. To M.G. og 50 fanger blev erobret. På grund af mørkefald, usikkerhed på flankerne og manglende forbindelse til Regimentet, blev hensigten med et øjeblikkeligt fremstød videre over 769 og 930, opgivet, og højderne mod sydøst og nord sikret.

Efterladende sig en telefonvagt, rykkede III. Bataillon tidligt den 28. december over 729 til Højde 930 uden at møde modstand, og sikrede denne højde med to kompagnier mod Baile Slanic og Højde 1050. 11. Kompanie var i reserve, mens 10. stod som rygdækning 600 meter øst for 769. Kl. 1130 meldte udsendte patruljer fra 9. Kompanie, at stærke russiske skyttelinjer rykkede frem fra øst og syd. Samtidig meldte telefonstationen på Bitca Pufu til 10. Kompanie, at den blev angrebet af russerne: »Her er russere, tre, seks, ti, tyve!«. Så blev forbindelsen afbrudt. Fra 10. Kompanie blev Deling Dähling med det samme sendt mod højden. Da denne imidlertid meldte, at den russiske styrke var over et kompagni stærk, blev hele 9. og 10. Kompanie, en deling fra 11. og to delinger fra 12. Kompanie indsat i et omgående angreb, mens resten af bataljonen dækkede ryggen i retning af 930. Kl. 1430 var Bitca Pufa igen på vore hænder. Fjenden havde store tab, og der blev ligeledes taget et antal fanger. Vores telefonfolk var i fangenskab og apparatet blev fundet ødelagt. Lægerne, der på dette tidspunkt fulgte efter bataljonen fra Sandor, var intetanende blevet beskudt af russerne, men selvom de kun var bevæbnet med stokke, kunnet tage et par fanger, og nåede højden samtidig med bataljonen. Om eftermiddagen var telefonforbindelsen til regimentet genoprettet. Som beordret sikrede bataljonen nu højde, gik ikke videre og afventede forplejning, der imidlertid først ankom om aftenen den følgende dag, da pakdyrene kun langsomt kunne komme frem på grund af sne og de glatte skråninger.

Ved II. Bataillon udviklede offensiven sig den 28. december som planlagt. Bataljonen havde fået til opgave at rykke at tage Hgh. i sin besiddelse og tiltvinge sig adgang til Slaictal. Patruljer, der kl. 0830 blev sendt frem mod de russiske stillinger, kunne imidlertid fastslå, at modstanderen allerede i løbet af natten havde rømmet stillingerne i løbet af natten. Bataljonen trængte herefter frem over Hgh. til Kord.P., hvor den fik kontakt med 1. og 2. Kompanie, der fra 1405 var trængt frem. Den planlagte videre fremrykning mod 930 og besættelsen af disse højder måtte opgives på grund af det uvejsomme terræn og det sene tidspunkt på dagen. Mens 7. Kompanie, der var trukket til fra reserven, overtog sikringen af Par.Pufa dalen, gik bataljonen i alarmkvarter i Kord P.

Den 29. december skulle fremrykningen mod og om muligt over Højde 930 iværksættes. Kl. 7 rykkede bataljonen frem gennem Par Pufu dalen og begyndte syd for 622 opstigningen i spredt orden. Fremsendte sikrings- og opklaringspatruljer stødte efter længere tids opstigning på modstanderen, der holdt 930 besat og mod sydøst havde en stærk flankeringsstilling. På trods af vanskelighederne med i det uoverskuelige, bevoksede terræn at holde forbindelsen mellem de spredte kompagnier, nåede samtlige dele af bataljonen næsen samtidig frem til den rigtige placering i det aftalte angrebsrum. Det nu følgende angreb fik på venstre fløj og i midten hurtigt frem, så 7. Kompanie hurtigt nåede kretevejen. 8. Kompanies angreb på højre fløj kom derimod ikke frem på grund af kraftig flankerende beskydning fra højre. For at holde modstanderen i flankestillingen bundet i front, og så rullet op gennem et flankeangreb med 7. Kompanie, blev en deling fra I. Bataillon, der i mellemtiden var ankommet, stillet til rådighed til indsættelse på højre fløj. Under forberedelserne til angrebet stødte III. Bataillon omkring kl. 16 planmæssigt til II. Bataillon. Forstærket af to kompagnier fra III. Bataillon begyndte flankeangrebet fra 5. Kompanie stillinger, og fik fuld succes. Som det begyndte at blive mørket, var fjenden fordrevet. Dagens bytte omfattede 40 fanger og et maskingevær.

Efter en rolig nat gik I. Bataillon den følgende morgen kl. 7 til angreb mod Højde 1050 og et dagsmål i Pravi-la, forstærket af 7. Kompanie og med II. Bataillon trukket frem som reserve. Efter en kort artilleriforberedelse blev det fjendtlige kompagni på 1050 fordrevet. Fremrykningen fra 1050 over 956 kom til standsning af en overordentlig præcist liggende fjendtlig spærreild over kretevejen. For at undgå unødvendige og store tab blev der indtaget stilling ved 956. Et russisk forsøg på at afskære de langt fremtrukne stillinger på bjergryggen gennem et omgående angreb, blev forhindret af hurtigt modforholdsregler.

III. Bataillon overtog sikringen fra 930 til Bitca Pufu, da venstre nabo, Res.Regt. 217 på Mt. Cleja kom langsomt vandt terræn under hårde kampe. Den 31. december begyndte kraftige snefald, og pakdyrskolonnerne blev delvist fanget af sneen. Udsigterne til at nå det endelige mål i Tirgul Ocna gennem de dybt snedækkede bjerge,

blev herigennem væsentligt forringet. Også højre naboregimenter 188 og 189 var også gået i stå i Baile Slanic og Satul Nou dalen og på de sydlige højder. Til støtte for angrebet på Højde 650 blev 12. Kompanie trukket frem til Satul Nou savværk. II. Bataillon fik ordre til med 5. og 7. Kompanie at angribe Højde 650 fra nord. En skøn nytårs fornøjelse! For deltagerne i denne episode, vil den natlige march gennem de dybt tilsnæede slugte være en uforglemmelig oplevelse. Først på nytårsdag blev Højde 650 indtaget uden kamp, da modstanderen var rømmet i løbet af natten. Efter en dags hvil i Baile Slanic afløste så halvbataljon Thosen med 5. og 7. Kompanie i forening med 6. og 8. Kompanie I. Bataillon på 956. I Bataillon samledes i Baile Slanic og overtog her spærringen af dalen ved Satul Nou. Bataljonens videre oplevelser kan læses i næste afsnit.

12. Kompanie forblev som reserve i Baile Slanic. Den 5. januar 1917 blev den på indsat mod 650, hvortil en stærk fjendtlig patrulje havde taget ophold. Den 12. januar blev den med 10. Kompanie stilling til rådighed for Regiment 188 til storm på Højde 828. Ud over enkelte omgrupperinger, stærke patruljer og et forgæves forsøg på fra Sarari dalen at gøre det muligt for R.I.R. 217 at rykke frem mod Mt. Cleja, oplevede III. Bataillon i hele denne periode ingen særlige begivenheder.

Foran II. Bataillon syntes et alvorligt russisk angreb at blive til virkelighed. Allerede tidligt på morgenen den 5. januar iværksatte han artilleribeskydning af hele stillingsafsnittet, der hele tiden mere fik karakter af en ildforberedelse. Efter kontinuerlig beskydning gik modstanderen omkring kl. 10 til frontal og flankerende ild mod hele 6. Kompanies afsnit. Det lykkedes gennem en heftig ild fra geværer og håndgranater at få angret til at gå i stå kort før den tyske linje under store tab. Fjendtlige stormkolonner, der klumpede sammen på den nordvestlige skråning af 913 blev spredt af en godt liggende artilleriild, og berøvet den sin angrebskraft, mens mindre fjendtlige enheder, der nærmede sig vore stillinger gennem det uoverskuelige skovterræn, blev afvist med håndgranater. Fjenden forsøgte flere gange at rulle bataljonens stillinger op gennem et omgående angreb fra vest, men mislykkedes under meget store tab. Efter kampen optalte udsendte patruljer over 100 døde russere i for terrænet.

Bortset fra kamphandlingerne, var de fysiske anstrengelser meget store på grund af den høje sne og den meget stærke frost. Kompagnierne lå i det fri i telte eller helt nødtørftige hytter, og genforsyningen med forplejning og ammunition var overordentlig vanskelig. Indvirkningen var så forøget, at der den 14. januar kom befaling oppefra om, at alt fremrykning skulle indstilles, og alle kræfter i stedet anvendes til udbygning af stillingerne. Dette var en vanskelig opgave på grund af manglen på udrustning til stillingsbyggeri, navnlig i den dybfrosne og klippeholdige undergrund i bjergene. Hertil kom, at også det fjendtlige artilleri langsomt skød sig ind på stillingerne, og var meget villig til at sende deres hilsener over. Alligevel blev der i denne periode muligt på skift for alle kompagnier i nogle få dage at hvile ud i den herlige bondelandsby Beile Slanic - en omstændighed, der vel aldrig med så stor glæde er hilst velkommen af tropperne som dengang, ikke mindst på grund af muligheden for at bade og for i stort omfang at kunne forny den hårdt medtagne udrustning og beklædning. I disse dage nåede os også nyheden om indførelsen af den skærpede ubådskrig og om afbrydelsen af de diplomatiske forbindelser mellem Amerika og Tyskland.

Da offensiven langs hele fronten i begyndelsen af februar blev indstillet, kunne og måtte divisioner trækkes ud og stilles til disposition for anden anvendelse. Derfor kom der fra den ungarske I.R. 315 enheder til afløsning af os. Fra 8. til 10. februar blev afløsningen gnidningsløst gennemført. I flere dagsmarcher rykkede bataljonerne over Ostroz, Ozdola eller Lemheny til Kovaszna. Den 20. til 22. februar skete indladningen: Regimentsstab sammen med de tre M.G.-kompagnier og I. Bataillon i Votfalu, II. og III. Bataillon i Kovaszna. Transporten fik over Szegewvar, Arad, Budapest, Oberberg i første omgang til Oppeln. Her fandt en grunding desinfektion sted. Befolkningen modtog os overordentlig hjertelig. Vi vil ikke glemme denne gæstfrihed hos de i efterkrigstiden så hårdt betrængte Oberschlesiere. Så gik det over Görlitz, Dresden, Chemnitz, Zwickau, Nürnberg, Heilbronn til Oberhofen. Da divisionen stod under tyfus mistanke, blev der her endnu engang gennemført en desinfektion. Efter kun et kort ophold gik det videre til Finstingen.

14. I. Bataillon ved Bolohan

(Kort 8)

Rumæniens mondæne kurbad, Baile Slanic, havde vintersæson. Engang i fredstid havde overklassen her søgt afkøling når hedeølger lå over Moldaviens sletter. Baile Slanic var ikke beregnet på vinterkur. Alligevel var der i kurhuset indrettet sygestuer, i kasinoet skrivestuer og i villa og danse etablissementer lå de feltgrå fra 187. Infanterie-Division. Men ærligt talt var kombinationen af sommerhuse og vinter i Karpaterne en dårlig kombination. Var det derfor et under, at et af husene en nat gik op i flammer? Vores frysende kammerater havde, da de ikke kunne opdrive en ovn, anlagt et lejrball midt i stuen. Men sådan var krig . . . Russerne havde ikke efterladt meget i hel tilstand. Alligevel mindede teater og kasinoets spillehaller om fortidens pragt.

I mellemtiden var kampaktiviteten i den første uge af det nye år ikke gået ned. Slanic dalen blev fra sydøst behersket af en bjergtop – Vrf. Bolohan – der i soldatermund på grund af den aldrig ophørende ild aktivitet hurtigt fik øgenavnet »Bullerjahn«. I flere dage havde bitter kamp raset frem og tilbage om besiddelsen af disse højder. Den 4. januar var et angreb fra I.R. 189 ikke lykkedes. Nu lå tyskere og russere tæt overfor hinanden. En afgørelse stod nært forestående. Den tyske angrebsstyrke under kommando af Oberstleutnant og kommandør for I.R. 189, Beyer, var forstærket af tre bataljoner fra I.R. 189, to bataljoner fra I.R. 188 og en bataljon fra Res. 328, fik den 4. og 5. januar yderligere I./187 som højre flankesikring til udfyldning af et hul, der var opstået mellem 187 I.D. og den østrigske 71. Inf.Div. 187'erne blev på den måde deltager i det på ny fastsatte angreb. Denne kom den 10. januar, længe savnet af tropperne, der havde måttet vente i Bolohans våde, kolde, skovbeklædte slugte uden underbringelse, i vedvarende sne og regnvejr, kraftig fjendtlig artilleriild og udmattende patruljetjeneste. Kampen indledtes med en flere timer lang trommeild mod de veludbyggede russiske stillinger.

Kl. 1145 startede stormkolonnerne, I./187 på højre fløj af divisionen med opgaven at dække angrebets og fremrykningens højre flanke i retning af Ungureana. Forrest i angrebet var 1./187 under Leutnant Witten på højre fløj og 3./187 under Leutnant Archilles på venstre, med 2./187 som reserve bag ved. 4./187, der først den 10. januar var rykket til Bolohan, direkte underlagt I.R. 189 som regimentsreserve, havde hidtil i Slanic dalen havde kæmpet med fjendtlige jagtkommandoer. De russiske stillinger foran I./187 lå i en tæt underskov, og havde foran en dyb slugt, fyldt med pigtråd. Den strakte sig på vestsiden af Bolohan, og var derfor kun i ringe omfang blevet ramt af vores artilleri. En nærmere observation gennem de enorme træer var umulig. Kort før angrebets start havde en granat fra det østrig-ungarske artilleri sat 1 officer og 18 mand fra 3./187 ud af spillet. Alligevel kunne man præcis kl. 1145, som artilleriilden blev lagt frem, begge kompagnier urokeligt under høje hurra rykkede frem, gennem de fjendtlige pigtrådshindringer og grave, gennem slugte og over ødelagte træer. Over 100 fanger, alle staude, tapre karle fra en sibirisk skyttedivision, og flere maskingeværer blev hurtigt erobret. Et fjendtligt modangreb mod højre fløj blev afvist. Fremrykningen begyndte. Mod aften stod bataljonen for foden af en stærk russisk stilling, som rumænerne tilsyneladende allerede i fredstid havde udbygget. På den bjergryg, 189'erne anvendte til fremrykningen, ydede fjenden under udnyttelse af disse befæstninger, så hårdnakket en modstand, at angrebet gik i stå. Eget artilleri skød ikke mere, da fjendens placeringer var ukendte. Kommandøren for I.R. 189 gav på dette tidspunkt I./187 til opgave, fra vest unde udnyttelse af højre flankedækning af divisionen, at erobre den russiske stilling og åbne vejen til Ungureana. Gennem tæt underskov og dybe slugte trængte bataljonen ind i modstanderens venstre flanke. Som det begyndte at blive mørkt ramte 1. og 3. Kompanie fjenden og jagede ham under høje hurra tilbage i Slanic dalen. Hurraråb og eksploderende håndgranater lød uhyggeligt gennem den mørke skov. Allerede samme nat besatte 189'erne Ungureana, mens I./187 til løsning af dens oprindelige opgave gik i stilling mod vest og på kreten til sikring af divisionens højre flanke. 4./187 blev igen underlagt I. Bataillon. Der blev gravet skyttehuller i sneen, telte sat op og lejrball tændt, der malerisk belyste skovene. For vore krigere fra Nordtyskland havde det været en særlig kampdag. De havde bevist, at en handlekraftig enhed også uden kraftig artilleristøtte, alene kan slå en sej modstander, og at tysk infanteri, uanset om de er født ved havet eller i de bayriske bjerge, forstår at kæmpe i alt slags terræn. Føling med fjenden, der igen langsomt faldt tilbage i løbet af natten, blev opretholdt gennem patruljer. Under en patrulje stødte Hornist Weiher, 4./187, alene på en gruppe russere, af hvilke han nedskød to, mens resten to flugten. Den 11. januar forløb uden episoder. Om aftenen blev halvdelen af bataljonen – 1. og 4. Kompanie – igen trukket ud og sendt til Baile Slanic som reserve. Det var imidlertid for tidligt. Den 12. gennemførte russerne et modangreb, der dog ramte 187'erne mindre end de andre regimenter, men alligevel involverede bataljonsstaben ved I./187, så denne endda en overgang måtte forsvarer

sin primitive underbringelse i en såkaldt »russerhytte«. Russerne blev igen kastet tilbage, men 1. og 4. Kompanie var næppe ankommet til Baile Slanic, før den for tredje gang måtte tilbagelægge den fire timers march til stillingerne. Turen op ad bjerget i den begsorte nat og over slagmarken ved Bolohan, var ingen fornøjelsestur, slet ikke da det i løbet af natten pludseligt satte ind med tøjfreg med en skybrudsagtig regn, der gennemblødte alle til skindet. Den 13. rykkede 4. Kompanie igen ind i stillingen, mens 1. Kompanie som regimentsreserve forblev et stykke længere bagved. I mellemtiden indløb ordre fra division om at udbygge den nåede linje som fast stilling.

Bataljonens tab havde under kampene ved Bolohan og Ungureana været få, hvorimod vejret krævede desto flere ofre. Nætterne i sneen i ofte 20° frost, posttjeneste i gennemblødte uniformer og fodtøj, den totale mangel på underbringelse kunne ikke gå sporløst hen over enheden. På trods af sin fremskredne alder havde Hauptmann Biel med urokkelig friskhed ført sin I. Bataillon gennem alle trængsler. Som rollemodel havde den hvidhårede mand med sin uendelige sans for humor ofte bragt den her og der dalende kraft hos de yngre mennesker tilbage. Nu tvang et alvorligt dysenteri angreb ham til en tid at tage det med ro. Den 14. januar overtog Oberleutnant Bentz fra regimentsstaben kommandoen over bataljonen. Den højtbegavede, handlekraftige officer skulle imidlertid kun få undt nogle få timer i sin nye stilling. Om morgenen den 15. januar kl. 10 blev han under en rekognoscering sammen med kompagniførerne, sendt til jorden af en russisk kugle, afskudt fra sikkert skjulested, der sluttede livet for den håbefulde, unge fører. Bataljonen blev i hans sted overtaget af Leutnant Neumann I.

Gruppe Beyer havde en ikke særlig gunstig stilling. Den beherskende højde – Vdf. Ungureana (779) – var stadig på russernes hænder. Besiddelse af dette punkt gjorde det også muligt for fjenden at holde og stærk befæste en lille top, de syd for Ungureana skød ind i den tyske linje. På dette sted sprang fronten for Gruppe Beyer og den til højre tilstødende ungarske 71. Infanteri Division tilbage fra en bredde på 1000 meter til omkring 500 meter tilbage.

Til den 17. januar modtog Gruppen en befaling til angreb for at forbedre stillingen. Denne befaling skal ikke her kritiseres, for angrebet mislykkedes, og var også efter de involverede førere på forhånd dømt til at mislykkes. Hos de kampprøvede tropper manglede i hvert fald ikke modet. Med kun et tysk gevær for hver 7 meter, den totale umulighed, efter udsagn fra vore egne artilleriobservatører, for at nå den fjendtlige stilling med artilleri, manglen på minekastere og frem for alt den kendsgerning, at de til højre tilstødende ungare helt undlod fremrykning på det fastsatte tidspunkt, er det manglende resultat begribelig. Den 20. januar beordrede divisionen, at angrebet på begge sider af Ojtoz vejen skulle indstilles. Udbygning af stillingerne fik nu prioritet.

I mellemtiden satte vinteren i Karpaterne endnu engang ind på fuld styrke. Det sneede dagligt og termometeret faldt ofte til under minus 24°. Intet under, at belastningen for hver enkelt mand også nu var stor, bortset fra belastningen fra det russiske artilleri under de uddøende kampaktiviteter. Vagt og patruljetjeneste, uafbrudt byggeindsats, hele tiden gennemblødt og gennemfrossent hørte til dagligdagen. Forfrysninger og dysenteri tilfælde tiltog. Bataljonens kampstyrke udgjorde den 19. januar 400 geværer, men var den 27. januar sunket til 297 geværer. Og alligevel skete der hele tiden forbedringer, så man gradvist kunne mærke bedre indkvartering.

Bataljonens stillinger ikke så meget lagt i skyttegrave, men fik den sædvanlige udformning til stillingskamp i bjergene gennem anlæggelsen af et system af blokhuse, der var begravet 2/3 i jorden og overdækket sprængstykkesikker. Sammen med maskingeværstillinger, flankerede de hinanden. I snedragter blev poster og patruljer skudt ind i skoven. Indvendig blev blokhus-dækningerne gjort endnu mere beboelige efter at ungarene stillede tilstrækkeligt med sammenklappelige ovne til rådighed. Også den besværlige forsyning med ammunition, materialer og levnedsmidler måtte der her tænkes på.

Hvor tit blev ikke panje-hestenes udholdenhed og nøjsomhed beundret, når de bragte maden i termobeholdere op ad de stejle muldyr stier. Hestedriverne udførte deres ansvarlige job med dygtighed. Frontsoldaternes eksistens og gode humør afhang af madens rettidige ankomst.

Bataljonsstaben havde på grund af den vedvarende beskydning måttet opgive deres russerhytte, og søgte i stedet tilflugt i en tømret hytte i en af sideslugtene. Her overtog Rittmeister von Jouanne kommandoen over Bataljonen.

Efter at man til en vis grad havde tilvænnet sig, så man lidt roligere på muligheden af at skulle tilbringe resten af vinteren her. Så pludseligt indtraf ordre til afløsning. Den 6. februar blev bataljonen afløst af en bataljon fra den ungarske I.R. 393. I den mørke nat og gennem høje snedriver gik den ned mod Ojtoz-dalen, ofte mere faldende ned gående, og efter en anstrengende march bagud gennem dyb sne ad Orjoz-vejen. Efter endnu en nat i utætte barakker i Ojtoz, førte en sidste march gennem bjergene ud af den ugæstfri region. Ingen længtes tilbage selvom man ikke vidste, hvad fremtiden ville bringe.

15. I Lothringen og foran Reims

(Kort 9 og 10)

Efter den lange togrejse og de to aflusninger i Oppeln og i Oberhofen, blev regimentet i de første dage af marts 1917 udloset i Finstingen (Fénétrange). Bataljonerne rykkede i de tildelte kvarterer: I. Bataillon i Niederstinzeln og Rommelfingen, II. Bataillon i Diedendorf og Niederstinzeln og III. Bataillon i Berthelmingen, Kirberg, Bettborn og Rommelfingen. Her lå også Regimentsstaben. Den anden aflusning i Oberhofen og underbringelse af hele divisionen i omegnen af Finstingen, altså langt fra fronten, hang sammen med en mistanke om plettyfus. Der var af samme grund indført en to ugers karantæne. Da mistanken ikke blev bekræftet, kunne divisionen efter udløbet af karantæne perioden fortsætte mod dens egentlige mål som reserve tæt bag fronten ved Dusz (Dieuze). De to uger i karantæne i Finstingen blev imidlertid ikke nytteløst tilbragt. Uddannelsen blev flittigt fortsat. Vi kom for første gang i to år igen ud af bjergene. Man måtte altså endnu engang indstille sig på skyttekravskrig på sletterne. Men ikke nok med det. Måden at føre krig på var siden 1914 og begyndelsen af 1915, hvor vi havde vores erfaringer, væsentligt forandret. De hårde kampe ved Verdun og frem for alt langs Somme, havde medført en omfattende og udvidelse af kampmidlerne hos artilleriet, pionererne og infanteriet. Dermed var det næste gjort umuligt at holde en bestemt linje under alle omstændigheder. Den måtte derimod øjeblikkeligt generobres efter tabet gennem automatiske modangreb med reserver, der hertil var holdt i beredskab. Udbygning af en stilling og dens besættelse måtte altså i modsætning til tidligere, organiseres betydeligt mere i dybden. Reserver fra alle formationer: kompagnier, bataljoner og regimenter måtte uddannes til på eget initiativ øjeblikkeligt at iværksætte modangreb. Det var for os alle dengang nye tanker, og det var kun med besvær at få førere på alle niveauer fra gruppe og opefter til i påkommende tilfælde at handle rigtig i forhold til de nye erfaringer.

Jeg vil her med de samme komme ind på begreberne »indgrebs division og –regiment«, der senere flere gange vil komme på tale. Ovennævnte modstød, gennemført af reserve af stillingsenheden, kaldte man »modstød fra stillingen«. Førte et sådant modstød imidlertid ikke til det ønskede resultat, eller var fjenden brudt ind i vores stilling over en bred front, måtte de højere stabe fra division og opefter indsætte større enheder - regimenter eller hele divisioner – der til dette formål blev holdt i beredskab længere tilbage, for at gøre skaden god igen. Tropper, der til formål lå i beredskab bag fronten, kaldtes »indgrebsenheder«, og skulle gennemføre modstød fra dybden. Foruden begge disse typer af »modstød« havde man også »modangrebet«. Forskellen fra et modstød lå deri, at modstødet øjeblikkeligt efter tabet af stillingen, hvorimod modangrebet krævede en planmæssig forberedelse, altså først kunne iværksættes en eller flere dage efter tabet.

Den 15. marts blev hele divisionen trukket nærmere fronten. Regimentsstab, I. og III. Bataillon fik kvarter i Dusz, II. Bataillon i Wiertsdorf, 1. og 3. M.G.K. i Kerprich, 2. M.G.K. i Genesdorf. I Dusz lærte vi for første gang en større by i Lothringen at kende. Først under krigen havde alle steder for deres gamle tyske navne tilbage. Indtil da havde de i de næsten 40 år under Tyskland bibeholdt deres franske navne. Sikker vil Dusz igen kommet til at hedde Dieuze og Medewich, som vi lidt senere skulle lære at kende, igen Moyenvic, da man på gaderne overvejende kun hørte det franske sprog, og de blikke, der fra befolkningens side fulgte de tyske soldater, var alt andet end venlige. Lothringen syntes i overvejende grad at være fransk i modsætning til Elsass, som man kan betegne som godt tysk. Imidlertid vedkom de vrede blikke og »parlieren« på gaderne som kun i ringe grad. Vi havde en herlig tid i Dusz og omegn. Foruden den intensive uddannelse i den moderne kamp på Vestfronten blev der mange timer til munterhed og glæde. Det gik endda så vidt, at »Dicke Franz«, den af alle kendte og elskede underlæge, senere Feldhilfsarzt ved III. Bataillon, frivilligt udskød sin orlov til senere. Kompagnierne arrangerede mere eller mindre fidele kompagnifester. På den måde gik tiden kun alt for hurtigt.

Den 9. april blev regimentet i 8 dage stillet til disposition for stillingsdivisionen, 15. bayrische Infanterie-Division, som arbejdsstyrke. Af den grund måtte den forlægge nærmere fronten og modtog kvarterer med 1. Komp. i Gerden, 2. Komp. i Bortenach, 3. og 4. Komp. i en skovlejr ved Parroy, 1. M.G.K. med den store bagage forblev i Kerprich. 5. Komp. gik til Gerden, 6. Komp. til Mulfach, 7. Komp. til Schenris og Klein Bessingen, 8. Komp. til Monhofen og Xures, 2. M.G.K. forblev med den store bagage i Genesdorf. Af III. Bataillon kom 9. Komp. til Elfringen, 10. Komp. til Igney, 11. Komp. dels til Igney, dels til Amenoncourt, 12. Komp. til Remoncourt, 3. M.G.K. forblev med den store bagage i Kerprich. Efter den fastsatte periode returnerede kompagnierne den 18. april til deres gamle kvarterer i og omkring Dusz. Glæden blev imidlertid kun kort. Allerede samme dag indløb ordre til, at regimentet skulle indsættes i forreste linje i afsnittet ved Mich og Medewich. Afløsningen skete planmæssigt mellem den 19. og 22. april. Som mellemliggende kvarterer havde de forskellige kompagnier

Medewich, Neumühlen-Hof, Salival, Marfal og sine urgamle fæstningsværker, og Haraldshofen. Den afløste 206. Infanterie-Division flyttedes til en dengang opstående storkamp front. Ententen havde iværksat en gevaldig offensiv: englænderne ved Arras, franskmændene langs Aisne og i Champagne, for at gennembyde vores Vestfront, afskære frontafsnittet imellem de to indbrudssteder, og dermed med et slag afslutte krigen. Dette forehavende mislykkedes, hvis ikke på grund af den øverste førings overlegenhed, så så på frontenhedernes heltemod. På dette tidspunkt har man enten ikke anset vores division for fuldt klar til storkamp eller modsat, ville skåne den til kommende vanskelige tider – grunden er mig ubekendt. Under alle omstændigheder kunne vi glæde os over endnu i otte dage at lade kampene ved Reims rase uden vores tilstedeværelse, og derimod i en rolig del af fronten kunne lære Vestfronten at kende. Stillingen, regimentet overtog over en bred front, var gennemgående godt udbygget med brede hindringer. Det havde heller ikke været en særlig vanskelig opgave, da fjenden her lå i gennemsnit 2 kilometer væk. De to landsbyer i frontlinjen – Schenris og Juvrecourt – var stadig beboede, og der syntes at være en stiltiende aftale med det fjendtlige artilleri om ikke at beskyde landsbyerne. I det hele taget blev der overhovedet ikke skudt.

I denne tid faldt også fødselsdagen for det senere Minenwerfer-Kompanie i regimentet. Allerede i Dusz var udvalgte underofficerer og mænd blevet sendt til Bitsch på et minenwerfer kursus. Dette kommando ankom tilbage til regimentet den 22. april med 12 lette minekastere. Gennem flittigt arbejde af alle involverede, var minekasterne med tiden blev til en værdifuldt, af infanteriet højt skattet våben ved regimentet.

Vi skulle imidlertid ikke komme til at nyde denne »etapestilling« ret længe. De hårde kampe ved Arras og dobbeltslaget Aisne-Champagne krævede hele tiden nye kampkraftige tropper. Derimod var fronten i Lothringen som skabt som hvilestillinger til kampudmattede divisioner. Derfor blev bataljonerne igen mellem den 28. og 30. april afløst af det bayriske Reserve-Infanterie-Regiment 14 og Landsturm-Bataillon Dresden. Denne bataljon måtte stilles til rådighed for det afløsende regiment, da dette undte de første franske angreb ved Aisne som stillingsbataljon havde lidt meget betydelige tab. Hele vores regiment måtte marcherer til Dusz for her at blive indladet. I. Bataillon lå allerede i nogle dage som reserve i afsnittet i Medewich, og rykkede som den første til indladning. De øvrige bataljoner havde mellemkvarterer i Oberlinder, Beidersdorf og Burgaltdorf.

Endnu havde regimentet ikke modtaget stålhjelme, de senere viste sig som et uundværligt beskyttelsesmiddel. Først umiddelbart før afrejsen modtog regimentet et antal, så størstedelen af kampstyrken kunne udrustes hermed. Som alt nyt blev stålhjelmene i første omgang modtaget med stor mistro. For en var den for tung, for en anden trykkede inderhjelmen og der var også mange andre mangler. Senere var man fulde af lovord bortset fra en fejl: man kunne dårligt hører med hjelmen på, og det var under fjendtlige beskydning meget ubehageligt ikke i tide kunne hører suset fra den granat, der var tiltænkt dig.

Den 30. april kørte I. Bataillon og den 2. maj II. og III. Bataillon fra henholdsvis Dusz og Bensdorf. Ingen vidste, hvorhen. Man kunne med sikkerhed forvente, at det gik mod en af de hårdt omkæmpede fronter. Men hvilken? Hvad skulle man foretrække? Man kørte over Sedan på langs af fronten. Ville det blive Arras eller Reims? Da så i Liart et nyt lokomotiv pludseligt blev koblet på den anden ende af toget og det gik mod syd, var målet klart. Bestemmelsesstedet var slagmarken ved Reims. Transporterne blev udløst i Novion Porcien. Herfra gik det til fods til underbringelses områderne: I. Bataillon til Conde-les-Herpy, II. Bataillon til Herpy og III. Bataillon til Château Porcien. For første gang fik vi de øde egne i »Luse-Champagne« at se. Mange steder brød den hvide kalk gennem det tynde lag af muld, hvor den langs kampfronten var blevet revet op af granater af enhver kaliber, og næsten fik området til at se ud som et vinterlandskab. Kvartererne lå stadig et godt stykke bag fronten, man var allerede inden vi rykkede ind, belagt til kapacitet med reserver, kolonner og bagage fra alle mulige troppeenheder. Vi blev kun to dage i disse kvarterer. Vejret var dejligt. Om dagen herskede en varme som i højsommeren så bademulighederne i Aisne flittigt blev udnyttet. I det fjerne rullede kanontorden, der ind i mellem voksede til en uhyggelig styrke over tilsyneladende bred front. Det var franskmændenes sidste store anstrengelser for alligevel på dette sted at opnå et gennembrud. Anstrengelserne forblev dog forgæves. De sidste timer af denne kamp skulle regimentet gennemleve.

Om eftermiddagen den 4. maj blev divisionen, der hidtil havde stået til disposition for hæren, underlagt Gruppe (Generalkommando) Brimont som indgrebsdivision. En konsekvens af dette var naturligvis en placering tættere på fronten. Derfor skulle regimentet allerede samme eftermiddag bryde op, og ankom sidst på aftenen til Poilcourt og Houdilcourt. Også her var kvartererne overfyldte i endnu værre grad end de netop forladte landsbyer. Der blev derfor for størstedelen bivouakeret. Det var gudskelov varmt og tørt. Bataljonerne var dårligt ankommet før ordren for næste dag indløb. Regimentet skulle overtage beredskabsområder fra Infanterie-Regiment 172. Dette regiment havde hidtil tilhørt indgrebsdivisionen. Dets beredskabsområde var bestemt til indgrebsenheder. Kl. 9 den 5. maj blev der brudt op og omkring middagstid nåede bataljonerne frem. I. Bataillon placeredes ved vandmøllen Thierry halvvejs mellem St. Etienne og Aumenancourt, II. og III. Bataillon i et skovstykke

sydøst for Aumencourt. Endnu samme aften blev hele regimentet trukket længere mod vest, da nye fjendtlige angreb syntes forestående. II. og III. Bataillon blev trukket længst mod vest til 2. Stillings skyttegrave ved Orainviller skoven, mens I. Bataillon besatte 2. Stilling på begge sider af den store vej mellem Neufchatel og Reims. På den måde kom hele regimentet til at ligge tæt foran Suippe. Netop mens regimentet gennemførte denne ubehagelige flankeforskydning, blev der langs fronten påkaldt spærreskydninger, men om det skyldtes fjendtlig angreb eller nervøsitet hos frontbesætningerne forblev usikker. Under alle omstændigheder besvarede det fjendtlige artilleri vores heftigt skydende artilleri, og det er et under at regimentet uden tab kunne gennemføre den flere kilometer lange forskydning ind mellem vores tæt koncentrerede artilleriafdelinger.

Den 6. maj blev regimentet, der hidtil havde været underlagt indgrebsdivisionen, underlagt stillingsdivisionen, 54. Division. Dermed hørte vi til de egentlige kamptropper. II. Bataillon blev underlagt Infanterie-Regiment 84 på den højre fløj af stillingsdivisionen, men blev ikke indsat. Kun et forkommando orienterede sig om det fremtidige afsnit.

Som resultat af den skiftede situation langs fronten og de få disponible reserver, bragte de næste dage en gentagende frem og tilbage forskydning af dele af regimentet og dermed underlæggelse af skiftende kommandostationer. Jeg vil forsøge i hovedtrækkene at beskrive kompagniernes flytninger uden dermed at påstå, at alle detaljer er med.

Det havde oprindeligt været planen, at Regiment 187 skulle afløse I.R. 84 ved Højde 100, mens de to øvrige regimenter fra 54. Division – R.I.R. 90 og R.I.R. 27 – skulle afløses af vore søster regimenter 188 og 189. Den planlagte afløsning lod sig imidlertid ikke gøre på grund af den anspændte situation og manglen på reserver.

Den 7. maj blev Stab II. Bataillon med 6. og 7. Kompanie trukket frem til R.I.R. 27, mens 5. og 8. Komp. var reserve for I.R. 84. Begge stillingsregimenter blev angrebet, men kunne med egne kræfter afvise de franske angreb. Om natten til 8. maj begyndte afløsningen af I.R. 84, idet 5. og 8. Komp. rykkede ind i forreste linje. De to øvrige kompagnier ved R.I.R. 27 blev erstattet af 11. og 12. Komp., for igen at bringe II. Bataillon sammen. I. Bataillon, der uændret havde ligget ved den store landevej Neufchatel – Reims, blev trukket frem til Orainviller skoven.

Om natten til 9. maj blev 6. og 7. Komp. indsat ved I.R. 84 på Højde 100. Dermed var II. Bataillon igen samlet under kommando af egen kommandør, Hauptmann Thomsen. Om eftermiddagen den 9. maj angreb franskmændene ved R.I.R. 20 og R.I.R. 90. De her befindende 11. og 12. Komp. under Leutnant Jäger og Duncker blev indsat i et angreb på den indtrængte franskmænd. Forløbet af denne kamp skildres af den daværende Offizierstellvertreter Borchert, delingsfører ved 12. Kompanie:

Den 9.5 kl. 6 blev Stab III. Bataillon, 11. og 12. Komp. trukket frem og stillet til disposition for R.I.R. 27. Begge kompagnier sat i beredskab i en lille skov. Der var her små, nødtørftigt indrettede dækninger, der imidlertid på ingen måde var sikre, ikke engang mod let artilleri. Reservestillingen på omkring 2 kilometer bag fronten. De få rester af I./27 marcherede væk efter at vi var ankommet. Kompagnierne gik øjeblikkeligt til ro. Folkene havde dagen før gennemført en kolossal anstrengende march, og havde på grund af de konstante frem og tilbage forskydninger om natten, ikke fået megen hvile. Kort efter at kompagnierne havde gjort sig det bekvem, åbnede franskmændene omkring kl. 8 en kraftig trommeild mod R.I.R. 27. Ilden lå ikke kun på den forreste linje, men også mod baglandet, og i særlig grad den såkaldte »franzosennest« blev beskudt. 11. og 12. Komp. dækninger blev kun i mindre omfang ramt. Dette område blev hovedsageligt observeret fra fjendtlige fly.

På ordre fra bataljonen sendte 11. og 12. Kompanie patruljer frem for at fastslå, om franskmændene havde angrebet, eller om vore stillinger stadig var intakte. På trods af de overordentlig vanskelige forhold, ukendskab til området og kraftig fjendtlig beskydning, løste patruljerne deres opgaver på udmærket måde. De returnerede omkring middagstid med meldinger om, at franskmændene var trængt ind i vore stillinger ved Langenwald, og hold denne besat. Der bør gives disse patruljer stor anerkendelse for deres præstation, da franskmændene hele formiddagen havde lagt en så kraftig ild over hele det bageste område, at en passage næsen var umulig. Bataljonskommandøren, Major Blanck befalede derfor 11. Komp. under Leutnant Jäger og 12. Komp. under Leutnant Duncker, øjeblikkeligt at gå til modangreb, 11. Komp. til højre og 12. Komp. til venstre. Hvert kompagni rykkede frem i tre bølger. De måtte under angrebet passerer over ca. 1500 meters åbent terræn. Som vores første følge foldede ud fra skoven og gik frem, blev de øjeblikkeligt observeret af franskmændene. Denne lagde straks en tung artilleriild over skoven, hvor resten af begge kompagnier befandt sig. Som kompagnierne var nået omkring 100 meter frem, begyndte fjenden at beskyde dem med let artilleri, og etablerede en massiv spærreild i afstande på omkring 75 meter over terrænet. Ubekymret fortsatte begge kompagnier fremad. Der var en sand helvedes larm. Folkene fra 11. og 12. Komp. angreb trods allerede opståede tab urokkeligt fremad. Bølge efter bølge arbejdede sig frem i spring. Den frygtelige hede gjorde det dobbelt så svært for angriberne. Som 1. bølge var nået ind på omkring 150 meter af fjenden, blev den på ordre liggende mens 2. og 3. bølge supplerede den op. Herefter fulgte en samlet, energisk storm, så franskmændene

flugtagtigt forlod stillingen. Under denne sidste storm havde kompagnierne stadig betydelige tab på grund af flankerende ild fra »Franzosennest«. Efter at vi havde besat den gamle stilling, forsøgte 11. Kompanie fra flanken at angribe »Franzosennest«, som modstanderen allerede gennem et stykke tid havde holdt besat og godt udbygget. Dette lykkedes desværre ikke. 3. Deling fra 12. Komp. blev trukket ud som reserve, da graven var for tæt besat. Denne deling måtte endnu engang passere gennem den frygtelige franske ild. En samling af en reserve i nærheden af stillingen var på grund af artilleribeskydningen ikke mulig. Folkene udnyttede de opståede granatkratere på behændig måde og slå uden yderligere tab tilbage til reservestillingen. Delingen overbragte bataljonskommandøren en melding om, at frontgraven igen totalt var på tyske hænder. I løbet af eftermiddagen måtte de samme folk bringe ammunition og frem for alt håndgranater frem til de to kompagnier. En artilleriafdelings kommandør fra 54. Division udtalte sig særdeles rosende om angrebet, som han havde fulgt fra start til slut. Han sagde blandt andet: »Et så dygtigt gennemført angreb har jeg ikke tidligere set. Det skete jo som var det på øvelsespladsen. Sådanne folk ville jeg også gerne have kommandoen over«.

Forplejning nåede desværre først frem til kompagnierne næste morgen, da madhenterne i den tætte tåge og det stærkt ødelagte terræn ikke i mørket havde kunnet finde stillingen.

Byttet fra dette dygtige angreb var to tunge og et let maskingevær. Som erstatning for 11. og 12. Komp. som reserve, blev 9. og 10. Komp. trukket frem til Regimenterne 27 og 90. I. Bataillon blev som divisions reserve i 2. Stilling, men blev dog om aftenen frigivet, der I./188 skulle træde i dens sted, ankom til rette tid. Som følge heraf kunne I. Bataillon i det videre forløb af afløsningen af I.R. 84 om natten til 10. maj afløse beredskabet bag Højde 100 og i den såkaldte Frankenwerk. I morgengryet den 10. maj blev 9. Kompanie frigjort fra R.I.R. 90, da der her var roligt. Kompagniet returnerede til 2. Stilling. Natten til 11. maj blev 11. og 12. Komp. afløst i deres generobrede forreste linje, mens ligeledes 10. Komp. blev frigjort. 11. og 12. rykkede ind i Frankenwerk, 10. Komp. ved siden af 9. Komp. i 2. Stilling. Herefter rykkede de sidste dele af I.R. 84 ud. Afløsningen var dermed gennemført. Regiment 187 overtog kommandoen over I.R. 84 hidtidige afsnit.

Allerede den 10. maj var enkelte 4. delinger, opstillet på grund af sidste års erfaringer fra Somme, trukket tilbage til Brienne. Den 4. deling havde til formål at forhindre, at kompagniet i givet tilfælde helt blev revet op, og på den anden side gav den en vis mulighed for afløsninger. Derved blev desuden hyppige afløsninger af større formationer med de dermed forbundne kvarters skifte og transporter til dels undgået. Under hele indsatsen havde kompagnierne en deling ved bagagen, hvor uddannelse blev gennemført, men hvorfra de desuden ydede kompagnierne god tjeneste med mad- og materieltransporter.

Den 15. maj erobrede venstre nabo regiment 189 den tidligere nævnte Franzosennest efter omhyggelig forberedelse og fastholdt den mod alle fjendens modangreb.

Regimentet lå i stillingen til de første dage af juni. Kampkompagnierne blev flere gange afløst af beredskabs- og reservekompagnier. Fjendtlige angreb fulgte ikke, men alligevel gav opholdet i stillingen tb og var for den enkelte enerverende. For første gang under krigen oplevede vi her på denne del af fronten, masseindsats af fly, og lærte af skelne mellem de enkelte typer. Snart kendte alle infanteri-flyene på grund af deres lange sort-hvid-røde vimpler. Med ganske utrolig frækhed fløj de i meget lav højde hen over vores og de fjendtlige grave for med præcision at kunne fastlægge dem, ubekymret om den rasende fjendtlige maskingeværid. Formentlig alle havde med interesse fulgt de hyppige luftkampe mellem jagereskadriller, og glædet sig, når tyskerne havde succes. Mange så her for første gang en lænkeballon blive angrebet af en flyver og bragt til styrt. Vi lærte også de ubehagelige sider af de fjendtlige balloner at kende, for når de viste sig i på et sted, hvor fjenden hidtil ikke havde formodet noget, fandt man hurtigt ud af, at de fjendtlige lænkeballoner kun alt få godt var på deres poster, og kun alt for godt var på sin post hele tiden holdt hans artilleri underrettet.

For venstre nabo, Infanterie-Regiment 189, var der for den sidste aften i maj planlagt en patruljeoperation. Vores forreste linje og vores højre nabodivision var ikke rettidigt blevet underrettet herom. Da fjenden under operationen lagde en spærreild over en bred front, var den naturlige konsekvens derfor en anmodning om spærre- og ødelæggelsesskydninger fra vores artilleri. Under dette almindelige, om end nytteløse skyderi, kom et forkommando fra vores afløsere, Infanterie-Regiment 477. De blev altså med det samme rigtigt indført.

* * *

Om natten mellem 2. og 3. juni blev vi afløst. Om morgenen, efter at det var blevet løst, gik marchen bagud. Det var helt stille. Ikke et skud faldt. Man var kun glad over igen at kunne bruge benene!

Den forfærdelige snævre plads i skyttegraven, hvor man ved dag næppe turde lade sig se! Man kunne imidlertid også her mærke sommerens varme, men følte ingen glæde herover. For det første gav det tørst, som kun vanskeligt lod sig stille med den smule mineralvand og kaffe, der slap igennem ved nattetide. Ellers sad man sammenkrøbet i dækningen hele dagen og fik intet ud af foråret. Træt af den dårlige luft sad man i de fugtige tunneldækninger, der efter den evigt varende nat igen var fyldt op, læste eller skrev brev i lyset af en stinkende

karbidlampe. Ganske vist anede man gennem støv og kridt, når man rystende vaklede ovenpå, og det netop var roligt og ikke stank af krudtrøg og råddenskab, at foråret formodentlig var ankommet derovre bag bakken. Hos os så vi ikke meget til den. Den tørre jord, der hele tiden blev angrebet af vore spader eller de fjendtlige granater, gav ingen spire.

Man bliver doven, når man intet har at bestille, og ligger bare på ryggen. Men nu bærer vi vore tornystre og kan gå, hele tiden bevæge sig frit, helt som man ønsker – bare væk fra dette sted. Vi finder det allerede en sand befrielse bare at måtte passere gennem forbindelsesgravene. Og så over banedæmningen i retning af grønne træer! Vi havde næsten glemt, hvordan har så ud da foråret var kommet ind i mellem. Vore øjne stirre på poplernes sarte løv og forstår på ny, at foråret er et vidunder. På lange spang passerer vi engene omkring Suippe, i hvis sumpe også alt springer ud. Så går det op over en bakke. Lungerne vækkes som af en søvn. En vidunderlig luft stiger op fra krat og græs. Solen gennemvarmer os, og vi føler alle igen at blive levende. På den anden side kanalen ligger et paradis: i det strålende lys ligger saftig grønne fra træer og busk. Vi glemmer gårsdagen og tænker ikke på morgendagen. Alt mørkt og bedrøveligt forsvinder i det stærke lys. Vi hører fuglens salige kvidren. Vi er endnu engang kommet foråret i møde – nej, det er langt mere enkelt: det er dagen, hvor solen igen fik os tilbage.

Lystig marchere vi langs den frugtbare kanal. I den stejle skråning til højre ligger artilleriets dækninger. I skjorteærmer træder en mand med uglet hår ud af en dør, blinker forsovet mod solen og tager et vaskefad for at forfriske sig til dagens arbejde. For os er det, efter det påtvungne usøgnede ophold i den forreste stilling, næsten det ideelle billede på borgerlig ro og bekvemmelighed. Vi ved, at dette gode også venter på os. Altså munter videre ind i morgen.

Sådan marcherer vi i bivuak: Regimentsstab og I. Bataillon til Poilcourt, II. og III. Bataillon til Houdelcourt. Imidlertid fik regimentet kun to dages ro i deres bivuak, så gik det videre til Kaiserlager.

16. Kaiserlager

Wir schlucken Staub beim Wandern,
uns hängt der Säckel hohl -

Efter nogle få dages hvil og rekreation i Erlenbruch ved Retourne – nattergale riget – gik det til Kaiserlager. Det var den 5. juni 1917 og det var stegende varmt. Vi skulle allerede være fremme samme eftermiddag – det var altså alvor!

Men hvor anderledes gik det! Det blev os ondt at tilbringe fem uger i den skønne lejr. Længere tid end i hvi-leområdet på Saar og i Dusz, og dette ophold i Kaiserlager er blandt de bedste tidspunkter i vores erindringer.

Hvad vi fandt, var herligt sparsomt: i en stribe kratkov få kilometer nord for Suippes, som selv med jomfruelig uberørthed ved første øjekast kunne tillægge visse positive egenskaber. Det var en blandingsskov. Den havde den nyttige og militæriske egenskab, at der for hver få meter var plads til »at træde ud«. Det var kun kulisser. Men denne kulisser var vidne til et militærisk spil, militærisk i alvor og i glæde. Og glæderne var de overvejende.

Bekvemme telte med rygning blev rejst, kantine indrettet, forplejningen var god, udrustning blev fornyet, orlov bevilget (5 procent), stemningen voksede.

Und weil sich's nun einmal so gemacht,
Daß das Glück dem Soldaten lacht,
laßt's uns mit beiden Händen fassen,
lang' werden sie's uns nicht so treiben lassen - - -

Med denne livslyst, denne »nyd dagen«, hos frontsoldaten, faldt der ro over os. »Den der nyder øjeblikket, det er den rette mand«.

Og efter nogle få timers tjeneste tidligt på morgenen – i gravearbejde, ved skansning, skydning eller under øksersits – blev det turen til sport, sang og »et lille glas«.

I starten manglede tingene til sport. Altså spillede vi opfindsomme gamle krigere med – træer! Man satte sig ved siden af en ung birk og vippede toppen om ørene på en mere eller mindre tilfreds kammerat

Så kom boldene fra Strassburg. Og så fulgte fodbold og langbold med turneringer mellem kompagnier og bataljoner.

Og så var der badningen. Hvor opfriskende på sjæl og legeme var ikke det kolde vand i Suippes på en varm sommerdag. Vore hamburger og kieler ungdom boltrede sig i munter leg.

Og så aftenerne! Muntre festligheder med et lille glas og besøg i et behageligt telt. Eller Rotermund spillede op – hvor mange gange har han ikke spillet »promenadekoncerter« for hele »garnisonen«! De hjemlige sange bliver sunget med længsel.

Aber am Himmel geschehen Zeichen und Wunder,
und aus der Wolke, blutig rot,
hängt der Herrgott den Kriegsmantel 'runter

Flyalarm! Sluk lyset! Også kompagniføreren, der ved lyset af et stearinlys sidder og skriver – trommeilden af papirer til fronten var næsten nået en taktisk risiko (Ludendorffs ord) – bliver af en post anmodet om at leve mere skjult. Men alt går godt. Kun i Assonce bliver mennesker og heste ramt i en kolonne, der af flyene jagtes helt frem til landsbyen.

Men nu til jordbærene.

Schön ist doch das Stollenrammeln
schöner noch das Erdbeerensammeln

I sin ypperlige pragt er skovjordbærrene dukket op, velsmagende og søde og dejlige at spise. Kompagnibefaling: »I morgen ingen skansning. Derimod jordbærplukning. Her man et fyldt kogekar!« Stor succes. Feltkøkkenerne koger en udmærket marmelade med den fornuftigt opsparede sukker. Dr. Oetkers Jordbærmarmelade havde end ikke i fredstid været halv så god!

Og så netop under jordbærmarmeladen: »Klar til afmarch!« - fransk indbrud i Hexenkessel. Vi skal stille os klar i Luftschißerwald til modoperation »Rache – hævn«. Altså afsted. Det kunne nu være det samme. Og vores bibliotek var end ikke læst færdig!

Men endnu engang gik det godt. Efter to dages beredskab kom den velkomne ordre: Kompagnierne rykker tilbage i hvilelejren.

Altså Kaiserlager på ny. Og endnu engang i streng veksel mellem kort tjeneste og lang rekreation. Kampkraften forblev hermed fortræffelig. Inspektionen var god ved alle bataljoner

Und der Geist, der im ganzen Regiment tut leben,
reißet gewaltig, wie Windes weben,
auch den untersten Reiter mit.

- - -

Wer merkt uns das nun an,
daß wir aus Süden und aus Norden
zusammengeschnitten und geblasen worden?
Stehen wir nicht gegen den Feind beschossen,
recht wie zusammengeleimt und –gegossen?
Greifen wir nicht ein Mühlrad sink
ineinander, auf Wort und Wink?

Helt sandt, sådan var det. Sådan var det under leg, sådan blev det under blodig kamp. efter Kaiserlager kom Hochberg!

Vi havde haft behov for den vidunderlige tid – nu kom igen den bitre alvor. Regimentet havde bestået sin prøve under store tab. Men erindringen om alle rædslerne i juli go august forsvinder bag blade billeder, når navnet Kaiserlager bliver nævnt.

17. På Hochberg

(Kort 10)

Den 13. juli truede fjenden endnu engang med at angribe, så vi atter lå i beredskab. De konstante angreb havde langsomt tappet kræfterne ud af frontlinjen og af reserverne. Den 14. juni blev hele regimentet underlagt 19. Infanterie-Division. Fjenden havde erobret Hochberg. Under skansning fik I. Bataillon ordre til øjeblikkeligt at rykke mod fronten, hvor den samme nat skulle indsættes sammen med I./I.R. 74. Kl. 13 satte den sig i bevægelse fra lejren, da man allerede i dagslys måtte komme så tæt på som muligt for ikke at blive udsat for den natlige, forstærkede beskydning af alle fremrykkeveje. Bataljonen skulle gennemføre et modangreb. Kort efter midnat havde man nået R1 stillingen ¹⁾ og om morgenen efter kl. 4 rykkede bataljonen frem på højde med Carius-tunnelen i den befalede udgangsstilling, men blev så igen trykket tilbage til R1-stillingen.

Om aftenen den 15. fik bataljonen befaling til at rykke frem i udgangsstillingen, og kl. 2145 sammen med en bataljon fra I.R. 74 under kommando af Oberleutnant Carius at iværksætte angreb. Hele området lå under vedvarende artilleriild med både brisant- og gas ammunition. Efter trekvarters ildforberedelse iværksatte 2., 3. og 4. Komp., mens 1. Komp. i beredskab forblev i K1-stillingen. Kompagnierne blev modtaget af en ovenud kraftig artilleri- og maskingeværild, der straks fra start kostede store tab. 2. og 3. Kompanie blev i den grad ramt af flankerende maskingeværild, at de for en stor dels vedkommende blev forsprængt. Dele af disse kompagnier sluttede sig til 4. Komp., som angreb på venstre fløj og som det lykkedes at trænge frem til den gamle kamplinje og ved denne lejlighed at tage 12 fanger. Imidlertid blev de af kraftige modangreb presset tilbage til bag K3-linjen ²⁾. Her var deres stilling meget truet, da de på højre flanke havde en omkring 500 meter udækket linje, der kun sikredes af patruljer. 1. Kompanie kunne ikke rettidigt gribe ind da den fortsat vedvarende spærreild ødelagde enhver forbindelse. Alt indsættelse forhindredes også derigennem, at det i det totalt sønderskudte, træ og buskbevoksede terræn, var helt umulig at orientere sig, og med bestemthed fastlægge egen position. Selv skyttegrave, der ved middagstid stadig eksisterede, var om aftenen om fejlet væk af den fortsatte voldsomme artilleriild.

Der ligger man på den gloende varme kalkjord, tørster, kikker, dækker sig og hvert øjeblik belavet på alt. Tiden synes endeløs ... Natten gik generelt roligt. Men alligevel hviler, foruden de fysiske belastninger, usikkerheden som en byrde over alle. Alle sanser er anspændte og de overanstrengte nerver sitre endnu over de sidste begivenheder. Så faldet man udmattet sammen og synker i en næppe opkvikkende halvslummer, der ikke engang giver dig den savnede ligegyldighed, men mellem øjeblikkene af total bevidstløshed, fylder tankerne med larm og de forvrængede billeder af de sidste dage. Så står man igen og stirre med brændende øje ind i natten, plaget af den forfærdende tørst. Tungen klæber sig til ganen og halsen er tør og smut ind i det forbandede kridtstøv. En patrulje med melding om situationen er sendt tilbage. Slipper den igennem den rasende spærreild? Men natten går uden forbindelser til nogen af siderne eller bagud. Daggrøet finder bataljonen, omkring 60 mand, alene i det ødelagte landskab på Hochberg. Så begynder fjendens artilleri at beskyde stillingen med sine tunge kanoner, en time, to timer. Det er til at blive sindssyg af, dette liggende og vente på kanten af en skyttegrav eller krateret, på den kæmpenæve, der ville splitte dig ad. Solen steg højere og brændte ubarmhjertig. De rådnende lig fra de sidste dage udbreder en uudholdelig stank, millioner af fluer summer omkring. Selv nyligt faldne begynder hurtigt at lugte i den stærke varme, og møjsommeligt begravede rives blot op af den næste granat. Og trods alle rædslerne måtte man hele tiden være vågen, parat ... Endelig, endelig kom aftenen og dermed underretning bagfra, og til sidst også den længe savnede forbindelse til højre.

Ved mørkefald (den 16.) trængte I. Bataillon frem til den gamle K2-linje og fandt den rømmet af fjenden. En stødgruppe fra 1. Kompanie under Unteroffizier Esrom tog to fanger fra det franske Regiment 33. Også den følgende nat fra 16. til 17. juli forløb roligt, og det var derfor muligt at få lukket linjen. I de følgende dage gennemførte vi under ledelse af vore egne kommandostationer en ny besættelse og afløsning, så II. og III. Bataillon efterhånden blev indsat, og I. Bataillon som Divisions-reserve blev trukket tilbage til Winterfeld lejren. Et kompagni i R2-stillingen sørgede for leveringen af pionermateriel. Deres arbejde og ligeledes madtransporterne vanskeliggjordes overordentlig af den meget stærke beskydning, der og dagen og især om natten lå over alle adgangsveje. Kontinuerligt faldt et eller andet sted et lag på fire gas- og brisantgranater. Ganske vist vænnede man

¹⁾ R1-stilling – 1. reservestilling; R2 – 2. reservestilling osv.

²⁾ K1-linje – 1. kamplinje; K2 - 2. Kamplinje osv.

sig til det, og tilpassede efterhånden sine behov efter forholdene, og hvad man her anså for »rolig«, ville man i andre stillinger formentlig have aset for yderst mistænkelige. Men alligevel: når man lige netop med en beholder eller en brødsæk bevæger sig gennem månelandskabet, ville man gerne have nøjes med en noget mindre beskydning.

Den 25. juli skulle vi tilbageerobre den gamle K2-linje, da alt egentligt afhang af besiddelse af den dominerende top af Hochberg. Hvis vi ikke kunne se hen over den, skulle fjenden i det mindste forhindres i at kikke os i kortene.

Forberedelsen begyndte. Man trækker kompagnierne frem . . . I Cariusdækningen og dens grave lå reservegrupperne frygteligt tæt sammen, og måtte ikke lade sig se, da fjenden fuldstændig havde indsigt i dette område. Reserveenhederne trækkes så tæt på som muligt og for en stor del også placeret i Thomsen-dækningen. Også denne er propfuld. Man ligger mere over end ved siden af hinanden. Selv trappeskaktene til dækningen er belagt med afventende soldater, så den indelukkede og hede luft næsten er ubærlig. Først og hovedpine melder sig. Selve tunneldækningen har allerede en blandet historie bag sig. Udbrændt af franske flammekastere, besat, fyldt med fanger, af tyskerne generobret inklusiv de tyske fanger og sårede sammen med det franske bevogtningsmandskab – det er derfor et hårdt omkæmpet mål, da den er den største og bedste underbringelses mulighed på hele fløjen, og som eneste dækning yder tilstrækkelig beskyttelse. De udbrændte vægge, der nu kun består af sodsværtet nøgent kridt, giver i stearinlysenes skær et grotesk, uhyggeligt syn.

Længst fremme står III. Bataillon uden 9. Kompanie og 6. Kompanie, der med pres på flanken skal lette III. Bataillons storm, og i anden linje 7., 1. og 4. Kompanie, der for en dels vedkommende skal blive som sikkerhedsbesætning i K2-graven.

Allerede siden natten og den følgende dag skød vores artilleri en planmæssig og hele tiden kraftigere ødelæggelsesild mod de fjendtlige grave, indtil den kl. 20 den 25. juli lagde ilden bagud. Med dette iværksætter stormkolonnerne og anden linje følger tæt bagefter. Det viser sig, hvor stor en fordel det er, at angriberne ligger så tæt som muligt på de fjendtlige stillinger. Franskmændene lægger en vanvittig voldsom spærreild over område mellem vejen Maronvillers – Nauroy og Thomsen-dækningen, som ville have givet helt overordentlig store tab, skulle den have været passeret.

På meget kort tid og uden væsentlig modstand er målet nået. Det er forbavsende, hvor hurtigt afstanden blev tilbagelagt, der ellers havde været omgivet af en frygtelig trussel. Nu er vi igennem. Sådan ser her altså ud. Og vores stilling er . . . men det konstaterer man først bagefter, mekanisk, da man i et sådant øjeblik af ophidselse ikke kan flytte tankerne. Vores artilleri havde gjort et frygteligt arbejde. Alle grave var sønderskudte. Overalt ligger ødelagte bølgeblikbuer, splintret træ, fremmeartige udrustningsgenstande, blå stålhelme . . . Vi går videre, da det er en aftale. Vi er kommet i gang og intet holder os tilbage. Kompagnierne fortsætter langt på den anden side de fastsatte mål. de når en forbindeplads og bataljonskommandostation. Ud af dækningerne henter de totalt udmattede fanger, der ikke yder nogen som helst modstand. Fangerne kommer i hobe med hænderne oppe og synger et eller andet om »artilleri allemande«. Til sidst jager man fangerne tilbage over skråningen. Enkelte tøver, andre iler for at komme igennem deres egen spærreild, der igen og igen kaster gamle kratere til for at lave nogle nye. Man tæller 6 officerer og 150 mand fanger, der i øvrigt klager lige så meget over tørst som vi, men som i det mindste har udsigt til snart at kunne få noget at drikke. Byttet er flere maskingeværer og talrige selvladede geværer.

Vore egne tab er i begyndelsen uden betydning, selvom et maskingevær fra »Luginsland« beskyder os kraftigt i flanken. På venstre fløj (bed 6. Kompanie) syntes fjenden at gennemfører et modangreb, men går hurtig i stå. Vore kompagnier tvinges ofte af artilleribeskydning (ingen ved, hvorfra den kommer) til at forskyde fremad eller til siderne. Som det bliver mørkt starter på højre fløj kraftige fjendtlige modangreb, der dog efter få indledende resultater, i kamp på håndgranater, kastes tilbage. De gentagende angreb svækker kompagnierne mere end den første storm. Om morgenen, som franskmændene under dække af den tætte tåge endnu engang angriber, bliver de svækkede enheder trængt tilbage til K2-graven.

Formiddagen den 26. juli bragte ingen større kamphandlinger på grund af den tætte tåge, selvom den gensidige forstyrrelse fortsatte. Så godt det kunne lade sig gøre i månelandskabet, forsøgte man at sætte det vundne terræn i forsvarsmæssig stand. Dette forstyrres mærkbart af artilleri og af maskingeværer i »Luginsland«. Hvad angik artilleri talte man om, at en stor del af de granater, der ramte os, stadig kom fra tyske kanoner, selvom vi allerede dagen før havde klaget herover.

Kl. 1730 iværksatte franskmændene endnu engang et kraftigt angreb fra K1-linjen i retning af K2-linjen, der måtte afvises i en forbitret kamp på håndgranater. På grund af dette angreb blev det planlagte angreb til generobring af den gamle K1-linje ikke til gennemførelse. Også de store tab gennemtvang aflysningen af yderligere angreb.

Både den kommanderende general, Hans Exzellenz Generalleutnant v. Lüttwitz og divisionskommandøren udtalte deres anerkendelse til regimentet. Derudover tilgik der regimentet følgende befaling:

Gruppebefaling for Gruppe Prosnes

Følgende signal er tilgået Gruppen:

»Jeg beder 187. Inf.Div. modtage min fulde anerkendelse for det gode forberedte og flotte gennemførelse operationen mod Hochberg, ligesom især for den seje tapperhed, hvormed den har fastholdt Gruppens resultater mod stærke fjendtlige modangreb.

Der Oberbefehlshaber

Sign. v. Belos

General der Infanterie

Dagsbefaling for 187. Infanterie-Division

Den 25. 7 har I.R. 187 og 4./189, efter en omhyggelig forberedelse af artilleri og minekasterkompagni, stormet de grave, der siden 14.7 har været på fjendens hænder. I en heftig storm er tropperne trængt frem til den tredje franske linje, har fra den fortvivlende forsvarende modstander taget 5 officerer og over 150 mand til fange, indbragt flere M.G. som bytte, og fastholdt gravene mod talrige forbitrede modangreb. Den 26. 7. forsøgte modstanderen gennem en hensynsløs indsættelse af store masser at gøre vores succes stridig. Angrebet knustes mod en mønstergyldig, over alt ros hævet holdning hos et sejr kæmpende infanteri. Fjendens kræfter er brudt. Infanteriet har høstet ny uforgængelig hæder.

Jeg udtaler til Regiment 187 og 4. Komp. 189 min særlige anerkendelse og tak! På samme måde gælder min tak og fulde anerkendelse artilleriet og minekasterne, Flieger-Abteilung 272 og alle deltagere, der gennem omhyggelig forberedelse og strålende støtte, selv under den kraftigste beskydning, utrættelig var involveret, i støtte til det hårdt kæmpende infanteri. Den 25. og 26. juli 1917 er nye hædersdage for Divisionen.

Sign. Sunkel

Det udmattede regiment med undtagelse af 9. Kompanie, der rykkede ud i forreste stilling, afløst af kompagnier fra søsterregimenterne, og med undtagelse af regimentsstab, 5. og 9. Komp., rykkede regimentet den 28./29. juli tilbage i Winterfeld lejren, hvor den lå i hvil indtil den 3./4./5. august. Afløsningen ved regimentes returnerende til fronten skete uden nogen form for tab. En ny inddeling af kamp- og arbejdskræfter på baggrund af afprøvede erfaringer, gjorde det med tiden muligt at gøre tilværelsen noget mere reguleret og dermed bedre, om end ikke roligere. Den fjendtlige forstyrrelsesild lå som tidligere på de bageste områder med dens adgangsveje. Foran den nuværende forreste line blev nu, under indsættelse af alle disponible kræfter, etableret en ny K1-linje og forsynet med hindringer. Også på venstre fløj af II. Bataillon blev etableret en grav, der skulle fortsætte til regimentets grænse, da der her hidtil kun havde været enkelte poster i granatkratere.

Den fjendtlige artilleriild vågnede for det meste først rigtig op ved nattetide. Hos franskmændene syntes man at foretrække det pludselige, rasende ildoverfald med 8 eller 12 skud, sendt mod et hvilket som helst vilkårligt mål, og som man kun kunne værge sig imod ved et præcist kendskab til batteriernes placering og i et særligt gunstigt terræn at have den nødvendige behændighed. Bevægelser i den fjendtlige grav blev beskudt af vores artilleri, og hvor det drejede sig om nære mål, af vore minekastere med tydelige gode resultater. Franskmændene forstyrrede ofte vore natlige arbejder med maskingevær, gevær og geværgranat beskydning, så man hele tiden måtte være på vagt, og nøje måtte lytte om der igen blev afskudt geværgranater, hvoraf der især faldt mange. Vi tog hævn mod den ivrigt arbejdende modstander med korte overfald med granatkastere og håndgranater. Et nyt fjendtligt batteri flankerede kraftigt vores grav fra retning af Cornillet bakken. Nok var granaterne kun af lille kaliber, men de kom så uventet og så modbydeligt hurtig, at man dårligt kunne være forsigtig nok med at finde tilstrækkelig dækning mod den side. Vi svarede igen med »Priester«¹⁾ granater og lette miner.

Den 17. august beskød fjenden mellem kl. 14 og 17 Thomsen-dækningen så overordentlig kraftig med tung artilleri og minekastere, at man måtte forvente et fornyet angreb, som i mellemtiden udeblev. En af indgangene til tunnelen blev fuldstændig sønderskudt og en anden brudt sammen. 3. Kompanie 189, som var placeret her, led på grund af sammenstyrtning og kulilteforgiftning betydelige tab. Det øjeblikkeligt iværksatte bjærgningsarbejde gjorde det muligt, at i det mindste de syge og sårede kunne bringes i sikkerhed. Kompagniet blev i løbet af natten trukket tilbage til mellemstillingen lige så snart den skæbnesvanger Thomsen dækning helt var rømmet.

* * *

¹⁾ Granatwerfer Model 16. oa.

At der i denne korte beretning for os er indeholdt følelsesmæssigt øjeblikke, der var del af begivenhederne i disse ekstremt vanskelige dage. Billederne af førere og mandskab, der ubekymret over den fjendtlige ild i timerne omkring angrebet, gjorde deres pligt, selv under de grimme omstændigheder, der dækkes af udtrykket »tilslutning til højre og venstre ikke tilstede« - *manden, der slyngede sine håndgranater* med et sand beresærker mod og med en dygtighed, der ville have gjort ham ære på en øvelsesplads, ind blandt de forfærdede og rystede fjender, fulgt som blandt de gamle tyskere, fulgt af vrede og opmuntrende ord. *Underofficeren*, som omhyggeligt satte sin granatkaster i stilling, og så med en artillerist glæde iværksatte sit velovervejede ildoverfald. *Manden fra transporterne*, der hver aften mødte nye overraskelser, og på trods af sin overordentlig ubehagelige opgave, dagligt måtte

Baile Stanic 1917

løbe flere gange gennem der evigt beskudte terræn, tungt belæst, svidende og stønnende, afleverede deres madvarer (der dengang stadig bestod af herlig skinke og længselsfuld ventet drikkevare) på rette sted. *Ordonnanserne*, der hele tiden måtte bringe signaler til eller fra linjen, men frem for alt blev indsat, når et eller andet »var i gang«, det vil sige netop som hele området og i sær alle kendte ordonnansruter lå under den kraftigste ild fra granater, shrapnels, gas og maskingeværer. *Sanitetsmanden*, der under ild og tynget af sin tunge pakker, måtte gøre sig arbejde – disse billeder og mange andre, som vi ikke kan tælle, da den enkeltes oplevelsers kun kendes af få, desværre alt for få, disse billeder vil for dem, de oplevede dem, forblive uudsletteligt i deres hukommelse. Det ville være en påskønnet opgave, hvis man kunne samle sådanne scener, som de forskellige krigere har i deres hukommelse, og derigennem give et indblik i det virkelige krigsliv, som de normale beretninger aldrig ville kunne opnå. Men frem for alt for overfor sig selv at danne et endnu klarere billede af følelser fra hine tider. »Hjemmekrigere« vil ganske givet aldrig komme til at kende det sande ansigt, eller rettere hjertet af denne tid, som, så skrækkelig som den end måtte være, gav os så utrolig meget ædelt og fornemt.

Til genopfriskning af sådanne erindringer, som ikke på grund af Hochberg, men for deres egen skyld, bringer vi her enkelte billeder fra disse dage, som de tilfældigt falder os ind:

Vi skal fra »hundehuset«, bataljonens kommandostation i venstre afsnit, bringe en befaling frem til linjen og igen returnerer med nogle få meldinger. Vi har ved dagslys fra en højt liggende grav udvalgt os en rute, der også om natten er let af finde, selvom vi bruger den for allerførste gang. Som det er blevet mørkt, tager vi seletøjet på, tager stålhjelm, gasmaske, stok og drager afsted. Vi kan gå lige ned over den lille bakke til Carius-dækningen, men må her passerer gennem pigtråden, der på grund af beskydningen ligger sammenfiltret over den svage skråning. Kommer man først i mørket i karambolage med pigtråden, starter minutter, der er alt andet end muntre. Gamacher, bukser, snøresko – alt hænger fast og bliver revet i stykker, og netop på det sted, hvor hindringen med sikkerhed må slutte, rammer man ind i en ny.

Vi holder altså lidt til venstre for at nå den brede, med hjulspor mærkede vej. Det synes at blive en mørk nat. Desto bedre er det, at vi har valgt at bruge denne tydelige rute. Man træder ned i et hul eller rammer en ammunitionskurv, men i en sådan situation er man ikke nærtagen. Det primær er, at vi netop lige kan skimte omridset af Hochberg mod den mørke himmel. Det er derhen vi skal. Af og til stiger en lysrakete op. Så kan man tydeligt se

hullerne og de spredte buske i det totalt ødelagte landskab, og skyggen af de få, tynde træstubbe, drejer sig med de synkende lysraketter. Indtil alt igen er mørket, endnu mørkere end før. Man kan end ikke længere se omridset af bakken.

Vi går igen op ad bakke. Vi må snart nå overgangen til Caius-dækningen. Der skal her være et uroligt hjørne. Hvert andet øjeblik skal der her falde artilleri for at vanskeliggøre vores genforsyning. Men indtil nu har her været roligt. En skøn varm nat. Det er formentlig kun den sene aftens stilhed. Der kan netop høres et geværskud langt til højre, slet ikke i vores afsnit. Med dumpe, men høje smæld eksploderer to håndgranater. Lyden forsvinder uden ekko. Sådanne episoder gør stilheden endnu mere følelig.

Så – et afskud derover samtidig med et hvæsen i nærheden af os, over os, bag os – øv, de ligger længere end kommandostationen – to shrapnel oppe i luften. Man dukker hovedet en smule.

»Franskmændene er vågnet op«

Han må gerne fortsætte med at skyde mod området bag os indtil vi er nået forbi Carius-dækningen . . .

Vi synes at være nået frem. Til højre en grav, åbenbart bag den gamle vej mellem Maronvillers og Nauroy.

»Er her nogen?« råber vi. Ingen svar. Så – igen to shrapnels på samme sted.

»Her! Post!«

Der kommer nogen gennem graven, helt langsomt, frem mod os.

»Hallo, kammerat, er det her Carius-dækningen?«

»Hvad siger du?«

»Om det her er Carius-dækningen?«

»Ja, der er en dækning her. Andre længere fremme«

»Er det så Carius-dækningen?«

»Hvad der ligger foran, ved jeg ikke!«

»Vi har ikke tid til det her! Hvordan får det frem herfra?«

Så kommer en anden, som vi i mørket ikke kan se, og fortæller, at det her er Carius-dækningen, og at det fremad gik over vejen og lige frem ad stien, der i en bue går mod højre og bringer os frem til venstre gravfløj af venstre kompagni.

Vi går altså videre. Først over vejen. Det er dog forbandet mørkt. Er vi på vejen? Eller er vi allerede på den anden side? Der er lige så meget kridt her, som det opkastede ved Carius-dækningen. Stop, her er en mørk stribe. Det har formentlig tidligere være kanten af vejen. Og her er stien tydeligt at se som en lysere streg. Tydelig? Vi er næppe gået 20 skridt før vi er i tvivl om, vi stadig er på rette vej. Mellem kraterne ser alt ens ud. Krater ved krater overalt. Den ene nær kanten af den anden, og på randede må vi balancerer videre. Vi vil engang gå et lille stykke tilbage for at finde vejen frem ...

Så bryder på én gang helvede løs! Et lag lander netop på vejen; det tror vi i det mindste. Så kryber vi allerede sammen i en temmelig dybt hul, som vi øjeblikkeligt instinktivt er hoppet ned i. Sprængstykkerne suser ned i jorden. Så – endnu et lag. Forbandet svineri! Kan man da ikke komme væk herfra? Nej, det er nok bedre at blive liggende. Og igen fire granater, ganske vist længere væk, på den anden side vejen ved Carius-dækningen. Ved siden af mig ligger en tilsyneladende fuld madbeholder og enkelte patronbånd . . . Uha, dette lag ligger allerede igen bagved.

Vi kommer op. Omkring os stiger lysraketter op. Virkelig rundt om: foran, til venstre, til højre, bagved. Det er da meningsløst. Hvordan har der stige lysraketter op fra retning af kommandostationen?

Der ligger heller ikke kommandostationen!

Hvad? Bu rammer den tretten! Der ligger ingen kommandostation. Hvor så?

Nå, så alligevel derovre!

Derovre? Det er da »Luginsland« ...

Det viser sig i hvert fald, at vi begge bogstaveligt ikke mere ved, hvad der er frem eller tilbage, som vi kravler ud af det forbandede krater. Man kan ikke længere skimte Hochberg mod himmelen. Raketterne flyver væk fra os eller imod os. Vi kan ikke længere se forskel. Vi er altså fuldstændig forvildet. Altså først tilbage til vejen! Man kan dog se bedre under dette raketskyderi. Her, to skridt til venstre, der ligger vejen, ingen tvivl om det.

Men til højre eller til venstre? Men den stiger tilsyneladende til højre. Altså går vi et par skridt til venstre for at lægge vejen fast ... rigtig, det er alt i orden, og vi kan roligt følge stien, der nu er klart synlig.

Til højre sprænger granater ved »Seestern« - højre bataljons kommandostation. Fremme over den forreste linje falder ingen ild. Men her i baglandet sprænger det overalt. En hund strejfer rundt på markerne uden at ænse os.

Pludseligt knalder det bag os. Ok, der står minekaserne altså, som begynder at hoste. De står der ved vejen, så vidt man ved. Dens granater trækker en hvislende, lysende kurve på nattehimmelen. Derovre falder de ned, flere gange kan man se dem lyne rødt op, og et højt brag ryster bakken. Det er altså også surt derovre.

Vi fortsætter op ad bakken og kommer forbi fuldstændigt ødelagte træstubbe, der på kortet er angivet som en lille skov. Pludseligt står vi foran udmundingen af en flad grav, der efter nogle få skridt bliver dybere. Den synes ikke ret god. Bukkede og halvt begravede bølgeblik ligger på kanten. Væggene er på steder fuldstændig forsvundet under beskydningen. Lige til højre når vi kompagniførerens dækning. Vi sveder frygtelig og tage derfor vore stålhjelme af. Så klatre ved ned i den beklumrede luft i dækningen. Pokkers! Så rammer man igen hovedet på en bjælke eller et eller andet. Og »gelænderet«, som man håber sidder på noget af metal til højre, er også lumsk. Tingesten er løs. Og nedefra skriger en eller anden: »Hvem har igen revet skorstenen af?« Man træder på en stålhjelm, støder på et eller andet og når til sidst i totalt mørke til en trappeafsats. »Er vi allerede nede?« - »Ja, men nu ligeud«, siger en eller anden. Det er forbande svært i total mørke at gå ligeud. Man kan ikke engang se ham, der snakkede. Aha, så støder man på et forhæng eller nærmere en sæk. Og så kan man se et tændt lys igenem.

Man slår sækken til side og står i »salonen«. Kompagniføreren sidder i al sin jordelige munterhed på en lille buk med en hoben kort, befalinger og meldinger på bordet foran sig, der består af brædder sømmet fast til dækningens væg, dårlig en underarm bred. Derudover brænder og stinker en sydende karbidlampe, hvis udækkede flamme blænder øjnene. På »bordet« står desuden et flaske mineralvand og et halvt fyldt glas. På væggen hænger to signalpistoler, et kort over stillingen, en gasmaske, to »ungdomstryk« og et snavset postkort, hvorpå man til sin store overraskelse kan næse »Godt Nytår!« (i den varme!). På en hylde står flere kasser forskellig farvede lyspatroner, hvis beholdning som et irriterende tidsfordriv, hver dag skal indberetning. Desuden er der her to kogekar, et drikkebæger, en stålhjelm, to cigarkasser og et halvt brød. Bag ryggen på kompagniføreren står begge etagesenge. Megen plads er der ikke. Heller ikke til fødderne. En spand, en stor dåse Bismarck sild (som vaskefad), forskellige sandsække med ukendt indhold, flere stålhjelme, en ammunitionsboks, to kurveflasker og anden forskellig hindringer, der begrænsede bevægelsesfriheden.

På trods af den ringe plads står tre mand ved kompagniføreren, der tilsyneladende bliver orienteret på et kort før en patrulje. I indgangen, lige bag sækken, sidder også en eller anden på sin tornyster. Hyblen er helt fuld! I øvrigt er endnu en mand på vej ned ad trappen.

Løjtnanten ryger. Hans oppasser, der sidder på kanten af sengen, ryger ligeledes, så tobaksrøgen udgør en skarp konkurrent til karbidlygten. Løjtnanten spørger, hvad vi vil. Vi svarer. Han frigiver de tre mand. Han læser befalingen. Vi bede om noget at drikke, og får en flaske mineralvand, som vi er meget glade for, og desuden en cigaret. Så kommer en og meddeler, at maden er kommet og går igen med en ordre til delingsførerne. Løjtnanten skriver sin melding. Der kommer en underofficer og spørger, om posten på venstre fløj igen skal stå på samme sted som tidligere. Vi får vores melding og kravler tilbage op ad trappen. Ovenfor hullet står en og råber: »Er det dig, Meier?«. »Nej!«. »Har Meier da allerede hente patronbåndene?«. De ved vi ikke, og derfor kommer ham deroppe os i møde...

Endelig er vi udenfor. De er stjernehimmelen over os, men ingen måne. Enkelte granater flyver mod de bageste områder. Luften er dog friskere her oppe, selvom det lugtede af krudtrøg fra lysraketterne og efter rådne ting og fordærvet konserverrester, men også efter klorkalk og endda en smule efter latrin. Det er en lunken, men ubehagelig stank, der hvilede over gravene, ikke ret kraftig, men desto mere gennemtrængende.

Vi går videre, da vi vil orientere os over »Seestern« på vejen tilbage. Til venstre holder graven op, men her arbejdes der. Vi møder bekendte og sludre. Men er helt lystig, om end man også forbander skidt her foran. Frem for alt vil man vide, hvad der er af nye rygter. Ganske vist siger alle, at de ikke tror på rygter, men i virkeligheden klamre alle sig til halmstrået, når svage rygter går om en snarlig afløsning. »Afløsning« er her trylleordet, der bringer selv det roligste menneske i ekstase. Men ingen ved noget. Og dermed er der fri bane for, at man afhænger af nogle rygter. Med det fortsætter vi forbi den stille post, som stirre ind i natten med stålhjelm på hovedet, gennem arbejdsgruppen, forbi indgangen til en sappe og dækningshuller i retning af højre fløj. På højre fløj er tingene endnu mere afdæmpet, forsigtigere, da man her ligger tættere på fjenden, som da også, som vi passerer, frigjorde noget af hans rationerede raseri med enkelte geværgranater, hvis splintr suser omkring.

Vi forhører os om den berygtede Thomsen-dækning og har dermed igen forladt graven. Vi fortsætter langs ordonnans kæden, der går gennem en tidligere mindre skov frem til Seestern, flere steder temmelig generet af træstubbe og grene. Ved Carius-dækningen brager det igen. Men også netop foran os ligger shrapnel ild ved indmundingen til et stykke grav, der efter udsagn fra en medfølgende ordonnans, går fra Seestern mod ordonnanskæden,

Ordonnanserne ligger ofte sammen med M.G.-stillingerne. Ofte har de gennem længere tid intet at bestille, men når noget er i gang, er deres job ikke behageligt. Skal de i dagslys afsted, kommer de øjeblikkeligt under beskydning fra franskmændenes maskingeværer, der dog altid kommer for sent. Først kommer enkelte skud, der langsomt bliver hurtigere efter hinanden og til sidst lysere som »rrrt«. Inden da, skal man være kommet i dækning.

Over os flyver fire granater, hvis afskydning vi har hørt. De lander mellem Seestern og os, men eksploderer ikke, eller også brænder de ud. Det har en underlig luft. Er det gas? Så kommer igen nogle flere. Samme luft. Naturligvis er det gas. Man kan nu se lidt bedre og kan genkende skyen på jorden. Der kommer igen fire, lidt kortere. Og så igen fire. Det er næsten vindstille. Man kan allerede lufte noget sødt. de kommer igen kortere. Vi så – så hurtig som fanden – anlægge gasmasker. Så sidder vi i terrænet og lytter. Skydningen fortsatte uden op-hør og går meget hurtigere videre. Hvert lag på 4 skud kommer med korte mellemrum med en påfaldende stille hvislen, og, synes det, ikke med særlig stor hastighed, lander og eksploderer endnu mindre støjende. Se kan vi næsten overhovedet ikke med maskerne på, og derfor bliver vi siddende 20-30 minutter varer skyderiet. Jeg tænker på vores første motorbriller og næseklemmer, der blev leveret til os i Vogeserne, samme med en lille flaske, der næsten altid gik i stykker. Det var vores »gasbeskyttelse«. Jeg husker også, hvordan franskmændene for første gang beskød os med tåregas. Det var små messinghylstre med en længde som det dobbelte af en signalpatron, og som også blev afskudt fra et signalgevær og i en helt flad bue. De fløj mellem de ødelagte grantræer og spræng med et knald, som åbnede man en flaske vin. Så bredte der sig en duft af frugtbolsjer og snart stod tårerne i vore øjne. Vi beskyttede os bag motorbriller og var derfor ikke særlig generet, så vi tog den historie temmelig let. Senere erobrede vi nogle sække med disse tåregasbomber, som vi med deres egne gasgeværer øjeblikkeligt og i rigelige mængder sendte tilbage til franskmændene. Det ophidsede ham dengang i en sådan grad, at han opførte sig som hysteriske børn og som forrykte beskød vore skydeskår. Ak ja, det have været en hel anden tid, dengang i de skønne Vogeserne. Nu sad man her i Lusechampagne, ville gerne i seng, men kunne ikke. Men man engang senere snakker om det, er jeg overbevist om, at det ikke vil forekomme så slemt.

Skyderiet hørte op og gassen sivede langsomt væk. Vi skår en lille bue om en sænkning for at nå frem til Seestern. Jeg træder på kanten af et krater, hvis bløde kan straks giver efter, så jeg med den bløde jord rucher ned i den. Også min kammerat mister fodfæstet og kommer lige efter. Jeg knæler nede i bunden mellem værktøj og bjælker, og der er en, der straks begynder at bande. Vi har været skyld i at hele indgangen til en tunneldækning igen er styrtet sammen. Derfor de nødvendige forbandelser. Der er nemlig to mand beskæftiget med at lave en ny dækning til et maskingevær eller en minekaster. Vi beroliger dem og styrer i retning af Seestern. Denne dækning, der er en tunnel, liige4r mellem fyrretræer og giver intet venligt indtryk, ikke mindst fordi der over dette område hyppigt ligger artilleri af enhver art.

Vi vender senere hastigt tilbage mod vores underbringelse, der går under det ringe tillokkende navn »Hundehuset«, men trods dette slet ikke var så værst indrettet – man kunne slikke sol i løbet af dagen, og opholdet kunne med det daglige arbejde på transportsakten under vejledning af bataljonens stabsofficerer, have været helt gangbar . . . havde det ikke været for den forbandede krig!

* * *

Den ... blev jeg sendt til minekasterne. Fire af disse skulle være indbygget til venstre for Carius-dækningen på den anden side vejen. Jeg havde tit gjort vejen til stillinger ved Carius-dækningen, men havde aldrig set vore minekastere, og alligevel skulle de ligge i nærheden. De første transportgrupper til kampstillingen gjorde sig klare, mens jeg alene gik frem. Der var fuldstændig stille, som jeg drog afsted. Men kort før Carius-dækningen lå jeg pludseligt midt i en granatsalve og lå da også hurtigt flad som en pandekage i en kummerligt lille hul. Det kom så pludseligt, at jeg bagefter næsten ikke kan forestille mig, at jeg endnu mens jeg netop var gået fredeligt oprejst, pludseligt havde hørt en kort hvislen og den første granat eksploderer, lå på næsten samtidig med at de tre andre skud faldt. Man går formodentlig i et stadig »alarmberedskab«. Det var i øvrigt godt, at jeg lå ned, for sprængstykkerne susede hen over mig. Man skød åbenbart her med fintfølende brandrør, så der derfor ikke opstod større kratre. Jeg afventede ikke næste lag, men sprang øjeblikkeligt i retning af Carius-dækningen, som jeg dårligt havde nået som næste sending fyldte luften med skudt og krudtrøg. Der fulgte et tredje lag; så klatrede jeg ud og løb til venstre ad vejen Maronvillers – Nauroy. I starten bemærkede jeg intet, der kunne ligne en dækning, som jeg under dette skyderi så længselsfuldt søgte. Men så opdagede jeg, som jeg kom til en lille skråning, et firkantet hul, de var dækket af et fletværk af lyse strimler af stof,

»Hallo!« råbte jeg. »er der minekastere her?«

»Her!«, svarede man med en underjordisk stemme, åbnede fletværket og lod mig klare ned. Graven var allerede fyldt med mennesker, som lavede et eller andet, eller gjorde kokekar færdig. En gang forbandt de forskelli-

ge minekasterstillinger og de to indgange. Alt var dækket af bølgeblik eller brædder. Alt var derefter dækket med hvid kridt, så hele anlægget selv på nært afstand kun kunne findes, hvis man viste, hvor det lå. På steder var loftet gennembrudt af hensyn til lys og ventilation ved at undlade to stykker bølgeblik, og disse huller var med det nødvendige tøj og med malet træfletværk så godt skjulte, at de end ikke dukkede op på vore egne flys fotografier.

Jeg afsluttede min opgave og besøgte så en ven, som bragte mig med ned i en dækning. Den var ikke særlig dyb og meget begrænset i størrelse, men var allerede i gang med udvidelsen. Som vi igen kom op, anbefalede man mig at blive et øjeblik, da der netop skulle skydes.

Mandskabet gjorde klar ved minekasterne, der var lidt foroverbøjede og med sigteskjoldet fjernet. Det var kun lette minekastere, men de så vidunderlig ud. En underofficer løb rundt med kort og tabeller, gav med en bemærkelsesværdig selvfølge ordre i tal og afprøvede indstillingen af hver enkelt hans sine minekastere. I en kort tunnel sand andre folk og hentede miner ud af kasser, som de i skruede forskellige nøgler. Snart lød det overalt: Færdig! Delingsføreren gav nogle anvisninger, og jeg måtte træde ind i en tunnelindgang. Herpå blev der laet, afskydning befalet og skudt. Der var fire skud. Afskud og knald var ikke særlig høj. Manøvren gentog sig flere gange, så hver minekaster havde skudt 6 gange. Så blev de hurtigt rengjort og igen dækket til.

Det hed sig, at nu ville der snart komme svar derovre fra. I øvrigt havde infanteriet ønsket, at man sendte et par hævnminer der over mod et mål, man havde observeret om dagen, og som minekasterne var indskudt imod. Pludseligt begyndte et heftigt knalderi; franskmændene sendte lag efter lag, hele tiden fire skud, forbi os, så vidt vi kunne høre. Det hele eksploderede med frygtelig larm et eller andet sted. Alle trængte med det samme ud igen, og kikkede gennem fletværket. Jeg så nedslagene fra de franske granater i naboregimentets afsnit et lille stykke tilbage på en lille bakke. Man kunne endda i den ret lyse nat se det op hvirvlede kalkstøv.

»For pokker«, sagde man, »franskmændene er da igen rigtig vred på os! Det er nemlig svaret p vores skyderi«. »På vores skyderi?«, spurgte jeg ret dumt. »Javel, på vores skyderi! Franskmændene har nemlig endnu ikke fundet os, selvom vi allerede har skudt om dagen. Hver gang vi har generet ham, sender han sin vrede derover. Der står nemlig naboregimentets minekastere. De vil nok ikke være os ret venlig stemte, da de hele tiden må undgælde for vores handlinger. I øvrigt vil de, så vidt jeg ved, trække sig væk derfra . . .« Selvom vi tænkte på de andre minekastere, kunne vi ikke lade være med at grine af franskmændenes energi.

Under disse omstændigheder levede minekasterne ærligt et godt liv. De fik i midlertidig af og til deres ladninger derovre fra, hvilket hele området ved Carius-dækningen bar tydelig præg af. De var derfor hele tiden forsigtige og lod sig om muligt, overhovedet ikke se om dagen. Selv spor af adgangsvej til denne stilling blev hver nat fjernet, så intet kunne afsløre dem. De ulemper og hvad der ellers fulgte med dette, gjorde sig imidlertid godt betalt.

Til sidst beroligede franskmændene sig igen, og jeg var netop ved at tage afsked, da jeg så en transportgruppe ankomme. Der opstod et ihærdigt frem og tilbage. Der blev modtaget ammunition og kasser, der stuvedes væk, og med langt større interesse styrtede man sig over madbringerne. Feltflasker, brød, feltportioner og postsække, der allerede var i postsække var fordelt på gruppeniveau. Alle, der havde bestilt noget i kantinen, fik en pakke med cigarer eller lignende. Og mens man pustende samledes om maden – det var en »middag«, der i det mindske lugtede godt af flæsk – var enkelte allerede i gang med at fordele posten. Å kom igen nogen ind med brød, ost og – man tror det næppe – en røget skinke . . .

Det var de skønneste øjeblikke under stillingslivet: når man indstillede krigsaktiviteterne, når man fordøjede en god og rigelig mad ved hjælp af en cigar eller en pibe tobak, og man hertil kunne gennemlæse sin post . . . så var der virkelig fred.

Jeg tog nu endeligt benene på nakken, og fandt efter disse »familiebilleder« særlig smertefuld, at jeg midlertidigt var kommanderet væk fra mit kompagni. I skødet af sit eget kompagni, som sørgede for en, følge man sig først rigtig beskyttet af sine gamle kammerater. I kompagniet har du det bedst!

* * *

En officer, der havde ansvaret for gasbeskyttelse – Gas-Offizier – sad i en lidt undersænket bræddehytte og røg en meget stor Bremer Brasil cigar (fredstidspris 30 pfennig i indkøb, sagde han). Da denne episode er sand, vil jeg ikke nævne navne, og simpelt hen kaldt G.O. go Meyer Han røg sin cigar md stor ubehag, hvilket ikke skyldtes cigaren, men det at franskmændene gennem 5 minutter havde skudt gas mod de bageste områder. For dermed måtte G.O. træde i funktion. Han skulle tælle granaterne. Desværre havde han allerede, troede han, alt otte forkert. Hovedsagen var imidlertid, at han rent faktisk var tilstede, så det gik ordentligt til. Han kunne ganske vis ikke opfange granaterne, og kunne heller ikke løbe omkring om kontrollerer, at hver eneste mand havde iført sig gasmaske korrekt, eller i det mindste havde masken parat – men hvad skulle en gasofficer så?

For ham selv bestod ingen fare. Vinden drev gassen væk fra ham. Men han ønskede inderligt, at det vanvittige skyderi ville få ende . . . og rigtigt, så var det allerede forbi.

Når gassen først var trukket væk, ville han lade sig nøje underrette om, hvor skuddene var gået hen. Inderst inde havde han det stille håb om, at det var i naboafsnittet. Så ville det ikke haste så meget, selvom en god melding også i dette tilfælde aldrig fejlede i sin virkning på foresat myndighed. De måtte i øvrigt være faldet tæt på skillelinjen.

Foreløbig trak han den obligate blækpen og skrev på en meldeblanket, hvad han indtil vidste. Når to meldinger nemlig efter hinanden nåede frem, den ene som supplerende af den første, så det meget mere roligt ud.

Hvis han kun kunne fastlægge, tænkte han, hvilken type gas der egentlig var anvendt . . .

Han sad endnu og skrev, da gas-underofficeren kom ind og meldte, at der 300 meter derfor mellem granerne lå en gas-blindgænger.

»Også det!«, skreg G.O. »men det er da umulig! Det er sikkert en brisantgranat!«

»Nej, Hr. Løjtnant, det er gasammunition. Vi lå der i nærheden, og den kom med et helt lag«

»Nå godt, så må vi derhen . . . ligger den ikke i naboafsnittet?«

»Det er muligt, men jeg ved det ikke«.

G.O. gør sig færdig og følger efter sin underofficer. Først for fornyeligt var der kommet nye forskrifter over behandlingen af fjendtlige gas-blindgængere. I hovedet gennemgik G.O. disse . . .

De var fremme. »Der ligger bæstet«, siger G.O. Her forløber regiments- og divisionsskillelinjen. »Fandens, hvor tæt havde de tilhørt naboen! Sådan et uheld! Al det papirarbejde, der kunne ud af det her!«

»De drejer sig højest om to meter«, siger underofficeren, »vi kunne rulle der derover?«.

Det var dog for meget for en G.O.'s samvittighed (i det mindste efter nogen overvejelse).

Så undersøgte han tingesten. For at kunne rubricere fundet, havde han straks medbragt et skema over den hidtil kendte fjendtlige gasammunition med instruktive afbilleder. Desværre var denne udgave ikke iblandt. Dette »E« var ikke mærke på nogen af de kendte gasgranater. Farve og bogstav blev derfor noteret. »Gas-blindgængere skal øjeblikkeligt graves ned«, registrerede G.O. fra sine forskrifter. Altså greb han spaden og kulede genstanden ned. Som gravsten blev der opsat et skilt, hvor der omhyggeligt med blæk stod skrevet: »For-sigtig! Blindgænger!«

Så gik han tilbage til sin dækning og skrev endnu en melding om det generelle nedslagsområde og samtidig om tilstedeværelsen af en blindgænger.

En ½ time senere ringede telefonen ved G.O. Det var hans forsatte stab.

»Goddag, Hr. Meyer, jeg vil kun meddele Dem, at i Deres afsnit i eftermiddags har ligget gasbeskydning sted, for omkring en time siden. Vi har herfra observeret det. Sig mig, har De slet intet bemærket?«

»Javel, jeg var selv i nærheden«.

»Ja, og hvorfor har vi så ikke fået en melding? De må dog vide, at hver eneste gasskud, selv den mindste, straks skal meldes hertil . . .«

»Min melding er afgået herfra straks efter skydningens afslutning og må på 10 minutter være nået Dem«.

»Ja, så forstår jeg intet! Få endnu engang fat i deres ordonnans . . . ! Ellers går det godt? Sker der ellers noget?«

»Nej, alt er i orden«.

»Nå, men så på gensyn. Og så i fremtiden øjeblikkelig melding, altid øjeblikkelig. På gensyn?«

Et kvarter senere ringede telefonen endnu engang.

»Er det Dem, Meyer? Altså bedste Meyer, jeg har nu Deres melding, men der er ikke nok! Under den sidste telefonsamtale har jeg udtrykkelig gjort opmærksom på, hvad der skal meldes. De skriver blot; omkring så og så mange skud fra det og det batteri, og så et helt ubestemt område. Alt der var i Deres regimentsafsnit, det vidste vi allerede uden Deres melding. Jeg anmoder Dem indtrængende – omgående, men virkelig omgående, a indhente det manglende. Også Punkt 4 og 5 på meldeformularen . . . Hvad siger De . . . Ja, ja, så der det jo godt; ja anden melding er længe undervejs. Ja, ja, naturligvis Meyer, det ved jeg jo, at De først måtte fastslå . . . så kommer den manglende . . . Kan D have det godt! På gensyn!«

Leutnant Meyer sugede stadig på sin Brasil.

Efter 20 minutter havde G.O. og hans cigar forladt dækningen for at se sig om i omegnen. Han var måske kommet 300 meter væk, da en eller anden kom løbende efter ham og råbte: »Hr. Løjtnant, telefon!«

»Hvem er det nu igen?«

Det var naturligvis igen den foresatte gasmyndighed. Altså returnerede Meyer i forhøjet tempo, som var ham meget pinlig, tilbage og meldte sig ved apparatet.

»Et øjeblik, Hr. . . bliver kaldt«, sagde man ham gennem røret. Og efter en tid meldte herren sig:

»Er det Leutnant Meyer? ... Det drejer sig efter Deres melding altså om en hidtil ukendt slags gasammuniti-on. Jeg vil straks komme til Dem, så De kan vise mig granaten. På gensyn ... Hvad så? De har gravet granaten ned? For himlens skyld, hvorfor da det? Nå sådan, ja forskrifterne lyder sådan ... Men ved De hvad, Meyer, så graver De den op igen! Ikke sandt? Altså, jeg kommer i løbet af eftermiddagen, sagen er jo vigtig ... På gensyn!«

»På gensyn«, sagde Meyer, bevæbnede sig med en spade, opsøgte igen stedet, gravede meget forsigtigt granaten fri så den meget langsomt kom til syne, lagde den oven på jorden, og vendte igen tilbage.

Det blev altså ikke den eftermiddag til et besøg hos nabokommandostationen. Derfor var en ny Brasil nødvendig. Meyer havde åbenbart forbindelse til tobaksbranchen.

Meyer sad og ventede og røg stadig mere, som tiden gik. Det blev snart for sjovt! Hvor længe ville han lade vente på sig? Til sidst besluttede han sig til at forespørge om hans »chef« overhovedet stadig ville komme. Han ringede altså. Han havde planlagt en maskekontrol ved en længere bagved liggende enhed, gik det an...? Man svarede, at det kunne han roligt gøre. Hr. den-og-den kunne desværre ikke længere komme på grund af anden hastende forpligtigelse. Granaten løb vel heller ingen steder.

Godt, Meyer fyldte sine lommer med cigarer og efterlod sin »adresse« til besøg hos hans to venner, og sad snart fornøjet med et spil skat og ben beroligende Brasil ...

Til alt held havde denne dækning ingen telefon, så der ikke var risiko for personlige henvendelser. Men hvad der kan ske, vil ske. Meyer havde netop vundet en hånd og var ved godt humør, da hans ordonnans kom ind og meldte, at han var blevet ringet op af hans foresatte stab angående gasgranaten.

»Jaså«, sagde Meyer, »på grund af gasblindgænger. Og hvad så yderligere ...?«

»Hr. Løjtnanten skulle ringe straks«.

»Og de sagde, at De skulle opsøge mig med det samme, ikke sandt?«

»Javel, Hr. Løjtnant«

»Det var også det korrekte at være ... Altså, desværre mine herrer, hvis De vil havde mig undskyldt et øjeblik. Det drejer sig om en gasblindgænger ...«

Meyer gik meget munter tilbage til sin dækning, selvom han gerne snart ville vende tilbage til sine venner. Så lod han sig forbinde med den vedkommende stab.

»Åh ja, Meyer. De er den, jeg søger. Der er kun en detalje: De har vel igen begravet blindgænger?«

»Javel, med det samme!«

»Jamen så er jo alting i jorden. Andet vil jeg ikke. På gensyn!«

Meyer tog sin spade og gik igen hen til blindgænger for at gøre det, han netop for at undgå yderligere omstændigheder, havde meldt allerede foretaget. Med den tilbørlige forsigtighed og den dermed resulterende langsomhed, blev blindgænger igen lagt til hvile i jorden. Forhåbentlig fandt dens sjæl nu til ro, tænkte Meyer, for så får jeg også fred.

Meyer havde i virkeligheden længe holdt roen, hvad man kan tilskrive indflydelsen af en god Brasil cigar.

Det for sent til yderligere skat, da nattjenesten snart skulle begynde. Meyer satte sig derfor ned for at gennemlæse, hvad der hidtil var kommet af informationer om fjendens gasammuniti-on, så ha næste morgen ville være underrettet.

Om morgenen vågnede Meyer på sit træuld med tanken om, at hans foresatte gasofficer snart ville komme. Altså gik han endnu engang til grantræerne og gravede endnu engang forsigtig og langsomt gasgranaten fri igen. Han havde efterhånden erfaringen. I øvrigt kunne han fastslå, at det malede »E«, som i går kunne læses, nu var forsvundet. Måske under indvirkning af jorden. Muligvis også, at det aldrig havde eksisteret, og at det kun af tilfældigheder var opstået som tegn.

Det var en herlig sommermorgen, der imidlertid igen blev ødelagt af gasmeldinger og egne beskyttelsesforanstaltninger. I øvrigt kunne han ikke gå derfra, da han jo hvert øjeblik kunne vente at skulle føre den herrer til blindgænger.

Der kom imidlertid ingen. Til sidst spurgte Meyer telefonisk. Han havde igen opgravet granaten, fortalte han.

»Men hvordan kunne De også gøre sådan noget, Meyer. De må øjeblikkeligt begrave den igen. Hvad tror De, hvis der sker et eller andet! Jeg kan ikke foreløbig komme til Dem. Altså må De lade den ligge så længe«.

Der gik tre dage og Meyer begyndte at få det ufornuftige håb, at man kunne have glemt granaten. Ja, Goddag! Han havde forregnet sig!

Den fjerde dag kom den altid lange savnede befaling til afløsning. Alle var optaget af hastige og glædelige gøremål, bortset fra dem, der havde ansvaret for det materiel, der skulle overleveres. Dette omfattede også Meyer på grund af beskyttelsesmateriel, der skulle blive i stillingen eller i depotet.

Pokkers, og så i sidste øjeblik kom endnu en befaling fra den foresatte stab om, at blindgængerer skulle overdrages, og at dette skulle ske personligt til gasofficeren fra det afløsende regiment. Han førte altså den nye herre til stedet, hvor skiltet med »forsigtig, blindgænger!« havde stået. I mellemtiden var den af beskydning eller på anden måde blevet slynget nogle meter væk. Det kostede noget besvær inden den rigtige placering igen var fastslået, hvorefter den forsigtigt og ro endnu engang blev gravet fri og forestillet for den afløsende officer. Nu kunne man på den underskrevne overdragelsesformular tilføje »en blindgænger«.

Granaten blev i øvrigt af forsigtighedsgrunde igen begravet af Karl Mayer, som nu sagde: »Sådan, det røvhul. For min skyld kan du blive liggende til du rådner op!«

Senere, da han forlod den afløsende, ønskede han ham held og lykke med hans kort og meldinger om blindgængere.

Og som han tændte sin Brasil og begav sig tværs gennem området mod Schwerin-Lager, kastede han et sidste skjult blik på granerne i retning af gasblindgængerer og glæde sig over, at den for ham personligt var historie.

* * *

Der var overhovedet ingen rolige dage på Hochberg selvom meget også forekom komisk, og man trods alt også havde grinet. Under alle omstændigheder glædede det os alle, da den længe savnede ordre til afløsning med Reserve-Infanterie-Regiment 72 indløb. Den begyndte om natten mellem 16. og 27. august og var afsluttet den 29. om morgenen, så kun de sædvanlige efterkommandoer stadig befandt sig i den gamle stilling for at kunne svarer på alle eventuelle spørgsmål, der måtte være tilbage.

Vi blev underbragt i Schwerin-Lager, de lå ved vejen la Neuville – Couroy mellem fyr og birk, der stod i den større sandjord. Det regnede. Derfor var vi heller ikke overrasket, da vi opdagede at underbringelsen var alt for utilstrækkelige. Ved os regnede det overalt gennem de tynde løvhytter, der kun utilstrækkeligt var overdækket med stykker af tagpap. Det var meget ubehageligt. Byggemateriel var slet ikke til at opdrive.

Vejret blev ganske vist stadig ekserceret og afholdt inspektioner, men derimod havde vi om aftenen dejlig ro. Vi arrangerede med hjælp af rigelig øl kompagnifester, der af den opdelte regimentsmusik, til langt ind i natten underholdt med deres vidunderlige musik. Man sang, man skænkede op, musikken spillede, man fik i kæder i lyset af flakkende stearinlys, man holdt taler, man råbte støjende hurra for en eller anden – kort fortalt: man levede igen! Enten fandt festerne sted under åben himmel på et afmærket område, eller når det regnede, under store telte, fremstillet af feltflager fra hele kompagniet. I la Neuville blev der endda afholdt koncert, som vi i dette vildnis hørte på som en åbenbaring. Derudover var der en kabaret og en biograf. Kære du, hvad vil du mere?

Den sædvanlige indførelse i afsnittene foran os fandt sted. Den 8. september om aftenen indløb befaling om, at vi fra den 11./12. september skulle afløse Regiment 101 fra den saksiske 23. Infanterie-Division. Vi traf forbedrelser, men den 9. september blev ordren trukket tilbage. Endnu engang gik skæbnen forbi os.

Vi forbliver endnu en tid. Vi modtog erstatninger og eksercerede flittigt videre.

18. Flandern

Herligheden i Schweriner-Lager var slut. Bestemmelsessted skulle ikke, som vi alle håbede, Italien, men Flandern, skuepladsen for de frygteligste slag i verdenshistorien. I løbet af formiddagen den 29. september blev bataljonerne indladet i Neuflize. Turen gik over Rethel, Liart, Hirson, Mons, Audenarde. Som dagen den 30. september brød, befandt vi os allerede i flamske rige.

I Iseghem [Izegem] blev vi udloset. På banegården sod vi en tid, inden turen gik videre. Vi vidste ikke, hvorhen vi ville blive ført, og bekymrede os heller ikke om, hvordan vi kom der. Det var andre folks problem. Officerer stod omkring, kikkede på kort, rekvirerede ordonansers og instruerede dem. Vi forsøgte på deres reaktion at læse, hvad der var løs. En af dem kom hen til os og spurgte efter den eller den, og om denne eller hinde var i orden. Vi erkendte præcis at der var noget i støbeskeen. Som han igen ville gå tilbage, spurten en af os spøgfuldt: »Kommer vi i hvil her, Hr. Løjtnant« - »De kan hvile Dem her!«, råbte han tilbage, »her er luften tyk!«. Det kunne man virkelig se. Banegården, hele byen, alt så nedslidt og medtaget ud, som resultatet af de mange militærtransporter. Og man kunne også høre det. I det fjerne rumlede og buldrede artilleriet hele tiden uden pause.

»Altså, hvis de endnu ikke ved, hvorhen vi skal«, sagde en, mens ham med hovedet pegede over skulderen, »der, hvor de skyder, der komme vi vel snart hen«

»Gør færdig!«

Når jeg hører en eller anden råbe »Gør færdig!« tror jeg mig tilbage i graven. Endnu i dag får de ord, sagt i det rigtige toneleje, det til at ryste i alle knogler. Det sker kun for dem, som selv har oplevet, at man under det korte hvil på en varm marchtur, afventer denne forhadte kommando, der igen ville jage alle op og drive dem frem, eller modsat, så den som en forløsning, når man en kold morgen stod på en kold landevej og ventede, og dårligt vidste, hvad der skulle ske, eller endeligt, hvor glad det lød for os, når endelig alle var samlet og det gik i retning af et kvarter.

Vi gjorde os altså færdig. Bagagen måtte også snart være færdig. Med megen råberi, hamren og raslen med kæder havde man siden ankomsten koncentreret sig om losning. Vogne blev skubbet ud, heste spændt for, bunder af hø læsset, og mellem alle heste, vogne og bagagen sad underofficerer og forsøgte at bringe orden i virvaret.

Vi efterlod dem og marcherede vider. Over Rumbleke gik det over Roulers. Området var slet ikke så værst. Landskabet var en smule hjemlig: Nordtyskland. Og selvom husene står tættere på hinanden, vi ikke har dem så røde, så minder de alligevel på en eller anden måde om noget hjemligt. Ligger det måske på indbyggerne? De talte flamsk og man kan godt gøre sig forståelig. De kikker også anderledes på os end franskmændene, og de er os ikke så fremmede i væsen. Det syntes jeg allerede dengang. Det havde alt sammen været langt bedre, hvis man ikke havde kunnet høre det evindelige skyderi, og lastbilerne og flyene og motorcyklerne og kolonnerne – alle tegn på en travl omegn.

Efter Roulers kom vi i en lejr, kaldt Most-Lager. Det var korrekt, at der her var enkelte barakker, og mænd lå heri. Men i øvrigt camperede vi bg hække, hvor også hestene var bundet. Og vi lå her tæt sammenpresset for selv hækkenes var eftertragtede, og man kappedes om dem. Ingen måtte vise sig i åbent terræn, da det vrimlede med flyvemaskiner.

Hvad skulle vi gøre? Hvad man i en sådan situation altid gør, så snart man vidste, hvor man skulle overnatte: vi spiste. Herunder så vi den skønne aftenhimmel, der hævdede sig klart og højt over Flanderns poppel træer.

Fuchslöcher hinter Göße 100. 1917

Af fjenden kom der her en hel sværm af ly. Fra højre kom vores racende. I dette område var der nyligt ankommet en ny kampseskadrille, som vi kendte. Vi så sagligt og ikke særlig spændte på udviklingen af historien over os, mens vi roligt fortærede vores dåseflæsk. Man var med tiden blevet vænnet til sådan noget. Som flyene mødtes, manøvrerede de gennem- og over hinanden. De vendte og drejede sig, styrtede nedad og steg opad, hvor de nu og da glinsede af sølv, mens de fleste var malet for at forhindre dette. De spillede imellem hinanden som fisk i vand – til man hørte maskingeværer hamre. En flyvemaskine blev fanget af to andre, jagtet og hele tiden beskudt. Dem, der havde en kikkert, slog fast, at den betrængte var en englænder. Og allerede efter et minut vaklede han og faldt ned, flagrende og levende som et stykke papir i luften, og susede til sidst med stigende hastighed lodret ned i jorden et eller andet sted langt væk fra fronten.

»Den har de fået!«

Pludseligt faldt der fra den engelske flok endnu en mod jorden. Den brændte rødt mod himmelen og faldt med en sort hale efter sig. Så faldt kort efter hinanden begge vinger af, mens resten, brændende, faldt til jorden.

Hele den engelske eskadrille havde i mellemtiden begyndt tilbagetoget og forsvandt med halen mellem benene.

Til venstre skød vores flak himmelen i stykker. Granaterne bragede, så man skulle tro, at alt deroppe måtte falde fra hinanden. Derovre ved Tommy var himmelen fuld af hvide vatskyer.

Og pludseligt hørte vi bag os et frygteligt brag og buldren, tre, fire gange ... Et fjendtligt fly havde kastet bomber. På et øjeblik var der hos os et helvede af støj brudt ud: bag harmløse hække i nærheden, bag vejsving, bag huse, under træer kaldede det vildt mellem hinanden, mens maskingeværer blandede sig. På himmelen dukkede sorte rygter op, tæt ved siden af hinanden i grupper, der langsomt opløstes i små faner. Men det fjendtlige fly, som man forfulgte med røg og larm, fløj roligt sin vej.

Det hed sig pludseligt, at nogle barakker var frigjort til os. Vi blev ført derhen. Lofterne var dækket med tagpap, men væggene havde mellem brædderne fingertykke revner, hvorigennem lys og vind strømmede. Immer hen, hvis man har et tag over hovedet, er man bedre stillet end hvis man ligger bag en hæk, også selvom man lå så sammenpresset som her.

Nu hvor vi ikke længere kunne se noget til krigen, blev vi igen opmærksomme på trommeilden. Den brummede stadig lige regelmæssig videre, uden pause, utrættelig. Den svulmede ind imellem op i styrke, så vinduerne klirrede i deres rammer, men faldt så igen tilbage i sit vante leje, minut efter minut, time efter time. Vi havde den hele tiden i ørene, uden ganske vist hele tiden at være den bevidst. Den ledsagede alle med deres truende bas. Den var lige så meget del af dette landskab som et urs tikken i en stue, som heller ingen længere hører. Men en morgen, husker jeg stadig, kl. 11, hørte den pludselig op. Man kikkede på hinanden, lyttede og følte, næsen håndgribelig, en dødsens stilhed, næsten som uret var gået i stå. Men øret følte sig dog frigivet.

Man hørte i øvrigt mellem den ensformige brummen ind i mellem enkelte nedslag, som med en lysere klang åbenbart eksploderede nærmede os. Den kom ikke ret tit, men regelmæssigt og altid, syntes det os, på samme sted. Som billede fortalt var trommeilden som kartofler, der blev kastet regelmæssigt på jorden, mens de to selvstændige skud var som to roer, der landede imellem dem.

Pludseligt hylede det gyseligt og sitrede, og så vidste vi med det samme, at nu kom der en! Og så kunne vi se to samtidige nedslag slet ikke langt fra os. Det syntes at være store tingester. Hele marken rystede som en budning, som var den af gummi. Vi kunne høre jord rasle ned. Den var landet i nærheden af en barak, der var placeret i en skov på den anden side marken. En var såret i benet. Den havde efterladt sig et stort krater, der langsomt fyldtes med vand.

Vi lagde os tidligt ned for at sove. Så glemmer man spændingen om fremtiden. Min sidemand sagde, som han viklede sig ind i sit tæppe: »Du kære, her er der rart«.

* * *

Vi marcherede hver morgen kl. 0230 fra vores lejr til en beredskabsstilling, som man kaldte Friedericus Rex. Men vi kunne her ikke bekræfte den gamle konges angrebsånd. Man lå i busk og små hegn, eller hvis man havde heldet med sig, ved en barak eller en gård, hvor man kunne finde ly for den kolde morgenregn. Frysende stod man omkring i gamle udrømmede kvarterer. Tomme senge med deres hønsenet, beskidt træuld, stumper af papir og gamle konservesdåser gjorde ikke opholdet mere munter. Af og til kom et par granater susende og sprang et eller andet sted i træerne. Langs fronten skulle Regimenterne 369, 370 og 371 ligge. I. Bataillon var allerede en gang blevet trukket længere frem til en anden division. At stå omkring og vente var mere anstrengende end march. Man spurgte og hørte her og der rygter om, hvad der foregik længere fremme. Men man vidste intet, og troede til sidst ikke på nogle af de modstridende lokumsrygter.

I begyndelsen måtte vi hver aften gerne returnerer til Most-lejren, hvor man hele tiden opfandt nye, krigeriske skuespil. Som eksempel blev et engelsk fly tvunget ned ved os. Tiden gik med sådanne ting, rygter og den evige venten.

Om aftenen den 3. oktober skulle vi forblive i Friedericus Rex stillingen. Som sædvanlig lå der kraftig artilleriild over vore beredskabspladser. Natten til den 4. oktober var imidlertid påfaldende rolig langs hele fronten. Den 4. oktober præcis kl. 0600 begyndte foran os på én gang en uhørt trommeild. Det syntes som om en engelsk artillerist havde stået klar ved enhver af de tusinder af ildsprudlende monstre. Det kunne blive noget rart! Også hos os slog talrige tunge granater ned. Vi måtte i hast rømme vore gårde og dele os på de omkringliggende granatkratere. Det var koldt og det regnede en del. Med teltbaner om skuldrene stod vi og ventede. En officer kom ridende fra fronten. Vores kompagnifører spurgte ham, om han vidste, hvad der skete langs fronten. Men nej, man vidste heller intet. »Der bliver skudt!«, sagde han, hvad vi selv havde konstateret.

Så kom en ordonnans. Og snart havde vi ordre til at rykke frem. Vores forreste linje var faldet, hed det. Som minimum. Og vi skulle gennemføre det velkendte modangreb.

Altså igen noget nyt. Det hele så ikke så godt ud. Over vejen mellem Westrosebeke og Passchendaele, på tværs af vores march, lynede hele tiden shrapnels. Op på den anden side bakken hørte man en frygtelig skydning. Over os hylede enkelte granater.

Det gik løs. Vi skulle rykke frem til venstre for vejen mellem Westrosebeke og Poelcapelle. Vi nåede bakken. Nedslagene omkring os blev hyppigere. Alligevel så man en mand til hest oppe på bakken. Han kunne ses af fjenden, men englænderne var ikke så nærtagne som franskmændene, der skød på hver eneste mand med et helt batteri.

Husene, som bagfra havde synet os så tillidsvækkende, vise sig på nærmere hold som kummerlige ruiner, højst en enkelt mur og et spindelvæv af ødelagte tagspær. Tagene var ganske enkelt styrtet ned og havde væltet hele mure. Nu gik det tværs gennem terrænet frem mod bakken. Derovre lå vores bestemmelsessted. »Sprit« skulle området havde heddet [det hedder rent faktisk *de spriet*, oa.]. Der så det hedt ud. Der var overhovedet ikke til at se et hul i spærreilden. Og hos os blev det hele tiden mere ubehageligt. Altså afsted!

En fin egn! Og man måtte løbe ned ad bakken igen. Fremad, gennem spærreilden. Holde forbindelsen gennem spærreilden. Der blev en såret, han kom ikke længere med. Selv er man stadig i live og hel. Endnu, også endnu ... Er det overhovedet muligt for et eneste menneske at komme hel igennem? . . . Der: puff! En granat tre meter til venstre. Men den eksploderer ikke. Den synker ned i den bløde jord. Endnu engang held!

Så blev det lettere. Spærringen var overvundet; selvom der også her falder granater. Men satans: meget andet: Maskingeværild! Infanteriild! Hvorfra kommer det? Er vi tæt på Tommy?

Nej, endnu ikke så tæt. Til højre løb også nogle af mine kammerater. Til venstre er der slet ingen.

Til sidst kom vi frem til fjenden. Men nu kunne vi ikke storme. Vi var fuldstændig kommet i uorden og havde haft store tab. Vi havde folk fra et andet kompagni iblandt os. Hvor de andre kompagnier var, måtte først fastslås. Om bataljonen vidste vi intet. Vores kompagnifører blev såret af et maveskud. Han var lige gået med os og bragt os på plads. Men vi var kommet tæt ind på livet af Tommy. Lige pludseligt kunne vi se fjenden. 80 meter foran os lå han og skød. Herunder blev vores fører såret. En anden kompagniofficer var faldet i spærreskydningen. Blandt os så det ikke anderledes ud.

Forplejning havde vi til aften. Her måtte ingen alligevel vise sig. Men i skumringen startede et helvedes artilleri endnu engang. Til alt held lå tyngden bag os. Som vi så kunne høre englænderne, modtog vi ham så varmt, at situationen næste dag forblev uændret. Vor mange gange vi blev beskudt og angrebet, ve jeg ikke mere. Tid synes i en sådan situation uendelig ...

Det regnede. Vi stod i vand. Jordbunden var tung og klæbrig. Men hvorfor jamre. Store ting kunne vi ikke gøre. Foreløbig kunne vi kun holde fast i, hvad vi havde. Men hvor længe? Men indtil dette tidspunkt måtte vi under alle omstændigheder holde fast. Vi kunne ikke lad os hen over kanten på kraterne. Men vi havde også Tommy så langt, at hans frække bevægende sig rundt, ikke længere kunne lade sig gøre. En underofficer i et hul ved siden af mit, skød efter hver eneste hue, der lod sig se. Derved bragte han sine folk, der blev lige så ivrige, på andre tanker. Og englænderne blev meget forsigtige.

Hvor anstrengende en fremrykning – eller skulle man sige angreb – var, fandt man først ud af, når der blev nogle få minutters ro. Men man kunne også mærke, hvor meget den uophørlige trommeild og M.G. beskydning gik på nerverne. Spærreilden var navnlig for afhentere af forplejning og ammunition, den store trussel. Vi gruede allerede for, igen at skulle igennem. Imens led vores forplejning under vanskelighederne med at bringe den frem. Den kom for sent, der kom for lidt eller brødet var vådt fordi afhenterne var faldet i det uvejsomme terræn.

Om morgenen kl. 10 var der rimeligt roligt. Så gik sanitetspersonel fra begge sider ud i ingenmandsland under Røde Kors flag, hentede sårede og bragte dem tilbage. De blev ikke beskudt. Det er den eneste gang, at vi

under krigen på grund af en stiltiende aftale, og vel kun fordi de derovre ikke havde det bedre, at Røde Kors på denne måde blev respekteret. Franskmændene indlod sig overhovedet ikke på noget sådant.

Terrænet så rolig ud. Sortbrun og fuldstændig op rodet lå det der. Kraterne var meget dybe og stod for største parten fulde af vand. Udrustningsgenstande af enhver art fra hjelme til geværer lå strået overalt og allerede trådt halvvejs ned i muddret. Enkelte træstubbe og rester af gårde var alt, hvad man kunne se den disede luft.

En formiddag kom jeg på en tur til bataljonens kommandostation. Hele staben sad 200 meter ved siden af en stor betonklods, der ellers havde været deres tilflugtsrum, men bunkere blev planmæssigt beskudt af tungt artilleri. Granater hylede og bragede hele tiden omkring den, men for de fleste gik de en smule for langt. Men i kraterne, hvor staben nu lå, var der fuldstændig ro. »Et eller andet må Tommy have at bestille«, sagde man, »og når han har udset sig en betondækning, kan vi godt så længe camperer i det fri; så ved man, at man i det mindste har fred«.

* * *

Til sidst kom dog afløsningen.

I små grupper trak vi bagud. Vi kom godt gennem spærreilden; den var blevet meget svagere. Så skete der os en tragik hændelse.

Pludseligt slog 4 eller 6 granater ned omkring os. Vi lå øjeblikkeligt, som så ofte før, fladt på maverne. Godt var det ikke, da kraterne for det meste stod under vand. Vore uniformer er hurtigt fra top til tå smurt ind. Geværkolberne blev også kastet ned i muddret lige så snart man kastede sig end, da man havde nok at gøre med hænderne. Som vi igen hævdede hovederne, stønnede en af os stadig på jorden.

»Hvor er du ramt?«, spurgte vi

»Ja ...«, stønnede han.

Vi var allerede fremme ved ham. Han lå på maven.

»Hvor er du ramt?« spurgte vi.

»Maven ...«, svarede han stille.

Vi vendte ham om på ryggen, trak seletøjet af og åbnede hans jakke, så godt det kunne lade sig gøre i mørket. Vi kunne intet se.

»Føl her engang, her er det!«. En af os følte ham på maven.

»Ja, fuld af blod«, sagde han.

Vi tog eks forbindepakker og forbandt ham i mørket så godt det kunne lade sig gøre. Det var ikke let, da vi hele tiden måtte lægge dem på kryds. Hver gang vi måtte løfte ham en smule, jamrede han. Til sidst var alt for så vidt færdig, og vi lagde ham på en teltridge og bar ham forsigtig gennem det smattede, hullede terræn. Det fik os til at svede kraftig.

Ved forbindepladsen, som vi kendte, kunne vi endeligt sætte ham ned. I lyset af en karbidlampe så vi hans ansigt. Det var ligblegt. Han takkede og vi sagde farvel. Næste morgen ville han blive transporteret væk.

Det trykker stemningen, når man lige har mistet en kammerat, man har været sammen med i lang tid, på grund et alvorligt sår. Selv som vi kom bagud, kunne vi ikke glemme det alvorlige sår i maven ...

Men efter tre dage dukkede vores ven monteret og velbeholdent op hos os igen. Vi var i den grad forbavset, og han fortalte os historien: Han var blevet bragt til lazarettet. Det hed sig, at forbindingen skulle fjernes. Det frygtede han, da smerterne netop havde lagt sig, så han nu kun følte en svien i såret. Forbindingen klæbede sig til huden, og vores ven stønnede igen af smerte og angst. Men da det hele var viklet fri, var der intet at se, ingen sår, ikke en skramme, intet. Det viste sig, at han formentlig i mørket havde kastet sig på en træstub eller en sten, og det havde givet smerten. I ophidselsen havde han troet, at han ar såret. Og som han blev forbundet, havde hans kammerater tværet deres våde, mudrede hænder rundt på maven, og havde troet, at det slimede mudder, de kunne føle, var blod. Muddret havde så klæbet forbindingerne fast til huden, så frigørelsen af den havde forårsaget en smule smerte. Og bleg – de milde himmel, så var alle blege efter de våde, søvnløse nætter under den evige trommeild og de ophidsede dage.

Ja, hvad fantasien ikke gør!

Man havde skaffet os kvarter i Hooglede. Denne plet syntes os paradisk. Hvad bekymrede os nu de sidste dage! Man tænkte på den morderiske ild, de våde krater og muddret som noget overvundet. Dagens spørgsmål var nu, om vi ved hjælp af en kanonovn og de begrænsede optændingsmuligheder (som man vidste, hvordan man kunne supplere) kunne skabe sig en hyggelig hybel.

Men inden vi havde set os omkring, sad vi igen i suppedasen, og denne gang ved Houthulst. De to øvrige bataljoner var allerede før os indsat i et modangreb, og vi skulle nu lukke et hul og genoprette forbindelsen. Om natten blev vi til dette formål trukket frem. Det var en forbandet egn, hvor jeg kun husker navne som Staden,

Stadenreke, Veldhoek. En engelsk skibskanon beskød en af de store betonblokke. Granaterne hylede så tæt hen over hovederne på os, at man troede at hue blev trykket ned af lufttrykket. Bag blokken ramte de jorde, væltede gamle træer, så deres rødder hang i luften, og gravede store kratere, der øjeblikkeligt blev fyldt med vand, og hvor der formentlig havde været plads til et bondehus.

Vi kom ind i skoven, så lå under kraftig artilleriild. Gas drev i skyer over jorden. Og som vi kom ud i åbent terræn, var det allerede så lyst, at fjenden opdagede og modtog os med heftig maskingevær- og artilleriild. Imens lå vi fuldstændig ubeskyttet udsat for flyene. Tabene var talrige. Vores bataljon havde allerede den 4. oktober lidt kraftigt. Ved I. Bataillon forsvandt samtlige kompagniførere.

Vi fik nu til opgave at standse fjenden, hvilket jo lykkedes, men vi blev hårdt medtaget af den konstante beskydning hele dagen, desto mere, da vore nerver efter de sidste anstrengelser endnu ikke var kommet i orden. Der var ingen der syntes, at vores kødkonserves og brød smagte af noget. Man lå og rørte sig næppe. Man forventede, at de ville ske noget hvert øjeblik. At en granat ville ramme dig, eller M.G.-ild fange dig. Man var forberedt på alt, og ønskede kun, at det på en eller anden måde ville få en ende. Man håbede, at jorden ville åbne sig eller himlen stå stille. Bare ikke det samme, ubestemte afventet i vådt vejr på den kolde jord. Alt, hvad man rørte ved, var beskidt. Selv var man smurt ind fra top til tå. Støvlerne var så gennemblødte, at man kunne mærke de kolde sokker. Kun lusene drev fortsat deres spil. Hvert roligt øjeblik forstyrrede de os.

Man forventede hvert øjeblik afløsning bagfra, som ville være som sendt fra himlen. Bagude kunne man tør og ren sidde i en varm stue ... det var ikke til at udmale sig. Og her – satans – her blev der fortsat skudt. Tidligere havde de næsten nået os med deres shrapnels, den bande! Ok, så lang tid, de bare slog ned ved siden af, og ikke traf os, så var vi ligeglade; det var man vænnet til. Men forsigtigheden, spændingen sled på vore nerver. Med grå forvågede ansigter stirrede man op mod den sørgende, grædende himmel. Og ørene hørte hver eneste nedslag i nærheden og vidste ikke, hvornår den granat kom, der som et rovdyr ville springe på dig fra mørket. Ha, mine herrer englændere: mange blindgængere! Den bløde jord slugte granaterne op. Enten eksploderede de slet ikke eller kun med ringe kraft. Så var den fugtige, mudrede jord alligevel af fordel for os. Hvis alt det var eksploderet, der her kom ned – granaterne faldt så tæt, at de sågar engang havde ramt en flue – ville vi ikke længere have været levende. Hvis da bare Tommy ville holde op med at skyde med artilleri; hvis han dog bare ville angribe! I helvede ville vi have holdt ham tilbage. Det ville have været noget helt andet ...

Men tiden frem til den 11. oktober gik uden angreb. Den nat blev i afløst. Vi var trætte, slappe, og nu kunne vi mærke sulten. Tilbage marchen i små hold gik godt og muntert. Det var blevet roligere og mere sikkert bag ved. Det var godt, man levede, og var spændt på, hvordan det gik denne gang. At der efterhånden tilkom os hvil, var indlysende for os alle, ikke mindst da vores antal var meget reduceret.

Den 12. oktober marcherede vi til Lichtervelde. Det regnede i stride strømme. Bagagen blokerede den smalle vej, da vogne på den opblødte og opkørte vej hele tiden kørte fast. En vogn var gledet ned i grøften, og alle blandede sig skrigende i, hvordan den skulle bjærges. For an en baneovergang holdt en uløselig klump af mennesker og vogne, da bagage hele tiden blev revet ned af de lavthængende bomme. Det var i mellemtiden blevet buldrende mørkt og regnen faldt uafbrudt. Feltflagerne var gennemblødte, og vi havde ikke længere en tør plet på kroppen. Fra huen løb vand ned over kraven og ned ad ryggen.

Og så hed det sig, at der i Lichtervelde ikke var kvarterer! Husene var så fulde, at folk allerede kikkede ud af tagvinduer. Vi måtte se, om vi selv på en eller anden måde kunne finde ly.

Det er en fortvivlende følelse, når man i den mørke nat i silende regn, gennemblødt og dødsens træt står på vejen og ikke ved, hvorhen man skal vende sig, og så endda netop havde haft en sådan dag bag sig.

Vi søgte i storm og regn, men overalt var der så fyldt op, at der reelt ikke var mere plads. Endeligt, mens vi begyndte at tro, at vi måtte overnatte i en portåbning, fandt vi et gasbeskyttelseslager, som kun forvaltedes af tre mand. Man fik stillet kasserne sammen, og så kunne vi indrette et leje foran den varme kamin.

Vi tog tørt tøj på og spiste så aftensbrød, hvortil vi drak varm kaffe. Udenfor hylede stormen og regnen slog mod de klaprende vinduer. Det var længe siden, vi havde følt os så vel bjærget ...

Næste dag gik det til Arboye [Ardooi], hvor vi tidligt den 14. oktober skulle indlades. Men på banegården kende ingen til vores transport. Enhederne lå ude i mørket indtil toget endeligt dukkede op efter mange telefonsamtaler.

Om eftermiddagen nåede vi Maldegheem, hvor vi skulle i kvarter. Takket være et by kommandantur, der var fortræffeligt underrettet om alt, og som arbejdede hurtigt og præcist (hvilket bestemt ikke altid var tilfældet) var begge vore bataljoner på rekordtid forsvundet fra gaderne og godt underbragt. Snart var alle igen ude for at købe frugt og glæde sig i efterårssolen. Den efterfølgende tid er i bedste erindring. Vi levede i den renlige lille by og de herlige omgivelser, som havde lighedspunkter med det nordtyske landskab, nogle dage i virkelig ro og rekreation. Tjenesten var ikke slem. Ved middagstid havde vi promenade koncert foran rådhuset. Vi kunne gøre os

forståelig overfor befolkningen (i sær mærkeligt nok de unge kvinder, så vidt vi husker), da det jo var flamlændere, for hvem et hjerteligt plattysk lod lige så normalt i deres, som i vores øre. De levede for en stor dels vedkommende af kniplerier. Vi havde også lejlighed til at se kniplevirksomhed.

Vi lå heroppe til sikring af den hollandske grænse, for på den måde at sikre os mod en engelsk overrumpling. På forskellige kodeord skulle vi rykke ind i forskellige beredskabs stillinger.

* * *

Den forestående skildring af kampe og hviledage i Flandern, giver hovedsageligt begivenhederne ved II. Bataillon. Da bataljonerne ikke blev splittede, men for det meste forblev under kommando af regimentet, var deres oplevelser i det store og hele den samme. Kun selve kamphandlingerne faldt forskellig ud for de enkelte bataljoner i det moderne storslags mangfoldige kamp momenter. Den 4. oktober var regimentets tre bataljoner blevet underlagt hvert sit regiment under 43. Ersatz-Brigade og næsten samtidig indsat ved siden af hinanden fra højre II., så III. og I. Bataillon, i modangreb i retning af vores forreste stilling mellem Poelcapelle og Wallenmolen, hvor englænderne efter en ufattelig trommeild var trængt ind. Mens, som ovenfor skildret, II. Bataillon tæt syd for Poelcapelle havde kastet sig mod englænderne, var begge de to øvrige bataljoner syd herfor rykket frem mod Stroombeek. Den fjendtlige ildvalse blev overvundet med relativt få tab. Omkring en kilometer nord for åen stødte III. Bataillon på den fremrykkende fjende, og kunne på trods af hans talmæssige overlegenhed, trænge ham tilbage. Snart begyndte imidlertid en ny trommeild og en stærk fjendtlig kolonne trængte frem gennem Stroombeek. Selv nogle få kanoner trak fjenden frem gennem det dybe mudder til tæt bag deres forreste linje. De lette maskingeværer fra infanteri-kompagnierne og de tunge fra 3. M.G.-Kompanie rev store hulle i fjendens rækker. Flere gange løb de storm, men nående kun 80 meter foran vores stillinger. Mellem højre fløj af III. og II. Bataillon opstod et stort hul på flere hundrede meter. Her forsøgte fjenden ad trænge ind og omgå linjen. Takket være Gefreiter Bruns, 12./187 og hans maskingevær, lykkedes dette ikke for fjenden. Om natten blev forbindelsen til II. Bataillon genopret.

I. Bataillon stødte på fjenden ved Wallenmolen. Denne var syd for Wallenmolen trængt længst frem. Bataljonen måtte derfor holde til venstre og kunne ikke tillade sig et dybere fremstød i den fjendtlige linje uden for kraftigt at blotte den venstre flanke. Fjenden gennemførte ingen kraftigere angreb, men hamrede imidlertid desto mere hensynsløst på vore linjer med tungt artilleri.

Hvor strålende regimentets bataljoner var rykket frem, fremgår af et brev, kommandøren for I.R. 371 helt uopfordret sendte til vores regimentskommandør:

Jeg vil ikke undlade at fremhæve den anerkendelsesværdige måde, hvorpå kompagnierne af II./187 rykkede frem, og den måde, hvorpå den gennemførte dens tildelte kampopgave. En officer af mit regiment, der bagfra observerede fremrykningen, fortalte mig senere fuld af ros af II./187 om deres flotte fremrykning og gode orden under kampen.

I. og II. Bataillon forblev den 5. og 6. oktober i stilling, men blev natten til den 7. trukket ud, og sendt til Hoogdele i hvil. III. Bataillon blev allerede afløst den 5. om aftenen. Den hårdt tiltrængte pause til rengøring og hvil, varede kun kort. Den 7. oktober blev et forkommando sendt til rekognoscering af stillingen ved Poelcapelle for at finde fremrykke akser til et eventuelt nyt modangreb. Den 8. oktober er blev hele divisionen underlagt Gruppe Dixmuide, der lå yderst til højre. Regimentet kom i kvarter i og omkring Handzame.

Den 9. oktober satte endnu engang fjendtlig trommeild ind langs fronten. Alarmering. Regimentet rykkede i beredskabsstilling ved Stadenreke vest for Staden, og fik her af kommandøren for 18. Infanterie-Division ordre til med det samme gennem Houthulst skoven at trænge frem mod højder syd for landsbyen Weldhoek. Man måtte forvente at denne bakke allerede var erobret af fjenden. Tætte røgskyer trængte frem bag skoven. Skoven selv lå under kraftig beskydning. over ødelagte strækninger af væltede træer marcherede bataljonerne langs de sønderskudte grave med de unge helteregimenter, der i 1914 med sangen »Deutschland, Deutschland über Alles« på læberne havde kæmpet i den samme skov.

Tiden havde ændret sig. Krigen var endnu vildere, og de ynglinge, som dengang over Weldhoek var stormet frem mod Langemark, var alle blevet gamle krigsknægte. I. Bataillon var indsat på højre, III. på venstre fløj. II. forblev foreløbig i regimentsreserve i skovens nordlige kant. Under passage af skoven var vore tab stadig begrænsede. Da imidlertid skyttelinjerne kom frem fra sydsiden af skoven og ind i skudafstand af fjenden, der allerede havde nået bakken syd for Westhoek, begyndte en ubeskrivelig spærreskydning. Det hed nu at komme fremad, ud af dette helvede og tage bakken. Fjenden havde haft tid til at forskanse sig. Dusinvis af maskingeværer modtog vore springvis angribende grupper i det sumpede terræn. Tabene blev store. Alle kompagnifører i I. Bataillon blev på en gang såret. Vores eget artilleri var gjort tavst, og kunne ikke hjælpe os. Deres rester kunne

vi se i skoven omkring væltede træer og kæmpe kratere. Af 18. Infanterie-Divisions stillingsenheder var intet at se. Som en kile løb regimentet frem mod Westhoek. Omkring 100 meter fra den fjendtlige linje blev angrebet liggende. Det sidste spring måtte undlades. Tabene, frem og alt blandt førere, var for store. Tropperne var efter at være sluppet igennem stormen i mudder og mellem kratere, fuldstændig tappet for kræfter og luft. Det fjendtlige artilleri bombarderede med sædvanlig styrke mod vores lille hob, der havde besat en front på næsten 3½ kilometers bredde. Man var glade, da om aftenen enhederne kunne reorganiseres og de sårede bringes væk. Succesen havde været stor. Englænderne vovede ikke at trænge længere frem. Uden 187'erne havde det været ham en smal sag at besætte den uforsvarede skov og dermed et springbræt for en oprulning af hele fronten i Flandern. Som det blev mørkt blev II. Bataillon trukket frem tæt bag forreste linje som bagstops reserve. Om natten mellem 11. og 12. oktober blev hele regimentet, som allerede fortalt, afløst og placeret i Lichtervelde.

19 Ved Blankaart søen

(Kort 11)

I starten af november var den skønne hvileperiode forbi. Regimentet blev igen trukket til fronten, hvis kanontorden vi hidtil kun havde kunnet fornemme ved vestenvind. Nu skulle vi igen nyde kamplarmen fra nærmeste hold.

Den 3. november blev III. Bataillon fra Brügge, hvortil den var marcheret, og den 4. november I. og II. Bataillon fra Maldegem transporteret til Torhout. M.G.-kompagnierne og bagagen nåede bestemmelsesstedet gennem flere dagsmarcher.

187 Infanterie-Division blev i det nye område i første omgang indgrebsdivision i stedet for den hidtidige 185. Infanterie-Division. I stillingen lå den fra Vogeserne os så velkendte og vellidte 8. bayr. Reserve-Division. Mange gamle krigsminder blev hurtigt udvekslet og begge siders oplevelser siden adskillelsen udvekslet.

Dagene som indgrebsdivision var imidlertid talte. I tiden fra 6. til 8. november blev divisionen i stedet for 185. Infanterie-Division, der kun få dage havde ligget i fronten, indsat på begge sider af Blankaart søen. Vel næppe noget andet sted langs hele Vestfronten kunne forskellen mellem de enkelte regimentsafsnit have været større. I.R. 189 på højre fløj gik på tidspunkter på andejagt foran fronten. Foran den i midten liggende 188 I.R. kunne man gennemføre ret harmløse kanepatruljer på den foran fronten liggende Blankaart sø, men dog havde de bageste områder her været genstand for temmelig kraftig beskydning. Kun I.R. 187 havde direkte uheld. Stillingen var også på grund af årstiden den værste, regimentet overhovedet havde haft. Den gamle, forreste linje var gået tabt under de fortsatte Flandern kampe, og af dækninger i den nuværende linje var der kun tre. På grund af den vedvarende regn var alt forsumpet. Alle granatkratere stod fulde af vand til kanten. Samtidig lå forreste linje og alle adgangsveje dag og nat under kraftig artilleri af enhver kaliber. Alene på en særlig ulykkelig dag mistede regimentet 45 mand, dels døde, men de fleste sårede.

I denne stilling blev regimentet fordelt i en kamp, en beredskabs og en reservebataljon. Men to kompagnier af reservebataljonen var trukket frem til den sydlige udkant af Klerken, så den lå i en af fjenden stærkt beskydt zone. Først sener, som situationen i Flandern med den kommende vinter lettede, blev de trukket helt tilbage og ligeledes beredskabsbataljonen trukket ud af de primære ildzoner. For ikke at skulle udholde livet i den forreste linje, blev der i turnus blandt bataljonerne afløst med få dages mellemrum. Da regimentet overtog stillingen blev det opdaget, at fjenden havde placeret i postering tæt foran fronten. Foran os lå belgisk infanteri, som havde sat sig fast i nogle så huse og gamle dækninger fra en tidligere infanteri regiments kommandostation,

En erobring af disse ville for os betyde en betydelig forbedring. Samtidig lagde de højere stabe stor vægt på en præcis fastlæggelse af de overfor liggende enheder. Der blev derfor med det samme givet ordre til at forberede en erobring af posteringen. Opgaven blev tildelt 9. Kompanie.

Kompagniets kamprapport kaster lys over alle de nærmere detaljer. den lyder:

Forberedelse

9./187 lå fire dage ved K.T.K. som beredskabskompagni. En større patruljeoperation var længe forberedt gennem præcis opklaring og indskydning af artilleri og minekastere. På kompagniførerens spørgsmål om, hvem der af kompagniet frivilligt ønskede at deltage, melde sig næsten alle med undtagelse af nogle få, der senere forblev ved bagagen. Som planen blev lagt, ble der inddelt i to angrebshold:

Hold 1 (højre), Offizierstellvertreter Brockmann, tre grupper infanteri, to lette M.G. med mandskab og fire pionerer med flammekastere. Gruppe I var igen opdelt i en primær og en sekundær del.

Hold 2: under kompagniføreren, tre grupper infanteri, et let M.G. og fem pionerer og udskilte ligeledes en gruppe med det lette M.G. og en gruppe.

Påklædning: ingen oppakning eller stormpakning. Alle foruden gevær, fire håndgranater og en nødration.

Gennemførelse

Kompagniet rykkede frem i enkeltkolonne og som befalet stod begge angrebshold kl. 0640 klar i deres udgangsstilling. Kl. 0640 iværksatte artilleri og minekastere for fuld kraft og ilden lå, som det senere viste sig, fremragende. En kraftig fjendtlig ild lå bag angrebsholdene. Kl. 0643 blev eget artilleri langsomt lagt tilbage til vejen. Angrebsholdene havde kort før iværksat, og havde derfor enkelte sårede, men nåede alligevel fuldstændig at overraske modstanderen. Hold 1 havde foran sig et vådt kraterlandskab og en 3 meter bred og næsen 1 meter dyb grøft at overskride. M.G.-ild (MG 08) sikrede mod enhver overraskelse på højre flanke. Den sekundære gruppe tog den første betonblok med fuldstændig overraskelse med håndgranater (20 fanger), efterlod et let M.G. til sikring af højre, gav gennem lyssignal Hold 2 det aftale signal og gik med den primære gruppe næsten uden tidsstab frem mod hovedblokken. Samtidig fik Hold 2 frem, den sekundære gruppe mod huse og betondækninger. To pigtrådshindringer, dele af en vandgrav og vådt terræn skulle overvindes. Uventet åbnede et fjendtligt maskingevær og infanteri ild fra skråt til venstre. Begge grupper af Hold 2 blev tvunget mod venstre, afgav en kort, hurtig geværlid og stormede fem under hurra, hvorunder fjenden flygtede. Et MG 08 sikrede gennem kontinuerlig ild den venstre flanke og bidrog i væsentlig grad til en foruroligelse af fjenden. Hele den venstre del af huset var af artilleri- og minekaster forberedelsen blevet ødelagt. Der lød tydelig jamren under ruinerne! Svag modstand på højre fløj blev brudt med håndgranater. Et let maskingevær blev her til sikring. Herefter sprang Hold 2 frem mod dækningsblokken og nåede denne præcis samtidig med Hold 1, der kom fra den modsatte side.

Den største del af fjenden rev sig løs, resten (20 mand) overgav sig fuldstændig forvirret uden modstand. Et hornsignal lød og umiddelbart efter kom en større fjendtlig forstærkning løbende. Den fik lov at komme ind på nært hold. Så sprang alle frem til nærkamp. Fjenden var så bestyrtet, at de med det samme løb derfor og efterlod 2 maskingeværer og omkring 25 mand vore hænder. Alle de fastsatte mål var dermed nået. På den anden side vejen lå husblokke i 15 meter afstand og var for den nuværende situation yderst farlige. Da fjenden så skønt var løbet væk, trængte på ordre fra kompagniføreren den sekundære gruppe fra Hold 2 (Vizefeldwebel Söhl) hertil, og kastede de har fastsiddende fjenden ud med fældede bajonetter, mens der blev skudt og kastet håndgranater længere tilbage. 4 fanger blev taget (2 sårede) og den gamle regiments kommandostation blev nået, hvorfra 1 officer og 6 mand blev hentet. Til sikring blev et let M.G., senere desuden et tungt belgisk, og en gruppe efterladt her. To lette M.G. fra 2./187 kom nu frem og forstærkede hovedmodstandslinjen, som kompagniføreren havde fastlagt langs landevejen. Under en total pause i kampene blev besætningerne reorganiseret.

Kort efter begyndte fjenden at indskyde alle mulige batterier. Fjendens infanteri forholdt sig indtil kl. 15 i ro. Det tunge artilleri skød fra kl. 14 meget præcist mod vore huse og betonblokke. Kl. 1430 fik kompagniføreren via Lt. Margies fra 2./187 melding om, at omkring 150 mand var under fremmarch ad Dixmuiden vejen. På min anmodning blev to grupper sendt frem som forstærkning og till forlængelse af den udækkede venstre fløj. Et belgisk maskingevær, der var bemandede af en reservebesætning fra M.G.-gruppen, fik også i stilling her. Omkring kl. 15 steg beskydning med deltagelse af alle kalibre til største heftighed. Kl. 1550 angreb to fjendtlige patruljer på hver 8-10 mand, der ved at udnytte en fuld dækning og et hul i ilddækningen, var kommet ind på meget nært hold, frem mod regimentskommandostationen. Posten ved indgangen blev overrasket af angrebet fra siden, taget til fange og ført væk. Herefter besatte belgierne indgangen og tvang med håndgranater besætningen (8 mand) til uden våben at komme udenfor. Et let maskingevær havde set episoden og skød ind i belgierne, der stod en halv meter foran vore folk. Vore folk udnyttede forvirringen og slog fra sig med næver og fødder, og løb derfra, mens maskingeværet beskød de tilbageblevne belgiere. I mellemtiden var den belgiske beskydning vokset til største kraft, og blev kl. 16 lagt tilbage i eget bagteræn. Fra alle dækninger stormede vore folk ud. De fjendtlige bølger kom fra nærmeste afstand, men blev nedkæmpet af ild fra samtlige maskingeværer, anden bølge på under 50 meters afstand. Den fjendtlige artilleriild blev igen kraftigere og mindskede først hen under aften. Fjendtligt infanteri lod sig ikke mere se. I mørket blev linjen rettet ud og kompagniet omkring kl. 23 afløst.

På grund af tåge og artilleri er grønne lyssignaler ikke til at se, og den godt siddende ild på den af os besatte regimentskommandostation og den her liggende betondækning, blev først forlagt da melding med ordonnans slap igennem. Senere under det fjendtlige modangreb skød vores artilleri trods gentagende anmod-

ninger gennem røde lyskugler, ikke et skud spærreild. Også dette må skyldes tågen. Spærreilden foran vores linje lå sidst på eftermiddagen perfekt.

Sign. Petersdorf
Leutnant der Reserve und Kompanie-Führer 9./187

For denne præstation modtog kompagniet fra alle foresatte tjenestesteder en velfortjent anerkendelse. Gruppe Dixmuiden udsendte følgende korpsbefaling:

Omhyggelig forberedelse, dygtig føring og tapper indsats bragte en patruljeoperation ved 187. I.D. til en fortjent succes.

9./I.R. 187 under føring af Leutnant Petersdorf, forstærket med frivillige fra regimentet og en stødtrop fra Pionier-Kompagnie 187 og 1./Reserve Pionier 15 stormede efter 3 minutters ildforberedelse med artilleri og minekastere nogle huse og betondækninger nordøst for Merkem; herunder nåede vandet dele af angriberne til brystet.

1 officer og 63 mand fra det belgiske Infanteri-Regiment 8 blev taget til fange, flere lette M.G. erobret. Værdifulde oplysninger om fordelingen af de fjendtlige kræfter blev indhentet. Egen forreste linje blev over en bredde på 500 meter og en dybde på 2-300 meter skudt frem mod fjenden og fastholdt.

Jeg udtaler til fører og tropper min anerkendelse.

Den kommanderende general
Sign. v. Eberhardt.

Fra Armeeoberkommando 4 blev følgende armebefaling udsendt:

Den 16.4. har 9. Kompanie Infanterie-Regiment 187, 187. Infanterie-Division under føring af Leutnant Petersdorf, forstærket med frivillige fra regimentet og en stødtrop fra Pionier-Kompagnie 187 og 1./Reserve Pionier 15 efter en kort ildforberedelse med artilleri og minekastere, delvist i vand til brystet under passage af det oversvømmede terræn, stormet en af fjenden besat husgruppe og betondækninger syd for Blankaart søen. En officer, 63 mand fra 4. belgiske Infanteri-Division blev taget fange, mere lette M.G. erobret. Den erobrede gruppe huse og dækninger blev fastholdt og trukket ind vores forreste sikringslinje.

Jeg udtaler til Leutnant Petersdorf og hans tapre underofficerer og mandskab min fulde anerkendelse og min tak for deres tapre, friske præstation, hvorved der blev opnået så meget. De har gjort deres troppeenhed ære.

Den øverstkommanderende
Sign. Sixt von Arnim
General der Infanterie

Endnu en større patruljeoperation fandt sted fra denne stilling. Den 30. november skulle der som afledning for vores modangreb ved Cambrai, hvor englænderne over en ret bred front var trængt ind i vores linje, skulle der i alle frontafsnit gennemføres mindre fremstød. Begge de af I. Bataillon udsendte patruljer opnåede også vigtige oplysninger om styrke og sammensætning af fjenden. Patruljerne fandt deres anerkendelse i følgende Divisionsbefaling:

Jeg udtaler min fulde anerkendelse til begge patruljer fra I./187, gennemført af Vizefeldwebel Wolter med 14 mand fra 3. Kompanie og Feldwebel Sandmann med 19 mand fra 2. Kompanie, for deres dygtige præstation den 30.11. Patruljerne har medvirket til den succes, vore tropper ved Cambrai har opnået.

Sign. Sunkel

Som allerede på Hochberg, så var kampbataljonen også her udstyret med meldehunde, der med få undtagelser trofast gjorde deres pligt, og sparede de egentlige ordonnanser for mange en ubehagelig tur. Der var også blandt dem mange velprøvede krigere, der på grund af deres erfaringer med de fjendtlige granater, gjorde det rigtige, dvs. veg ud, når de bragede i nærheden. Mod krigsgas syntes hundene forholdsvis upåvirket. Jeg husker et eksempel, hvor vi gennem en længere tid i K.T.K. sad med gasmasker. En meldehund, hvortil der ikke havde været gasbeskyttelse disponibel, faldt om i en form for krampe, men næste dag var den alligevel fuldt i orden.

Hvilebataljonen lå i første omgang med to kompagnier, senere, som allerede nævnt, med hele bataljonen i Schuddebeurze, en langstrakt landsby, der først var blevet rømmet af befolkningen, da regimentet rykkede ind i stillingen. Underbringelsen af kompagnierne var ikke ligefrem rystende god, men alligevel guld i forhold til de vandfyldte huller ved fronten. Til underholdning blev der af divisionen endda indrettet en biograf under megen besvær og arbejde. Som den stod færdig, kom regimentet væk. Beredskabsbataljonen, som i begyndelsen lå helt fremme i halv sønderskudte huse, hvor de om dagen ikke måtte lade sig se for ikke at afslører kvartererne for det

fjendtlige artilleri, blev senere flyttet til tidligere barakker for russiske fanger ved Ruiterhoek. Indkvarteringen var altså fejlfri, da de tyske »barbarer« langs fronten jo næsten sørgede bedre for fanger end for egne tropper.

Mellem jul og nytår blev regimenterne 187 og 189 gensidigt byttet om, da forholdene ikke var de samme. I det nye regimentsafsnit kom imidlertid kun III. Bataillon i fronten, da divisionen i midten af januar 1918 igen blev trukket ud. Imidlertid kunne III. Bataillon i endnu to uger nyde idyllen i denne stilling lige nord for Woumen. I flere dag faldt ingen artilleri i dette område. Man kunne ved dagslys løbe åbent omkring, da modstanderen lå på den anden side Yser, over 1 kilometer væk. Det farligste var højst deres egne skarpskydningsøvelser. Der blev skudt ivrigt med »Priester« granatkastere og de lette maskingeværer. Helt snu øvede de sig i bekæmpelse af fly ved at benyttede de talrige flokke af ænder som mål, og jeg ved, at 9. Kompanie på denne måde fik ram på mange af disse »kokekars aspiranter«.

I midten af januar blev så divisionen trukket ud. Da kampaktiviteten var dalet betydeligt i forhold til i løbet af efteråret, blev den ikke erstattet af en ny division, men afsnittet overtaget af de tilstødende divisioner. På den måde blev regimenterne mellem den 12. og 14. januar 1918 afløst af dele af Reserve-Infanterie-Regiment 247 fra 54. Reserve-Division.

20

Armentières-stilling og forårsoffensiv

(Kort 12, 13 og 14)

Den oprindelige befaling til underbringelse af regimentet i området nord for Gent blev ændret, blev ændret derhen, at det i stedet skulle forskyde til Loos, syd for Lille, og her afløse Landsturm-Infanterie-Regiment 77 i stillingen i Afsnit »Aurich« nord for Lille. Indtil den 17. januar 1918 var regimentet, efter at det allerede i overensstemmelse med den første divisionsbefaling var rykket til Warchoot nord for Gent, igen samlet og havde som befalet afløst L.I.R. 77. Den overtagne stilling var fejlfri udbygget. Fuldstændig fredelig hvad angik kamphandlinger, med beredskabs- og hvilebataljon, sidstnævnte i Loos eller Haudourdin, i umiddelbart nærmede af den store etape by Lille, idyllisk, rolig og skøn. Afløsning af bataljonerne skete regelmæssigt. Indenfor bataljonerne blev ligeledes stillingskompagnier afløst af beredskabskompagnier, så alle enheder på kort tid var blevet gjort helt fortroligt med det samlede regimentsafsnit. For fastlæggelse af fjenden på den anden side, var det nødvendigt at gennemfører patruljer for at tage fanger eller i det mindste erobre andre henvisninger. Til disse større gennemførte patruljer meldte 3. Kompanie under deres kompagnifører Leutnant Eggers sig frivilligt, og førte også patruljen den 4. februar, der indbragte 4 mand fra 7. Royal Sussex Regiment som fanger. Dette gjorde det muligt for I.R. 187 entydigt at fastslå modstanderens identitet, og indbragte igen hele regimentet stor ros fra alle højere tjenestesteder. Endnu samme aften indgik ordre til afløsning af regimentet med det bayr. Infanterie-Regiment 13 og dens forskydning til området syd for Lille.

Mellem den 5. og 9. februar, mens bataljoner og kompagni efterhånden blev afløst i afsnit »Aurich«, og indtil den 9. februar aften, havde alle dele af regimentet nået deres underbringelse i Fretin området syd for Lille med regimentsstab i Fretin, I. Bataillon i Fretin, II. i Ennevelin og III. Bataillon i Bouvines. Her indledtes nu en intensiv uddannelse af enhederne i gennembrudskrig. Under alle øvelser i kompagni, bataljons, regiments eller divisions sammenhæng var gennembrudsslaget hele tiden i fokus. Selvom disse øvelser var begunstiget og effektiviseret af de gunstigt beliggende øvelsesanlæg og øvelsespladser fra den tidligere store franske garnison i Lille, måtte der alligevel stilles store krav til både officerer og mandskab, hvis regimentet i den korte disponible tid på 3-4 uger skulle gøres egnet og fuldt anvendelig til gennembrudsslaget. At dette blev opnået, blev hurtigt bevist af den kendsgerning, at vi stod på lisen over angrebsdivisioner. At regimentet var nået hertil, skyldes dens officers utrættelige flid og hver eneste mands tjenesteglæde og evne til at lade sig lede.

Om aftenen den 3. marts fulgte befaling om, at divisionen som indgrebsdivision i Gruppe »Souchez« afsnit skulle forskyde til Carvin øst for Lens. De nye kvarterer skulle være nået inden tidligt den 4. marts, da nu alle forskydninger overhovedet kun måtte gennemføres i mørkeperioden. Indførelsen af regimentet ned til kompagniførere og inklusiv den forreste linje blev gennemført med lastbiltransport frem til aftenen den 4. marts. Tiden fra

4. til 17. marts, mens regimentet lå i Carvin, blev tiden anvendt til fortsat uddannelse, primært af enkeltmand og skydeuddannelse. Samtidig blev regimentet ligeledes indført i 207. I.D. afsnit efter samme mønster som den første, således at vi var indrettet om alle indgrebsmuligheder i hele Lens-afsnittet. Efter at regimentet sammen med resten af divisionen var blevet indgrebsreserve for Gruppe »Vimy«, marcherede den 18. marts efter ordre fra divisionen til Wazieres nordøst for Douai, hvor den fandt underbringelse i alarmkvarterer. Den sidste tid hyppige troppeforskydninger - vi stødte under vore natlige marcher ofte sammen med andre endeløst lange marchkolonner - havde længe kun haft til formål at klargøre til og slører det store forårsslag. Derfor var også ordren om, at divisionen skulle være indgrebsreserve for Gruppe »Vimy«, kun et påskud; vi skulle ned til kommandøren for Gruppen i en stilling vest for Douai, hvor vores indsats som angrebs-division i 1. bølge var planlagt og hvor den i mindste detalje præcist blev indført. For regimentet var højre fløj af 10. bayr. Division fastlagt, der nu dagligt blev besøgt af kompagnierne. Det samme skete med vore nye kvarterer i Dechy syd for Douai, hvor vi ankom den 22. marts. Den 23. marts blev en officer fra hvert kompagni permanent trukket frem for at gennemfører yderligere rekognoscering. Denne dag startede det store angreb, hvor vi i de tidlige morgentimer på en gang kunne hører startede på egne artilleriild langs hele fronten syd for os. Hen under aften indløb også allerede de glædelige nyheder om sejre, efter at fjenden foran den 18., 2. og 17. Armee var blevet slået. Hos alle startede det brændende ønske om at lå lov at deltage; vi troede at tidspunktet nu var kommet til slå til. Imidlertid måtte vi have tålmodighed. Endeligt den 26. marts om eftermiddagen kom den endelige befaling til de tidligere rekognoscerede beredskabsstillinger: bataljonerne marcherede ud fra kl. 20 med 5 minutters afstand af den tildelte rute til Vitry vest for Douai, hvor vi hen mod midnat ankom i vores stormudgangs linje rykkede, efter at angrebstidspunktet for hele divisionen var blevet fastsat til den 27. marts kl. 0720. Der var intet af se eller føle af frygt eller betænkeligheder, som det formodentlig altid er tilfælde før et angreb. Nej, i ren begejstring og med sang rykkede tropperne frem, så officererne måtte gribe ind for at skaffe to, så vores store plan ikke i sidste øjeblik blev afsløret. Og endeligt kom det store øjeblik. Artilleriforberedelsen havde allerede været i gang længe, siden kl. 0300 med gas og siden 0430 med egentlig virkningsskydning. Vi følte, at vi befandt os i en heksekedel. Både lige ved siden af og bag os drøede vore langt fremtrukne batterier og minekastere, og tæt foran os i den forreste engelske linje bragede og buldrede nedslagene fra alle kalibre, men frem for alt de tunge miner. Modstanderen var så overrasket, at han kun meget spæd og langsomt begyndte en kontraskydning. Den forblev totalt uden virkning. Vi havde i udgangsstillingen slet ingen tab, selvom vi var stuvet sammen som sild i tønne i den smalle grav. Ikke en eneste lod sig holde nede - alle stod frit oppe på dækningen - og da bataljonskommandører kl. 0720 med et lommestørklæde i den hævede arm gav tegn til fremrykning, stormede alle impulsivt frem. Den 1. og 2. fjendtlige linje blev overvundet samlet, selvom pludseligt kraftig M.G.-ild fra vores venstre flanke i retning Fampoux var stærk generende og kostede de første betydelige tab, navnlig blandt officerer. Stormen gik lidt i stå, hvorunder den automatisk fremlæggende ildvalse fik et forspring, der ikke kunne indhentes, og dermed ikke længere opfyldte dens opgave med at dække infanteriets fremrykning. Foran skottelinjen, den egentlige engelske hovedmodstandslinje, gik angrebet fuldstændig i stå, hvor det fjendtlige infanteri, støttet af M.G.-ilden fra Fampoux, der beherskede hele angrebszonen, samlede sig til en yderst sej modstand og tvang vores infanteri ned i gravene, hvorved enhver mulighed for yderligere udfoldelsesmuligheder gik tabt. Heller ikke et fornyet angreb den eftermiddag nåede ikke sit mål: det sejt forsvarede infanteri havde nu også støtte fra deres artilleri, placeret i nye stillinger, hvorfra de systematisk beskød deres godt bekendte tidligere egen linje, nu overfyldt af os. Selvom regimentet ikke havde nået det fastsatte mål, bakkerne ved Ecurie nord for Arras, viste alligevel dristige angreb, hvilken gode ånd, der besjælede 187'erne. Efter gentagende befalinger og forsøg på at trænge videre frem, der imidlertid alle mislykkedes på grund af den seje modstand fra den engelske linje, kom den 29. marts om aftenen befalingen til, at angrebet var opgivet, og at tropperne skulle indrette den nåede linje til forsvar.

Den 30. marts blev enhederne indenfor divisionen og regimentet reorganiserede. Den 31. marts kom ordren til, at I.R. 187 skulle trække to bataljoner tilbage til Vitry og en bataljon tilbage i udgangslinjen for stormen. Hen mod aften nåede III. Bataillon Wotan-stillingen til højre for Vitry og I. Bataillon samme stilling til venstre for byen. II. Bataillon blev i den gamle tyske stilling langs Bremerweg.

21

Stillingstid ved Arras

(Kort 13)

Natten mellem den 1. og 2. april rykkede II. Bataillon som divisionsreserve til Corbehem, hvor den hvilede ud i tre dage. Om aftenen den 5. april marcherede II. Bataillon på den store landevej Douai – Arras frem til dens mål i Gavrelle.

Natten var sort som kul og regnfuld. Jo mere vi nærmede os Gavrelle, jo mere bemærkede vi, at terrænet frem til få dage tidligere havde været ingenmandsland. Vore køretøjer, der bragte M.G.-udrustning frem, kunne køre helt frem til tæt øst for Gavrelle. Fra aflæsningsstedet gik det i enkeltkolonne ind i Gavrelle, ført på vej af folk fra det saksiske Regiment 392, som vi skulle afløse. Inde i landsbyen skiltes vejen for de forskellige M.G.-delinger, dels til Gavrelle, dels til stillinger nord, vest og syd herfor. Som følge af mørket tog det ret lang tid, før vi havde fået indrettet os i vore dækninger, der med pauser skulle blive vores hjem det næste kvarte år.

Dækningerne var af Tommy for de flestes vedkommende gravet dybt ned, og kunne roligt modstå en rimelig kaliber. Det var dog en fejl, at udgangene vendte mod fjenden, men dækningerne havde for det meste to eller flere udgange, så det var ikke den store katastrofe, hvis en af dem blev skudt i stykker. Det var en usund tilværelse i de dybe bunkere med deres dårlige, fugtige luft. De var desuden meget tæt belagt. Specielt K.K.K. havde store rum og ikke mindre end 5 udgange. Her lå en deling infanteri, en M.G.-deling foruden staben fra stillingsbataljonen med samtlige ordonnanser telefon- og radiofolk og infanteriobservatører. De fleste dækninger havde i starten ingen ovne; har englænderne da overhovedet ikke frosset? Da vi var flyttet ind begyndte det ene domicil efter det andet at ose, hvad dog også var lidt opmuntrende. At vi i denne stilling måtte ligge på særlig hårde underlag af trådnæt, træbrikse eller direkte på jorden uden halmunderlag, havde vi hurtigt vænnet os til.

Om dagen forsøgte man at bevæge os så meget som muligt udendørs. I den første stillingsperiode var det imidlertid ikke altid en ren fornøjelse på grund af det dårlige vejr. Gravene var så fulde af mudder, at man på steder måtte klatre op for at komme videre. Skorpen af mudder, der dækkede en helt op til jakkekraven, lod sig først senere fjerne i hvileområderne.

På hvilke tidspunkter, vi kunne løbe rundt udenfor, vidste vi præcist. Det engelske artilleri havde den venlighed, altid på bestemte tidspunkter at sende os deres jernhilsener. Det vil sige at »møllen«, en lille bakke bag K.T.K., hvor der ifølge kortet havde stået en mølle, hver middag modtog en velsignelse, selvom der ikke i umiddelbar nærhed lå en dækning. Her førte der kun en forbindelsesvej forbi til beredskabsstillingen, som man naturligvis, om muligt, ikke skulle anvende omkring middagstid. "

I selve Gavrelle var der ikke længere meget at se til husene. Der endnu kun enkelte, særlig solide mure. Hvor kirken havde stået, var bunken af mursten lidt større end i den øvrige landsby. Tæt ved indgangen lå en stor kridthule, hvor en deling fra Minenwerfer-bataljonen havde placeret sig.

I de hidtidige forreste engelske grave var der stadige mange forskellige ting at finde: engelske regnslag af gummi, læderveste, tæpper, kakifrakker, Corned-Beef, tvebakker, te og mange andre skønne ting dukkede op fra begravede skjulesteder. Deraf kom, at på mangel en tåget morgen i den første stillingsperiode, med skovle og spader udviklede sig en omfattende skattejagt. Engelske stålhelme lå massevis omkring i området. I en M.G.-dækning blev der fundet et helt bundt meget skarpe og gode engelske flyfoto af hele området.

Den engelske hovedstilling lå i en afstand på 1 til 1½ kilometer væk. Enkelte sappe var af begge parter gravet frem fra linjen. Den feltvagt, der om natten var placeret lige nord for landevejen Gavrelle-Arras foran vores forreste linje – den såkaldte Schotten-linje – havde flere gange afvist fjendtlige patruljer. Skudfeltet fra vores stilling var langt fra perfekt, da der mellem de to linjer gik en sænkning, der kun delvist kunne overskues fra vores side.

Maskingeværerne havde i dette terræn på grund af dens bakkede karakter, et ideelt virkningsfelt. De kunne uden at udsætte infanteriet for fare, skyde hen over vores linje. For alle maskingeværer var alle opnåelige mål omhyggeligt noteret med afstande og kompasretning. Særlige faste affutager gjorde det muligt også i tåge og om natten at lægge bestemte mål under ild. Der blev da også hver nat afgivet nogle få tusind skud forstyrrelsesild. M.G.'erne var desuden udrustede med flyversigtemidler til forsvar mod fly og med luftaffutager.

Flyaktiviteten var langs fronten ikke særlig omfattende, i det mindste var vi fra Flandern vænnet til langt mere. Alligevel havde vore M.G. skytter næsten daglig lejlighed til at øve i skydning mod luftmål. Også luftkampe kunne dagligt overværes. Engang styrtede et engelsk kampfly ned lige ved os, som den forsøgte at nå den engelske linje i glideflugt. Her var maskingeværerne imidlertid på deres post, og det lykkedes dem da også at

bringe flyet ned hos os. Piloten, en slank 19-årig løjtnant, kom mærkeligt nok derfra med alle knogler i behold, selvom flyet havde talrige M.G. træffere. Han landede ved en forbindelsesvej tæt bag den forreste linje og lokkede naturligvis en masse nysgerrige til, der imidlertid hurtigt forsvandt, da det engelske artilleri med brandgranater forsøgte at ødelægge flyet. Den lille løjtnant blev bragt til vores dækning og fortalte, at han var blevet involveret i en luftkamp i meget stor højde. Han ytrede sig med forbauselse over den gode behandling hos os.

Ved mørkefald kom forplejningsvognene frem og lossede foran Gavrelle. Afhenterne ventede utålmodigt på, at de kunne starte fra fronten. De måtte ikke gå for tidligt, da vejen på »møllebakken« gik over en krete, hvor alle tegnede sig tydeligt mod aftenhimmelen. Englænderne havde også bag deres stilling en bakke, og vi kunne ofte med kikkert se, når hans transportgrupper bevægede sig bagud. Vore bærehold havde travlt med at komme tilbage med mad og post, for når det var blevet helt mørkt begyndte sædvanligvis den engelske artilleriild at falde spredt, mens der for dette næppe kom et enkelt skud. Det store øjeblik i det ellers ensformige stillingsliv kom nu: »Posten er kommet«. Det var brevene hjemmefra der fik os til at glemme det trøstesløse, kedelige skyttegravsliv, og stærkede vores kraft til at kunne holde ud.

Hver 8 dag skiftede bataljonerne. Fra fronten gik det glad i hvil, mens bataljonen i hvil gik i beredskab, og beredskabet gik i front.

Bataljonen i hvil var placeret i Brayelle lejren i nærheden af Douai. Her havde tidligere Staffel »Richthofen« haft deres hjem. Enhederne var her placere i rummelige træbaracker. M.G.-kompagniet lå adskilt fra bataljonen i Brebieres, en hæsleg og beskidt fransk landsby ved Ecarpe-kanalen. Man bød det altid velkommen, når man efter stillingstid igen kom bagud og igen kunne nyde civilisationen. Det første var, at man badede og fik rent tøj på. Så blev der afholdt kompagni appel og gjort nogen ydre tjeneste. Den store øvelsesplads ved Brayelle egnede sig fremragende til terrænskydning med skarp. an fandt det meget dejligt, at ham i hvileperioden let kunne komme til Douai, hvor man kunne få alt, hvad man behøvede, og hvor der frem for alt var et dejligt svømmebad. Heller ikke et godt og billigt måltid i »Deutsche Hause« var at foragte.

Når vi efter den første stillingsperiode trak bagud, kom vi pludseligt ind i foråret. Langs fronten havde vi ikke bemærket den, da der hverken var et eneste træ eller græstot. Selv i den hæslege og gølge Brebieres glæde man sig over de få blomstrende frugttræer. Ordentlige haver og blomster kender franskmændene ikke til. Efter en uge overlod vi vore kvarterer til I. Bataillon og rykkede ud i beredskabsstillingen mellem Gavrelle og Frésnes. Her så det egentligt mere trøstesløs ud end i den forreste stilling. Terrænet lignede en flad tallerken. Kun i den nordlige del af vores afsnit faldt det en smule. Ensformigheden blev kun brudt af de store træer langs landevejen Douai – Arras, der dels var knækkede, dels havde mistet deres kroner. Syd for landevejen så man en lille skov, hvor der imidlertid kun hævede sig nogle få træstubbe mod himlen.

Dækningerne i Beredskabsstillingen var ret ubehagelige. De lå for største delen dybt under jorden, så intet dagslys trængte ind. Man havde ringe plads og mange lopper. Tidligere havde disse dækninger ligget i eller tæt på den forreste tyske linje. Nu måtte man tage dens begrænsninger med, da der ikke fandtes bedre dækninger med mulighed for underbringelse. Lidt efter lidt blev der også ved siden af bunkerne anlagt overdækkede små skure, hvor man kunne opholde sig om dagen.

Den daglige runde gennem hele beredskabsstillingen gav generelt ingen glæde; man så ikke andet omkring end ødelæggelser. Terrænet var øde, uden træer og buske. Her og der var der små og store kratere, der lyste hvidt på den grønne baggrund. Jorden var på stedet meget kridtholdig, så de trådte stier mellem Gavrelle og Frésnes til højre og venstre for Arras landevejen, lyste op som hvide striber.

Dagene i beredskab forløb kedelige; overalt blev der med lidenskab spillet Skat. Desværre var igen den samme kedelige papirkrig, som offensiven, brudt ud. Man havde med rette håbet, at forårsoffensiven ville indlede en frisk, glad bevægelseskrig, hvilket havde opmuntret folkene. I stedet kom der bagfra lange forskrifter, og der måtte daglig sendes meldinger om enhedens sundhedstilstand, kampstyrke, aktiviteter osv. Sundheden var generel god, kun influenzaen gjorde sig en overgang ubehagelig mærkbar. Infanteriets dagligdag bestod af at sove og spille Skat, når kompagniet ikke måtte frem for at skanse, trække pigtråd eller transporterer materiel. Herigennem nærmede de sig igen langsomt til den forreste linje, som man efter 8 dage igen skulle besætte.

Sådan gentog afløsningen sig med faste mellemrum, indtil de i dagene fra 22. til 24. maj blev afløst af Reserve-Infanterie-Regiment 15, og hele regimentet gik i hvil i Sin-le-Noble ved Douai, hvor vores store baggage allerede var placeret. Nu kom en hvileperiode, begunstiget af et skønt vejr, med en omfattende uddannelsesplan. Felttjeneste og skydning blev mest gennemført om formiddagen. De gav med de virkeligt gode omgivelser stor glæde. Om eftermiddagen var der ved kompagnierne kun undervisning og appeller. Badeanstalten i Douai, der kun lå omkring 20 minutter væk, havde stor tiltrækningskraft. Douai var et kærkomment mål for de engelske bombeeskadriller. En dag hørte vi allerede i badet en ejendommelig surren fra de faldende bomber. Så kom også

allerede straks herefter en hel blok af brosten flyvende gennem væggen ind i en kabine. Bomber havde på boulevarden lavet et mægtigt hul i hele vejbanens bredde.

I Sin-le-Noble blev der endnu engang arrangeret kompagnifester. Hertil var fik de berørte kompagnier tildelt enkelte øl ankre, og det gav en munter aften med humoristiske taler og alle mulige morsomheder. Som indledning var der sportsarrangementer, væddeløb, sækkeløb, tovtækning osv. Feltkøkkenet sørgede for den varme mad. En soldat har altid appetit på noget sådant. I det hele taget spillede mad altid en stor rolle. I hvileperioder kunne feltkøkkenerne sørge for en ret afvekslende kost, ikke mindst fordi kompagnierne af og til sendte folk til Gent for at købe ærter, gulerødder, blomkål osv. i kilovis, hvad man der kunne få meget billigt. Det var naturligvis forbudt, men da kompagnier derigennem kunne skaffe sig god forplejning, gjorde man gerne, hvad der var forbudt.

Efter at vi på den måde tilbragte den længste hvileperiode under krigen, indtog vi efter 4 uger mellem den 18. og 20. juni igen vores gamle stilling. Der var kun få forandringer, kun beredskabsstillingen, der om foråret havde været så forfærdelig, kunne vi dårligt genkende, da hele det store område af valmuer var forvandlet til en rødt lysende mark, hvor der enkelte steder strålede helt blå felter af kornblomster. Der skete endnu en afløsning mellem bataljonerne, så dukkede en dag et afløsningskommando fra Regiment 221 op, af hvilken vi den 5. juli blev afløst. Vi overlod gerne stillingen til vore afløsere, for man måtte vel erkende, at det kvarte år ved Arras for vores regiment havde været den kedeligste, vi havde haft, da vi i hele perioden langs denne front ikke havde set noget ud over den store storm den 28. marts, der jo desværre ikke havde bragt os den håbede fremmarch.

Den 6. juni blev vi indladet i Douai og kørt nordpå.

22

I Armentières buen

(kort 12)

Som udhvilede, kampdygtig enhed, skulle regimentet indsættes i et afsnit med livlig kampaktivitet. En krigsbegivenhed af en type, vi hidtil havde været forskånet for, ødelagde denne plan. Allerede i stillingen foran Gavrelle var kampkraften i enkelte kompagnier alvorligt blevet svækket på grund af influenzaen, som nu ramte alle med nogle få undtagelser. Derfor rykkede regimentet i stedet for i stilling, i kvarter: I. Bataillon i Libercourt, II. Bataillon i Wahagnies og III. Bataillon i la Neuville-en-Phalempin.

Desværre skulle hvilet ikke være ret længe. Sundhedstilstanden bedrede sig hastigt, og snart fik regimentet befaling til i tiden 12. – 15. juli at afløse Infanterie-Regiment 126 i afsnittet »Arrewage« Nord vest for Berquin – Neuf Berquin. Med den første underretning om den nye stilling modtog vi beskydningskortet, hvorpå den stærkt beskudte egn overalt var markeret blodig rød. Alle folk så med en stille gysen på dette kort. Til denne følelse blandede sig imidlertid også en vis nysgerrighed: stillingen lå dog i nyligt erobret område, og man var spændte på, hvordan Tommys etape så ud. Denne nysgerrighed pressede vel frygten i baggrunden, især da rygterne bredte sig, at stillingen lå i opdyrkede kartoffelmarker.

Efter at et forkommando dagen i forvejen var sat i march, blev bataljonerne uden bagage den 12. – 14. juli indladet i beredskabstog i Phalempin, og over Seclin – Lille – Armeniers – bragt til Bac-St.Maur. Bagagen nåede dette nye bestemmelsessted ad landevejen. Om natten 12.-13. juli afløste II./187 hvilebataljonen fra I.R. 126, og blev selv om natten 13.-14. juli afløst af I./187 for at kunne afløse beredskabsbataljonen I.R. 126. Om natten 14.-15. juli afløste III./187 I. Bataillon i hvil, for at denne kunne afløste II./187 i beredskab, der som sidste del af den komplicerede plan for afløsning, afløste I.R. 126 kampbataljon. Efter den evige ensformighed syn af ødelæggelser med mere eller mindre anvendelige dækninger og grave, fandt vi her helt anderledes omgivelser. Der var ingen grave og dækninger, men de ødelagte huse og de mange kratere viste, at krigen også her havde raset. Alligevel var her også vuggende kornmarker, anlagt af Tommy, og området havde alligevel et frisk udseende. Kartoffelmarkerne med deres indhold var mindre for øjet, men var ikke desto mindre med til at gøre stillingen mere behagelig gennem deres forbedring af feltkøkkenernes mad og mange ekstraportioner. Kampbataljonen indrettede sig i krater i hvede og havremarkerne, beredskabsbataljonen indrettede grav bag levende hegn til dækninger, mens hvilebataljonen kunne indrette sig i gårde ved Troubayard, så i det mindste enhederne i hvileperioderne kunne indkvarteres rimeligt. Efter fire dage i stilling afløste bataljonerne hinanden, senere udvidet til hver 10.

dag. Infanteriet på begge sider forholdt sig i ro. Dette var også om dagen tilfældet for artilleriet, men så snart det begyndte at blive mørkt, lå vejen i Vieux Berquin og adgangsvejene under en livlig forstyrrelsesild, som gjorde livet besværlig for madhentere og materiel- og ammunitionstransporter. Den 19. juli kl. 8 blev der pludseligt opskudt anmodninger om spærreild, snart herefter også fra vores afsnit. Infanteriild, M.G. og håndgranater kunne høres langs hele fronten, så satte rettidigt artilleriets og minekasternes spærreild. Som beredskabsbataljon rykkede III. Bataillon øjeblikkeligt frem til K.T.K. og holdt sig her klar til modangreb. II. Bataillon rykkede som hvide bataljon ind i beredskabsstillingen. Men hvad var der egentlig løs der fremme?

Det viser følgende beretning i Hæravisen:

»De fyre må have fået pip«

Bredt og højtideligt står den mørkegrønne mur af Nieppe skoven i juli morgensolen. Og som et ubrudt, bredt tæppe breder sig foran dem mod øst, ind i mellem brudt af smalle striber af kartoffelmarker, høstmodne kornmarker. De skinner i let guld som de frodige fletninger hos kvinderne på vores nordiske kyst. Ind i mellem sejler flygtige, blålige skygger hen over dem. Modne kornmarker – et tegn på fredeligt arbejde, frugten af en frugtbar jord. Og alligevel er det en forbandet jord, hvorfra freden i rædsel er undvejet.

Lydløs stilhed. Men i kornmarkernes ro er der kommet bevægelser. Som var der fra skoven sluppet talløse dyr fri, og nu banede sig vej igennem. Så hæver der sig fra jordhuller foran kornmarkerne, spejdende som muldvarper, jordfarvede figurer. Med vidt åbne øjne stirrede de ligeud over kanten på jordhullet, som en mand ved roret på en damper.

Og så fik der en hvisken på langs som bevægelserne derovre i kornmarken: »Kik engang! Kik, hvad er der?« De mange dusin øjne kikker skarpt og anstrengt. Hjelmene rører sig ikke. Men nede i jordhullet griber tyske næver om geværskæftet og føler efter håndgranaterne ved siden. En nordtysk bataljon ligger på vagt overfor den snigende fjende. Kun enkelte midttyske og østtyske karle findes blandet mellem folkene fra Vandkanten som prikkes af farver, som maleren sætter for at forbedre grundplanen endnu mere. Nærmere og nærmere sniger sporene gennem det høje korn som skovens dyr. Pludselig bliver der langs hele linjen på få meters afstand skreget fra hundreder struber mod tyskerne: »Hands up! Geværet væk!«

Freden er sprængt. På de frugtbare marker knalder det tusind gange. Forbandelsen, der ramte jorden, brøler hundrede gange. Håndgranater river jorden op med tætte, hvide røgskyer. Og bag den tyske forpostlinje raser nedslagene fra den engelske spærreild.

Vore nordtyskere var imidlertid ikke dovne. De havde ikke sovet, som englænderne i deres forestilling havde forventet. De havde misforstået den venlige opfordring »Hands up!«. En rasende maskingeværild og byger af håndgranater var deres svar. De rydder ikke dårligt op i kornmarkerne. Der, hvor kornet havde skjult englænderne frem til ganske få meter, rasede nu nærkampene. Her forsvarede Vizefeldwebel Baeskov, en berliner, sig sammen med sine to ordonnanser mod et dusin kaki-klædte. Kun et par af dem havde held til igen at forsvinde i kornmarken. Der stod Unteroffizier Schmalmack fra Meetzen ved Rendsburg med flere af sine folk som trofast bolværk foran sit maskingevær, hvor andre arbejdede på at udbedre en funktioneringsfejl, og kastede håndgranater indtil en fjendtlig kugle kastede ham hårdt såret til jorden. I samme øjeblik kunne man høre den savnede lyd af maskingeværet. Fra højre fløj kravlede Sanitets-Feldwebel Gruelich fra Kiel, som havde set kammeraten falde, frem gennem ilden, og lagde en nødforbinding, der reddede ham fra at forbløde.

Fra en jordhul sprang pludseligt en musketer op og løb som vanvittig bagud.

»Hvor skal du hen, Riesenberg?«, skreg man efter ham. Forpustet råbte den brave hamburger: »Jeg må hente ammunition! Jeg må hente ammunition!«. Ganske rigtig kom han efter kort tid tilbage, slæbende på fire fulde kasser – to ville for en menneske allerede var en rimelig last! – og blev end ikke såret.

Ved 3. Kompanie mente Unteroffizier Büch fra Albersdrof i Ditmarsken ikke havde have tilstrækkelig skudfelt til sit maskingevær. Ubekymret sprang han op og skød stående ind i de tætte masser af fjender indtil han selv blev såret. Straks styrtede Musketier Gremski fra Bergedorf til. Han fald også. Uden tøven en tredje, Musketier Rockmann fra Panfelde, Manfelder Kreis, der også blev skudt ned. Det så Leutnant Loth, som sammen med sin oppasser Sascheck fra Weissenburg i Østpreussen, skød det ene magasin efter det anden med sin pistol og standsede en hoben fjender. Sascheck blev dræbt som han rettede sig op for at kaste en håndgranat. Leutnant Loth var alene. Endnu en pistol var skudt tom. Et spring, og Loth havde fat i Unteroffizier Büchs maskingevær. På et råb kom Musketier Sargolla frem til løjtnanten med to patronbånd. Og så medjede maskingeværet i byger ind i englænderne.

Midt under denne kamp var de to sygehjælpere Falkenhagen fra Flensburg og Nieder fra Bisselhöved ved Bremen nået frem til den sårede Rockmann, havde nødtørftigt forbundet ham, men indset, at han ville være fortabt, hvis han på grund af tre alvorlige sår ikke øjeblikkeligt blev bragt tilbage. Med dødsforagt og under udnyttelse af hver eneste mulighed for dækning, bar ham bagud. Hvad betyder artilleri og infanteriild når det drejer sig om at redde en kammerats liv!

På højre fløj af bataljonen så Leutnant Immer fra Emdener egnen fjenden, som han i vild opløsning flygtede tilbage. I en øjeblikkelig beslutning stødte han efter med en deling. Men så kom han til et stykke åbent terræn foran den fjendtlige forpostlinje. Immer befalede stop og frontalild. Han selv huskede imidlertid, at der

skulle indbringes fanger, og løb på fløjen alene frem, mens han råbte: »Hvem kommer med?«. Som én mand sprang begge fløjgrupper frem. De brød ind i den fjendtlige linje, rullede den op og tog 8 englændere til fange. Unteroffizier Münz fra Rensburg sprang endnu længere frem for at nedkæmpe en fjendtlig M.G.-stilling. Gefreiter Thamhayn og Musketier Krysmanski fra Glasdorf i Pommern og Rummler, fulgte efter. Rummler blev med det samme ramt i halsen. De tre øvrige nedkæmpede de 6 englændere ved maskingeværet med håndgranater og slæbte det erobrede våben med tilbage. Men en maskingeværssalve fra fjendens hovedmodstandslinje delte dem. Münz faldt. De andre kom tilbage, men efter nogle få minutter råbte Krysmanski: »Jeg henter vores underofficer!«. Musketier Karll fra Mölln i Lauenburg: »Jeg kommer med!« De krøb på alle fire, helt langsomt, helt fladt. En enkelt uforsigtig bevægelse og de var sikre på et skud fra et maskingevær. Det gik to timer. Så kom de tilbage, begge de tapre mænd, som en slange mens de trak deres døde underofficer efter sig. Tysk kammeratskab på den anden side døden.

Fjenden var slået tilbage. Langt over et hundrede døde englændere dækket fortærrænet. Hele dagen skreg og stønnede sårede fjender i kornmarken. Engelske sanitetsfolk krøb rundt mellem dem. Vore nordtyskere var imidlertid i strålende humør. Det havde været en sag efter deres smag.

»Menneske, de må have fået pip«, skreg en kompagniodonnans, som han bragte en melding til bataljonen, til sine kammerater. »Uden artilleri kom de mod os i fuld dagslys! De karle tror måske, at vi sover? Men vi viste den noget andet!«

Kun en usåret musketer var på et tidspunkt taget til fange af englænderne, Musketier Nuss fra Vogtlande. Men se, efter at natten at kornmarkerne havde skabt en mørk mur, skreg det pludseligt ud af mørket i den næste Vogtländer dialekt i retning af den tyske linje: »Skyd ikke! Skyd ikke! Kommer fra fangenskab«.

Det var vores brave musketier med det appetitlige navn Nuss. Englænderne, der slæbte ham med tilbage, var kommet under tysk artilleriild. Nuss havde skreget højt op og styrtet sig i et granatkrater. De flygtende englændere lod ham ligge. Efter at de var forsvundet havde Nuss forsigtigt stykket hovedet op og orienteret sig. Der var ikke længere englændere at se. Han grinede triumferende: »De dumme karle!« Han havde overlistet dem; han havde kun foregivet at være såret. Stolt kunne han fortælle sit kompagni om sin snuhed.

I kornmarkerne foran fronten var der kraftige lyde. Mørke skikkelser vaklede hele natten under de belæsede bære. Englænderen forsøgte at bjærge de af sine sårede, de kunne finde.

Men lysten til et nyt overraskelsesforsøg var formodentlig for en tid forsvundet på grund af den nordtyske kur.

Omkring middagstid blev alarmen ophævet. Hvilebataljonen rykkede tilbage i kvarter og beredskabsbataljonen besatte igen sine gamle stillinger med undtagelse af 9. Kompanie, der måtte blive på en gård langs vejen Rue Pruvost – Ferme du Prince og indrette sig her. Det fjendtlige infanteri havde for alvor brændt fingrene og lod os i ro. Desto mere forstyrrede os derimod det fjendtlige artilleri. Det kunne over tid ikke skjules for englænderne, at der på vores side blev truffet forberedelser til et storangreb. Talrige ammunitionskolonner bragte hver nat enorme mængder af ammunition tæt bag den forreste linje, og alt for tid viste en stikflamme i terrænet, hvor et ammunitionsdepot var faldet som offer for den fjendtlige strøild. Selvom der officielt intet var kendt, så vidste dog snart enhver, at fremkørslen af så store mængder ammunition og artilleriofficerers udmåling af batteristillinger måtte være forberedelser til et storangreb. Rygterne i etappen gik stærkt og fremkom med de vildeste påstande. Dag for dag steg spændingen og alle glædede sig til den kommende bevægelseskrig. Så blev en dag udeblev ammunitionstransporterne. Tværtimod, enkelte kolonner kørte den i fjendtlig artilleriild nøjsommeligt frembragte ammunition, med tilbage. Hvad var der sket? Men fornemmede en stor ulykke og enkelte profeterede allerede Tysklands nederlag i verdenskrigen. Ganske rigtig bragte de næste krigsberetninger nyheden om tilbageslaget langs Marne. Den hidtidige glade stemning med håb om en offensiv, slog pludseligt helt om. Men frygtede nu en fjendtlig offensiv, og en vis usikkerhed bredte sig mere og mere. Men roen syntes også at give englænderne alvorlige problemer. De forventede sikkert dagligt det store angreb. Han forstærkede den natlige beskydning endnu mere, og sendte sine flyvemaskiner i store antal på opklaring over de tyske linjer. Formentlig har de ikke kunne give den engelske ledelse tilstrækkelige oplysninger. I denne stilling skulle regimentet stifte et ubehageligt bekendtskab med et gasmine overfald. som om natten fra 6. til 7. august II. Bataillon havde afløst III., bemærkede posterne pludseligt et gevaldigt lysskær ved fjenden, lige efter en snurren; overfaldet blev rettidigt erkendt og gasmasker anlagt. Kun 7. Kompanie, der var på vej til afløsning, havde ikke bemærket ildskæret og havde overhørt gasalarmerne. De havde derfor enkelte tab.

Af forskellige varsler mente den øverste ledelse at, der måtte forventes et fjendtligt storangreb. Forhøjet kampberedskab var en daglig foreteelse. Kampbataljonerne måtte rømme fortærrænet og trække sig tilbage bag Platte Becque. Beredskabs bataljonen blev først trukket frem til Laudick-graven, så lagt tilbage langs Meteren Becque bag Douliou-tværstillingen, så fordelt over hele området og efter få timer igen trukket tilbage bag Douliou-Riegel. Hvilebataljonen blev alarmeret, trukket frem, kunne så igen vende tilbage til kvartererne, og blot med det samme endnu engang at blive alarmeret. Af dette blev tropperne ikke mere fortrøstningsfulde. Imidlertid

rørte englænderne ikke på sig. Der blev flere og flere tegn på, at et fjendtligt angreb ikke kunne forventes. Derfor kunne frontafsnittene udvides og på den måde frigøre enheder til de hårdt omkæmpede dele af fronten. Regiment 187 blev derved trukket ud om natten 14./15. august. Regiment 188 og Regiment 170 fra højre nabodivision (52. I.D.) overtog afsnittet.

Et en dags ro i en gård nord for Estaires overtog regimentet den vestlige del af venstre nabodivision, resten syd for Lys afløste Regiment 392. II. Bataillon placeredes som bagtroopsstyrke med i stilling langs Bourre åen vest for Merville og et kompagni i Karl-stillingen. III. Bataillon som kampbataljon med tre kompagnier i for terræn Karl-stilling og med et kompagni i Karl-stillingen. Som brevskabsbataljon var I. Bataillon placeret i Friedrich-stilling stik vest for Estaires. Stillingen var betydelig roligere end ved Neuf-Berquin. Alene Merville lå under kraftig fjendtlig artilleriild, hvor dog kældrene ydede god dækning.

Den 18. august angreb englænderne pludseligt uden artilleriforberedelse i bølger og grupper; måske havde de fået fornemmelse af en forestående tilbagetrækning og ville føle sig frem. Det skulle gå dem slemt. Ganske vist traf posterne sig tilbage til vest kanten af Merville, men ikke før de med M.G. og infanteriild havde tilføjet Tommy store tab. Så åbnede M.G. i husene i vest kanten af Merville ild og skød englænderne så meget sammen, at de hurtigt faldt tilbage til deres oprindelige stilling.

Om natten 18./19. august begyndte den egentlige rømning af Merville-fronten, så forkortelse af fronten frigjorde enheder til mere vigtige afsnit. II. Bataillon skulle som bagtrop efterlade to kompagnier langs Bourre åen, mens de to øvrige gik tilbage til hvil i Barlette Ferme på Rue Biache. De to øvrige bataljoner forblev i deres stillinger. På grund af en dårlig telefonsamtale mente II. Bataillon at have fået ordre til at gå tilbage med alle kompagnier, og rømmede derfor Merville før det var regimentets mening, og marcherede mod hvilekvartererne. 8. Kompanie kunne endnu nås af K.T.K. under marchen, og blev sendt tilbage til Merville. Derudover blev 11. Kompanie hurtigt sendt frem, hvormed planen for rømningen ikke blev ødelagt. Begge kompagnier nåede uhindret vest kanten af Merville. Englænderne havde altså ikke bemærket II. Bataillons tilbagetrækning. 8. Kompanie forblev endnu en dag i Merville, hvorefter også den rykkede i hvilekvarter, hvorefter 11. Kompanie alene overtog rollen som bagtrop.

Vi vil nu overgive ordet til fører for 11. Kompanie, Leutnant Wittack, som vil fortælle om de første dage under tilbagetrækningen:

Det var netop blevet lyst, som vi tidligt den 19. august sluttede udstillingen af poster, og jeg returnerede til min kompagnifører dækning. Så faldt der fra højre enkelte skud. En Tommy-patrulje havde povet sig for langt frem, og var skyndsomt igen forsvundet, som vore poster begyndte at skyde. Tommy var tilsyneladende slet ikke klar over, hvor vi gemte os. Hans fly fløj i lav højde over området for at opdage et eller andet. Også et tysk infanterifly trak for os sine cirkler, ubekymret over den fjendtlige shrapnel ild. Der! – et ulykkeligt tilfælde eksploderede en shrapnel umiddelbart foran dets propel. Den slog pludseligt op, og faldt så stejlt ned foran vores linje. Min højre delingsfører, Vizefeldwebel Schwen, søgte frem mod nedstyrtningsstedet, og var netop kommet rundt om et hushjørne, da han så flyet ligge omkring 40 skridt derfra – omkring det stod 25-30 intetanende Tommys, og der kom endnu flere til. Hurtigt hentede han et M.G. og satte det i stilling bag et gittervindu, hvorfra der var udsyn over nedstyrtningsstedet. Som løbet blev skudt frem gennem gitteret, blev det opdaget af en Tommy, de udstødte et advarende skrig. Hurtigt åbnede vores gode ildsprøjte ild. Som var lynet slået ned sprang hele banden væk mens de kastede deres geværer og sager væk. En lang Tommy havde med et Lewis-M.G. på ryggen havde muntert kikket på flyet. Men nu! M.G.'et på jorden og benene på nakken, det var alt sammen sket på sekunder. Forskellige smerteskrig lod dog erkende, at nogle kugler havde nået deres mål. Lidt senere krøb Vizefeldwebel Schwen selv som patrulje frem til flyet. Her havde han overrasket Tommy under ligplyndringen. Liget var fuldstændig udplyndret. Selv hans armbåndsurs, trykmærket på hans arm kunne stadig ses, var væk. Han kunne kun tage den dødes identitetsmærke med tilbage.

I løbet af formiddagen modtog jeg forskelligt besøg. Vores regimentsfører med adjutant kom, for at spørge til vores befindende. Vi kunne kun fortælle ham, at Tommy hidtil havde fået et rap over fingrene hver gang han havde forsøgt at nærme sig. Så kom en forbindelsesofficer til artilleriet, der fra min post ville orientere sig om artilleri mål. Blandt andet havde vi erkendt et tungt engelsk M.G. Allerede det første skud fra vores artilleri lå kun en meter ved siden af, det næste var en fuldtreffet. På den måde forblev vi til sidst på eftermiddagen i den stilling, vi havde overtaget i løbet af natten. Hele tiden indløb meldinger fra posterne om fjendtlige bevægelser. Kontinuerligt var forbindelsespatruljer under vejs mod højre og venstre nabo for at fastslå forbindelse. Enhver forandring blev øjeblikkeligt sendt bagud til de højre stabe og til artilleriet ad hurtigst mulige måde. Telefon, blinklampe og brevduer stod hertil mig til disposition. I løbet af dagen blev det tydeligt, at fjenden ikke ville angribe vores placering, dvs. dens ruiner, frontalt, men ville forsøge at omringe den. Vores naboposteringer havde på grund af kraftige fjendtlige angreb, måttet falde et stykke tilbage. Ved længere ophold ville vi altså komme i risiko for at blive afskåret. Så fik jeg ordre til at falde tilbage til på højde med nabostillingerne. Vi havde ikke længere ødelæggelsesopgaver, da pionerer på dette sted allerede havde været aktive. Så underrettede jeg samtlige poster og gik i et adstadigt tempo – et hurtigere tempo kunne let

i ruinerne havde kostet et brækket ben – gik vi i første omgang tilbage til øst kanten af Merville. Her gjorde vi ført igen front for at afvente mørkefald. Tommy havde intet bemærket. Ikke et skud, ikke en patrulje havde forstyrret os. På vores venstre flanke blev to fjendtlige kompagnier observeret og snart træfsikkert budt velkommen af vores artilleri. Tommys artilleri havde tilsyneladende hele dagen skudt uden observation, og kun få lag lå planløst over området. Omkring kl. 21 kom hans fly eskadriller igen for at besøge os. Det var et storlået syn som de som rovfugle styrtede nedad fra skyerne, og i den nedgående sols stråler kredsede over den allerede totalt rømmede Merville. Efter at det var blevet mørkt, gik vi så yderligere nogle hundrede meter tilbage til på højde med enhederne på begge sider. Vi lå her i åbent terræn, delvist i en gammel artilleristilling. Artilleristerne havde imidlertid lavet et så komplet ødelæggelsesarbejde, at der ikke engang fandtes den mindste smule overdækning, hvor jeg uset kunne tænde min lommelygte. Det var derfor ikke andet for mig at gøre, end at tænde lys i bunden af et åbent krater, for at kunne orientere mig på mine kort og give regimentet melding om min placering. Jeg fik herfra ordre til at trække mig endnu en kilometer tilbage og skabe tilslutning til en her befindende M.G.-stilling. I denne linje blev vi så i løbet af morgenen afløst af vores 12. Kompanie. Ved denne gentog sig det samme skuespil dagen igennem. Tommy forsøgte overalt at trænge frem, snart med patruljer, snart med stærkere enheder. På landevejen, der på højre fløj gik fra vest mod øst, kom en engelsk sergent med et udbredt kort i hånden, muntret slentrede med 8 mand. Den tyske post havde allerede opdaget dem, men lod dem roligt komme nærmere. Først da Tommy var nogle få skridt derfra, sprang han frem med gevær i anslag. Den forfjamskede sergent hævdede armene, mens hans folk forsøgte at redde sig gennem flugt. Da han, efter at være kommet sig over overraskelsen, ville trække sin pistol, havde en tysk næve allerede et fast taget i kraven. Midt i stillingen var der en M.G.-position, stadig med en god dækning. Denne var allerede forberedt til sprængning, og der manglede kun at sætte en tændstik til tændsnoren. Tommy havde i løbet af dagen med større kræfter forsøgt at komme nærmere. Hvor han viste sig, blev han jagtet af vores artilleri og M.G. Sidst på eftermiddagen havde han trods alt dette frontalt arbejdet sig ind på 200 meters afstand. For ikke i mørket at blive fanget i dækningen, blev et stillingsskifte forberedt med M.G. et til en grav 200 meter længere tilbage. Så snart mørket begyndte at falde, gik det løs. Til sidst blev tændsnorene antændt. Så nærmede sig en 10 mand Tommy-patrulje. Det stod netop ved M.G.-stillingen. – Der! – et dommedagsbrag, snurren og fløjtende murbrokker og jernstumper, et rædselsskrig hos Tommy. M.G.-stillingen var røget i luften. Vizefeldwebel Ström fra 12. Kompanie indså det gunstige øjeblik. Overblik, beslutning og gennemførelse er ét. Det er, hvad man så ofte tankeløst kalder åndsnærværelse. Med et par folk og et let maskingevær stormede han frem. 50 meter fra sprængningsstedet faldt han ned og åbnede ilden før Tommy var kommet sig over skrækken og havde kommet i orden. Hals over hovedet tog han benene på nakken. To mand sad fast i pigtråden. Vores folk er allerede fremme ved dem. En engelsk officer og en mand, lettere såret, blev triumferende bragt ind. Den 21. august blev for 12. Kompanie en varm dag. Englænderne angreb igen i bataljonsstyrke med en beundringsværdig udholdenhed. Tappert afværgede 12. Kompanie alle angreb, og tilføjede sammen med artilleriet Tommy meget store tab, men måtte langsomt på grund af overmagten falde tilbage mod Forterræn-Karl-stillingen. Her skulle tilbagetrækningen i første omgang standse op. Nu måtte vi altså se, hvem der havde afgørelse, om Tommy også kunne trænge frem, når vi standsede op. I den nye linje lå 9., 10., 11. og 12. Kompanie i forreste linje og havde kun udskilt stødtrope. For at sikre os mod overraskelser, rykkede kompagnierne om aftenen frem og sikrede sig et for terræn. Den 22. august kl. 8 modtog jeg melding om, at feltvagten havde trukket sig tilbage. Tommy kom. Snart efter begyndte også vores artilleri at sætte ind, og vore granater susende gennem morgenluften i retning af angriberne. Jeg ildede til min observationspost i gavlen af et hus for at finde ud af situationen. Hvad var her vores forreste linje? En gennemgående pigtrådshindring med et par M.G.-stillinger i en stubmark. Ingen grave overhovedet. Alle bevægelser skete gennem terræn. Jeg fandt mine delingsførere gående oprejst frem og tilbage mellem hullerne. Så står vi og ser på området: 20 meter foran os pigtrådshindringen, så en hæk, en mark, igen en hæk, et ret uoverskueligt terræn her foran venstre fløj - så skubber en underofficer til mig: »Der! Der! Hr. Løjtnant!« Næppe 20 meter på den anden side pigtråden, 40 meter fra os, 2 levende Tommys, et øjeblik synlig i et hul i hækken. Disse Tommy er lige så frække som de er dumme. »Giv agt! 40 meter foran jer, fjendtlig patrulje«, råber vi til maskingeværet til højre for os. Det skød løs. Begge Tommy betalte deres dumhed med livet. Længere til højre kom Tommy frem i bølger. Endnu inden vores artilleri har lukket munden op, kan man se eksplosioner fra granatnedslag i den forreste bølge. Det engelske artilleri lagde på grund af en fejlvurdering af situationen, deres egen forreste linje under ild. Og da han derigennem havde bragt uorden, forlagde han sin ild endnu længere mod vest over egne reservestyrke. Vores folk glædede sig naturligvis over det mægtige skuespil: »Sådan skal det gøres! Mand, gør dog mere af samme skuffe! Sådan er det til at udholde!« skrålede de. Denne episode synes hos Tommy at have fremkaldt en alvorlig familiestrid, for herefter skød hans artilleri resten af dagen mindst 500 meter bag vores forreste linje, hvilke naturligvis også var velkommen.

Også ved de øvrige kompagnier forsøgte englænderne at trænge ind i vores linje, men heller ikke her med stor held. Kompagnierne lod ham komme tæt hen foran hindringerne inden de lod maskingeværerne snakke, og herefter forsvandt Tommy igen tilbage, hvor han var kommet fra. Alene ved 10. Kompanie lykkedes det ham at trænge ind i nogle huse, men han fik ikke megen glæde af den lille succes. Efter en kort, men effektiv forber-

delse med minekastere, blev husene igen uden større vanskeligheder igen rensat. En stor del af de indtrængte var slået ihjel af minekasterne, nogle enkelte fanger fra den engelske 61. Infanteri division blev taget, men resten flygtede hals over hoved. Vi kunne derfor om aftenen afleverer vores stilling på ordentlig måde til vore afløsere. Efter de konstante patruljer og anstrengende vagter, måtte III. Bataillon gives et par dage i hvil. Derfor afløste I. Bataillon den 22. august om aftenen, efter den selv i Friedrich-stillingen var blevet afløst af II. Bataillon. III. Bataillon marcherede til Barlette-Ferme på Rue Biache. Som tidligere forsøgte englænderne også ved I. Bataillon at trænge ind i Vorfeld-Karl-stillingen, men stadig afvist hver gang. På den måde blev stillingen fastholdt til den 28. august trods de daglige, hårde kampe. Så begyndte igen den befaledede tilbagelægning af fronten. Denne gang skulle hele Armentières buen rømmes og den korte linje Armentières – Fleurbaix – la Bassée indtages. I første omgang skubbede II. Bataillon den 27. august om aftenen to kompagnier frem i Karl-stillingen, og holdt med de to øvrige kompagnier Friedrich-stillingen besat. III. Bataillon rykkede med to kompagnier ind i Friedrich-stillingen og med de to øvrige ind i artilleri-beskyttelses stillingen øst for Estaires. Den 28. august rømmede I. Bataillon Vorfeld-Karl-stillingen, efterladende sig et par svage patruljer, forstærket af patrulje fra II. Bataillon, besatte den nye Armentières hovedstilling, der endegyldigt skulle fastholdes, og begyndte med udbygningen af denne stilling. Den 29. august angreb englænderne med patruljer mod vores svage poser i Vorfeld-Karl-Stillingen, der forsvarede sig så strålende, at Tommy kun på højre fløj vandt lidt terræn. Om aftenen blev patruljerne trukket ud af Vorfeld-Karl-Stillingen, mens II. Bataillon rømmede Karl-stillingen og besatte Armentières fortærrænet lige syd for Fleurbaix. Kun III. Bataillon blev alene i Estaires som bagtrop. Tommy fik frem usikker og forsigtig, men på den anden side også ofte med ro og hårdnakkethed, som man kom i tvivl om man skulle kalde det dumdristighed eller dumhed. Vores bagtroopsbatteri, hvis observatør, Leutnant Heckendorf, F.A.R. 231 ophold sig ved kompagniføreren for 12. Kompanie, skød med en storartet præstation mod ethvert nok så lille mål, og vore maskingeværer dukkede op overalt bag buske og hække, skød, og var så igen forsvundet. Man måtte »erobre« hver eneste meter med store tab, mens vi dårligt havde tab. Uanset hvor meget, hans fly anstrengte sig, vidste Tommy aldrig, hvor vi var. For at det fjendtlige artilleri også havde et arbejde, skød de, vel fordi de ikke vidste bedre, mod gaderne i Estaires, hvor der ikke var et menneske. Begge kompagnier i artilleri-beskyttelsesstillingen assisterede kraftigt pionerne under ødelæggelsen af Estaires. Det gjorde et godt stykke arbejde. Ikke et hus, ikke en kælder var endnu hel og kunne efterfølgende anvendes af englænderne som underbringelse. I de få dækninger, der endnu var hele, blev der gravet forsinkelsestændere ned, som ville eksplodere efter 14 dage. Det samme gjorde sig gældende i veje og broer. Alt, der ikke blev sprængt, blev luremineret. Tommy skulle ikke kunne finde sig alt for sikkert på deres »erobrede« jord. Husene og hækkene langs vejen mellem Neuf-Berquin og Estaires var en fordel for englændernes fremrykning. Her havde 10. Kompanie en vanskelig stilling, hvor Tommy ubemærket kunne nå tæt ind på forposterne, og hvor maskingeværerne på grund af dårlige skudfelter, ikke tilstrækkeligt kunne virke. Det lykkedes derfor Tommy sidst på eftermiddagen den 31. august at trænge ind i Estaires, eller retter den ruinhob, der engang havde været Estaires. For at undgå unødvendige tab i de uoverskuelige ruiner, blev 10. og 12. Kompanie den 1. september trukket ud af Estaires bag Artilleri-beskyttelses stillingen. I denne stilling afventede nu 9. og 11. Kompanie fjenden. Men forgæves. Patruljer sendt frem til Estaires meldte, at Tommy ikke havde passeret midten af byen. Formentlig frygtede de en fælde i ruinerne. Efter at alle poster den aften på ordre var trukket tilbage over Lys, blev III. Bataillon afløst af en underofficer og 6 mand fra 5./Reserve-Infanterie-Regiment 100 (23. Res.Div.), mens I. og II. Bataillon i Armentières-stillingen blev afløst af en bataljon fra samme division. Det var en herlig march, overalt, hvor man kikkede, brændende gårde, som kompagnierne som spøgelse passerede i enkeltkolonne. Alle var i godt humør. Efter de hårde kampe under tilbagetrækningen var der udsigt til nogle få dage i hvil. I. Bataillon marcherede til Annapes, II. Bataillon til Sainghin og III. Bataillon i første omgang til Hallennes, for efter en flere timers marchpause, den 2. september at nå sit endelige hvilekvarter Peronne. Glæden over en hvileperiode led en hårdt slag umiddelbar efter vores ankomst. På grund af kraftige fjendtlige angreb ved Cambrai, havde vore enheder her en hård tid, og nye store angreb var forventet. Derfor blev den 3. september kl. 7 regimentets infanteri på lastbiler kørt til Cambrai, mens bagagen dels med jernbane, dels til fods, kom bagefter. Her havde vi dog nogle få hviledage før vores indsats, idet opløsningen af de fjerde kompagnier blev gennemført, hvorved de frigjorte soldater kunne gøre de øvrige kompagnier mere kampkraftige, og med dette afsluttede 3., 5. og 10. Kompanie deres krigshistorie.

23. Ved Cambrai

(Kort 14)

Den 5. september om morgenen kom der befaling om at sende et forkommando i retning af Inchy-en-Artois i Infanterie-Regiment 167 afsnit af kanalstillingen, for at rekognoscerer marchveje og underbringelses muligheder. Kanalen havde kun i nogle få dage været forreste linje. Efter de for os ugunstige kampe nord for Somme og det engelske kampvognsgennembrud ved Quéant – Cagnicourt, var vore enheder i de første dage af september trukket her tilbage. Man regnede med nye engelske angreb i retning af Cambrai.

Allerede samme aften fulgte den endelige befaling, ifølge hvilken I.R. 187 skulle overtage afsnittet efter Regiment 167 med i første omgang to bataljoner i forreste linje og en bataljon i beredskab i Fasner-Riegel. I. og II. Bataillon afløste først 22. Divisions beredskab i Fasner-Riegel, og næste aften stillingsbataljonerne i kanalstillingen. III. Bataillon fulgte på samme måde, så stillingen den 8. om aftenen fuldstændig var overtaget. Da englænderne, med undtagelse af kraftig artilleri, uventet forholdt sig roligt, kunne der for alvor gås i gang med en udbygning af stillingen. Kampafsnittet blev reorganiseret, hvorved II. Bataillon blev frigjort som reservebataljon. Den gravede sig i første omgang ned foran Saily, kom så i kvarter i Saily. Bataljonerne befandt sig så godt i deres stillinger, at regimentet undlod en regelmæssig afløsning, og lod bataljonerne forblive i deres stillinger. Først efter den 20. viste modstanderen større livlighed. Hvert øjeblik, dag og nat, gennemførte han kamppatruljer, især mod slusen foran 3. og 4. Kompanie, og et af 1. Kompanie sejt forsvaret skovstykke, der strakte sig fra kanalen mod Inchy, af os kraftigt udbygget som stillingsfremspring og særlig ubehagelig for modstanderne. Det blev yderligere ubehageligt, da Tommy hurtigt erkendte, at vores nye venstre nabo - en Kavallerie-Schützen-Division – var ny i skyttegravskrigen, og hurtigt kastede den ud af Moeuvres. Nu forsøgte han at rulle kampbataljonen op fra venstre. Efter en heftig, men kort, ildforberedelse, rykkede han fra syd og frontalt fra Inchy frem mod vores linje langs kanalen. Den fjendtlige artilleriild havde ligget bag vore stillinger. Det fjendtlige angreb stødte på vores urokkede mandskab og blev blodigt afvist. Elementer, som til højre og venstre for os, var trængt ind i den lille skov, blev hurtigt igen smidt ud. Men før Moeuvres igen var på tyske hænder, kunne vi imidlertid ikke regne med at situationen beroligede sig. Kavaleri-skytte divisionen, forstærket af 1. Garde-Reserve-Division, generobrede landsbyen, men kun for igen at blive kastet ud. Vi mistede i tilslutning hertil skovstykket foran kanalen. Nye angreb, modangreb. Hver morgen og hver aften var kampen i gang. Skovstykket skiftede hele tiden ejer. Under et sådant fremstød tog Vizefeldwebel Klabunde, 1. Kompanie, omkring et dusin englændere til fange. De vedvarende kampe, den evige artilleriild, der kun omkring middagstid hvilede, og frem for alt gjorde adgangsvejene usikre, gjorde den natlige genforsyning meget vanskelig og rev store huller i de allerede meget reducerede kompagnier. Den energi, hvormed fjenden trængte frem mod kanalen, pegede i retning på at han havde noget stort på tegnebrættet. Vi måtte derfor komme ham i forkøbet, og i det mindste, koste, hvad det koste ville, kontinuerlig tilbageerobre hans springbræt: Moeuvres og skovstykket, og derigennem give ham mærkbare slag.

Den 23. september skulle angrebet komme. Den nedslidte I. Bataillon blev afløst af III. fra beredskabet, og marcherede om natten 22. – 23. september over Saily til Bantigny til aflusning og genopstilling af det stærkt medtagne tunge maskingeværer. Dele af II. Bataillon og talrige tunge M.G. blev trukket frem til kanalen, alle lette minekastere placeret bag kanalen. Vores tyngde lå i den 1. kampzone. Beredskabs- og reservezone på højde med regimentets kommandostation) var næsten blottet. Denne opstilling var dristig, men påtvunget, hvis der overhovedet skulle opnås resultater med vores reducerede styrker. Var fjenden kommet os i forkøbet, ville der efter en nedkæmpelse af I. Bataillon, dårligt have været yderligere modstandere. Og han kom os i forkøbet. Natten til den 27. september var uhyggelig rolig. De var stadig mørkt og en tæt morgentåge lå over kanalen, da på én gang præcist kl. 0515 en rasende trommeild blev udløst mod regimentets stillinger. Ilden lå præcist over kanalen. Allerede efter 15 minutter angreb englænderne i tætte masser fra det lille skovstykke foran kanalen. De blev glat afvist. To kampvogne, der forsøgte at trænge ned i kanalen på et sted, hvor de høje sider var gennemskåret af en feltjernbane, blev ødelagt af sammensatte håndgranater. Den lille styrke i kanalen, bestående af dele af III. Bataillon under kommando af Leutnant Schlubeck, var meget stolte over succesen, og mistede på trods af den fornyede artilleriild, ikke modet. Hvad der egentlig var i gang, vidste ingen. Kanalen var fyldt med gas og røg. Pludseligt begyndte en kraftig infanteriild på bagsiden. Schlubeck troede, at ilden kom fra vores reservebataljon, der måske troede at kanalen var på fjendens hænder. Han løb op ad skråningen for at meddele kammeraterne, at de skød på deres egne. Men, O skræk, ovenfor stod kakibruner med barberskåle på hovedet. Hvor var de kommet

fra? En gruppe blev indsat mod skikkelserne. De forsvandt, og man interesserede sig ikke mere for episoden. I mellemtiden angreb Tommy igen frontalt. De blev afvist. Det blev lysere. Bagfra kom enkelte grupper, ordonnanser, sanitetsfolk osv. som viste sig at være englændere, der vel i kanalen forventede at finde egne tropper, men ikke længere forskansede tyskere. For den lille skare helte ved kanalen begyndte situationens alvor langsomt at blive tydelig. Man mærkede at englænderne allerede bag den var foldet ud. Man mente imidlertid at der måske ved slusen på venstre fløj af regimentet endnu stod tyskere – man havde set tyske lyskugler blive sendt op – og besluttede sig til at slå sig igennem hertil. I spring gik det frem langs kanalens side; Tommy foran kanalen bemærkede det ikke. Men tæt på slusen stødte den lille styrke ind i stærke fjendtlige reserveenheder, tilsyneladende reservedivisionen, der fredeligt var begyndt deres håbefulde march mod Berlin, og måtte overgive sig, flere timer efter det første angreb, på et tidspunkt hvor englænderne allerede var trængt dybt ind i ryggen på vores kamplinje til på højde med regimentets kommandostation. I mellemtiden var der på den øvrige front skete mange ting. Længe før englænderne havde betænkt vores forreste linje – deres farligste fjende – med deres trommeild, var han faldet over kavaleridivisionen, havde revet et stort hul i den tyske front, og her indsatte division efter division. Vores K.T.K., der lå tæt ved siden af kavaleriet, havde med forbavselse konstateret at der allerede kort efter starten på trommeilden, dukkede englændere op selvom man fra vores første linje stadig kunne hører maskingeværernes klappen. Der udviklede sig en kort kamp om kommandostationen. Leutnant v. Bülow, fører for 3. M.G.K. bemandede personligt et M.G. mod de fremstormende englændere indtil han hårdt såre måtte opgive kampen. Fjenden gik så frem mod Fasner-Riegel stillingen. Her lå stadig 40 mand fra II. Bataillon. Man kan forstå, at denne lille folk ikke kunne standse den engelske damptromle, og selv ikke da fjenden fra Bourlon omgik linjen. Stærke styrker, der til højre for regimentet var brudt igennem ved Sains-les-Marquion, rykkede frem fra nord og ramte herunder regimentets kommandostation. Her havde man på et tidligt tidspunkt opfattet situationen. Kl. 15 ankom en forsprængt Ulaner og meddelte, at Tommy var brudt igennem. Manden var ingen helt, men at han havde sagt sandheden, kunne på grund af den samlede situation ikke betvivles. En hurtig underretning af de højere stabe var ikke mulig. Alle signalmidler var ødelagte. Kommandostationen lå under beskydning af tunge kalibre. Ordonnanser blev sendt bagud med regimentets anmodninger, alle reserve indsats i retning af kavaleri divisionen, da det var herfra, ulykkerne bredte sig. Kl. 9 dukkede de første fjendtlige skyttelinjer og enkelte kampvogne, som i øvrigt snart var nedkæmpet af vores artilleri, op ved kommandostationen. Der udviklede sig en ildkamp. Dele af I. Bataillon var i mellemtiden ankommet til kommandostationen og hjalp med at forsvarer banedæmningen. De var kun få og uden maskingeværer, der endnu befandt sig til reparation i Bantigny. De var om natten marcheret bagud, alarmeret den 27. om morgenen og var igen rykket frem gennem en voldsom artilleriild, hårdt medtaget, men alligevel fuldt af en jernhård pligtforømmelse af at måtte slå fjenden tilbage. Jernbanedæmningen var en god forsvarslinje; situationen så ikke dårlig ud selvom den engelske linje foran os hele tiden indsatte flere maskingeværer og åbnede en kraftig skytteild. Særlig sejrbevist syntes fjenden ikke at være trods hans succes; et par Tommy løb over. Så så vi, at en stærk fjendtlig styrke mod sydøst fra Bourlon skoven rykkede frem i forsøget på at omringe os. Ganske vist blev kampen også taget op med denne, men nu kunne linjen ikke holdes ret meget længere. Reserver var ikke disponible. Vores artilleri var sønderskudt. Enkelte pjecer forsvarede sig med anerkendelsesværdig bravur. Den lille styrke ved kommandostationen blev hurtigt omringet. Hvem, der ikke var såret eller faldet, faldt i fangenskab eller slog sig igennem til Sailly, hvor om aftenen den sidste rest af kamptropper og regimentets Infanterie-Pionier-Kompanie havde indrettet en optagestilling. Der blev endda gennemført et modangreb, der på trods af beslutsomheden hos de allerede lidt ældre herrer i Pionerkompagniet, og det ringe antal angriber i forhold til englændernes masse på omkring 1:100, hurtigt faldt til jorden.

Om natten 27. – 28. september blev resten af regimentet afløst foran Sailly af 3. Division. En lille del af pionerkompagnier blev herunder glemt, og måtte endnu i 24 timer forsvarer sig i Sailly selvom fjenden for længst havde omgået stedet og allerede var ved at placerer sit artilleri i den østlige kant. Ruinerne af regimentet samlede sig den 30. september i Bourchain nordøst for Cambrai.

24.

Ved Douai og tilbagetrækning bag Schelde

(Kort 13 og 14)

Da englænderne den 1. oktober fortsatte sine hårdnakkede angreb blev regimentet alarmeret for at blive indsat som flankesikring ved Fressain. Kort efter ankomst til det befalede samlepunkt, blev vi med motorcykel ordonnans af divisionen underrettet om, at alarmen var ophævet, og regimentet skulle returnere til Bouchain. Næppe ankommet i kvartererne, indgik en ny divisionsbefaling, hvorefter regimentet øjeblikkeligt med lastbil skulle forskyde for at afløse Reserve-Infanterie-Regiment 69 i dens stilling mellem Fresnoy og Oppy vest for Douai. Da denne stilling blev anset for fuldstændig rolig, håbede vi på her at kunne hvile ud efter de hårde strabadser under Cambrai-slaget, og dermed kunne indføre de nødvendige personelerstatninger. I stedet mødte der os her en hård opgave: det hed sig, at vi med vores svage kræfter skulle holde en bred stilling, der hidtil havde været holdt af et talstærkt regiment, mod de pludseligt gentagne fjendtlige fremstød, og yderligere tilbageerobre de få, tabte dele af graven. Af vores tapre folk blev der nu, trods den fortvivlede situation, udført heltegerninger. men hver gang, divisionsbefalingen omtalte et gennemført modangreb med naboregiment 189, indløb fra stillingsbataljonen melding om, at fjenden et sted var brudt ind i vores svage linje og havde sat sig fast. Den af regimentet øjeblikkeligt beordrede tilbageerobring var udsigtsløs, da der ganske enkelt ikke var kræfter hertil. Derfor måtte vi stykke for stykke under hårde kampe overlade vores forreste linje til fjenden, frem til den 7. oktober, hvor der endeligt blev givet ordre til hele gruppen om en samlet tilbagetrækning til Wotan-stillingen. Modstanderen fulgte ikke så heftigt efter. På grund af den samlede situation langs fronten var en yderligere tilbagetrækning nødvendig. Som første etape var kanalen nord for Douai fastlagt. III. Bataillon overtog første linje, II. beredskabet. På dette tidspunkt ophørte I. Bataillon en tid med at eksistere. Dens kompagnier blev underlagt II. og III. Bataillon, kompagnier midlertidigt lagt sammen, så hver bataljon nu kun havde fire kompagnier. Kampstyrken var imidlertid stadig ringe og kompagnierne nåede langt fra størrelse af de krigsduelige delinger, vi havde haft i Rumænien.

I disse dage kom sammenbruddet på den makedonske front. Et fornyet fredstilbud blev gennem en proklamation fra Kejseren bekendtgjort for hær og flåde. Alle kunne mærke, om end måske ikke bevist, at det gik mod enden. Hos alle er vel tanken dukket op, ikke netop her lige for slutningen, at »få kniven«. Alligevel gjorde de brave 187'ere helt frem til den endegyldige afslutning deres fulde pligt og skyldighed overfor fædrelandet.

Opholdet langs kanalen varede kun nogle få dage; så hed det tilbagetrækning bag Schelde. For hvert regimentsafsnit blev der udpeget en bagtroops bataljon. Resten af regimentet gik som samlet styrke tilbage bag Schelde for her af alt magt at udbygge den nye stilling.

II. Bataljon blev i føling med fjenden. Dækket af denne bagtrop blev alle taktisk nødvendige sprængninger og ødelæggelser gennemført. Bag de sidste enheder lod pionerer vejkrøds ryge i luften. For bagtroopskrigerne var synet uforglemmeligt af de omfattende brændende korn og høstakke, der kort før udrykningen blev antændt for at forrådet ikke skulle falde i hænderne på fjenden.

II. Bataillon indtog successivt bagtroops stillinger i skoven ved Bouvimies og ved Rosult, og patruljer forblev i føling med fjenden. Fra Rosult rykkede bataljonen så tilbage bag Schelde ved Mortagne i hvil, men måtte allerede næste dag deltage i stillingsbyggeri. Fronten forløb generelt langs Schelde. Foran divisionens front lå Fort Maulde på et beherskende højdepunkt. Af denne grund var den nye stilling trukket frem som et brohoved foran sammenløbet af Schelde og Scarpe. Patrulje fra III. Bataillon sikrede langt fremskudt dette arbejde. Det lykkedes disse patruljer at kaste den eftersættende fjende tilbage fra Lecelles, så han ikke foreløbig fortsatte frem. Den 22. oktober overlod III. Bataillon brohovedet til II. Bataillon og rykkede selv i »hvil« i Legis.

Men ro fik enheden ikke. Af alt kraft blev der skanset, og i den strømmende regn frembragte det generelt misstemning trods forholdsvis gode kvarterer. De dårlige rygter bidrog i øvrigt også til at gøre stemningen dårligere. Wilson skulle have tilbudt fred på betingelse af, at vi styrtede vore fyrster og nedlagde våbnene. Dette rygte forårsagede stor nedtrykthed, men også forbitret vrede. Videre hed det sig, at Kejseren havde abdiceret og ligeledes Ludendorff. Sandelig blev modstandsviljen blandt vore folk sat på en hård prøve. Selvom håbet på en sejr i kamp var forsvundet, håbede alle dog på, at udholdenhed ville skaffe en ærlig fred. Men havde hjemstavnen stadig vilje og forhåbninger til at nå dette mål? Efter avisernes beretninger ikke. Ordet »hold ud« var fuldstændig glemt, i stedet blev der alle steder talt om fred for enhver pris, og indenrigspolitisk kæmpet, omstændigheder imidlertid blev sat i baggrunden af den bitre slutkamp. Kunne felthæren med sådanne forhold i Tyskland stadig nok deres mål? Havde alle ofre og afsavn endnu et formål? Alene den urokkelige tro på Hindenburg og den

øverste hærledelse gav en stærk modvægt mod denne tvivl. I den øverste hærledelse sad mænd, der i alle situationer sikkert havde ført den tyske hær. De ville også blive herrer over denne fortvivlede situation, som hjemstavnen med deres snak om fred og deres politiske uenighed havde frembragt. Det var den klippefaste tro langs fronten! I denne tro gjorde tropperne, udmattede som de var efter den udmattende tilbagetrækningskamp, som de var, tro mod deres pligt for fædrelandet.

Den 23. oktober afløste III. Bataillon dele af 119 Infanterie-Regiment på østsiden af Schelde syd for brohovedet. 11. og 12. Kompanie blev placeret i for terrænen ved Château d'Abbaye, og 9. og 4. Kompanie i hovedmodstandslinjen fra Fort Flines til Rodignies. Schelde og Escaut var stemmet op og dannede en bred sø, hvor Château l'Abbaye med vejen mod nord og syd ragede op over vandet som en smal halvø. På grund af uopmærksomhed fra venstre Naboregiment 119, var det lykkedes englænderne at få fodfæste på denne smalle landstribе. Gennem talrige patruljer gjorde de nu livet svært for 11. og 12. Kompanie. Da II. Bataillon på ordre desuden rømmede brohovedet for at få i hvil i Wiers, og englænderne kunne rykke frem til vestkanten af Escarpe, blev situationen for de to kompagnier ved Château l'Abbaye meget farlig. Mod vest og øst var der vand, mod syd og i vest englændere. Vejen mod Mortagne i nord var den eneste forbindelse med hovedmodstandslinjen. Denne var imidlertid fuldstændig behersket af engelske maskingeværer på vestsiden af Escape. Ganske vist blev 11. Kompanie den 16. oktober om aftenen trukket tilbage til hovedlinjen, men 12. Kompanie måtte på trods af den prekære situation fastholde forterrænet. Under alle patruljekampe havde kompagniet klaret sig godt og var selv gået efter de tilbagerykkende englændere. Nu var 12. Kompanie alene for svag. Som englænderne den 27. oktober kl. 4 om morgenen på ny angreb med stærke patruljer, kunne de sætte sig fast i den østlige side af Château l'Abbaye, og derigennem afskære kompagniets sidste forbindelse med hovedmodstandslinjen. Den eneste udvej var nu forsøget på, i ly af mørket, at nå Mortagne gennem vandet i en bue udenom Château l'Abbaye. Takket være den strålende disciplin lykkedes dette forsøg. Uden tab og i fuld orden kunne kompagniføreren, Leutnant Göhl, på denne måde bringe sig kompagni ud af den truende tilfangetagelse og tilbage til hovedmodstandslinjen. De næste dage forløb roligt med undtagelse af en del artilleriild. Den brede Schelde gjorde foreløbig enhver infanteriaktivitet umulig.

I mellemtiden var de enkelte kompagniers kampstyrke bedre så meget, at opdelingen siden slaget ved Cambrai på kun to bataljoner kunne ophæves, og tre bataljoner på hver tre kompagnier igen opstilles.

Den 30. oktober blev I. og II. Bataillon, den 31. oktober også III. Bataillon, afløst af I.R. 185. I silende regn rykkede bataljonerne til et kort hvil i Blaton. Allerede den 1. november blev I. og II. og den 2. november III. Bataillon med lastbiler transporteret til Maripont over Harchies – Pommeroeul – Thulin – Elouges – Aubregnies – Angre. Til fods blev Rombies nået og kom i denne overfyldte i massekvarter.

25.

Videre tilbagetrækningskampe og våbenstilstand

(kort 14)

Ved Valenciennes rasede storkampen. Af alt magt og med alle midler forsøgte englænderne her at gennem bryde vores front, og selvom dette ikke lykkedes takket være de overanstrengte troppers opofring, lykkedes det ham dog dag for dag at trænge nogle kilometer frem. Gennem deres med overlegne midler gennemførte storangreb, lammede englænderne alt for hurtigt modstandskraften hos de nedslidte tyske tropper. Allerede den 2. november måtte I. Bataillon indsættes på højderne nord for Estreux og II. Bataillon som beredskab bag ved, for at standse den fjendtlige fremrykning. På trods af kraftig artilleri kunne I. Bataillon fastholde sin stilling, hvad der dog på længere sigt ikke var muligt. Af denne grund indrettede III. Bataillon i løbet af natten en ny stilling på højderne vest for vejen mellem Rombies og Quarouble. Efter ubemærket at have frigjort sig fra fjenden, rykkede I. Bataillon om morgenen den 3. november tilbage i stillingen, mens II. Bataillon som beredskab besatte en linje 500 meter vest for Marchipont – Maison Rouge – Fosse 2, og III. Bataillon som reserve var placeret i Quiévreachain. Dagen forløb roligt. Ganske vist blev der ved middagstid ved Onnaing observeret en større koncentration af fjendtlige kampvogne, hvorfor III. Bataillon blev alarmeret og trukket frem til Marchipont. Fjenden

forholdt sig imidlertid rolig, hvorfor III. Bataillon om aftenen kunne rykke tilbage i kvarter. Om natten til 5. november blev I. Bataillon som reserve lagt tilbage til Baisieux. II. Bataillon dannede nu i linjen 500 meter vest for Marchipont – Maison Rouge – Fosse 2 den nye forreste front. III. Bataillon blev reserve i dens stillinger i den sydlige udkant af Quiévrechain, mens kun 9. Kompanie til støtte for II. Bataillon blev trukket frem til Marchipont. Reorganiseringen var næppe gennemført som kl. 0630 en morderisk trommeild satte ind. Heldigvis lå tyngden i ilden over I. Bataillons forladte stillinger, men også II. Bataillon og 9. Kompanie led betydeligt under den frygtelige ild. Efter en kort ildforberedelse fik englænderne frem i angreb med store styrker. Mod denne overmagt kunne II. Bataillon i åbent terræn ikke klare sig. Skrift for skridt måtte den falde tilbage mod 9. Kompanies stilling. Her blev fjendens fremrykning standset, og under store tab til fjenden blev alle yderligere angreb afvist.

Da det omkring kl. 9 begyndte at regne kraftigt, indstillede englænderne deres angreb. Inden kl. 10 var orden og tilslutninger i den nye linje Marchipont – Maison Rouge – Fosse 2 retableret. 9. Kompagni blev trukket ud og marcherede ad dækkede veje til deres nye kvarterer på Château Quiévrechain. Efter mørkefald forsøgte englænderne endnu engang at bemægtige sig nogle huse ved Maison Rouge. Under bitre kampe lykkedes det II. Bataillon at afvise angrebet. Omkring kl. 3 om morgenen den 6. november blev besætningen omkring husene pludseligt angrebet og overrumplet fra ryggen. Formodentlig var fjendtlige patruljer af indbyggere blevet gjort opmærksom på et hul i vores linje og blevet ført gennem haver. Flere forsøg fra II. Bataillons side på at generobre dette vigtige punkt mislykkedes. Den fjendtlige besætning var for stærk. Allerede dagen før var stillingen af førerne på stedet blev anset for yderst ugunstig. Divisionen var underrettet om dette, og var anmodet om at give ordre til en tilbagelægning af stillingen til sydkanten af Quiévrechain, men af hensyn til naboerne måtte stillingen ubetinget holdes. Med tabet af de vigtige huse blev II. Bataillons stilling direkte uholdbar, så til sidst divisionen indtrængende blev anmodet om at give ordren til tilbagetrækning af II. Bataillon til Quiévrechain. Desværre kom denne ordre kl. 0630 alt for sent. Allerede kl. 06 15 startede en morderisk trommeild mod den forreste linje og mod Quiévrechain, fulgt kort efter af en kraftigt fjendtligt angreb. II. Bataillon var så medtaget af artilleribeskydningen, at den ikke længere var i stand til at yde modstand. 9. Kompanie, der ved at besætte et vigtigt punkt ved de tunge maskingeværer skulle redde situationen, blev forsprængt af flere fuldræffere. Der var ingen forbindelser til 11. og 12. Kompanie. Med særlig kraft var englænderne fra nord rykke frem mod Quiévrechain, og efter en kort, hård kamp med højre naboregiment I.R. 189, besat stedet og dermed afskåret forbindelsen til 11. og 12. Kompanie. Man må antage at begge kompagnier faldt i fangenskab. Da I. Bataillon fik underretning om den tragiske situation ved begge de to bataljoner i front, besatte de bakkerne ved minen vest for Elouges og afventede her fjenden. Forbavselsen og glæden var derfor stor, da omkring kl. 10 - i stedet for fjenden - 11. og 12. Kompanie fra retning af Baisieux, rykkede frem mod vores nye stilling. Det var lykkedes begge kompagnier at vige ud over Honnelle åen, og nå slotsparken i skjul af det tætte buskads langs vandløbet. Her havde kompagnierne en tid ydet modstand, og var så gået tilbage dækket af den kunstige tåge, englænderne havde lagt ud. Desværre faldt under denne tilbagegang, kompagnifører for 12. Kompanie, Leutnant Söhl, og enkelte tapre folk, da disse forsøgte at tage fanger. Englænderne var tilfredse med deres resultater og trængte ikke videre over Baisieux og Quiévrechain. Efter mørkefald blev stillingerne langt længere tilbage. Som bagtrop besatte III. Bataillon vestkanten af Elouges og vejen mellem Elouges og Thulin frem til vejen mellem Valenciennes og Mons, mens I. og II. Bataillon etablerede en ny stilling vest for vejen Boussu – Dour. Den 7. november følte englænderne forsigtigt frem med patruljer. En stærk patrulje fik lov til at få frem til kanten af landsbyen og her skudt sammen af flankerende maskingeværild. Herefter lod Tommy os i fred. Derimod forsøgte de gennem indbrud ved venstre naboregiment, I.R. 24, fra syd at trænge ind i Elouges. Det lykkedes Tommy at besætte de første huse, men hver gang øjeblikkeligt kastet ud igen. Først ved middagstid lykkedes det ham at få overtaget. Nu blev situationen for III. Bataillon meget ubehagelig, forbindelserne til siderne blev hele brudt, og det kostede megen besvær i dette virvar af huse igen at oprette den, ikke mindst fordi civilbefolkningen deltog i kampene ved at skyde mod forbindelsespatruljerne. Englænderne kæmpede sig vej hus for hus, og havde om aftenen nået bag vores venstre fløj. III. Bataillons stilling var truet af at blive rullet op fra syd, og bataljonen blev derfor trukket tilbage til bakkerne på vejen mellem St. Homme og Dour. Fjenden kom ikke længere end Elouges. Det var vores held, for uden naturlige hindringer kunne de udmattede, overanstrengte enheder ikke længere yde modstand. Alligevel var soldaternes pligtfølelse stadig stærk nok til, at de holdt ud til sidste åndedræt. På den anden side virkede de vilde rygter, som eksempelvis våbenstilstand om 48 timer, fra dag til dag mere og mere lammende på modstandskraften. Dertil kom nyheden om Østrigs overgivelse og revolutionen i Ungarn. I stedet for at gøre alt for at støtte hæren i dens svære kamp, overbød de førende folk i Tyskland og vores egen presse i store taler om fred og indenrigspolitiske problemer. På dette bittert alvorlige tidspunkt stod de tilbage fra fædrelandets enorme eksterne vanskeligheder. Alt dette røre skadede os derhen, at det forstærkede vores fjenders sejrssikkerhed og bragte en

ærlig fred stadig længere væk. Hvor nedtrykkende må alt dette ikke have virket på tropperne! Hvorfor kæmpede tropperne så stadig? For hjemstavnen? Hjemstavnen lod os jo i stikken! Hær og hjemstavn, der jo må været ét, gik hver sin vej! Hæren ville med sine sidste kræfter beskytte hjemstavnen mod fjendens indtrængen og tilkæmpe sig en ærlig fred, men hjemstavnen bekymrede sig ikke om hærens fortvivlede kamp, men tiggede bag dens ryg om fred for enhver pris, og gjorde på den måde alle hærens anstrengelser til skamme. Vi, fronten, var opgivet af hjemstavnen! Hvilken rystende situation! Og alligevel forblev fronthæren deres hellige opgave tro.

I en gunstig stilling ved Nivelles, den såkaldte A.M. (Antwerpen – Maas) stilling skulle der på ny ydes modstand. Hertil skulle regimentet i etaper gå tilbage. I. og II. Bataillon blev den 8. november afløst i den vestlige kant af Boussu, og besatte som næste etape banedæmningen nordøst for Ghlin. III. Bataillon frigjorde sig om aftenen fra fjenden og marcherede tidligt den 9. november til Nimy nordøst for Mons, efter at de om natten havde hvilet i Hornu. Her sprang den 10. november som en bombe blandt tropperne nyheden om Kejserens abdikation. Sikre informationer manglende, da der ikke længere kom post igennem. Der herskede stor uro blandt tropperne. Rygter om, at etappen var forsvundet, syntes at blive bekræftet, da provianttog overalt blev plyndret af soldaterbander. Dermed kom forsyningen af forplejning af tropperne i problemer. Foruden de gamle sorger, truede nu også sulten. Kaos syntes uundgåelig, men trods den fortvivlede situation holdt frontenhederne disciplinen. Den 10. november blev regimentet trukket tilbage til Ecussines-Lallaing. Her nåede os samme aften nyheden om, at den 11. november kl. 12 ville blive indført våbenstilstand. En ubeskrivelig jubel bredte sig blandt tropperne. Krigen var slut! Med lyskugler blev der lavet et regelret festfyrværkeri, glædesskud blev afskudt. Tanken om, at krigens demoner var overvundet, fik alle sorger til at forsvinde. Men glæden forsvandt hurtigt og nye sorger trådte i stedet, om på hvilke betingelser »freden« var opnået, og hvordan så det ud derhjemme? Ingen nyheder nåede igennem til, og desto værre var de forskellige rygter.

Den 11. november var hviledag og den 12. begyndte den sørgelige tilbagemarch. Det land, vores strålende hær i 1914 havde erobret i et sejrsløb, måtte kun kampløs overdrages til fjenden. I deres glæde over »sejren« gjorde den belgiske civilbefolkning alt de kunne for at ydmyge de tilbagetrækkende tyskere. Mange huse var smykket med ententens flag, og vinduerne var prydet af kobber ting, der skulle have været afleveret, men som var blevet glemt. Og vi var værgeløse mod enhver chikane.

Den 12. november marcherede regimentet til Ittre, den 13. november til Hoilaart, hvor den store bagage sluttede sig til regimentet. Under de næste dages fortsatte march i Overysche de fleste af de tunge og lette maskingeværer overlades til fjenden. Uden de store forhindringer blev marchen mod Tyskland de følgende dage fortsat over Hamme-Mille – Orp – Limont – Liège til Grivegnée ved Liège. I Grivegnée var der hviledag. I Liège havde vi af de belgiske aviser fået enkeltheder om situationen i Tyskland. Efter russisk mønster var der udbrudt revolution. Arbejder- og Soldateråd havde revet magten til sig, pøblen hærgede uhemmet. De belgiske aviser bragte grufulde beretninger om tilstanden i Tyskland, som vi som eneste nyhedskilde måtte forholde os til. Mens vi herude havde beskyttet vor kære mod en udefra kommende fjende, var der hjemme opstået en ny, som de nu forsvarsløs var prisgivet.

Hvor forløsende virkede det så ikke den 20. november, at vi i den første tyske landsby blev mødt af kirkeklokker og æresport smykket med sort-hvid-røde flag. Den tyske ånd var altså ikke totalt blevet begravet i revolutionen.

Over Scheevenhütte – Buir – Düren – Frechen til Köln gik vejen videre. Den 24. november var hviledag i Frechen. Den 25. blev marchen fortsat, i første omgang gennem Köln. Her blev vi særligt hjerteligt modtaget af befolkningen. I vild uorden og under plyndringer var her dagen før etapetropper passeret. Med bange anelser ventede befolkningen nu på felthæren; når allerede etapetropperne i fuld opløsning, i hvilken tilstand ville så ikke fronthæren være? Jublen var derfor ubeskrivelig som regimentet i fuldstændig orden og med klingende spil og udrullede faner marcherede ind. Med sangen »Deutschland, Deutschland über alles« fik det over Rhinen ind i Sauerland. Regimentet skulle fortsætte marchen til Hemmerde i Westfalen, og herfra med tog bringes til Altona. Den lovede transport kunne dog ikke gennemføres, da Ententen som betingelse for våbenstilstanden havde krævet flere jernbanevogne. Desværre lykkedes det derfor enkelte oppiskere at skaffe genlyd, navnlig blandt rekrutterne fra feltrekrutdepotet, at det skulle være officererne, der med vilje havde forhindret transporten. Ønsket om at nå hjem til de kære inden jul og bekymringer om et civilt arbejde, gjorde folkene lette ofre. Enkelte hovedkræfter i de i mellemtiden valgte soldateråd, udnyttede naturligvis ligeledes denne mulighed for at bryde officerernes indflydelse og modsat at styrke deres egen ved blandt andet at lade byernes Arbejder- og Soldateråd selvstændigt udfærdige hjemsendelses papirer og togbilletter. Disse forholdsregler ydede en stærk tiltrækningskraft. I stedet for daglange marcher med enhederne i retning af hjemstavnen, kunne de med hjælp af A. og S.-rådene på en dag køre hjem og ansøge om en civilstilling, mens de ærlige soldater med deres senere hjemsendelse måtte nøjes med de resterende jobs eller gå arbejdsløse.

Som machen den 6. december blev genoptaget i retning Altona, måtte regimentet desværre også konstatere, at et antal folk, herunder næsten hele regimentsmusikken, var faldet for denne fristelse og var deserteret. Resten af regimentet marcherede over Beckum, Gütersloh, Löhne, Petershagen, Stolzenau, Verden til Rotenburg på Lüneburger Heide. Lidt efter lidt blev de ældste årgange hjemsendt under marchen, så regimentet næsten udelukkende bestod af bagagen som den 17. december nåede henholdsvis Rotenburg og Scheessel. Her skulle regimentet på ordre fra Generalkommando IX. Armeekorps hjemsendes. Det hed sig at Arbejder- og soldaterrådet i Altona stak pengene for de solgte heste og militærgods i egne lommer eller i rådernes egne kasser, i stedet for at overgive dem til statskassen. Desuden havde i stor stil såkaldte bevogtningskommandoer stjålet militærgods til egne lommer. Til dette ville regimentet imidlertid ikke overgive deres godt vedligeholdte materiel, og efterkom derfor gerne korpsets ordre. Soldaterrådet ved Ersatz-bataljonen erfarende imidlertid om vores ophold, og dukkede den 19. december op i Rotenburg for at tage magten over folkene, men især for at lægge deres hænder på materiellet. Som lokkemad fortalte de om den strålende modtagelse, byen Altona havde forberedt for dem.

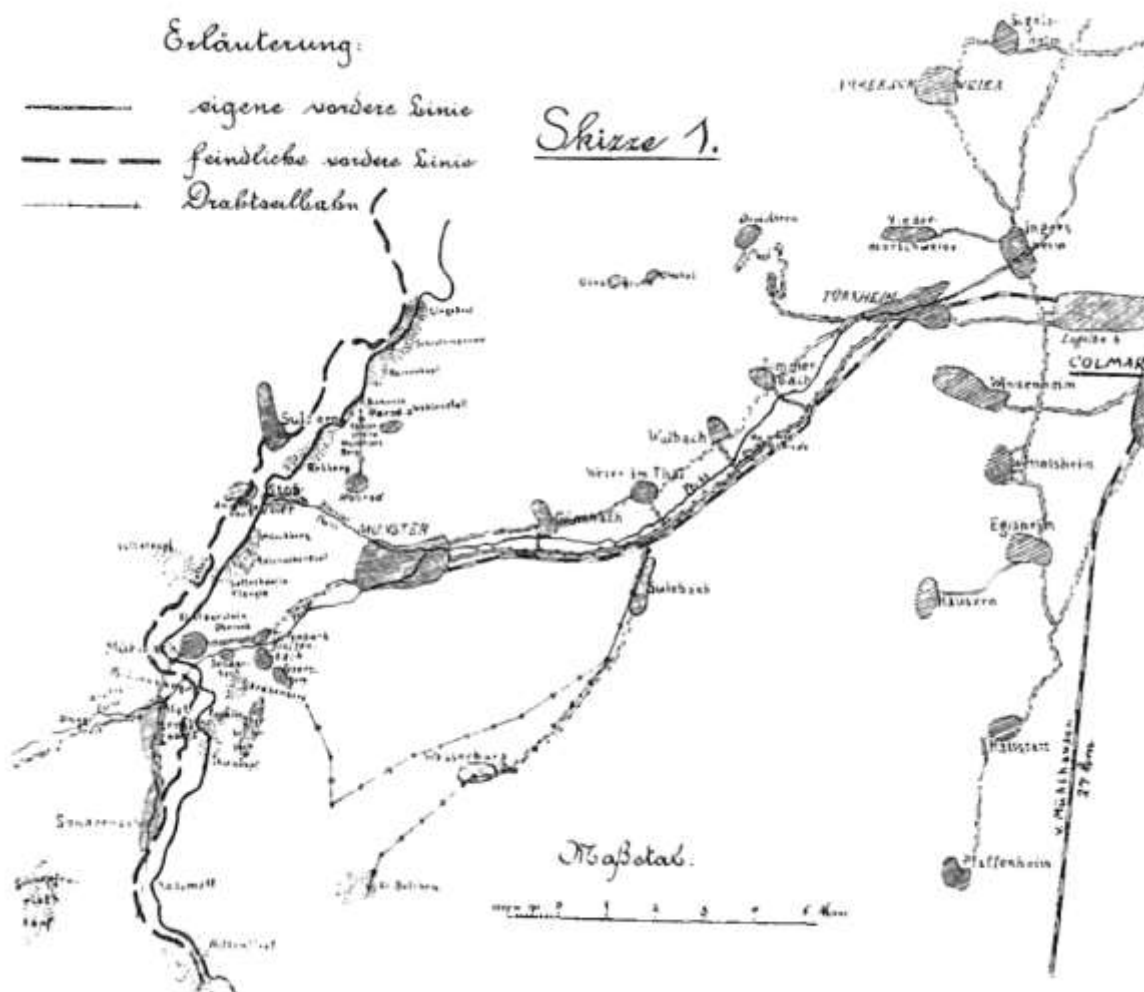
Det lykkedes dem at overtale en kompagni-feldwebel, som satte sig i spidsen for regimentets Soldaterråd, og en del af de yngste folk, og gav nu regimentskommandøren, Hr. Oberstleutnant Scheuermann det ultimatum, enten inden 21. december at lade regimentet indladet til transport til Altona, eller officererne ville blive afsat. For at kunne gennemføre hjemsendelsen så ordentlig som muligt, gav kommandøren efter. Soldaterrådet stillede tre transporttog til rådighed, som den 21. december bragte resten af regimentet til Altona, hvor folk, heste og vogne blev underbragt i Infanterie-Regiment 31's kaserne. Den 22. december om aftenen var der i salen på Hotel Kaiserhof den store modtagelsesfest med taler og udveksling af gaver. Som afslutning på dens bestående, gennemførte regimentet den 23. december en parade i Altona, blev modtaget foran rådhuset af byens overborgmester og Arbejder- og soldaterrådet, og tog efterfølgende på Kasernegården afsked med dens regimentskommandør.

Folk blev i løbet af dagen hjemsendt og materiel og heste overdraget A. og S. rådene. En så tragisk afslutning havde Regiment 187 efter alle dens store præstationer ikke fortjent. Alligevel har regimentet ingen andel i den lidet ærefulde afslutning. Derfor kan og vil vi altid forblive stolte over vores gamle, elskede

Infanterie-Regiment Nr. 187

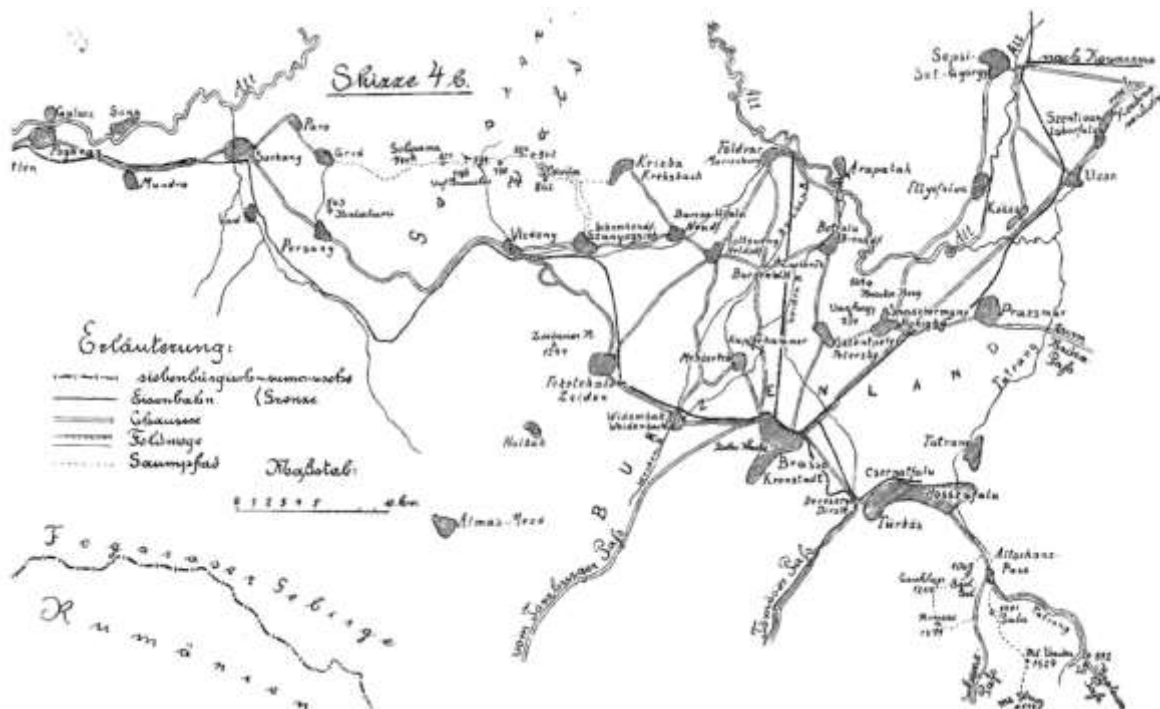
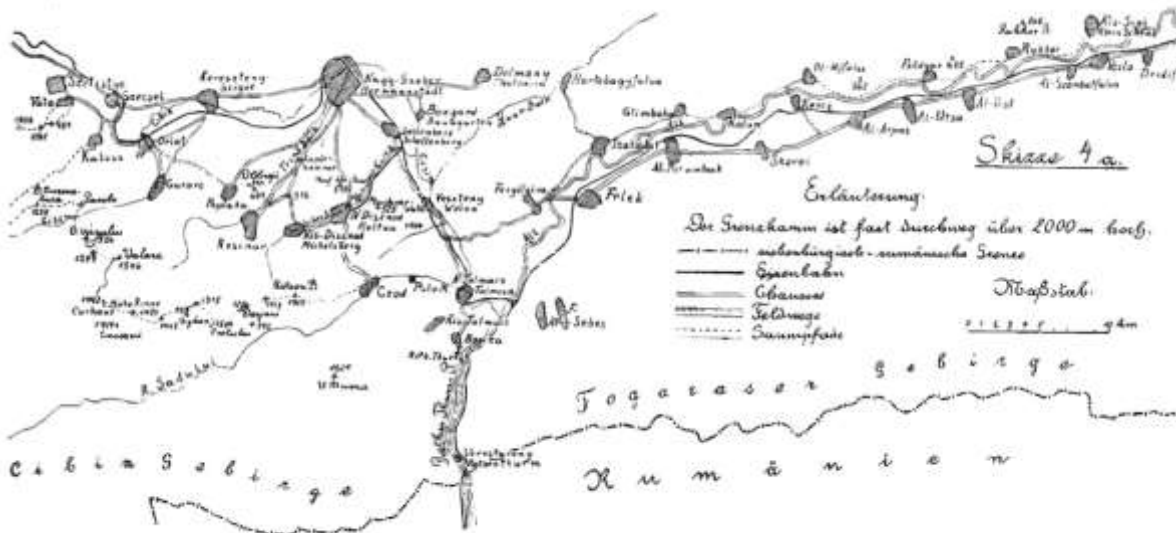

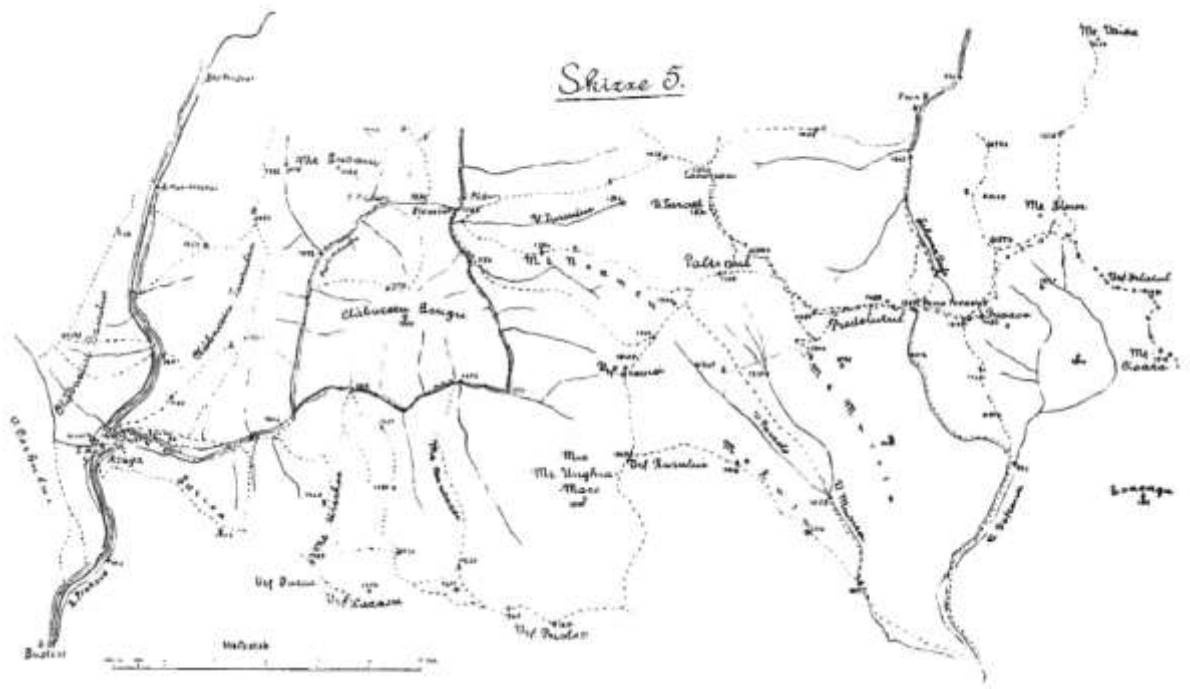
KORT

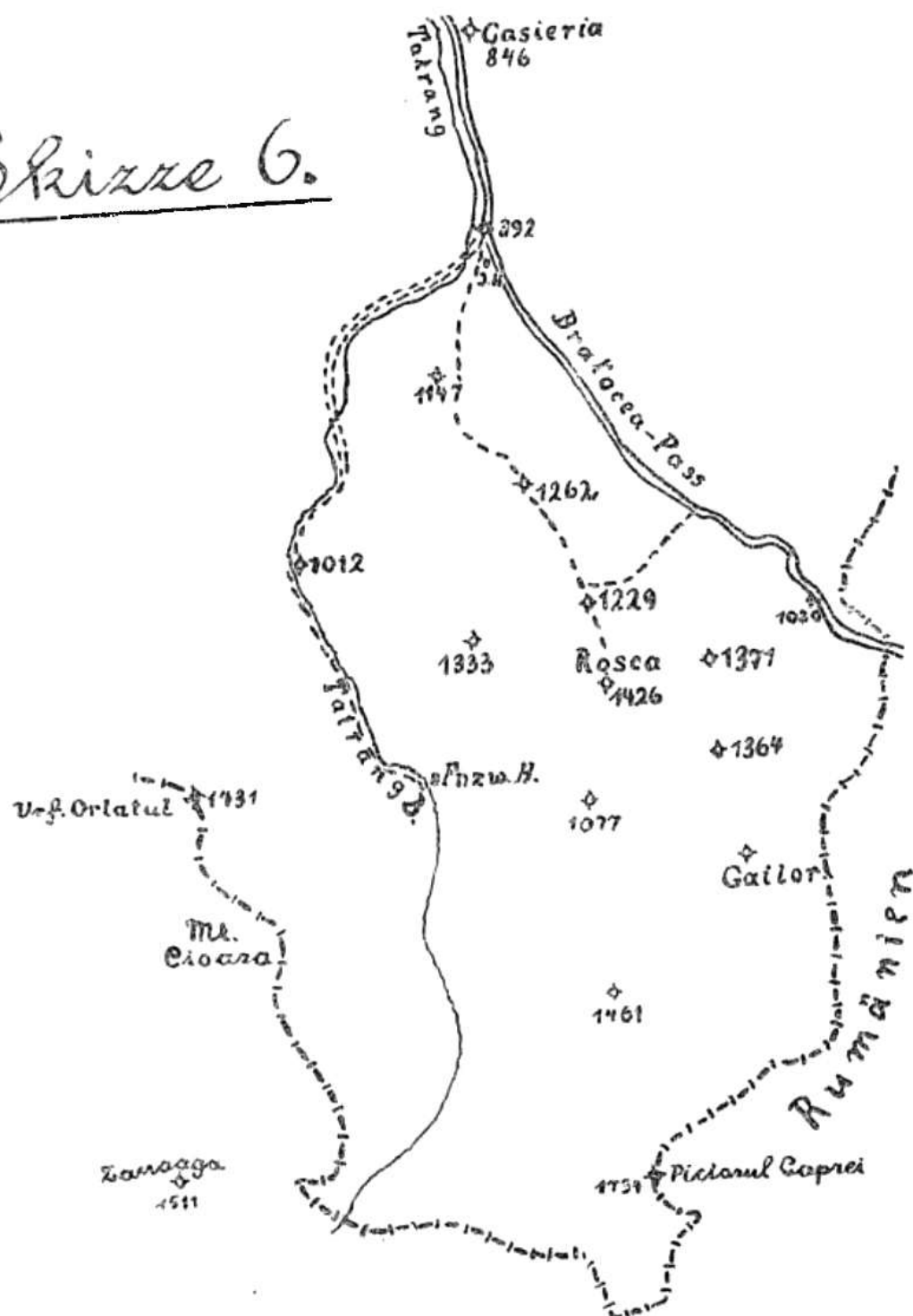

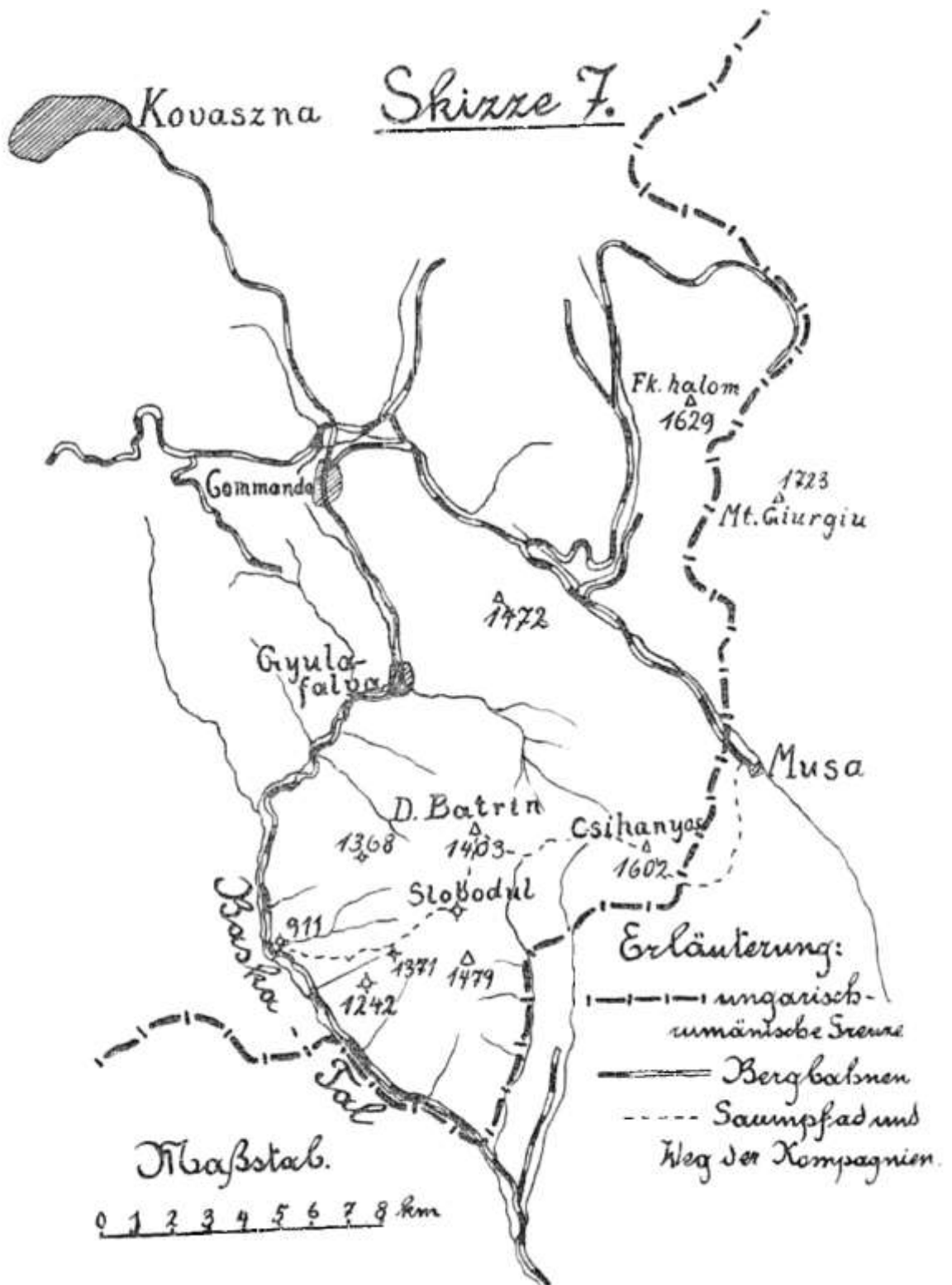

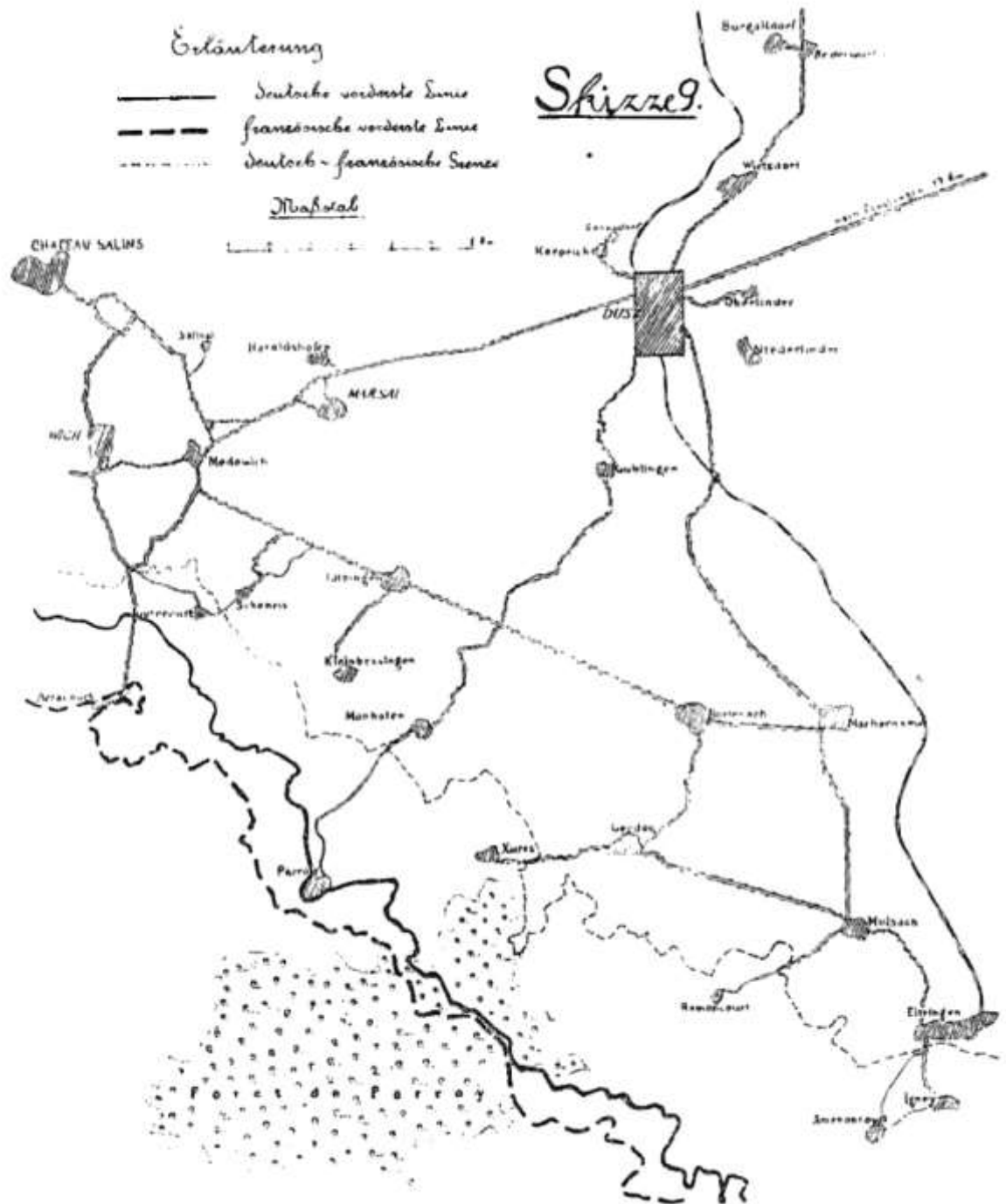

Skizze 6.

Skizze 10.

Erläuterung:

— Eisenbahn mit Bahnhof

— Bausee

••••• Wald

--- ungeführter Verlauf der Front.

